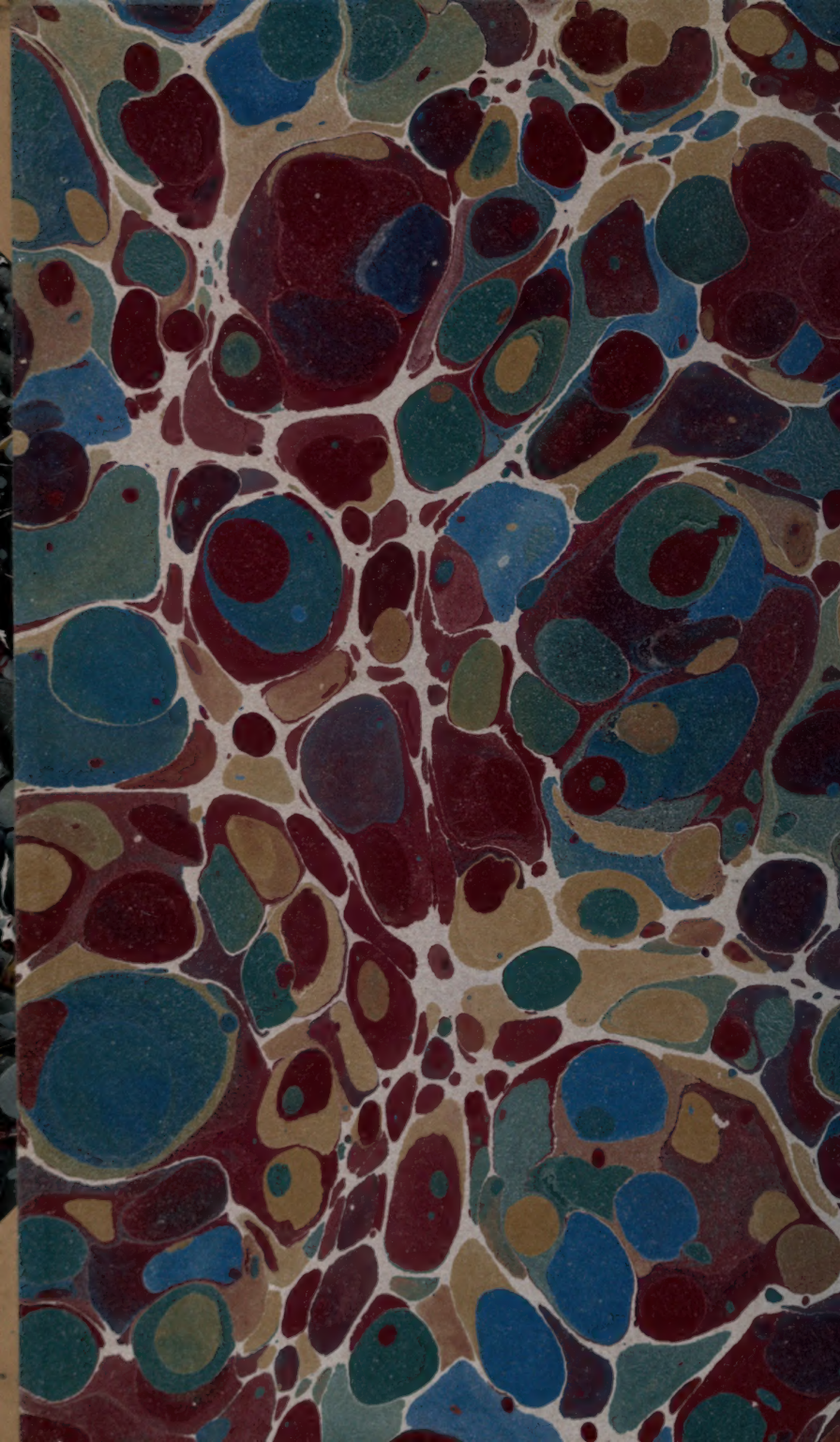

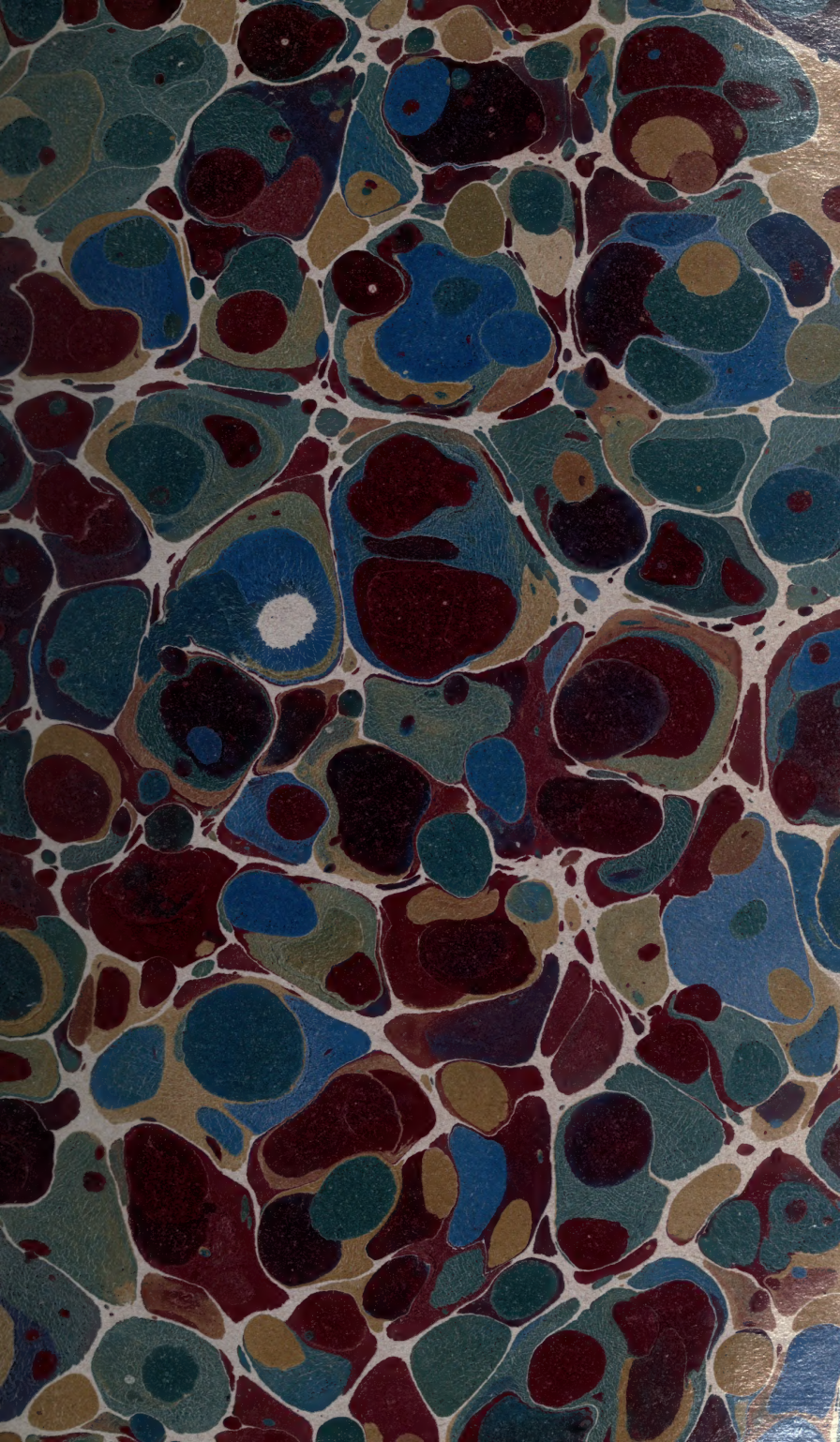

RUD BAY
I ALGIER OG ITALIEN
1816-21

UDGIVNE AF JUL CLAUSEN OG P. FR. RIST.

28[illegible]

(NB: Opstilles
pr. [illegible] under Nr. 298!)

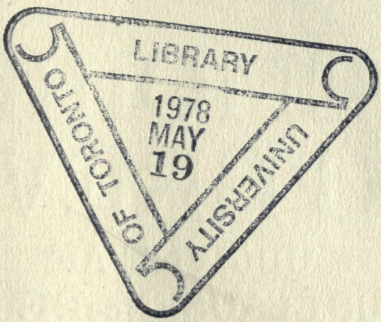

DL
103
.5
M5
v.33

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

XXXIII

AF RUD. BAYS EFTERLADTE PAPIRER

II

I ALGIER OG ITALIEN
1816—21

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN
1920

RUD BAY
I ALGIER OG ITALIEN
1816-21

UDGIVNE AF JUL CLAUSEN OG P. FR. RIST.

COPYRIGHT BY GYLDENDALSKE
BOGHANDEL, NORDISK FORLAG 1920

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDLEDNING

Ligesom grufulde Drager med syv Hoveder ruger udenfor Eventyrets Kongeriger og i Tribut fordrer de skønneste Jomfruer og de fedeste Oxer for ikke at spy Ædder og Forgift ud over Landet, laa fordum Barbareskernes Sørøverstater ved Europas Fod og røvede dets Rigdomme og fordrede Afgifter og Foræringer for at vise Skaansel.

I Aarhundreder havde de nordafrikanske muhamedanske Stater, de saakaldte Barbaresker — Marokko, Tunis, Tripolis og Algier — ved et systematisk gennemført Sørøveri været en Skræk og Rædsel for de kristne Sømænd, som befarede Middelhavet. Disse Stater trodsede stadig Europas største Magter og tvang de mindre til at betale Skat for at faa Lov til at sejle og handle i Fred. Langt ind i det 19de Aarhundrede drev disse Folkeslag dette Uvæsen, som var deres vigtigste Næringsvej, og med østerlandsk Hensynsløshed og Grusomhed bemægtigede de sig de kostbareste Ladninger og gjorde Besætningerne til Slaver.

De europæiske Staters indbyrdes politiske Uenighed og kommercielle Konkurrence og Skinsyge forhindrede enhver fælles kraftig Optræden. Det er

en Skamplet paa Europas Historie og en politisk Gaade, at Herredømmet paa Havet i Aarhundreder var i Hænderne paa disse smaa, halvvilde, barbariske og svage Nationer. Ikke et halvt Aar før *Bays* Ankomst til Algier havde ganske vist den engelske Flaade under Admiral *Exmouth* i Maj Maaned bombarderet Algier, men Foretagendet blev, som sædvanlig, ikke ført tilbunds, og kort efter var Følgerne af det udslettede, de nedskudte Mure opbyggede, Skibene reparerede og de gamle Forhold i fuld Gang.

I Følge Traktater med Danmark havde dette Land i mangfoldige Aar til fastsatte Tider sendt en mægtig Tribut til Sørøverstaterne med de saakaldte „Presentskibe", der ikke alene bugnede af rede Penge, Vaaben, Kanoner, Ammunition og Skibsfornødenheder, men ogsaa bragte kostbare Gaver i Juveler og Tøjer. Deres begærlige Fordringer steg med Aarene i den Grad, at det efterhaanden fik Hævd, at der ved enhver Lejlighed, lige fra en ny Beys eller Konsuls Afsættelse eller Ansættelse, et Bryllup eller en Barselfærd, maatte ydes Presenter af juvelbesatte Gulduhre, Gulddaaser el. lign.

Om det hele Present- og Tributforholds nedværdigende Karakter, der først ved Frankrigs Erobring af Algier 1830 fandt Begyndelsen til sin endelige Afslutning, saa vel som om de barbariske Omstændigheder under hvilke *Bay* maatte tilbringe saa mange Aar, kan henvises til det nylig udkomne Værk af Viceadmiral C. F. Wandel: Danmark og Barbareskerne 1746—1845. Kbh. 1819.

Bays efterfølgende Breve fra Algier fra 1816 til 1818 og fra 1820 til 1824, samt de mellemliggende Breve fra Italien, er bearbejdede efter de originale Breve til hans Ven *Gottlieb Schønheyder* i Kjøbenhavn (Kgl. Bibl. Ny kgl. S. Fol. 1539) og jævnførte med hans egen sammenarbejdede Journal for disse Aar.

Algier, den 30. November 1816.

Jeg er da endelig ankommen til Røverhullet! Røverhullet, siger jeg endnu engang, thi det er ei en reel By med Gader, men et Hul med Gange. Hvis der blot her fandtes en eneste Gade som Peer Madsens Gang i Kjøbenhavn, da vilde det for Tyrkerne være zum Erstaunen schön, men tænk blot, det er store Ting, hvis man kan gaae to ved Siden af hinanden her, og i de fleste saakaldte Gader er man nødt til at gaae een for een og endda tage sig vare og knibe sig tæt op til Muren, ifald man uheldigviis møder et Æsel, hvoraf her findes en stor Mængde. Luften kan man næsten aldeles ikke see, thi Husene knibe sig sammen for oven, saa at man, for at komme fra det ene Huus til det andet, kun behøver at skræve over Gaden.

Dette er nok om Algier for det første, og jeg beder nu mine Læsere at ville uden Fortrydelse vende et Øjeblik tilbage til Livorno, hvor vi sidst forlod hinanden, thi det er ei saa let at gaae fra Livorno til Algier som fra Nyhavn til Christianshavn.

Mandagen den 18de November Kl. 12 Formiddag lettede vi Anker. ——[1]) Morgenen [den 28de November] havde vi ingen Vind, men laae og skvalpede paa et Sted, endelig vindede det lidt om Eftermiddagen og vi saae Kl. 3 Algier ligge kridhvid for os som en Dynge Kalksten, bygget op ad en Klippe som et Amphitheater, — endelig løb vi Kl. $4^1/_2$ ind i Havnen, som her er meget daarlig.

[1]) Reisen er fortalt i Bays Efterl. Pap. Bind I. S. 203 flg.

Neppe vare vi ankomne førend Havnecapitainen, en gammel Tyrk i en distingveret Dragt, en Hals som en Tyr og et langt graat Skjæg med en Stav i Haanden, kom roende ud til os. Han støiede og raabte os en heel Deel til, som jeg af visse Aarsager ikke vil fortælle igjen, — det kunde maaskee komme for Hoffet! Han erkyndigede sig om hvem vi vare og hvorfra vi kom, og blev meget mild, da Hr. *Bensamon*[1]) kunde tale arabisk med ham. Derpaa vendte han tilbage for at rapportere det til Deyen. Nu kom den engelske Consuls Dragoman[2]) eller Tolk, den gamle *Hassan*, en kjøn gammel Mand med en ærlig Mine; han tog os alle i Haanden og ønskede os hjertelig velkommen. Derpaa kom der en skrækkelig Mængde Jøder, som entrede Skibet ligesom Oldenborrer, og Hr. *Bensamon* og den anden Jøde maatte da efter Skik og Brug kysse dem alle 10 Gange hver; de hængte sammen som Blodigler, og der var en Kyssen, som om de skulde suge Blodet af hinanden. Endelig kom den danske Sensal (ɔ: et Slags Bud, en Italiener) og Dragomanen, en galant Tyrk og Capitain i den algierske Tjeneste, for at complimentere mig. Jeg modtog dem med blid Nedladenhed og hørte af dem, at *Holsten* var paa Landet endnu.[3]) Jeg besluttede derfor at tilbringe Natten paa Skibet og at lade mig næste Morgen af disse tvende Drabanter føre ind til Byen og ud paa Landet. Kl. 7 altsaa om Morgenen blev jeg afhentet i en Jolle og blev ikke lidet forundret ved at finde Byen saaledes som jeg ovenfor har beskrevet. Hertil kom Synet af Indbyggerne, som for Størstedelen vare pjaltede og af et barbarisk Udseende. Disse Sataner gloede paa mig, og jeg var i

[1]) Se Bays Efterl. Pap. B. I. S. 204.

[2]) Ordet staves forskelligt i Manuskriptet: Dragoman, Drogman, Drogeman, Droguemann.

[3]) Andreas Holsten (1785—1822) deltog som Sekondlieutenant i Flaadens Forsvar af Kbhvn 1807, var 1808—13 Chef for en Deling Kanonbaade ved Holstens Kyster, fik 1816 Afsked som karakt. Kaptajn og blev s. A. Konsul, senere Generalkonsul i Algier. Han blev 1821 gift med Harriet Macdonnell, der døde 1822 og var en Datter af den brittiske Generalkonsul i Algier Hugh Macdonnell, af et tidligere Ægteskab.

dødelig Angest for at blive antaget for en Engelskmand og saaledes Gjenstand for deres Hevn. Jeg mødte en Deel Damer i hvid Dragt med lange hvide Buxer og et Tørklæde op over Næsen, saa at man blot saae deres Øine; jeg tog mig vel i Agt for ei at gloe paa dem, og sandt at sige forekom de mig saa afskyelige, at man ei fristes til at betragte dem, thi de ligne snarere Spøgelser.

Jeg ankom endelig lykkelig til Huset i Byen, hvor en fransk Tjener ønskede mig meget ydmygelig velkommen og spurgte mig om jeg befalede Frokost. Da jeg nødig gjør Folk imod og især i dette Tilfælde, saa føiede jeg ham ogsaa i at tage en Ladning til mig, accompagneret af en Kop Thevand, medens man hentede en Hest til at ride paa Landet paa; men i det Øieblik jeg gaaer ned for at stige til Hest, møder jeg *Holsten* i Døren, som just kom fra Landet for at modtage mig. Det var en ganske vakker Mand at see paa, og efter en heel Deel gjensides Complimenter førte han mig omkring for at besee Huset. Dette er virkelig meget smukt indvendig, thi udenfra ligner det de andre Reder og har ingen Vinduer til Gaden. Det bestaaer saa at sige af 4 Længer, som danne en fiirkantet Gaardsplads, som er belagt med skjønne Marmorfliser og er ophævet til 1ste Etage, da Porten er underneden; det er paa italiensk Façon med Gallerier rundt om med brilliant couleurt Steengulv, smukt Tralværk og mange Marmorsøiler; disse Gallerier ere bedækkede, og man spadserer her meget behageligt. Værelserne ere alle af langagtig Figur med Vægge og Gulv af Steen, og man har, hvad Meubler angaaer, især sin Force i Sophaer og Gulvtæpper, som for det meste er Foræringer af Deyen. Man har her, som bekendt, flade Tage eller Terrasser, hvorfra findes en skjøn Udsigt over hele Byen og Havet, og heroppe have de tyrkiske Damer Privilegium paa at lade deres Ansigt og øvrige Yndigheder tilskue, da de gjerne spadsere der imellem Kl. 2 og 4. Det er

da ei engang Tyrkerne tilladt at komme derop, og de see derfor ei gjerne at Consulerne komme der paa den Tid, da Europæernes snevre Beenklæder især ere dem uanstændige og virke sandselige Tilbøieligheder hos Kjønnet, som ellers her langtfra ei fortjener at kaldes det smukke, thi de ansee det for den største Skjønhed at være feed og lasket, og til den Ende mædske de sig ligesom Sviin eller blive virkelig stoppede ligesom Kalkuner med en Slags Grød, saa at de næsten alle ligne vandrende Øltønder; dertil have de umaadelig store Øine ligesom Loftsluger med en Lem for; dersom Søster *Blau* [?] kom til Algier vilde der upaatvivleligen blive Revolution i Byen for at komme i Besiddelse af hende.

Nok altsaa om Damerne — dersom disse kun ei blive forliebt i mig, saa skal jeg vist ei incommodere dem og udsætte mig for nogen Ubehagelighed med deres kjære Mænd; vi Studenstrupper ere desuden ikke saa springske![1]) Hvad der tillige i dette Huus gjorde et behageligt Indtryk paa mig, var Synet af et Flügel-Clavecin, som havde tilhørt den forrige Consul *Ulrich*[2]), og som *Holsten* havde været saa fornuftig at kjøbe af ham; det var rigtignok kun maadeligt og fælt forstemt, imidlertid var det dog en Skat i Barbariet.

Vi gjorde nu Visitter hos den svenske Consul[3]), hvor vi spiste Frokost, derpaa til den spanske, franske og engelske Consul; disse Familier vil jeg opsætte til en anden Gang at tale om, saa meget mere som man ei af een Visit kan bedømme Folk; jeg vil blot melde, at disse vare særdeles høflige og hjertelige og gjengjeldede mig med Contra-Visitter i Stadsuniform. *Hol-*

---

[1]) Holberg. Den ellevte Juni. IV. 7.

[2]) Generalkrigskommissær Georg Frederik Ulrich (1762—1830), Generalkonsul i Algier 1805—15, Toldforvalter i Frederiksstad i Slesvig 1819. I Ægteskab med Gertrud Kaas (1767—1814) var han Fader til Ida Louise Ulrich (1800—1880), der 1815 blev gift med den brittiske Generalkonsul i Algier Hugh Macdonnell, og til Anna Magdalena Ulrich (1794—1865), der 1811 blev gift med den senere Konsul i Algier I. A. H. Carstensen.

[3]) Den svenske Generalkonsul, Kaptajn D. G. Ankarloo.

sten fortæller mig, at Tonen mellem disse Familier er meget ugeneert, og at de alle ere blevne enige om aldrig at tage Hensyn paa deres Hoffers politiske Forhold til hinanden i deres selskabelige Liv, men stedse at holde sammen som Ærtehalm, som det eneste Middel til at gjøre sig Opholdet taaleligt i et Land, hvor Raahed og Nederdrægtighed er Indbyggernes Characteer og altsaa forbyder ethvert nok saa fjernt Forhold med dem.

Det blev mig nu foreslaaet at gjøre en Tour ud paa Landet for at besee Sommerpalladset[1]), og havde nu den Fornøielse at blive overleveret en meget smuk lille rød arabisk Hingst, som ene var bestemt til min fuldkomne Disposition. Denne havde *Holsten* ligeledes været saa fornuftig at kjøbe af sin Formand. NB. Man seer aldrig Hopper her, og alle, endog Damerne, ride stedse Hingster. Jeg besteg den nu, *Holsten* havde en stor hvid, og nu gik det med en Tyrk — Guardianen kaldet — paa en Mule foran, bestandig een for een formedelst Gadernes Smalhed, igjennem Byen og ud ad Landet til. Men ak, hvo kan beskrive disse gruelige Veie eller rettere Stier; det var evige Klipper og bestandig op og ned af Bjerge; de vare for de meste brolagte og saa smalle, at man aldrig kunde ride ved Siden af hinanden. Min lille Araber var skrækkelig hidsig, den gaaer kun i Skridt eller i flyvende Galop, hvilket er det characteristiske ved de arabiske Heste; den farer let som en Fugl over Stok og Steen paa de Steder, hvor man vilde være ængstelig ved at sidde paa en dansk Hest endog i Skridt. Jeg blev derfor ikke lidt forundret og ængstelig, da min Formand begyndte at hale ud i Carriere, jeg var nødt til at følge med og overgive mig til Araberen paa Naade og Unaade, thi at holde den tilbage var der ei at tænke paa. Paa denne Vei fik jeg en svær Angest i Livet, vi mødte nemlig

[1]) Det Landsted Øst for Byen, hvor det danske Konsulat var etableret i Aarets varmeste Tid.

en Araber til Hest, som saae meget barbarisk ud; ligesom jeg er paa Siden af ham, trænger min Hest sig med al Magt ind paa ham, hviner og slaaer Enden i Veiret imod ham, saa at han taber Stigbøjlen og giver et Brøl af sig; jeg giver i min gyselige Betuttelse min Hest af Sporerne af Frygt for at Araberen i sin barbariske Hevngjerrighed skulde jage mig den lange Pique i Ryggen, som han havde i Haanden; men midt i Flugten var det nær gaaet mig som Absalon, en Green griber mig i Hovedet og river Hatten af mig. Nu er Du forloren eller i det ringeste Hatten! tænkte jeg, men tog imidlertid Mod til mig, sprang af, fik Hatten, just som Raden var 10 Skridt fra mig, og nu foer jeg afsted som om Fanden var efter mig og naaede lykkeligen mine Compagnons. Vi ankom endelig efter en halv Times Tid til Stedet, som ligger særdeles skjønt paa et Bjerg, hvorfra er en deilig Udsigt over Havet og hele Egnen. Denne er unægtelig meget smuk, især da den er bjergig og dog gandske bevoxet med Grønt og Træer, naar jeg undtager enkelte Klippevægge af Granit, hvilke dog gjøre en meget malerisk Virkning. Den hele Natur er her gandske forskjellig fra Europa, thi man seer her Træer og Planter i fuld Kraft og Storhed, som vi kun see ufuldkomne der og betragte som Rariteter. Det er især interessant at see den Mængde af Citron- og Apelsin-Træer som bugne af deres store gule Frugter; Oliven, Figener og Aprikoser er her Forraad af og især Viindruer, der ere her saa store som Blommer og smage gandske delicieuse. Her er en saa svær Mængde af de Planter med de tykke Blade med Pigge i Enden, hvormed man læger brændt Skade, det er formodentlig ogsaa Grunden til at man næsten ei seer noget Spor her af den brændte Skade, som Englænderne for Europas Roligheds Skyld have tilføiet Byen, ja denne Plante maa sikkert endog have den Kraft at læge Fæstninger og Skibe, thi begge Dele findes her i ypperlig Stand.

Huset var smukt i Forhold til de andre Landsteder, som her vrimle af, og indvendig meget brilliant. I den store Stue eller Dagligstuen ere hvide Marmorsøiler og hvælvet Loft, forresten er alt Steen, hvilket er en Nødvendighed formedelst Climaet. Her er en Deel Gjæstekamre med Senge, da det er Brug, at Gjæsterne gjerne blive om Natten formedelst de slette Veie; her er ogsaa, ligesom i Byen, Terrasser ovenpaa Huset, hvor man spadserer og nyder den skjønne Udsigt. Tæt ved Siden er endnu et lille Huus med nogle særdeles nydelige Værelser, og dette er alene til min Disposition; jeg har her en deilig Dagligstue med Marmorsøiler, foruden mit Sovekammer og en fortræffelig Udsigt over hele Egnen. Haugen er umaadelig stor, og her er Frugttræer i Guds Velsignelse, tvende skjønne høie Cypresser staae udenfor mit Vindue, de ere et blidt memento mori og tyde med venlig Alvor hen paa Menneskets og især *Murerens* [ɔ: Frimurerens] første og helligste Pligt.

Gaardens Besætning bestaaer af en Koe og en Tyr, en Flok Faar, nogle Sviin, Gjeder, tvende smaae Æsler, tvende store Mulæsler, tvende Heste og endeel Fjercreaturer, samt 2 Stude, som vi bruge til at pløie med. Jorden er meget feed og giver især god Byg, hvormed man fodrer Hestene, thi Havre kjender man ikke her. Da Naturen forbyder Brugen af Vogne og det tillige er meget besværligt at gaae tilfods, saa har alle de gode Damer her maattet beqvemme sig til at ride; heri har man ogsaa den bedste Anledning til Øvelse; thi Veiene ere som sagt halsbrækkende og Hestene umaneerlig balstyrige. Forleden Dag vilde min med Diævels Vold og Magt kaste mig af og jeg har maattet ladet gjøre en Jerncapsun til ham, for ei hvert Øieblik at komme i Spectakel med Araberne; i Sjælland troer jeg, det vilde være umuligt at styre den, hvor man hvert Øieblik møder en Hoppe. En betydelig Fordeel ved vort Landsted er, at der findes tvende

deilige Fontainer af Marmor med herligt Springvand, hvilket her er en Sjeldenhed.

Bønderne her kaldes Cabeyler[1]), de ere fattige og eie ikke Gaarde, de bære en Turban og tjene Tyrkerne og Consulerne; de ere for det meeste gode Folk. Vi have 5 saadanne paa Gaarden, hvoraf enhver har sit bestemte Arbeide, *Mahomed* varter op ved Bordet og gaaer tilhaande i Kjøkkenet (NB. han kan ikke snyde et Lys uden at slukke det) og *Alij* passer Hestene. De kunde tale lingua franca, d. e. Italiensk med nogle faae afvigende Idiotismer[2]) og er saa let at lære, at jeg allerede kan snakke med dem om alt hvad jeg vil. Forresten bestaaer vort tjenende Personale i: *David*, Kammertjener, en Italiener, som taler godt Fransk, *Peter Hansen*, en norsk Matros, som allene betjener mig. Han er allerede behørigen afrettet til at stoppe Piber, trække mine Støvler af, kort sagt til al den Virksomhed, Opmærksomhed og Paapindestaaenhed, som hører til at opvarte en Cavaleer comme il faut. *Brunet*, en fransk Kok, som siger: les poissons ne valent rien ici, og derimod, naar han har kjøbt nogle: voila des excellents poissons. Han laver ellers en god Mundfuld Mad, men fik forleden Dag en Snyder, fordi han gav os en Dyresteg ind paa et koldt Fad. De tvende ovennævnte Kabeyler ere ogsaa i Byen, og jeg mener altsaa vi for tvende Mennesker kan have tilstrækkelig Opvartning.

Jeg blev her paa Landet i 4 Dage og fordrev Tiden med at spadsere og at passiare med *Holsten*. At bedømme Manden af disse Dages Omgang vil og kan jeg ei, og det saa meget mindre som han naturligviis, især i Begyndelsen, ei kan andet end vise mig det Galanterie, som Convenientsen fordrer; imidlertid lader han til at besidde en meget determineret Characteer og af denne Grund at være passende til sin Post; en vis

[1]) I Almindelighed kaldes de Kabylere, idet Navnet afledes af den arabiske Benævnelse for en Stamme (Kabila).

[2]) Idiotismer ɔ: Dialekt-Udtryk.

imponerende Mine og Væsen hos ham vil jeg endnu ei vove at kalde paatagen eller hidlede den af Egoisme eller Stolthed. Jeg vil tilstaae, at en vis Grad af Suffisance næsten er en Nødvendighed i et saadant Land, hvor kun det udvortes er istand til at skaffe et Menneske Agtelse og Anseelse, og hvor den Stærkeres Ret ene er den afgjørende, men jeg føler tillige allerede, at den indvortes Harmonie, som ethvert ufordærvet Menneske af Naturen føler Trang til, som ene kan holde ham skadesløs for sit Opholdsteds Ubehageligheder og som i sin Tid [kan] modnes til Venskab og gjøre ham lykkelig og tilfreds selv i det vildeste Barbarie, aldrig vil komme til at finde Sted imellem os.

Vi toge ind til Byen med Pik og Pak den 3die December, endskjøndt det endnu var saa varmt og grønt som midt om Sommeren i Danmark, og spiste til Middag hos den svenske Consul *Ankarloo*. NB. Man spiser her Frokost Kl. 10, varm Mad, og til Middag Kl. 6, drikker derpaa Kaffe og Thevand, spiser ikke Aftensmad undtagen hos den engelske Consul, men drikker gjerne i det Sted et Glas Punsch. Man morer sig for det meeste med at spille Kort, dog ei høit, og jeg har nolens volens maattet beqvemme mig til at lægge mig i det mindste efter at spille Whist for ei at martres tildøde af Kjedsommelighed. Dersom jeg holdt meget af Jagten, saa var her god Lejlighed til at styre sin Lyst paa Fuglevildt og lidt inde i Landet paa Løver og Tigre. Man maae ellers tage sig i Agt her i Byen og bestandig gaae med en Stok i Haanden, deels for ei at blive antaget for en Jøde (disse tør ei bære noget i Hænderne) og deels for at slaae fra sig, naar man, som meget ofte er Tilfældet, bliver insulteret af Maurerne, der ere noget Rakkerpak. Gadedrengene ere reent forbandede og rykke Folk i Klæderne og skrige efter een, man maae da give dem et godt Drag med Stokken. Forleden Aften blev den nordamerikanske Chargé d'affaires overfaldet af en Maurer, som trak Kniv mod ham.

Den 4de December om Aftenen Kl. 9 hørte vi en skrækkelig Skyden fra alle Kanter, vi gaae op paa Terrassen for at see, hvad det kan være. Skuddene vare med Gevæhrer og det ovenikjøbet skarpe, thi vi kunde høre Kuglerne hvine i Luften, vi puttede os derfor snarest mulig ned igjen og lod Gadedøren lukke i Laas, da vi formodede, at det som sædvanlig var en Revolution og at det gik løs paa Deyens Liv; jeg tilstaaer oprigtig, at jeg ei var saa gandske ligegyldig og var nær ved at tænke ligesom en vis Vægterknold, da han var lille, som raabte: jeg vil hjem! Imidlertid maatte jeg lee, da jeg fik den sande Aarsag at vide, det var nemlig en Maaneformørkelse, og man skjød paa Bæstet, som Tyrkerne troe vil sluge Maanen. (Ja, var den af en grøn Ost, saa veed jeg rigtignok mere end eet Bæst, som vilde sluge den).

Den 4de aflagde jeg med *Holsten* en meget interessant Visit hos Marineministeren, *Vekel Hadgi* kaldet, ledsaget af Dragomanen *Mahomed.* I et Slags Skuur nede ved Havnen sad Hans Høivelbaarenhed paa en Pude med Benene overkors under sig liig en sjællandsk Skrædder, med en barbarisk-pflegmatisk Mine og i salig Ørkesløshed smøgende af en umaadelig lang Pibe. Han gav os begge Haanden uden at forandre sin Mine, spurgte os en halv Snees Gange hver: come sta? Hvortil vi med megen Ydmyghed ligesaa ofte svarede: buono, Signore Effendi! Bad os derpaa sidde ned ogsaa paa en Pude, NB. Gud være lovet ei med Benene under os. Strax derpaa kom en Slave farende og lagde os hver en Serviet over Laarene; saaledes sadde vi en liden Stund. Jeg var tilmode som *Casorti*[1]), da Harlekin binder ham Hagesmekken om, og begyndte at faae en krampagtig Bevægelse med Munden; endelig kom Slaven igjen og bragte os hver en Kop Kaffe uden Fløde i en forgyldt Overkop, hvori vi efter at have drukket Kaffen lagde en Piaster efter Landets Skik, thi Tyr-

[1]) Casorti, se Bays Efterl. Pap. Bind I. Side 49.

kerne give aldrig deres Æble bort uden de faae en Pære igjen; nu kom atter Slaven og holdt os nok en Serviet i Veiret for at tørre vor Mund paa, og efter denne høitidelige Ceremonie reiste vi os, rakte atter Hs. Høivelbaarenhed vor Haand og recommanderede os. Denne Visit var, hvad Conversationen angaaer, ikke uliig med Engelke Hattemagers i Barselstuen, og jeg takkede min Gud, da jeg var i en vis Afstand, for at kunne give mine Følelser Luft i en hjertelig Latter.

Den 6te December fik jeg igjen en gevaltig Angest i Livet; der var nemlig kommet et Skib fra Levanten, som var forpestet, endeel af Folkene vare døde, og man sagde, at alt nogle Huse i Algier vare anstukne. Saa, tænkte jeg, dette manglede kun for at gjøre Landet fuldkommen behageligt, at faae en liden interessant Pest paa Halsen, jeg syntes allerede at føle denne pirre mig i alle Lemmerne, *Holsten* blev gandske alvorlig, Porten blev atter lukket og under Livsstraf forbudt at lade nogen Kat komme ind, (NB: disse Dyr ere de farligste til at bringe Pesten fra det ene Huus til det andet). Jeg bandede dette Satans Land, hvor man intet Øieblik er sikker paa sit Liv, men lykkeligviis forsvandt Frygten, da en spansk Doctor forsikrede, at det ei var Pest, thi han havde examineret Sygdommen, og mit forrige Mod vendte nu tilbage.

Den 9de December havde jeg Audience hos Deyen. Udenfor Palladset maatte vi allerede tage Hatten af. Ved Døren sadde tvende Tyrker med nogle lange Dolke ved Siden som Skildvagter. Palladset er ei smukkere end vort Huus, kun noget større med lange Gallerier, hvor der hængte en Pokkers Hoben store Trommer. Vi bleve ledede ind i Kjøkkenet for at opholde os saa længe til Hs. Excellence behagede at lade os kalde. Her hængte hele Loftet fuldt af Vandmeloner og der var en Mængde Skaale, Potter, Kasseroller etc. af Tin, Sølv og Leer. Kokkene ere her fornemme Folk og een af disse tog sig den Frihed at vadske sine Tæer paa Kjøk-

kenbordet lige for vore Øine, dette saae lidet appetitligt ud, og jeg takkede Gud, at det blev derved. Vi bleve nu førte op til Deyen, som sad paa en Bænk med Puder i et langt Gallerie, som var langt fra at være smukt. Han hedder *Omar*[1]) og er i mine Øine et af de smukkeste Mennesker man kan see; han er omtrent 40 Aar gammel, har et Par levende Øine og et deiligt Skjæg og Knebelsbart, var brilliant klædt med en guldbroderet Trøie, en Turban af ægte rødt Schawlstøi, blaae Buxer og en gylden Dolk i Beltet. Han sad ogsaa med Benene under sig og rakte os begge Haanden.[2]) Da han ikke taler andet end Tyrkisk, havde vi medtaget *David*, som taler dette Sprog, som Tolk, og gjennem ham erkyndigede Hs. Excellence sig først om vort Befindende og spurgte os dernæst om vi ei vidste noget Nyt fra Kjøbenhavn (hvilket var et Beviis paa hans Forstand og Fiinhed istedet for at spørge ligefrem om ei Presentskibet snart kom), hvilket vi besvarede med, at vi ventede det snart. Han lod sig under Samtalen bringe en lang Pibe og iagttog stedse en streng Alvor. *Holsten* overleverede ham en Gulddaase besat med Diamanter i Fouteral, hvilket han, ogsaa af Galanterie, ei aabnede i vor Nærværelse. Han skal være en meget forstandig og retskaffen Mand, d. e. han lader sjelden slaa Hovedet af nogen. Det er altsaa Løgn hvad Aviserne sige om hans Grumhed og Despotisme; han har under Bataillen selv været tilstede, hvor Faren var størst og opmuntret sine Folk, men hvad de Taler angaaer, som han efter de tydske Aviser skal have holdt, da er det ligeledes Løgn. Efter at have paa en meget artig og naadig Maade ønsket os alt godt, toge vi med et Haandtag Afsked og besøgte derpaa *Aga* ɔ: Generalissimus over hele Armeen, samt *Kotschi di Cavallo* ɔ: Staldmesteren, som sadde og røg Tobak hver i sit Skuur tæt ved Palladset. Disse Herrer vare ligeledes

[1]) Omar blev Pascha den 7. April 1815 efter den forrige Deys Mord.
[2]) Se Wandel. Danmark og Barbareskerne. S. 119 flg.

af ualmindelig Skjønhed, brilliante af Klæder og meget artige. Den danske og svenske Consul ere af alle de meest agtede hos Deyen, hvilket han ved flere Leiligheder allernaadigst har ladet sig forlyde med.

Hvad Musikken i dette Land angaaer, da maa jeg bemærke, at man her har den herligste Leilighed til at lære Harmonie, NB. via negationis, thi man kan vist neppe nogetsteds faae noget fuldkomnere Begreb om Disharmonie. Hver Aften naar Deyen spiser, blæses der paa en Slags Hoboer eller Rumpeduser, der lyde, som naar man kniber en Kat i Rumpen eller naar man om Vinteren i stærkt Frostvejr kjører i Kareet paa Sneen, saaledes hviner og piber det. Det er fast umuligt at faae nogen Mening ud af det, og det er Umulighedens Umulighed at finde nogen Harmonie deri. — Blandt de europæiske Damer her er der et Par, der kan lade Fingrene gaae (ei løbe) paa Claveer, men jeg glæder mig til at den engelske Consul har skrevet baade til Marseille og Neapel efter en god Musicus, der skal informere Kjønnet, og jeg kan da drive Claveerspillet til det yderste samt slaae Generalbassen til. Jeg har kjøbt i Livorno en herlig Fløite med 10 Sølvklapper og C-Fod af Lieutenant *Thostrup*[1]) for 3 Napol.d'or; en Guitar fik jeg i Florentz; en Lieutenant *Schultz*[2]) her har laant mig en god Violoncel, og hos den spanske Consul faaer jeg en Mandolin. Jeg har altsaa Instrumenter nok, og især naar jeg faaer mit Valdhorn (glem bare ikke Mundstykket), som jeg længes meget efter.

Nu, min kjære *Gottlieb*, siger jeg Dig Farvel for denne Gang, min Reise er endt, og jeg har uden noget Uheld naaet mit Bestemmelsessted; det er ei behageligt, thi jeg er mange Farer underkastet, dog jeg har Tillid til Forsynet, som hidtil ledte hvert af mine Skridt til mit sande Vel, og frygter ikke. Jeg er tilfreds ved at være

[1]) Se Bays Efterl. Pap. Bind I. S. 191.
[2]) Johan Frederik Schultze var Sekretær ved det svenske Konsulat og Bays bedste Omgangsven i Algier.

istand til at sørge for mig selv, men jeg nægter ei, at jeg jo vil blive glad, naar jeg kan igjen vende tilbage til Europa. Jeg behøver ei at bede Dig bidrage dertil efter Evne, naar noget tilbyder sig. Jeg har gjort en interessant Reise og takker endnu engang min Fader for den største Del af de Glæder, jeg paa denne har nydt. — Jeg befinder mig Gud være lovet vel; med Erindringen bag ved mig og Haabet foran mig, søger jeg hos disse Erstatning for de ubehagelige Indtryk og Savnet af de Glæder, som mine nærværende Omgivelser fører med sig. Visse Erindringer fra Hjemmet gjør mig vel stundom alvorlig. — — — Hils Fru *Buntzen* og Fru *du Puy* samt alle de, som ere mig kjære, og glem aldrig Din sande Ven □-Br.

Rudolph.

Modtaget d. 17. Marts 1817.

Algier, d. 29. Decbr. 1816.

— —

At det nye Aar for mig sikkerlig ei vil blive *saa* rigt paa Afvexlinger og Fornøielser som især den sidste Halvdel af det hensvundne, det behøver jeg nok neppe at bevise, da Navnet allene paa mit Opholdssted vistnok er tilstrækkeligt til at faae mine kjære Landsmænd af Hjertet til at sige Amen til denne min Sætning. Herved nægter jeg jo aldeles ikke, at der jo kan findes Fornøielser i Barbariet; jeg maae tilstaae, at jeg ei fortjener mine Landsmænds hele Medlidenhed, og er saa frie at corrigere mine Herrers geographisk-barbariske Kundskaber ved at henvise Dem til følgende Fragmenter af min barbariske Dagbog, som jeg herved meddeler min Ven *Gottlieb.*

Du seer altsaa min Ven, at jeg holder en Dagbog. Dette har jeg anseet for nødvendigt, deels for min egen Skyld og deels for deraf stedse at have Stof til at skrive om. — Vi have her for nærværende Tid et skjønt Foraarsveir, alt er grønt, Smørblomster, Kjellingetænder

og tusinde andre Blomster, hvis Navne vor Herre maa vide, findes rundt om i Overflødighed, man seer faa Brændenelder, men i disses Sted Krusemynter, saa at Digterne have Ret til at tale om Sydens Duft; man lægger Ærter og planter Kaal paa denne Tid, Jorden er saa feed og blød, at man blot behøver at saae og derpaa at pløie Sæden een Gang ned, Harver og Tromler bruger man ikke. Naar jeg undtager nogle enkelte fugtige Dage, saa have vi et Veir som i Mai Maaned i Danmark. Egnen er deilig og fuld af grønne Bjerge og Hauger. Det vilde derfor være ubilligt om jeg ikke erkjendte og følede de Fordele og Glæder som en skjøn Natur tilbyder; jeg kan gjøre mig en behagelig Spadseretour eller Ridetour saa ofte jeg vil og det paa Steder, hvor jeg sjelden træffer paa Indbyggerne, thi disse drive kun med deres Æsler og Kameler ad den almindelige Landevei, aldrig paa Sideveiene.

Den 11te December, Dagen efter at mit forrige Brev begyndte sin Reise til Danmark, var jeg paa Embedsvegne tilstede ved et *Divan*, som bestod af alle Consulerne og endeel Tyrker i Marineministerens Sal i Anledning af et havareret Skib fra Levanten, hvorom der skulde voteres, hvem det tilkom at lide Skaden etc. Vi toge alle Sæde paa Bænkene, Tyrkerne med Benene op under sig, og Ministeren præsiderede med en lang Pibe Tobak i Munden. Her blev nu en Vrælen og Brølen i Munden paa hinanden og et Sammensurium af Arabisk, Tyrkisk, Italiensk, Fransk og Engelsk ligesom paa en polsk Rigsdag; jeg havde nær et Par Gange raabt: Respect for Retten! I bær Jer jo ad som nogle Tingstude! Men jeg var bange for *Vekel Hadgi*, som sad og gloede som en Bjørn. Da det kom til mit Votum, var jeg af samme Mening som den svenske Consul, dette var den eneste Maade at redde sig paa, endskjøndt jeg hverken vidste, hvad hans Mening var eller hvad der egentlig blev spurgt om, førend en Time efter Divanet var forbi, da jeg lod mig det fortælle. Derpaa

bleve vi inviterede til at drikke Caffe hos *Vekel Hadgi*, hvilket skeedte med samme Ceremonier som jeg alt i mit forrige Brev har fortalt.

Den 15de ejusdem lod Deyen give nogle Tyrker tusinde Bastonade hver paa den bare Rumpe, fordi de havde overfaldet og dræbt nogle Arabere paa Landeveien. For nogen Tid siden lod han en Mohr hænge, fordi han havde knurret mod Regjeringen. Han søger overhovedet at holde en streng Orden, og han er en klog Mand, som nok veed, at det ikke hjelper at straffe disse Folk med Fornuftgrunde; man fortæller endog, at Beyen i Oran skal have røget sig en Pibe Tobak, medens han blev flaaet. Hs. Excellence har tilkendegivet sin særdeles Yndest for den danske og svenske Konsul, Gud give blot Presentskibet snart vilde komme, thi baade Deyen og vi vente det daglig.

De selskabelige Cirkler her ere ret behagelige og ugenerte. Levemaaden er næsten kongelig; naar jeg inviteres til Middag er jeg vis paa at faae 16 à 20 Retter Mad foruden Dessert, som bestaaer af de herligste Frugter, hvis Navne jeg kun veed paa Arabisk, og en Uendelighed af Syltetøj. Vi ere heller ikke den Slags Folk, der lade det blive ved een Slags Viin. Naar man har sadt tilbords fra Kl. 6 til $8^1/_2$, tager man Caffe til Kl. 9, derpaa drikkes The og passiares til Kl. 10, derpaa synges, spilles, sludres, spilles Kort samt drikkes Punsch til Kl. $11^1/_2$ à 12, og jeg troer nu med Føie, at neppe nogen Forvalter vil kunne beklage sig at maatte gaae med en tom Mave, thi det er nærved at man her kan sige med Terents: vomant ut edant, edant ut vomant. Til Frokost finder man stedse 4 à 5 Retter; hos os ere vi dog tarveligere og spise kun daglig 3 Retter til Frokost og 4 à 5 til Middag. De fleste Consuler have franske Kokke, som ere Karle for deres Hat, ja vores Kok *Brunet* er et saa exubererende Genie, at han hver Dag lige til Datum har sat os forskjellige Retter paa Bordet, ja han fremsætter stundom Sager, som maae

bringe den største Tænker i Forlegenhed, ja selve Smagen deraf kan ei give anden Oplysning end at det er delicieust. Nu, mine Herrer, troer jeg at have fremstillet nogle Synspuncter, fra hvilke mit Opholdssted ei er saa gandske barbarisk. For Forretningernes Skyld man gjerne „sove kan i Roe til Kl. 10“ som Klokkeren uden at forstyrres af Vogne paa Gaden eller uleiliges af Besøg saa tidlig paa Morgenstunden, thi vor Morgenstund har ikke Guld i Mund men Blye i Enden, derfor reise vi os vanskeligere. Hertil kommer, at vore Tjenere (hvoraf vi stedse have tilstrækkeligt Antal) klæde os af og paa, give os en tændt Pibe i Munden, saa at vi aldrig behøve at røre os. Da vort Liv her er saa mange Farer underkastet formedelst Landets kjeltringeagtige Beboere, saa kan jo heller ingen undre sig over eller finde urimeligt, at vi leve som om vi kun havde 14 Dage at leve i. Man kan altsaa hvad Legemet angaaer, som Du seer, holde det ud; men paa Sindets Vegne kan jeg ei andet end gjentage min Bøn til Dig at opsnuse, naar der skulde indtræffe en Leilighed til min Forløsning; jeg mener, at om Hs. Majestæt vil sende et Gesandtskab til Spanien, det da vilde saa meget des lettere lykkes mig at blive Secretær ved denne Legation, som jeg er saa nær ved Landet og Regjeringen af denne Aarsag sparer Reisepenge; gjør Dig al Umage for at udspionere dette og sæt i Tilfælde heraf alle de Maskiner i Gang, som Din ypperlige Forstand og grundige Kundskab kan ophitte til min Frelse. Oprigtig talt er jeg ikke bange for min Trøie her, jeg gaaer tit alene ud, og er stedse forberedet og villig til at give den et godt Snudedrag, som rører mig; jeg har endog en Stok med en god Klinge i, som jeg i Nødstilfælde kan putte i en Tyrkebælg, men at jeg ønsker hellere at være paa et cultiveret Sted vil Du kunne begribe. Imidlertid er jeg langt fra at ansee det for en Ulykke at være her, da Landet fra Naturens Side tilbyder saa mange Nydelser, og Tid og Vane vil rime-

ligviis forjage Frygten for Beboerne; naar man tillige er saa lykkelig at have et stærkt og sundt Legeme og bruger behørig Forsigtighed, vil man vel kunne holde det ud.

Holsten viser mig stedse al mulig Agtelse. Han har endog været saa galant at ville forære mig den lille arabiske Hest.

Consul-Familierne ere meget artige og gjæstfrie, og Tonen meget ugeneert. Damerne have just ei deres allerstørste Force i Skjønhed. I det hollandske Huus ere tvende, der ligesom Mændene ere meget tykke og store; i det engelske Huus ere de derimod grumme tynde og smaae, Fruen er min Landsmand og en Datter af den forrige danske Consul *Ulrich*, hun er den eneste Qvinde man kan tale Dansk med.[1]) I Spanien ɔ: i det spanske Huus (thi man benævner her alle Familierne alene efter deres Land for Kortheds Skyld og man siger f. Ex.: Monsieur de l'Espagne, Mr. d'Hollande etc. istedetfor Navnet) er Mlle *Augustina Ortiz de Zupasti* en meget velopdragen Pige, som spiller Guitarre og synger, hun er ikke smuk, men er meget vel lidt af Mændene her formedelst sine smukke Manerer. Af Tyrkinderne og de mauriske Fruentimmer have de fleeste nogle Kistelaags-Ansigter. Hertil kommer, at de tillige vise sig paa deres Terrasser, som er det eneste Sted man kan see dem, i en yderst degoutant Negligée, thi de bære i Almindelighed kuns en Særk og et Tørklæde, som er bundet om Rumpen og fastknyttet foran, et Slags Diadem som en Sukkertop af Messing paa Hovedet og nichts weiter. Benene ere bare og man kan see dem op over Knæerne. De have ofte tiltalt mig meget venligt, men da jeg af visse Aarsager ikke vil

[1]) Familien Macdonnell bosatte sig senere i Florents. Fruen, Ida Louise Ulrich, der 15 Aar gammel (se Side 4), var bleven gift med Sir Hugh, der var Enkemand og havde voxne Børn, fik i sit Ægteskab 8 Børn, og giftede sig igen efter Mandens Død med Hertugen af Talleyrand Périgord c. 1865 og døde som hans Enke 1880.

Paa sin Rejse i Italien 1842 besøger Bay Familien Macdonnell i dens rige Hjem i Florents og fortæller meget om dem, bl. a. at Fruen, skøndt født i Kbhvn., ikke var til at bevæge at tale eller lade sig tiltale paa Dansk.

tale Arabisk, ryster jeg blot paa Hovedet og siger: Nix. Som et Bidrag til Musikkens Tilstand her maae jeg anmærke, at de fleeste tyrkiske Damer tractere Mundharpen (dette har maaske været det Instrument, som forekommer i Genesis under Navn af *ugab*), hvilken de spille med megen Grace og Delicatesse. En Dame, som boer lige overfor mig, pleier undertiden, naar hun seer mig, at opvarte mig med en smuk Sonate herpaa; jeg hører ogsaa tidt om Aftenen, naar jeg er gaaet tilsengs, trende sagte Slag eller rettere Pik paa Væggen ved mit Hovedgjerde ledsagede af en Tone paa Mundharpe; jeg har længe ikke kunnet begribe, hvad det skulde betyde, indtil endelig min Tjener har forklaret mig, at det var et kjerligt Signal af en Tyrkinde, som boer ved Siden af. Dette er mig ubehageligt, og jeg seer, at det bliver uundgaaeligt, at jeg her ligesom i Frankrig og Italien maa til at leie Folk til at laste min Figur for at have Roe.[1]) — — —

Tvende Brev modtaget 17. April 1817.

Algier, d. 7. Februarii 1817.

„Silah el cher! asch halek? rani bker!“ „Hvad er det for et Sprog?“ spørger Du venteligen. — „Det er arabisk, Canaille,“ svarer jeg, og betyder hos os: „Vær hilset, hvorledes lever Du? Jeg befinder mig vel!“ Det gaaer mig her, ligesom da jeg var dans Paris, hvor jeg oublierede gandske mit Dansk, at det Arabiske næsten gandske fortrænger de andre Sprog, thi jeg hører det fra Morgen til Aften baade i Huset af Kabeylerne og udenfor af hver Mand paa Gaden. Jeg har taget Underviisning i det af den engelske Vice-Konsul *Francowitz*, der taler det fortreffeligt; jeg gaaer 2 à 3 Gange til ham om Ugen og kan allerede saa temmelig slaae mig igjennem, naar Nødvendigheden fordrer det. Det er af be-

[1]) Se Jacob v. Thyboe II. 2.

tydelig Fordeel for mig, at jeg kan noget Hebraisk, thi Verbernes Flexion samt affixa og suffixa have megen Lighed dermed. Det er det almindelige Sprog her, som enhver, endog vore europæiske Damer, forstaae og tale, disse ligne ellers de kjøbenhavnske Damer deri, at de gjerne hører, at man siger: „enti schebbah eljom, ennah ne habbek“ ɔ: „De er smuk i Dag, jeg ynder Dem.“ Jeg haaber altsaa, at jeg inden kort Tid skal blive som en indfødt Araber, saa meget mere som jeg kan øve mig med Damerne, der som bekjendt ere de bedste Lærere i ethvert Sprog; hertil kommer tillige, at Tyrkerne stedse ledsage deres Tale med en uendelig Mængde Gesticulationer, saa at man næsten kan see paa dem, hvad de sige, f. Ex. naar de vil sige: at stige til Hest, saa sætte de altid den høire Haands Pege- og Langfinger overskrævs paa den venstre Haands Pegefinger; ved slige Gebærder spares mangfoldige Ord, hvorved Sproget vinder meget.

Jeg har sat den spanske Consuls Datter Senorita *Agustina Ortiz de Zugasti* i Requisition til at lære mig Spansk, imod at jeg lærer hende Musik, jeg kommer der ogsaa et Par Gange om Ugen og gjør god Fremgang. Dette Sprog er her af Vigtighed, da lingua franca er saa særdeles fuldt af spanske Ord; jeg troer tillige, at jeg ved at lære dette Sprog engang i Tiden kan have en Grund mere til at gjøre Fordring paa at komme til Legationen i Spanien. Glem derfor ikke ved Leilighed at gjøre Vedkommende opmærksom derpaa. Der existerer nok ellers neppe noget Sted, hvor man har bedre Tid og Leilighed til at lære Sprog, thi her tales næsten alle, thi foruden Fransk, som er det sædvanlige daglige Conversationssprog i Selskab, tales Italiensk hos *Francowitz*, som er Venetianer, Spansk hos den spanske Consul og den spanske Doctor, Engelsk hos den engelske Consul, lingua franca af alle. I dette Sprog kan jeg sige, hvad jeg vil, og det er kun noget pluddervælsk Sammensurium fra den Tid, da der var saamange italienske og spanske

Slaver i Algier. Mit fornemste Studium gaaer ud paa at lære det Franske fuldkomment, jeg gjør derfor daglig Stile af Meydingers Grammatik og har besluttet at gjennemgaae hele Bogen nøiagtigen. Du seer altsaa, min Ven, at man skaffer sig Beskæftigelse her. Jeg kan ikke sige, at Tiden gaaer langsomt. Jeg anseer min Stilling her som en Forberedelsestilstand til noget bedre.[1]) Mine Omgivelser ere mig mindre ubehagelige nu, da jeg kjender dem nøiere og er istand til i Tilfælde af Uartigheder af Indbyggerne paa deres eget Modersmaal at bede de Unge at holde Kjæft eller Prygl, og at sige de Gamle, hvem jeg er, og true dem med at sige det til Padron grande ɔ: Deyen, som nok vil regalere dem med et Maaltid Bastonade. Jeg er ellers temmelig kjendt nu og har et Par gode Venner blandt Tyrkerne. Der er temmelig Folkemængde især i de store Gader, hvoraf her kun er een eneste, som gaaer gjennem hele Byen forbi Deyens Pallads, og dog er den ei bredere, end at en Kameel kan gaae derigjennem. Der er kun et Par enkelte Gader foruden den, hvor disse store Personnager kan gaae, og møder man dem der, har man ondt for at komme forbi og maae have sin Stok i Beredskab for at give dem en paa Snuden, thi mange af dem vil bide og drives ved Commando af Driveren, som gaaer bagefter med en Kjep. I de fleste Gader har jeg ondt ved at ride uden at gnide Knæerne imod Murene, og nogle ere saa mørke, at man har ondt ved at see 3 Skridt for sig og maae lade Hestene gaae sin egen skjæve Gang. Her er en stor Mængde smaae Æsler, Bourikker kaldet, som gaae bestandig endog om Natten paa Gaden, saa at man om Aftenen hvert Øieblik er nær ved at styrte over et Æsel, som ligger midt paa Gaden; der ligger ogsaa endeel tobenede og sove om Natten under aaben Himmel og have ei anden Bedækning end en Haik ɔ: en Kappe med en Hætte, hvilken er den sædvanlige Klæde-

[1]) Dette Haab gik ikke i Opfyldelse, Bay beklædte sin Stilling i Algier i over 12 Aar.

dragt især for de fattige. Tillige er her en umaneerlig Hoben Katte (thi man dræber aldrig Kattene), som foredrage deres Amour med bekjendte kraftige og cromatiske Duetter, som stundom blive til Trioer og Quartetter; undertiden bliver det en Allegro con brio sempre crescendo à grande orchestre, hertil kommer, at barbariske Katte ufeilbarligen maae have stærkere Affecter end sjællandske Kitsere. Hvad man ellers her baade maae beundre og tillige forundre sig over, er det ypperlige Politie; thi Gaderne have Porte, som hver Aften Kl. 6 blive lukkede, og det er da ingen tilladt at passere undtagen Consulerne og deres Folk. Ved hver af disse Porte er en Dørvogter, som skal hele Natten ligge med Nøglerne under Hovedet. Besynderligt nok, at alle disse Portnere ere blinde og af et Slags Folk, som kaldes *Piscerier*, som boe ved Stranden, og ere Fiskere. Der gaaer tillige Patrouiller paa Gaden for at gribe enhver, som ei har sin Lygte, og øieblikkeligen opvarte ham med en lille Dosis af 500 Bastonade under Fødderne, paa Maven eller Rumpen med Respect at sige, man finder derfor en Taushed og en Orden her, som man vanskelig vil finde i nogen europæisk Stad.

Her er mange forskjellige Folkeslag, f. Ex. Byens naturlige Indbyggere ere *Maurer* eller *Mohrer*, de ere hvide, klædte som Tyrker, men maae ei bære Turban, men en lille rød Hue, de ere nogle store Kjeltringer og i evig Strid med Tyrkerne, som ere hidsendte fra Levanten og som styrer Codillien; en Mængde Jøder, som ere blaae klædte med en sort Hue, de maae ei gaae med en Stok i Haanden, langt mindre noget Vaaben. Tyrkerne bære deres Atagan,[1]) som er sleben paa den concave Side af Klingen, og Hugget skeer stedse fra venstre til høire. Maurerne have Lov at bære en Kniv i Beltet. Araberne ere et nomadisk Folk, som ride og udgjøre Rytteriet og kaldes Spahi. *Cabeylerne*

[1]) Det korte tveæggede Sværd hedder Jatagan og bæres foran i Beltet med Grebet opad til højre.

ere Bjergboere, de tjene Consulerne paa Landet og i Byen og faae 2 Pjastre hver maanedlig, samt Brød, hvori hele deres Næring bestaaer; de ere temmelig skikkelige Folk, især vore. Piscerier har jeg nævnet, de ere meget fattige og tale kun Arabisk, *Mosabi* ere ogsaa et Slags ynkelige Folk, der see ud som Røvere, men ei ere saa glubske af dem. Tyrkerne gifte sig med mohriske Fruentimmer, og deres Børn kaldes da „*Coloris*", men have samme Rettigheder som Tyrkerne og høre til Deyens Garde, dog kan kun en ægte Tyrk blive Dey. Alle de ugifte Tyrker ligger i Kaserner, de gifte have deres Huse, men deres Jalousie gaaer saavidt, at de ei engang tillade deres egne Brødre at boe hos dem, thi den ene Broder tager her ikke i Betragtning at gjøre den anden til Hanrei.

Veiret her er meget deiligt og varmt som om Sommeren i Danmark, alt er grønt, Roser og Lillier i Mængde, Mandeltræerne staae i Blomster, som ere usigelig skjønne, tusende Blomster smykke Jorden, og deilige Tacetter voxe her vildt paa Marken og dufte, Æbletræerne have alt Frugt, og Jordbærrene have afblomstret; vi kjende ei til Vinter og leve i et yndigt Foraar i en paradisisk Natur, som, hvis den beboedes af dannede Mennesker, vilde upaatvivleligen baade i Henseende til Frugtbarhed og Skjønhed rivalisere med Italiens og Schweitz's skjønneste Egne og hidvinke Digternes Fantasie fra hine til at blunde paa Roser her og beruset af tusende Blomsters Duft sværme om i den saligste Nydelse, uvis om, paa hvilket Bjerg, i hvilken Dal den skulde bygge det skjønneste Tempel; men desværre Barbarie og Fanatisme gjør det kun til et pium desiderium og forbyde at plante Viinstokken paa Steder, som Naturen syntes at have bestemt dertil, og hvor man blot behøver at stikke en Pind deraf i Jorden, for at de skulle frembringe Frugter, som maaskee vilde være mageløse. Det er en Scandal for Menneskeheden, at politisk Nederdrægtighed og den laveste Egennytte

kan bringe en Nation til at skaane og slutte en skammelig Fred med disse Barbarer, i det Øieblik, de have Magten i Hænderne til aldeles at ødelægge dem, og stikke hele Europa Blaar i Øinene istedetfor at hævne dem paa en fælleds Fjende. Det er oprørende at tænke sig, at den hele Expedition ei har gjort andet end nedskudt nogle Mure, som paa 4 Uger atter ere opreiste, da de saa let som muligt kunde have raseret hele Algier og sendt hele Røverpakket til Helvede. De have viist, at nogle Sække Peber ere dem kjærere end den Hæder at have skaffet hele Europa Roe. Algierenerne blive efter al Sandsynlighed langt mægtigere, end de have været før, de befæste sig paa det kraftigste, de have Penge i svære Mængder, de have faaet Skibe til Foræring af Storherren i Constantinopel, og hvad der er det meest nederdrægtige: Engellænderne sælge dem selv Skibe, som blive gjorte til Corsarer f. Ex. den lille, deilige Brig, som jeg kom med, er nu solgt til dem, en ypperlig Seiler, netop skikket dertil. Der er en Virksomhed, saa det er en Lyst at see, med at forstærke Fæstningerne og Marinen; Deyen venter med Utaalmodighed nogle Jernaxler til Kanoner, som skal komme med vort Presentskib, — det er endnu ikke kommet og er dog afgaaet i October Maaned, og vi begynde at frygte for det![1])

Pas kun paa, hvad der vil blive Følgen! De ville blive langt mere storsnudede og gjøre langt større Fordringer end nogensinde før, og endskjøndt de nu ved Tvang ere blevne Engellændernes gode Venner, hvis Bestemmelse er at bruges [bruge dem?] til Bussemænd og Tugtere for de Nationer, hvis Handelssystem i mindste Maade strider imod Engellands Politik, saa ville vi maaskee om megen kort Tid komme til at erfare, at Engellænderne kun have gjort Ondt værre, og at de, for at tale poetice, have raget Skjægget af Al-

[1]) Se Wandel: Side 120 f. Presentskibet kom i Slutningen af Februar 1817 og var udlosset d. 10. Marts. Se stds.

gierenerne, for at det siden kan voxe endnu stærkere frem, istedetfor at de med det samme skulde have benyttet sig af Leiligheden og skaaret Halsen af dem.

Du seer, min Ven, at jeg er bleven Politicus; jeg er nødt til at blive det, thi Politiken, mine Herrer, er Gjenstanden for den daglige Conversation, og vi kandestøbe, saa det er forfærdeligt, dog forglemme vi ikke derover at spise og drikke, hvilket er det fornemste og conditio sine qva non. Vi havde igaar et Selskab hos os af 18 Personer. Vi spiste henimod 30 Retter Mad med behørig Viin, hvor Champagne-Flaskerne knaldede som en Musketsalve af et Compagnie Soldater. Tvende franske Kokke, 8 Tjenere foruden 3 Cabeylere arbeidede, saa at de svedte ved det; de andre Consuler bringe nemlig deres Tjenere med for at varte op, og da vi aldrig pleie at binde Munden paa den Oxe, som tærsker, saa sætte disse gode Venner sig, naar Maaltidet er endt, tilbords og nyde lige saa megen Guds Velsignelse som vi andre og spare ikke paa Draaben; nogle af dem tage deres Madammer med, saa at undertiden Selskabet er ligesaa talrigt og langt mere interessant end Herrernes, thi der er iblandt dem nogle ret smukke, franske Tjenestepiger og Kokkemadamer, som besidde særdeles megen savoir vivre og smukke Manerer. Jeg er bange, at jeg bliver tilsidst ligesom Famulus Alexander Christopher Saft,[1]) som ikke kan spise Smør, undtagen det er brunet. Det er virkelig ellers gandske originalt at sidde ved et Bord, hvor man paa eengang hører tale: Dansk, Fransk, Italiensk, Engelsk, Spansk, Arabisk (for Løier, og Lingua franca (til Tjenerne), og jeg tvivler paa, at man let vil treffe et saadant Selskab andetsteds end i Barbariet; jeg er istand til ligesom Jacob v. Thyboe at kunne sige: „Jeg maae lave mig til!“ paa 10 forskjellige Sprog.

Blandt vore selskabelige Fornøielser udgjør i Særdeleshed Musikken den væsentligste Deel, dog ind-

[1]) En af Hovedpersonerne i Oehlenschlægers og Weyses Syngestykke „Sovedrikken“.

skrænker denne skjønne Kunsts practiserende Antal sig blot til den hollandske Familie, som NB ere franske, hvoraf Consulens Søster, Mlle *Fraissenet*, har en smuk Stemme, ligesaa Broderen, Viceconsulen, som har en fortreffelig Tenor, men forstaaer forresten ingen Musik og gider ikke gjort sig Umage for at lære noget. Madame *Fraissinet* spiller ret godt Piano, men det gaaer som næsten overalt: de, som forstaaer noget, have intet Instrument at spille paa, og de, som ei kan noget, have fortreffelige. Jeg selv troer, at jeg uden at fornærme min Beskedenhed fortjener det Navn, man har givet mig, nemlig: „Kapelmesteren i Algier", man skjænker mig megen Opmærksomhed, dog har jeg fundet, at man her som næsten overalt, især i Damecirkler, ei synderlig gouterer Violin undtagen som Accompagnement eller Dandsemusik, endskjøndt jeg smigrer mig med ei at behandle dette Instrument saa gandske uden Delicatesse; dog finder Capt. *Holsten* megen Fornøielse i at høre Concerter af Rode og Spohr, som jeg næsten hver Aften gjennemstuderer. Den store Tanke, hvorom alle mine Ønsker dreier sig, nemlig at spille paa Claveer og at lære at slaae General-Bassen til, maae jeg næsten renoncere paa, thi det er næsten ikke til at holde ud at spille paa det Flygel, som staaer i Stuen, Sangbunden er reent revnet, og det gjør et Spektakel som en Stampemølle.

Jeg har havt den Idee at spare paa min Gage for at kunne med Tiden kjøbe mig et Fortepiano, uden hvilket jeg bestandig bliver en maadelig Musicus, — en Musicus uden Claveer er det samme som Snuustobak og ingen Næse — men desværre, der er lange Udsigter dertil. Det skjær mig i mit Hjerte, naar jeg seer Instrumentet hos de Engelske, ligesom da jeg i Kjøbenhavn saae det ypperlige Flygel af *Richter og Bechmann*[1]) hos tvende afskyelige Bræk-Jødedrenge paa Østergade, som spillede med een Finger; jeg mindes tillige med

[1]) Et Instrumentmager-Firma i Kbhvn.

Harme en vis Greve, som har ikke mindre end 4, siger og skriver: fire herlige Instrumenter, og ingen af den hele høiadelige Familie kan spille et eneste ærligt Stykke, ei engang: „Skære, skære Havre“ med Bas til uden at gjøre Feil deri, uf, jeg maae blive gal over det, og dersom jeg ikke var i Barbariet, skulde jeg Djævlen gale mig — dog nei, stop! En Diplomatiker og god Politicus maae ei blive hidsig, Verden er nu engang forkeert, det er bedre at slaae Vand i Blodet og tænke: levius fit patientia quidquid corrigere est nefas.

Vor Musik indskrænker sig altsaa kun til nogle franske Romancer, som synges af Mlle *Fraissinet* og accompagneres af mig paa Violin, men det gaaer med dem ligesom med Vandgrød idag, Vandgrød imorgen og Vandgrød iovermorgen; man har ei engang her ligesom den jydske Præst en Snaps at narre sin Mave med paa Slutningen af Ugen for at faae Grøden til at glide.

Den anden selskabelige Fornøielse bestaaer i at dandse Boleros, en spansk Dands med Castagnetter, som er særdeles smagfuld og interessant at se. Mme *Fraissinet,* endskjøndt hun har et corpus, som ikke er tabt bag af en Vogn, dandser den med megen grace med Mlle *Harriette Macdonald* (den engelske Consuls Datter),[1]) og den spanske Doctor spiller Guitarre hertil paa en egen Maade og synger Vers dertil, hvilken Musik virkelig er særdeles skjøn. Jeg har taget Information deri af Mlle *Harriette,* men har ikke endnu vovet at dandse den i Selskab. Den er som en Slags Menuet, hvor man nærmer sig hinanden, som om man vilde omfavne hianden, Tempoen er andante, og Sangen har et amoureux Indhold, ligesom hele Dandsen har et kjerlighedsfuldt, dog velanstændigt og gracieust Udtryk. Forresten lege vi Pantelege, hvori der NB ingen Kys vanker; (dette er mig ogsaa par bonheur her temmelig ligegyldigt; naar man desuden er kom-

[1]) Se Side 2.

men til en vis Alder og Erfaring, saa hører slige Ting op at have nogen Værdie), og spille Kort; Du kan troe, at det klæder mig meget smukt at sidde ved et Whist- eller Piquet-Bord. Naar det er godt Vejr, rider jeg en Tour; jeg faaer dog nogenlunde Bugt med min lille Araber, dog have Damerne stor Angest for at ride med mig. Jeg havde besluttet at sælge ham, men han er meget smuk, og ved at ride den ofte haaber jeg at gjøre den mere spagfærdig. Damerne ride for det meste Æsler og Muler, undtagen de engelske, som ogsaa, endskjøndt de have en Kabeyl rendende ved Siden af dem for at gribe Hesten, gjøre Volter, saa at de ere nær ved at brække Halsen; saaledes reed jeg forleden Dag med Miss *Harriet;* den engelske Consuls Hest, som jeg reed, blev reen bandsat over en Kjæde, som dinglede, og gjorde et forskrækkelig Kattespring med mig, hvorover Miss's graae Hingst blev angest, reiste sig paa Bagbenene og kastede sig med saadan Force imod en Muur, saa at jeg troede, at Miss var blevet knust; Hestene her ere som vilde Dyr, og det er et halsbrækkende Arbeide at ride.

Der gik ellers det Rygte at Pesten var udbrudt i Constantine, en Bye som ligger nogle Dages Reise fra Algier, hvorover de hollandske Damer bleve skrækkelig altererede. Skulde det virkelig blive Tilfældet, da tage vi ud i vore Hauger, lukke Porten til, og ingen levende Sjæl faaer da Lov at komme ind. Skulde det være Skjæbnens allernaadigst fattede Resolution, at vi skal have en lille interessant Pest paa Halsen, saa vil jeg idetmindste ønske, at den vilde annamme Størstedelen eller om muligt alle de Kjeltringer af Indbyggere i hele Algier.

Her bliver ellers expederet Tyveknegte, hvortil man ei som hos os bruger Skafot eller Øxe; man fører blot Personen uden videre Ceremonier hen til Deyens Palads, hvor tvende af Vagten gjøre sig en Fornøjelse af at curere ham ligesom han staaer, saaledes at den ene giver ham et lille Stik i Maven, for at han skal trække

Hovedet til sig, hvorpaa den anden med en beundringsværdig Færdighed hugger Hovedet glat af ham med en Atagan, saa at han dratter overende med convulsiviske Bevægelser, hvorpaa Legemet bliver liggende 24 Timer til Skue og Hovedet stilles op blandt en heel Deel confratres over Porten Barbasun paa Muren, hvor man kan tælle adskillige Snese af slige Hoveder; her findes tillige store Jernkroge i Muren, som bruges til at kaste Folk ned paa, for at de skal blive hængende.

Paa Sindets Vegne er jeg ikke altid lige vel stemt — der er mere end eet bittert Minde fra mit Fødeland, som foruroliger mig ofte; jeg kan ei forhindre at jo Erindringen daglig beskjæftiger sig med Gjenstande fra hine Egne, som Du kjender og hvis Virkning Du bedst selv kan bedømme, især naar man er saa langt borte, — dog, lad det end være, jeg anseer det for min Pligt at bortjage ethvert ubehageligt Billede og ei at opvarte mine Venner i Kjøbenhavn med Jeremiader. — —

P. S. d. 11te Febr. 1817.

I dette Øieblik kom Present-Skibet med en stiv Kuling. Jeg gik ud i en Jolle og attrapeerte det i Farten, hvilken var saa stærk, at da man kastede os en Fangeline ud, dreiede Baaden saa voldsomt, at Mohren som roede faldt overbord, men blev dog lykkeligen halet op igjen. Jeg traf her foruden Capt. *Lorck*[1]), som førte Skibet, ogsaa D'hrr. Lieutenanter *Gandil*[2]) og *Schultz*[3]), som jeg begge kjender fra Kjøbenhavn, den sidste har jeg været nogle Gange i Selskab med hos Commandeur *Rosenvinge.*[4])

— Seigpiin mig nu ikke længere, men send mig snart noget, især mit Horn, thi Du veed jo, at Instrumenter er min svage Side.

[1]) Kaptainlieutenant Lorentz Lorck (1781—1820) blev 1815 sat à la suite for at gaa i Koffardifart, han døde paa St. Croix.

[2]) Premierlieutenant Johan Peter Gandil (1788—1861) blev Orlogskaptajn 1858.

[3]) Premierlieutenant August Diederich Schultz (1788—1862) stod 1816 à la suite. 1831 Kaptain. 1838 Afsked og Toldinspekteur i Vejle. 1840 karakt. Kommandørkaptajn.

[4]) Kommandør Sigvard Urne Rosenvinge (1758—1829).

Hils Fru *Du Puy* og lad hende see mit Brev, glem ei *Saint-Aubains*, iligemaade *Ingemann*, og hvis han skriver noget og vil have Musik til, beed ham da ikke at glemme sin gamle Medarbejder og Ven, og send mig snarest et Par Exemplarer af mine Compositioner, hvis de ere komne ud, og lad mig faae nogle Romancer at sætte i Musik.[1])

Modtaget $^{19}/_{5}$ 1817.

Algier, d. 18. Marts 1817.

Det er nu 4 Maaneder siden jeg hørte noget fra mit Hjem, — jeg har den bedste Leilighed til at øve mig i Taalmodighed. En anden Egenskab som man ellers ogsaa her har god Leilighed til at erhverve sig er: Mod og Rolighed til at see Folk blive pinte paa skrækkelige Maader. Jeg vil blot anføre et lidet Exempel. For nogle Dage siden blev en Jøde, som havde en Boutik i Nærheden af Deyens Palads, bestjaalen ved Indbrud om Natten for en Deel Guldvahrer. Deyen lod ufortøvet Nattepatrouillen arrestere, Gerningsmanden var flygtet, og man begyndte at mistænke Jøden for selv at have foranlediget det af Speculation, da han var i Gjeld; han blev altsaa arresteret og ventede i den dødeligste Angst paa, at han skulde faae sine Brødres sædvanlige Straf, nemlig at brændes levende. Dette var ogsaa ufeilbarligen blevet Tilfældet, men de sande Gjerningsmænd vare flygtede til en Bye ved Navn Belida, hvor de solgte Vahrene; uheldigvis for dem var just Jødens Broder tilstede, og da han kjendte Vahrene, lod han dem gribe og bringe til Algier. Det var en Mohr og en Piscerie, og da nu Deyen havde erfaret, at det ei forslog at hemme de hyppige Tyverier ved at lade dem slaae Hovedet af, saa lod han disse tvende Herrer *sætte le-*

[1]) Bays Musik til Ingemanns Digt „Der dandser en Pige ved hver Mands Dør" var mellem disse hans første Publicationer. Og trolig var Bays Opfordring Aarsagen til at Ingemanns „Digte", 1816, hvoriblandt „Vift stolt paa Codans Bølge", blev ham tilsendt, og at Bay derved blev Komponist til en af vore stolteste Nationalsange.

vende paa Jernkrogene uden paa Muren ved Porten Barbasun til Skue for enhver Passerende. Ogsaa jeg, dreven af en gammel Instinct, gik hen at betragte dette barbarisk-characteristiske Skuespil og saae ikke uden indvortes Gysen, hvorledes Krogen gik bagfra op i Livet paa den ene, saa at han stod der saa stiv som en Pind, fuldkommen paaklædt, den anden, som var halv nøgen, hængte paa Krogen, som var gaaet ham gjennem Maven og ud igjennem Ryggen; han havde faaet Armene løs af de Touge, hvormed de vare bundne ham paa Ryggen, og anstrænget sig for ogsaa at faae Benene løs; men under Arbeidet trængte han kun Krogen endnu dybere ind i Livet. Tænk Dig blot: han havde levet saaledes i 24 Timer og bevæget sig. Jeg blev saa qvalm om Hjertet ved dette Syn, at jeg ilede hjem og fik mig en dygtig Snaps for at styrke mig. Capt. *Lorck* var ogsaa henne for at see det, men flygtede strax derfra, betagen af Rædsel.

Blandt andre behagelige Fornemmelser, som dette Sted tilbyder, maae jeg ikke forglemme et Jordskjælv, som skeedte d. 8. Marts om Aftenen Kl. 11½. Jeg var gaaet tilsengs, da jeg fornam et Stød, saa Huset rystede. Jeg tænkte strax: Fanden gale mig! — Det har maaskee været Følgen af en usædvanlig lang Tørke; Landet sukker efter Regn, Jorden gaber overalt med dybe Sprækker. Tyrkerne have fastet 3 Dage og givet Almisse til de Fattige for at bøie Propheten, men forgjeves, det seer galt ud med Kornet.

Presentskibet gik herfra d. 12. hujus for at gaae til Vestindien. Jeg befinder mig ellers Gudskelov vel og nyder al mulig Agtelse af *Holsten*, og jeg troer uden at fornærme min Beskedenhed at være yndet af ham. — Jeg længes umaadeligen efter mit Valdhorn; Du veed at jeg næst efter Violinen elsker dette Instrument høiest, og jeg haaber ogsaa, at jeg engang i Tiden vil kunne opnaae den høieste musikalske Lyksalighed sive summum bonum musicale, quod intelligitur: at slaae en

god Generalbas, at blive en god Partitursluger og Accompagnateur, en behagelig Sanger, en Violinspiller, som ikke er tabt bag af en Vogn, og en anstændig antagelig Valdhornist; naar jeg lægger hertil at kunne udstøde kraftige Dommedagstoner af en Basbasun, da troer jeg at kunne blæse hele Verden et Stykke og at kunne med disse Egenskaber sige ligesaa godt som Digteren *Trojel* om sin Flaske:

Hermed kan jeg faae Griller til at vige,
Hermed kan jeg faae Sorgen til at lee,
Hermed kan jeg indtage hver en Pige,
Hermed kan jeg forborgne Sager see.

og skal jeg blive længe her i Barbariet, saa kan jeg endnu lægge til:

Hermed kan jeg faae Tiden til at gaae!

Mine Embedsforretninger have hidtil været af den Beskaffenhed, at selv en Hr. Vielgeschrey skulde have ondt ved at finde Beskjæftigelse, de have under hele mit Ophold kun indskrænket sig til 3 à 4 smaae Rapporter. Ved denne Maaneds Udgang drage vi ud i landlig Rolighed og udhvile os under skyggefulde Cypresser ved en Fontaine og høre „boble boble Kilden gaaer, boble boble Lærken slaaer“ [1]), indtil dens sagte melodiske Mumlen luller os ind i en salig Slummer, af hvilken Madklokkens yndige Sølvertoner kun vækker os til Bordet, hvor Kapuner, Duer, Bekkasiner, Fisk, Posteier, Budding, Skildpadde, Côtelets, pâtés de perigord og poissons à la grenouille foruden talrige Sorter Frugter og Vine i de yndigste Grupper tilsmile os og kappes om at komme til at opgive sin Aand ved vor Barm, saa at det gaar os næsten som den rige Edo, der tidt maae Øiet væde:

han er en ulykkelig Mand,
thi mens han sover kan han ikke æde,
og mens han æder, han ei sove kan.[2])

[1]) Citat af Oehlenschlægers og Weyses Syngespil „Faruk“. II.
[2]) Citat af Trojel.

O fortunatos si sua bona nocent agricolas, siger den gode gamle Virgil, og det er skjønt sagt; dersom jeg blot havde Tid vilde jeg læse hans Georgica endnu engang samt hans Bucolica. Dog dette kommer jeg nok til at lade være, for at ei nogen af de andre Jern jeg har i Ilden skal brændes. Du veed, at det altid har været min svage Side at gjøre Planer og Projecter til et Lyksalighedssystem samt at bygge gevaltige Casteller i Luften, og jeg maae tilstaae Dig, at jeg aldrig har havt saa ondt ved at holde Reeb i Seilene som her i dette Land. Hjemme i Kjøbenhavn havde jeg altid en vis Cours, som jeg i det mindste følte at burde passere, nemlig til og fra Collegium hos *Jens* og *Rasmus*[1]) og siden til og fra Contoiret hos Etatsraad *Scharffenberg.*[2]) Rigtignok var der forbandede Sidevinde, som ofte dreve mig ud af Coursen, dog vidste jeg stedse saa nogenlunde at maneuvrere og i behørig Tid at brase bak eller at krydse mig op mod Vinden, at jeg kom tilbage i mit gamle Farvand. Her derimod (for at blive ved Lignelsen) er det reent bandsat, thi ligesaa snart jeg letter Anker med en Ladning Projecter til en vis Havn, saa farer jeg strax afsted med en rebet Mersseils Kuling eller en halv Storm og har sat alle Kludene til; men neppe er jeg kommet i den bedste Fart, førend jeg seer en anden Havn, som synes mig bedre, derpaa atter en anden, saa nok en, saa at jeg hvert Øieblik forandrer min Cours og seer til Slutning, at jeg er kommet tilbage til det samme Sted jeg gik ud fra; imidlertid er det altid et vigtigt Skridt til Forbedring at kjende sine Svagheder. Jeg skal stræbe at indskrænke mine Ønsker saameget som mueligt, det er bedre at bygge et smukt Huus end et skjævt eller ufuldendt Taarn, og jeg haaber i det mindste ei at komme tilbage til mit Hjem som en Dumrian. Amen!

Forresten hersker her i denne Tid den største Ro-

[1]) De theologiske Professorer Jens Møller og Peter Erasmus Müller.
[2]) Etatsraad Michael Georg Scharffenberg (1749—1832), Arkivar i udenlandske Departement.

lighed, som kun bliver afbrudt, naar nogen seer et Skib i Horizonten, vi styrte da alle op paa vore Terrasser med lange Kikkerter og stirre os Øinene halvt ud af Hovedet og glæde os til Efterretningerne fra Europa, men Glæden varer ofte kun kort.

Algier, d. 24. April 1817.

Den 5. April, da Dit Brev ankom hertil paa et dansk Skib fra Flensborg, var mig den behageligste Dag jeg har havt i Barbariet. Tænk Dig ogsaa, siden October forrige Aar har jeg ei havt mindste Efterretning fra mit Hjem. Da jeg paa en Ridetour oppe fra Bjergets Top saae Skibet med det røde Flag, blev jeg saaledes betaget af glade Ahnelser, at jeg skyndte mig hjem med saadan en Fart, at jeg nær havde brækket Halsen ned af Bjerget. Jeg seer deraf [ɔ: af Brevet] en Pokkers Hob Forlovelser, hvortil jeg af gandske Hjærte gratulerer. — — Det fornøier mig ligeledes at høre, at Du saa ofte kommer til min Fader, thi jeg kan forestille mig det ubehagelige i hans eensomme Stilling; hold ham endelig ved Live med samt *Maren*, at jeg engang med Tiden kan hilse paa dem igjen, naar jeg kommer til Kjøbenhavn. — Hvad angaar *Loses* Trykning af mine Compositioner, da kan Du gjerne sige ham, at hvis han ei vil trykke dem, kan han kun lade det være, thi det er mig ikke saameget om at gjøre.

Her er ikke forefaldet noget Nyt i Byen uden at tvende Corsarer (den ene den lille Brig, „Mayflower", som bragte mig til Algier, en herlig Seiler) ere gangne ud paa Rov for at fange nogle Hamborger-Skibe, Gud hjælpe de arme Syndere, som de faae Kløerne i! Her arbeides ivrig paa Marinen for at forstærke Fæstningsværkerne, forleden kom tvende Skonnerter paa 18 à 20 Kanoner som Foræring fra Storherren; dersom den Efterretning skulde være sand, at nogle europæiske

Magter have isinde forenede at bevirke Pirateriets Ophævelse directe eller indirecte ved at tvinge Storherren af Constantinopel til at forbyde dem at krydse, da er det paa Tide, thi de blive daglig stærkere og mangle ikke Penge og Ammunition. Skulde denne Idee virkelig blive realiseret, da vil naturligviis Consulernes Virkekreds aldeles høre op og de maae altsaa blive tilbagekaldte til Europa. Gid det vilde skee, jeg skulde da ikke græde ved Afskeden herfra!

Der falder mig en Historie ind, som passerede her for nogen Tid siden og som characteriserer Deyen. En Tyrk, som havde Bryllup, troede ei at have fundet det hos sin Brud, som her sættes saa stor Pris paa, og sendte hende ufortøvet tilbage til hendes Fader og forlangte Brylluppet ophævet. Faderen tvang hende til at bekjende sin Forbrydelse og opgive Gerningsmanden, og da hun opgav en Cabeyl, stak Faderen strax denne ihjel med en Kniv. Man greb ham og førte ham for Deyen, der sagde: Jeg vil tilgive Dig, at Du dræbte Din Datters Forfører, thi han har fornærmet Dig, men nu befaler jeg Dig ogsaa at dræbe Din Datter, som har vanæret Dig! Da Faderen vægrede sig derved, lod Deyen hende qvæle Dagen efter. Quid tibi videtur?

— — —

Røverhullet, d. 20. May 1817
begynder jeg dette Brev.

Pu — — uh!! Hør veed I hvad, Børn, det begynder sgu at blive noget varmt, min Vest og mine Underbuxer have allerede maattet tage Afskeed, og min Skjorte havde den største Lyst til at gaae samme Vei, men skjøndt jeg virkelig lever i et Paradis her, saa vover jeg dog ikke at gaae alene med et Figenblad. —

Først og fremmest maae jeg sige Dig, at jeg er paa Landet, hvor vi flyttede ud d. 14. hujus eller rettere

sagt holdt vort høitidelige Indtog til Hest med Guardianen *Seliman* (en galant Tyrk) foran os paa en Mule; Flaget blev heiset, og Luften gjenlød af Domestiquernes og Kabeylernes Velkomstraab i Forening med Nattergalenes Sang og Hundenes Gjøen. Jeg troer alt forhen at have beskrevet Dig Stedets deilige Beliggenhed, og naar man nu om Morgenen tidlig aabner sit Vindue og hilses af utallige Nattergale, saa ærgrer jeg mig over, at dette skjønne Land skal være beboet af saadanne Kjeltringer, og blæser min Ærgrelse ud i tykke Skyer af min 3 Alen lange Pibe.

Vi have nyeligen faaet vor Kreds forøget med en sardiniansk Consul: Oberst *Carron*, en meget vakker og munter Mand, og hans Fætter, en Capitain af samme Navn, ogsaa en sand Comiker, som de fleeste Piemontesere almindeligen ere; den sidste, som er meget lille og tyk, kalder sig Mr. *Carron le Champignon* for at distinguere sig fra sin Fætter, der er lang og mager og derfor kalder sig Mr. *Carron l'asperge;* han er desværre ogsaa den eneste Asparges i Landet, thi Jorden er saa feed, at disse ei trives her.

D. 8. May ankom her i Havnen en Fregat som Present til Deyen fra Storherren i Constantinopel, commanderet af *Ali Reis*, og her var stor Glæde paafærde. Samme Fregat medbragte en Kaftan, som er et brugeligt Tegn paa, at Storherren confirmerer Deyen i sin Værdighed. I denne Anledning var her stor Fest, og alle Consulerne vare Kl. 10 om Morgenen, før Fanden fik Skoe paa, oppe at complimentere Hs. Excellence undtagen vi, som kom for silde, og Deyen alt var gaaet; næste Morgen derimod Kl. 5 præcise forføiede vi os til Palladset, hvor Manden sad i Gaarden med alle sine Chodgier eller Skrivere, som førte Protocoller. Vi gik hen og tog ham i Haanden uden at mæle et Ord; han selv mælede heller ikke et Ord og forandrede ikke en Mine (jeg var gandske bange for, at han skulde lade Hovederne hugge af os begge, fordi vi ikke var der

igaar), og efter denne meget interessante Audience begave vi os til *Aga* ɔ: Generallissimus over Armeen, som sad i sin Kiosk eller Skuur, han rakte os Haanden og spurgte: come sta? hvortil vi begge i Munden paa hinanden raabte: bono!!! og gik efter denne korte og fyndige Conversation til *Chodgi di Cavallo* ɔ: Staldmesteren. Hos ham var Samtalen af samme Beskaffenhed, og jeg kunde neppe bare mig for at lee, thi jeg tænkte bestandig paa Leander og Oldfux i „Den Stundesløse", som, da Vielgeschrey spørger: Vil I tale med mig? skrabe ud og raabe: Ja! — Touren gik nu til Marinen for at gjøre *Vekil Hadgi*, ɔ: Marineministeren, vor Opvartning. Han er en meget artig og nedladende Mand, han har NB. været Skoemager, førend han blev Minister, men jeg troer neppe, at Skoemager *Haanes* eller *Haagen Hansen*[1]) vilde overgaae ham i smukke Manerer. Herfra ginge vi til Admiralen, en gammel, venlig Mand. Vi benyttede os af Leiligheden til at gaae hen og besee den berømte store Kanon, og som man paastaaer, at et Menneske engang er bleven udskudt af; men Himmel! hvorledes skal jeg beskrive denne morderlige Maschine, som omtrent var 16 Alen lang og 1 Alen i Diameter!

Tvende Corvetter ere ude paa Jagt, tvende ligge i Havnen, Fæstningsværkerne ere i ypperlig Stand, her kommer stedse nye tyrkiske Rekrutter, Ammunition haves i Overflødighed, Folket er fuldt af Hevngjerrighed; om føie Tid vil Følgerne sikkert vise sig, og Gud hjelpe da de arme Krigsfanger!

Men Hillemænd! nær havde jeg glemt at beskrive Dig det allermærkværdigste her i Algier, nemlig *Mustapha Baschas* deilige Datter. Denne *Mustapha* var Dey her førend den nuværende, men blev hugget ned i Oprør; hans Datter er givt med en Chaous, en Slags Politimester, og beboer et smukt Huus ligefor vores, jeg

[1]) Skomager Haagen Hansen i Kjøbenhavn boede i mange Aar paa Hjørnet af Gothersgade og St. Kongensgade.

kan altsaa fra vores Terrasse paa et vist Sted bag en Skorsteen med en god Kikkert tage hende i Øiesyn, naar hun kommer. Jeg vil beskrive hendes Klædedragt for at give et Begreb om den østerlandske Luxus. Paa Hovedet bærer hun en Sarma, et Slags Diadem af en Alens Høide i Form af en Sukkertop, aabent bagtil, af det pure Guld og i Panden besat med Diamanter, saa det næsten skærer i Øinene, naar Solen falder derpaa; bag i Nakken er et bredt Stykke Guldbrocade, som næsten naaer til Fødderne. I Ørerne bærer hun 3 à 4 store Diamantes Ringe. Livstykket er blaat, broderet med Guldstjerner og kantet med Guld og med mange smaae gyldne Knapper som en Husartrøie, der NB. ei tilknappes. Barmen og Armene ere bedækkede med det fineste hvide Netteldug, hvortil et bredt Belte om Midien af Guldbrocade, hvilket lader usigelig smukt, et kort Skjørt, som er aabent fortil, og hvide Beenklæder, bare Been (hvilket alle Mennesker har) og røde Saffians Tøfler med Guldbroderie. Om Benene har hun ligeledes Ringe af Guld med Diamanter, alle Fingrene ligeledes, og man vurderer en saadan Dragt for flere Millioner Piastre; vist er det, at der kan ei existere nogen mere fortryllende Klædedragt for et velskabt Fruentimmer end den tyrkiske; men hvad der endnu langt overgaaer denne Dragt, er Personen selv, hvis umaneerlige Deilighed er liig Prindsesse Rezias i Oberon.

Du ønsker min Betænkning over vor Ven *Trydes* Fattig-Ideer,[1]) om Nye-Holland eller Nicobar-Øerne skulde være at foretrække, Du sætter mig virkelig i Forlegenhed hermed; imidlertid, for at være oprigtig, troer jeg, at det næsten kommer ud paa eet, hvilket af disse tvende Steder de sendes, jeg beder blot, at man endelig ikke sender dem her til Algier, thi her er en Guds Velsignelse af dem, som staae paa Gaden

[1]) Sekretær i Kommercekollegiet Frederik Christian Tryde (1785—1818) arbejdede for en Reform af Kbhvns Fattigvæsen, og anbefalede en planmæssig Udvandring for at hindre den frygtede Overbefolkning.

og raabe ind af Tyrkernes Dørre: a--h Muhamed!! a--h Hassein! etc.; dersom vi fik alle Kjøbenhavns Tiggerkjellinger til (ei at forglemme hende, som griber Folk an udenfor Vesterport, som Du vist mindes), saa vilde her blive reent utaaleligt! — —

Den 10de Maj modtog jeg Brev fra min Collega, *Peter Knudsen*, i Tunis.[1]) Han fortæller mig først en heel Deel Sludder, hvis Hoved-Indhold er at rose Opholdet i *Gjerlews* Huus.[2]) Han klager fremdeles over Mangel paa Forlystelser og har dog baade Comedier og Baller i Tunis; jeg har i mit Svar bedet ham for Guds Skyld ikke lade noget Menneske høre saadan Tale og bedet ham tænke paa Algier, hvor der kun er 4 Damer og 5 Cavallerer, som kan dandse; af de sidste maatte jeg baade spille og dandse paa eengang, thi her er ingen anden Spillemand. —

Jeg har isinde peu à peu at forfærdige et lidet Haandlexikon over Lingua franca, der, ved at blive liggende i Consulatet, vil være af stor Nytte for vore Successores og maaske anbefale mig for høiere Vedkommende. Men først har jeg tvende svære Stene at lette fra Hjertet, nemlig: et Brev eller rettere Afhandling til l'Abbée *Grégoire*[3]) i Paris om Algiers religiøse Tilstand, og dernæst det vidtløftige Brev til Frue *Rosenkrantz*.

Post-Scriptum, d. 1. Junii 1817.

— Jeg har havt den Sorg, at den portugiske Viceconsul *Francowitz* er død pludselig af en ondartet Feber. Han var en ganske ung Mand og efterlader sig Kone og 5 Børn; det var et meget honet Menneske og min arabiske Lærer. Alle de Christne her fulgte ham til Jorden paa vor Kirkegaard uden for Porten Balaluet 16 Timer efter at han var død.

[1]) Den senere Geheimelegationsraad Andreas Peter Knudsen (1793—1865) blev Konsulatssekretær i Tunis 1816 og Generalkonsul i Tripolis 1822.

[2]) Den bekendte højtbegavede Andreas Christian Gierlew (1774—1845) var Konsul i Tunis fra 1815 til 1818. 1831 blev han Generalkonsul i Christiania. Etatsraad. Han var første Gang gift med en Søster til Konsul Holsten i Algier.

[3]) Biskop Grégoire, se Bays Efterl. Pap. Bind I. S. 138.

Man maae haabe, at de nye [algierske] Eskadrers Udsendelser vil bidrage til at aabne Øinene paa de europæiske Magter og bevirke strengere Forholdsregler imod dem. Captain *Holsten,* som er overordentlig bevandret i den politiske Stockfisch, vil ikke anskaffe sig nogle nye Meubler etc., førend han seer, hvorledes det bliver med Sagerne, thi han troer, at det lakker ad Enden.

Jeg sender Dig hermed nogle meget kostbare Reliquier af min Reise gjennem Europa; de have som vore indbyrdes Foræringer kun aandelig Værdi. Deres Bestemmelse er at føre Dig paa Indbildningskraftens Vinge til de skjønne Steder, hvor de fødtes, og endnu engang at vække din Deltagelse i de Glæder, som din Ven der nød. Jeg vil lade Blomsterne selv tale. *Den store, hvide Papaver:* Jeg blomstrede i den høie Slotshauge paa Bjergene ved Heidelberg, da kom en Diplomatiker svedt og forpustet og krybende. Han vilde agere Botanicus og brød mig af. — *Den lange Stilk med de tvende smaae Klokker:* Imellem Ruinerne af Heidelbergs Slot, høit paa Klippen i den gamle øde Riddersal, hvor Nattens Maane bleg titter ind gjennem Murens Rifter, stod jeg i en Krog og duftede. Da traadte den ædle Ridder Rudolph v. Werdenberg ind i Salen med langsomme Skridt. Han skuede rundt om sig, en Taare glindsede i Heltens Øie, da han betragtede de forfaldne Ruiner. Sic transit gloria mundi! udbrød han med et Suk, brød mig og — puttede mig i sin Lomme. — *Den røde Geranium:* Paa den fortryllende Ø *Isola bella* midt i den speilklare Lago maggiore stod jeg i Lye af Orange-Træer, af Cypresser, og duftede saa sødt. Da kom en sværmende, beruset Yngling i en Baad. Han sang: Kennst Du das Land, wo die Citronen blühen?, landede paa Øen, greb mig i sin Begeistring og — satte mig i sin Hue. — *Den røde, tykke med Bladene* ved: Paa et af de høieste af Jurabjergene, hvor Bjørnene brumme og Ulvene tude, stod jeg ved Veien og kiggede ned i den dybe Dal. Da kom en fremmed Reisende, som søgte

Glæden og haabede efter det udspredte, ærefulde Rygte at finde den paa disse Bjerge. Han gjorde en lang Hals for at see ned i den frygtelige Precipice, blev mig i det samme vaer, tog mig og kneb mig ubarmhjertig ned i sin Tegnebog. — *Fjæren.* Om jeg blev født paa Hovedet, Ryggen eller Rumpen af en Ørn eller anden Rovfugl er en Hemmelighed, som De undskylder, min Herre, at jeg beholder for mig selv. Saa meget vil jeg blot sige Dem, at jeg hængte og dinglede øverst oppe i Taarnet af Strassburger-Münster, som er 436 Fod høit, og at en nysgjerrig og dristig Passageer kneb sig med al Magt op til mig, hvor han blev siddende i Klemme som en Luus mellem 2 Skrædderegle. Her sad han og pustede og fornøiede sig over at see paa de Smaafolk nede paa Gaden, gjorde Vers ligesom *Baggesen*, men ikke slet saa gode, og da han igjen skulde ned, tog han mig med Tommel- og Pegefingeren, ihvormeget jeg end stred, og bragte mig til Algier. Jeg har aldrig i mine Dage gjort en saa lang Reise.

Jeg haaber nu, min Ven, at Du har faaet fuldkommen Oplysning af deres Tale og følgelig bevarer dem med al mulig Omhyggelighed som Reliquier, der engang i Tiden kan give Anledning til skjønne og udtrukne Afhandlinger.

Tillæg, d. 2. Juni 1817.

— — — Det gjør mig ondt. at *Grethe Bloch* er forlovet med *Thrige*, thi han er i mine Øine en fæl, lapset Person, og man siger, at han drikker lidt vel meget.[1]) *Aagaard* er formodentlig endnu hos *Bjerring*, siig ham, at her er Slanger i alle mulige Bemærkelser; i Haugen er der nogle Satans store Rade, som man maae tage sig bandsat iagt for. Her er ogsaa en Fandens Hob Skorpioner, hvis Bid er meget farligt. Skildpadder er her en stor Mængde af, som spadserer omkring i Hau-

[1]) Den senere Rektor Hans Peter Thrige blev 1819 gift med Margrethe Bloch, se Memoirer og Breve Bind X. Register.

gen. Længere ind mod Bjergene er baade Løver, Tigre, Panthere, Hyæner, Strudser og Vildsviin. Schakalerne (en Slags Ræve) komme hver Aften i store Skarer næsten lige op til Huset og hyle noget morderlig, saa jeg tidt har ondt ved at falde i Søvn. — —

Forleden Dag blev en Mohr hængt i et Figentræ og en Quinde druknet, fordi man beskyldte hende for Hexeri, man bandt hende mir nichts dir nichts ved Benene, og derpaa: plump — ud i Vandet. Dog, det er kun Hverdags-Tildragelser.

Hvad Nyt i den musikalske Verden i Kbhvn.? Jeg vil haabe, at *Weyse* har succederet *Kunzen.*[1]) Hvordan er *Kuhlaus* Musik til „Trylleharpen"? —

Algier, d. 27. Junii 1817.

— — Den 23. ejusdem, just som jeg sad i Vinduet ude i den engelske Hauge, saae jeg hende komme strygende for fulde Seil med det danske Flag paa Stortoppen imod Byen. En Blanding af Glæde og Bestyrtelse betog mig ved dette saa uventede og imponerende Syn, jeg tænkte: Fanden gale mig! Med Lynets Fart styrtede Capt. *Holsten* og jeg ned af Trappen paa Hestene og fore nu alt, hvad vore Arabere kunde rende, ind til Byen. *Holsten* roede nu strax ud i en stor Baad med Flaget for i til Fregatten, som havde ankret ½ Miil ude i Bugten, imedens jeg desværre maatte blive tilbage som Gidsel i Byen til min store Hjertesorg, hvilken imidlertid dulmedes noget, da jeg saae, at der gik en Djævels Søe, saa at Baaden dinglede forskrækkelig, og den skjøndt med 16 Aarer dog var en Time om Reisen til Skibet. Da han kom alene tilbage igjen, rede vi strax ud i vor Hauge, jagede Kokken med alle sine Kasseroller, Kjedler, Pander og Rivejern, samt Domestiquerne

[1]) Ved Kunzens Død 1817 blev Schall Musikdirektør for det kgl. Kapel (Kapelmester). Weyse forblev i sin Stilling som Organist ved Frue Kirke.

til Byen, thi NB. Chefen, Commandeur *Krieger*,[1]) er saa tyk, at ingen Hest eller Mule vilde kunnet transporteret ham ud i Haugen, og Morgenen derpaa Kl. 5 foer jeg ind og lod mig sætte ombord i samme store Baad (Gudskelov uden at vende mine Lommer) og blev der modtaget med en Rondo af 3 Trompeter, ligesom jeg lagde til. Jeg steeg med en Smule modest Suffisance op ad Falderebs-Trappen. Soldater af Kongens Regiment, som vare der ombord[2]) presenterede Gevæhret, og Chefen samt alle Officererne kom mig imøde med alle Honneurs; jeg blev ført ned i Kahytten, hvor jeg efter en ganske kort Overtalelse tog en Frokost med behørig Brændeviin til mig, thi jeg var endnu ganske fastende og havde alt redet 1/2 Miil og seilet 1/2 Miil, og Søen tærer. Efter Maaltidet steg jeg op paa Dækket og henrykkedes ved at finde min Ven *Lange*[3]) og Lieutenant *Zahrtmann*,[4]) som jeg længe har kjendt fra *Buntzens*. Jeg spadserede 1/2 Times Tid op og ned mellem disse kjære Landsmænd, overfusede dem med Spørgsmaal og har aldrig mere ærgret mig over, at jeg kun hører med det ene Øre, end dengang. Jeg maatte afbryde denne interessante Samtale for at gaa iland med Chefen, hos hvem jeg udvirkede, at ogsaa *Lange* fik Lov at følge med, og vi roede nu ind tilligemed Dhrr. Lieutenanter *Flor, Bille, Zahrtmann* og Grev *Scheel*.[5]) Man gjorde nu sin Opvartning for Deyen, der modtog dem særdeles naadig og erkyndigede sig, om der var nogen Expedition igære mod ham. Han er

[1]) Fregatten „Minerva" afgik midt i April til Vestindien som Stationsskib; Chefen, Kommandørkaptajn Johannes Krieger (født 1773) døde Maj 1818 under Togtet ved St. Thomas.

[2]) Der var dengang altid en Soldateske af et vist Antal af Hærens Soldater ombord i Orlogsskibene, naar disse var paa Togt.

[3]) Maaske den Gartner Lange, som i 6 Aar med 600 Rdlr. aarlig sendes til Marokko i Følge Kejseren af Marokkos Ønske. Lange rejser hjem over England 1821. (Se Wandel. Side 124 flg.).

[4]) Sekondlieutenant Christian Christopher Zahrtmann (1793—1859), Kommandørkaptajn 1843, Marineminister 1848, Viceadmiral 1852.

[5]) Sekondlieutenant Lars Flor (1769—1825), Kaptajnlieutenant 1821. — Rimeligvis Sekondlieutenant Steen Andersen Bille (1797—1883), den senere Marineminister og Viceadmiral. — Sekondlieutenant, Greve Henrik Jørgen Scheel (1796—1862), Afsked som Kaptajn 1841.

forberedt derpaa, og Tyrkerne ere færdige at skide i Buxerne, naar de see nogle store Skibe komme. Vi gjorde nu Visitter til Marineministeren og Admiralen, som spurgte „come sta?“ og tracterede med Caffe.

Hjemme bleve vore kjære Landsmænd tracterede paa det brillianteste; der blev ei sparet paa Vinen, men drukken Hs. Majestæts Skaal ledsaget af en Uendelighed af andre, hvoriblandt *Lange* og jeg ikke glemte at erindre vore fraværende Familier og fælleds Venner. Landsmændene bleve Natten over hos os, og næste Dag efter en ligesaa gevaltig Frokost fulgte jeg dem atter ombord, hvor jeg spiste til Middag med alle Officererne under Taffelmusik af Skibets Hoboister, der begyndte med en af mine egne Compositioner, hvilket Musikdirekteuren af Galanterie mod mig havde foranstaltet. Efter nu at have beseet dette deilige Skib og bugtalet til alles Fornøielse i Officierernes Lukaf tog jeg Afskeed og blev under Trompeternes Lyd sat i Land i Chefens Slup med 16 Aarer og en lang Vimpel. Den 26de Kl. 4 om Morgenen gik Fregatten til Tanger, og med den den største Glæde, jeg endnu har havt i Barbariet.

Mit Valdhorn, samt Kassen med Klæder, Bøger etc. modtog jeg rigtig.

Det gjør mig ondt, at jeg maa jage og afkorte dette mit Brev saa bandsat; jeg fik først for en Times Tid at vide, at der gaaer Leilighed til Livorno. Jeg befinder mig Gud være lovet vel, Climaet er rigtignok heedt, dog ei trykkende. Den honetteste og delicateste Behandling af Capt. *Holsten,* der dagligen viser mig meere og meere Venskab og Fortrolighed, samt fast Tillid til det Forsyn, der hidtil stedse har ledet ethvert af mine Skridt til mit sande Held, forenet med en rolig Samvittighed, er Grunden til, at jeg ei alene med Taalmodighed, men endog virkelig med Tilfredshed finder mig i mit eensomme Opholdssted. En Taleb, d. e. en Geistlig, kommer daglig til mig og underviser mig i det arabiske Sprog.

Algier, d. 15. August 1817.

De Nyeheder jeg dennegang har at meddele Dig, ere desværre af en mere alvorlig Beskaffenhed end de foregaaende. Pesten raser her med gruelige Ødelæggelser, den bortriver daglig indtil hundrede Mennesker, den skaaner ei engang Deyens Palads og de fornemste Tyrkers Huse, hvor man dog anvender Præcautioner, og alt, hvad der endnu har Liv og Evne, flygter ud af Byen og bringer saaledes Pesten ogsaa ud paa Landet. Gaderne ere næsten tomme, kun hist og her ligge de Pestbefængte og opgive Aanden under aaben Himmel. Capt. *Holsten* og jeg sidde ude paa Landstedet ligesom tvende arme Kukkukker, vi have lukket Portene i Laas og ingen maae komme ind; kun henimod Aften spadsere vi lidt ud i Haugen eller op til den svenske Consul, som boer tæt ved os; vi troe ingen for vel, og alt, hvad som bringes os af Victualier eller Breve modtages med Tænger og lægges i Vand eller Æddike. Jeg vil søge at give Dig en fuldkommen Beskrivelse af denne Pest-Periode fra sin Begyndelse.

Efter al Sandsynlighed er den blevet os tilbragt alt i April enten med et Skib fra Levanten med Topidschi eller tyrkiske Artillerister, hvoraf endeel vare døde underveis, thi paa den Tid begyndte endeel at blive syge paa Marinen. Man ansaae det for en ondartet Feber, og da den ei henrev mange Offere, var man i lang Tid rolig. I Begyndelsen var det kun Piscerierne, et fattigt Folk, hvis Ureenlighed gjorde dem mere modtagelige derfor end andre; men da den herværende spanske Doctor kom til at undersøge Sygdommen, og han fandt store Buboner eller Bylder paa Patienternes Legemer især under Armene, var dette det uimodsigeligste Kjendetegn paa Pest. Dette skeete i Slutningen af Juni og daglig døde endeel Mennesker. Den engelske, hollandske, svenske Consul og vi vare da alt paa Landet; den spanske, franske, sardinianske samt amerikanske Chargé d'affaires, som ingen Landsteder havde,

maatte blive i Byen, hvor nu Pesten begyndte at gribe om sig i Begyndelsen af Julii.

Den 6. Julii red jeg ind til Byen for at høre mig for, hvorledes det hængte sammen, men forestil Dig hvorledes jeg blev tilmode, da jeg i en meget snever Gade saae nogle Piscerier ligge paa en Steenbænk, blege og elendige med alle denne skrækkelige Sygdoms og den visse Døds Symptomer, uden anden Bedækning end en laset Haik eller Kappe, der kun skjulede Halvdelen af deres nøgne Legemer. Der kom just en lang Række Mulæsler forbi, som nødte mig til at standse lige ved Siden af disse Skrækkens Billeder, og jeg sad i en afskyelig Angest for at min Hest, efter sin sædvanlige vilde Natur, skulde springe til Siden og saaledes lade mig berøre de Syge og blive forpestet. Jeg begav mig nu strax hen til den spanske Consul, der tilligemed Doctoren bekræftede, at det var Pesten, og raadede til største Forsigtighed.

Her er ei godt at være, tænkte jeg og skyndte mig at komme til Hest igjen. Paa Veien gjennem Gaderne maatte jeg maneuvrere med den største Forsigtighed for ikke at berøre de Forbigaaende, hvoraf en stor Deel kunde være forpestede, thi ifølge deres Religion og deres Prædestinationslære ere de Hunde slet ikke bange for at døe og tage aldeles ikke i Betænkning at berøre de Pestbefængte, ja endog at bruge deres Klæder, naar de ere døde. Da jeg atter var nødt til at ride forbi de føromtalte Piscerier, bemærkede jeg, at de nu laae aldeles stive og udstrakte med brustne Øine og uden Tvivl alt vare expederede; nogle af deres Kammerater sadde ved dem og bortviftede Fluer, som i stor Mængde anfaldt dem. Udenfor Porten begyndte jeg først at drage frit Aande, gav min Araber Tøilen og lod ham fare afsted over Bjerge og Dale ud til Haugen, for at bringe dette fatale Budskab. Om Eftermiddagen gik vi op i Sverrig (dette er algireensk Terminologie, at kalde Consulernes Huse efter Landet) og traf Hollænderne der.

Vi holdt Concilium og bleve enige om at drage hver til sit, lukke vore Huse i Laas og med Taalmodighed at oppebie vor Skjebne. Vi toge derfor en høitidelig og hjertelig Afskeed især med de hollandske Damer, der vare særdeles forknytte, thi deres Huus ligger just lige ved Landeveien, hvor der er idelig Passage. De Svenske og vi, som boede temmelig afsides og nær hinanden, troede uden Fare at kunne undertiden komme sammen om Aftenen, naar alt var roligt, og meddele hinanden Oplysninger og Trøst.

Vi sidde altsaa nu ligesom tvende Statsfanger paa en Fæstning, som er omgivet af Mure. Naar der bankes paa Porten, gaaer man ned med Nøglen og spørger først: Hvo er det som banker og hvad er hans Begjering? Naar han har nævnet sig og Omstændighederne udfordre det, bliver han lukket ind, holdt 3 Skridt fra Livet og maa underkaste sig catechetisk Examen; har han Breve, blive de ham fratagne med en Jerntang og lagt paa en Røgemaskine, indrettet af en Tønde med en Rist, hvorunder lægges Ild og Cypresqviste. Overbringeren maae imidlertid ufortøvet pakke sig, og Porten tillukkes igjen. Er det derimod en af Husets Folk, som har været ude, maae han afdrage sine Klæder, putte dem i Vand og selv lade sig ryge med Cypresser, saa at han ligner Moses i den brændende Ovn.

Da Communicationen med Byen er saare ubetydelig, kan jeg ei nøiagtig angive Antallet paa dem, der daglig døe, især da Deyen søger at forhindre slige Meddelelser, imidlertid faaer jeg skriftlige Underretninger fra vor Senzal Jøde som boer i Byen, og den svenske Consul har sammesteds en Kabeyl som Spion.

Den 8. Julii kom et Skib fra Levanten med Hadgier ɔ: tyrkiske Pilegrimme, et Par Dage efter vare 40 af disse døde, de øvrige gik ubehindret iland, saa at man kan sige: hvor godt Folk er, kommer godt Folk til.

Den 14. ere 40 døde i Byen.

Den 15. ligesaa, især paa Marinen; de Døde kastes i Havet.

Den 16. skal være død 50. — —

Den 28. Pesten tager skrækkelig til, daglig døe i hundredeviis. Jøderne ere stærkt angrebne (have disse fænget, saa vil det gaae lystigt, thi de ere i høi Grad ureenlige og boe undertiden 8 à 10 Familier i eet Huus), ligesaa Mohrer og Tyrker. Agaens Kone er død, endeel Negere i Deyens Palads, Gaderne ere belagte med Pestbefængte.

— — Den 30. bleve Kattene satte op paa Terrassen, og de opvarte os nu med den allerdeiligste Concert.

31. Hele Agaens Familie er uddød. — —

2. August. Guardianen *Seliman* fortæller, at Jøderne døe come musca i Byen. *Reis Hadgi Muhamed* er død og Pesten skal tage stærkt til rundt om i Landet uagtet den stærke Hede.

3. Admiral *Numan Reis* er død. 80 à 90 daglig. — —

8. Nu døer over 200 daglig. — —

10. Alle Piscerierne ere døde. En af den svenske Consuls Cabeyler er død i hans Hus i Byen. En Marabut ɔ: en Hellig har spaaet, at Pesten skulde høre op ved Beirams Festen. Deyen giver ham Mad og Drikke i Palladset og har lovet ham fremdeles Underholdning, ifald Spaadommen gaaer i Opfyldelse; skeer det ikke, skal han miste Hovedet.

15. var Beiram, alligevel borttog Pesten i hundredeviis. (God Nat Marabut!)

15. Mr. *Krause* (en herværende Kjøbmand) besøger os og fortæller, at der daglig døe over 200 Mennesker i Byen og at Gaderne ere gandske tomme. — —

Du seer heraf, hvorledes Sagerne staae eller rettere gaae og skal det gaae saaledes fort, saa har man dog den Trøst, at Røverhullet bliver temmelig renset; skal der være Gilde, saa lad der være Gilde, og da vi nu eengang har Pesten, saa lad den kun tage jo mere jo bedre! Til Slutning vil jeg blot tilføie, at jeg aldeles ikke er forknyt, jeg har en lykkelig koldsindig Natur

i slige Tilfælde, og ved klog Forsigtighed haaber jeg nok at jeg skal hytte mig.

En anden Ubehagelighed i dette Land er de hyppige Jordskiælv, som vi plages af; hidindtil have de vel ikke været farlige, men de forefalde særdeles ofte, og vort Huus er allerede revnet paa flere Steder, og vi ere ikke sikre for hvert Øieblik at blive knusede. Vi have til ydermere Landeplage en meget dyr Tid. Varmen er daglig 30 à 32° i Skyggen efter Réaumur; om Morgenen, naar vi gaae ind i Spisestuen, maae vi løbe i en Fart over Gaarden for ei at steges paa Veien. Fluer og andre Insecter findes her i gruelig Mængde og begavede med den høieste Grad af Impertinence, og vore Arme og Hænder ere fulde af Vabler. —

Nu lidt Kandestøberie. Du veed at Corsarerne ere ude paa Jagt, ja endogsaa lige op i Canalen, især for at annamme Hamborgere eller Preussere. Af de første har de virkelig indbragt een d. 27. August. De arme Hamborgere have foretrukket at arbeide for Betaling paa Marinen for at indesperres i Bagnierne, jeg tænker, at de ei see deres Fædreland mere. Den Reis, som har taget dem, havde ikke stor Fordeel af sin Seier, thi Pesten tog ham, kort efter hans Ankomst.

Algierenerne have nu en net Corsarflaade med en 44 Kanoners Fregatte i Spidsen og hvad hindrer dem vel i at gaae lige op i de nordlige Farvande, — maae ikke Haarene paa en Politicusses Hoved reise sig ved Tanken herom og løfte hans Paryk en Tomme fra sit Sted! Dersom Europa vil gjøre noget ved disse Barbaresker, saa troer jeg at det nu er den rette Tid. — —

P. S. Nu har Pesten fænget i vor Naboes Huus.

Min umalede halvraadne Skatolklap, Consulatets Meubler tilhørende i Quarantainehuset ved Pesthullet d. 17. August 1817.

— — Jeg modtog iforgaars ikke mindre end 8 Breve, nemlig 4 fra Dig med Efterspil fra *Nannestad*, tvende

fra min Fader, 1 fra *Brorsons* og 1 fra Fru *Du Puy*. Jeg kunde derfor neppe give mig Tid til de vare blevne røgede. Det er en Lyksalighed, naar jeg seer mit Navn paa saadan en Pakke, og endskjøndt Pesten er i vor Naboes Huus, veed jeg dog ei paa hvad Fod jeg skal staae af Glæde og for en Sikkerhed saa staaer jeg paa dem begge. —

Jeg har skrevet indlagde Brev til Frue *Rosenkrantz*, hvori jeg har aabnet mig for hende paa Fransk, og jeg haaber Aabningen skal have heldige Følger.[1]) Jeg har skildret Algier fra en temmelig barbarisk Side for at faae hende til at ynke mig, jeg har for hans [hendes Mand, Udenrigsministeren] Skyld ei troet at burde beklage mig over min Stilling, og jeg torde ei være ydmygere for ei at blive til en Oldfux; Sproget haaber jeg er correct.

Husk paa at Du bevarer min Gage hos Dig, da jeg kun har ubetydelige Udgifter, paa en 50 Specier nær, som jeg nok gad have, hvorom jeg ikke gider anmodet *Holsten*; han har rigtignok sagt, at jeg kunde faae saa meget jeg vilde, og at han engang i Tiden kunde clarere Gjelden ved en Vexel paa Dig, men jeg gider dog nødig løbet til ham for hver en Skilling jeg skal udgive. — — Jeg hører, at Pesten i disse Dage har taget alle Piscerier omtrent 1000 i Tallet, saa at man ikke kan i Byen faa nogen til at bære en Kasse eller andet Tøi op fra Havnen og at saaledes næsten alle Fattige og Tiggere ere crepeerte og der ere kun gentlemen tilbage; af disse døe der nu i Hobetal, og man antager, at alt omtrent 4 à 5000 Mennesker ere bortrevne. Deyen skal selv være forknyt og vist nok er han en ulykkelig Mand; thi han har maattet lide baade af Græshopper, som 1815 kom i Millionvis og i Løbet af 2

[1]) Geheimestatsministeren Niels Rosenkrantz (se Bays Efterl. Pap. Bind I) havde som Chef for det udenlandske Departement ogsaa den afrikanske Konsulatsdirektion under sig, og Bay, der jo havde hørt til dette fornemme Hus' Gæster, søgte stadig, især gennem Ministerens Frue, den elskværdige russiske Fyrstinde Varvara Alexandrovna Vjaæemskaja (1774—1849), at bevare Ministerens Protektion, dog uden synderligt Held.

Timer havde opædt hvert et Straa og hvert et Blad, ja Barken af Træerne, saa at alt var sort og nøgent, derpaa af Krig og nu af Pest. Araberne ere begyndte at flygte ind til Ørkenen Sahara og lade saaledes Landet udyrket. Deyen har derfor befalet, at enhver som flygter skal miste sin Hals. Kirkegaardene ere opfyldte, og der er ingen til at vadske og begrave de Døde, hvorfor Deyen har maattet befale, at enhver skal begrave sin Ligemand, f. Ex. Skræddere skulle begrave Skræddere, Skoemagere Skoemagere etc., ellers skal de miste Hovedet. Jøderne ere for største Delen flygtede til Bussanet, et stort Bjerg i Nærheden, men døe der i Hobetal. De kjøbe paa Auctionerne de Pestdødes Klæder og Meubler for at faae dem for det halve af deres Værdie og vise saaledes at intet, ei engang en gruelig Død, er istand til at overvinde denne indgroede skidne Begjerlighed efter at berige sig. En fransk Jøde ved Navn *Tarnar*, som jeg kjender, har sagt, at han gjerne vilde lade sig brænde levende, naar han kunde efterlade sin Søn en Million. Maae jeg nu spørge om det er nogen Synd at brænde disse Kjæltringer? Og var det Tyrannie, at Deyen lod 3 brænde?

I Bona, en Bye paa Kysten, har Pesten ødelagt næsten hele Populationen, og Byen er næsten tom. Da den stærke Hede ei har svækket den her, men meget mere forøget den, vil maaskee det samme med Tiden blive Tilfældet her, og Consulerne kunde da pakke sig. Det er en stor Lykke at vi sidde saa sikre i vort Huus, som er omgivet med Mure, og ingen kan komme til os uden at sprænge Porten, i hvilket Tilfælde vi agte at hilse dem med Gevæhrer, Pistoler og Sabler, som vi have nok af. — Nu gider jeg min Sjæl ikke tale mere om Pesten.

Hvad Hr. *Heiberg* angaaer, som er saa høit anskreven hos *Buntzens*[1]), da har jeg af Frue *Du Puy* faaet fuldkommen Underretning derom, han er forliebt i C[amilla]

[1]) Se Bays Efterl. Pap. B. I. S. 128.

og hænger saaledes i Rumpen paa hende, at Oberst *St. Aubain*[1]) giver ham grove Stikpiller derfor. Han skal virkelig være meget yndet — for mig gjerne — jeg skal ikke være ham i Veien; han har i sine „Nytaarsspøg og Juleløier" ogsaa gjort Nar af mig, Gud veed hvori jeg har forbrudt mig; som Digter eller Skribent veed jeg mig temmelig frie; thi det agter jeg aldrig at blive, og at Hr. *Heiberg* tillige vil agere morum censor, skulde man dog ikke troe. Da jeg var i Paris, beklagede hans Fader sig bitterlig over ham, at han intet vilde tage sig for, da Naturen havde givet ham et godt Hoved, ei engang værdige sin stakkels landflygtige Fader et Brev. Vi have her i Algier hans Værker tilligemed ABC'en. Du maa læse hans „Juleløier" og Du vil da finde, at han med *Secretair Kalvekryds* ikke kan mene andre end mig; jeg har i denne Anledning i mit Svar paa *Buntzens* Brev bedet at hilse denne min gamle Ven, Skole- og Duskammerat og sige ham fra mig, at naar han vil *bebæe* mig, da gjør han vel i at gjøre ligesom Wessels af Skildvagten nemlig: „i lang Distants fra Postens hans".[2]) Forresten skulde Hr. *Heiberg* tage sig ivare, at han ei kommer til at forandre Titelen paa hans Comedie: *„Flaskens Længsel efter Proppen" til „Ryggens Længsel efter Stokken".*[3])

---

[1]) Oberst Friedrich Julius Christian de Saint-Aubain (1754—1819) blev 1798 gift med Andreas Buntzens Søster Anna Bolette Buntzen (1779—1853). Blandt deres Børn var Forfatteren Andreas Nicolai (Carl Bernhard) (1798—1865) og Albertine Marie (1802—1827), bekendt for sin Ynde og Skønhed, samt Anton Philip, født 1804, der faldt ved Isted som Major.

[2]) Se Wessels Digt: „Den forvovne Sjællandsfar."

[3]) I. L. Heibergs romantiske Komedie „Julespøg og Nytaarsløjer", der udkom ved Juletid 1816, er en polemisk Satire over den Sentimentalitet og Følsomhed, som gav sig Udtryk i Digteren Ingemanns Produktion. Allerede paa den Tid maa vistnok Bay have lagt sin Tilbøielighed for Dagen for lignende sentimentale og sværmeriske Følelser, som er betegnende for hans Romancekomposition, og da der desuden, som det synes, har været en vis Rivalitet i de unge Mænds Forelskelse i den smukke Camilla Buntzen, f. du Puy, har Heiberg ikke nægtet sig den Fornøjelse at drille sin gode Ven Bay. (Se Bind I, Indledn.).

I Komedien forekommer en anden Komedie med Titel „Flaskens Længsel efter Proppen" og her frier „Sekretær Kalvekryds" til „Frøken Handske", og da hendes Moder „Enkefru Schawl" spørger, hvad han har at leve af, siger

KALVEKRYDSET:

Ingen Ting endnu, Deres Naade! Men jeg agter at gaae ind i det udenland-

Post-Scriptum d. 22. August 1817.

Det er da ogsaa forbandet, nu maa jeg indskrænke Correspondancen, thi nu fortæller de, at Skibet skal gaae imorgen — og jeg har endnu meget at skrive. —

I de tvende Breve, som jeg har faaet fra min Fader, klager han forskrækkeligt over sit svage Helbred og troer ikke at kunne leve længe. — — Jeg troer at det er min Pligt at sige Dig, at han i sit sidste Brev har yttret, at det vilde være ham en meget ubehagelig Tanke, at en Kjeltring som Prokurator *Top* skulde komme til at rage i hans Papirer i Tilfælde af at han skulde døe. Han har derfor bedet mig forfatte et Document, hvorved jeg bemyndiger Dig til at handle i alt, hvad Boet angaaer, med samme juridisk Vished som om jeg selv var tilstede. — Documentet følger her med indesluttet i Brevet til min Fader. Vedbliv som hidtil at opmuntre ham saameget det staaer i Din Magt, han trænger dertil, og han elsker Dig som sin anden Søn, og han har tilskrevet mig at Du er hans eneste Trøst og Glæde; det er det største Beviis Du kan give mig paa Dit Venskab. —

Algier, d. 12. September 1817.

Motto:
Ich weiss nicht wie es mit der Welt beschaffen ist, je länger man lebt je ärger geht's.

Et manglede endnu for at gjøre mit Opholdssted fuldkommen interessant og sætte dets Indbyggeres Characteer i et fuldkomment Lys, nemlig *en Revolution*! Denne har vi da nu ogsaa havt: *Deyen er myrdet!* og man be-

ske Departement. Derfra vil jeg snart blive ansat i en eller anden diplomatisk Post ved et fremmed Hof.

SCHAWLET:
Ifald man kun ikke begynder med at sende Dem til Barbariet.

KALVEKRYDSET:
Nej, saa barbarisk vil man dog vel ikke være. — — — osv. —
Denne Hentydning til Bay var jo ikke til at tage fejl af. —
Der opstod en langvarig literær Fejde i Anledning af Heibergs „Julespøg", der bl. a. affødte dennes ovenfor nævnte „Ny A-B-C-Bog for den unge Grundtvig".

frygter med Grund et reent Anarchie! Ich will die Historie mit allen Umständen erzählen.

Mandag d. 8. Septbr. 1817 p. b. n. om Morgenen Kl. 7¼, da „Aurora havde aabnet sin purpurfarved' Dør", og jeg laae i Sengen og vældede mig halv i Drømme med tillukte Øine, liig en lukket Blomst, der just er i Færd med at aabne sig for Solens Straaler, da min Sjæl just var paa Tilbagereisen fra Kjøbenhavn, hvor den som sædvanlig havde været den hele Nat, for at forene sig atter med Legemet i Algier, vaktes jeg pludselig ved en lang Salve af Kanonskud. Jeg gnikkede mine Øine og tænkte: det er da ogsaa forbandet, at man ikke kan have Nattero! Da jeg af det stærke Rabalder bemærkede, at Skuddene vare skarpe, blev jeg noget mere vaagen, og da Salven gik til nogle og 50 Skud, reiste jeg mig overende i Sengen og tænkte: Fanden gale mig! En Orlogsmand kunde det ikke være, thi saa havde man kun skudt 21 Skud, en Festdag er det ei heller, hvad Fanden kan det da være? Omsider stod jeg op. Min Domestique og Kammertjener *Peter*, en Bergenser, som har tjent i 3 Aar paa Orlogsbriggen „Seagull" og siden faret til Koffardis paa en svensk Brig, indtil han omsider ifjor traadte i min Tjeneste og har erhvervet sig mit Velbehag ved sin Nidkjærhed og Flinkhed i at stoppe Piber til mig og at drage mine Buxer af, som jeg forleden Dag forærede 2 Veste, som jeg havde faaet fra Gibraltar, men ei behagede mig, — denne samme *Peter Hansen*, siger jeg, blev sendt op paa Bjerget, som ligger bag ved vor Hauge og hvorfra man kan see Byen, for at recognoscere. Han kom tilbage med den Efterretning, *at alle Flagene vare heiste i Byen*, et Særsyn som fortjente at reflecteres paa. Endelig kommer Dragomanen *Mahomed* anstigende paa en Mule, sætter sig med Benene overkors og fortæller, at Padron grande var slaaet ihjel, en Cadscha ɔ: en Skriver med et prægtig langt Skjæg var sat paa Tronen, og — bød os derpaa en Priis Tobak. Da denne gode

Ven har meget ondt ved at tale noget christent Sprog — men forresten er en fortreffelig Drogmand — kunde vi kun lidt blive klog paa de nærmere details af denne Begivenhed, men om Aftenen kom de Svenske ned til os og gav os en fuldkommen Oplysning. Her er den:

Alt nogle Dage iforveien havde de misfornøiede Soldater holdt Divan eller Conseil i Casernerne under Anførsel af den nuværende Dey ved Navn *Ali*, der hidtil har levet gandske uden at beklæde noget Embede og i enhver Henseende ubemærket, undtagen at han daglig sad paa et Kaffehuus i den store Gade og røg Tobak og drak en Taar Caffe dertil, samt holdt Collegium politicum med andre Tyrker; tillige var han anseet for en lærd Mand, thi han kunde baade læse og skrive. Han sad ofte med Alcoranen i Haanden, besøgte flittig Moscheerne og samlede der endeel smaae Muschatschoer (Drenge) sammen, som han lod læse for sig i Alcoranen, og naar de læste godt, gav han dem en Skilling. Saaledes skaffede han sig et Rygte, som i Forening med et langt smukt Skjæg var tilstrækkeligt til at gjøre ham værdig til Tronen. Deyen *Omar*, som begyndte at mærke, at der var Ugler i Mosen, lod sætte Vagter uden for Casernerne, men disse har naturligviis ikke tordet vove at sige Sandheden. Divanerne bleve altsaa holdte uforstyrret indtil endelig Revolutionen eclaterede d. 8. Septbr. Kl. 7 om Morgenen, da alle Soldaterne nogle tusind i Tallet med *Ali* i Spidsen marcherede gjennem Byens Gader og forlangte at indlades. Hs. Excellence besluttede i Tillid til Assistance af alle hans gode Venner at sætte sig til Modværge, men disse gode Venner nægtede at forsvare ham, og da Rebellerne stormede til og det sidste Haab om Redning svandt, gik han sin Død med Rolighed og Fatning i Møde, bad at een af hans Venner, en Geistlig, maatte vadske og begrave ham og lod sig derpaa give Gift, som gjorde ham gandske blaae i Ansigtet, men da den ei vilde virke øieblikkelig, slog man en Snor om Halsen paa ham og strangulerede ham.

Saaledes endte den ulykkelige *Omar* sit Liv, et Offer for en skjændig Fanatisme, fordi han havde været saa uheldig, at Landet i hans Regjeringstid havde været plaget af Græshopper, Krig, Dyrtid og Pest. Han var maaskee den største Regent, Algier har havt. Har han dog begaaet Handlinger, som man gyser ved, f. Ex. med Beyen i Oran og Synderne paa Krogene, saa maae vi erindre, ei at bedømme en Tyrk efter samme Grundsætninger som en Christen. Han besad det meest uforfærdede Mod og var i Farens Stund selv i Spidsen for sine Folk, det som ellers aldrig Deyerne pleie at gjøre; i tvende Maaneder var alt igjen istandsat efter den engelske Ødelæggelse, og daglig arbeydede han med Iver paa at forstærke sit Land; skjøndt Pesten rasede, gik han dog selv daglig paa Marinen og skyndede paa Arbeidet, men Pesten blev ved, man frygtede for Krig, og dette var nok til at fælde ham midt i hans Kraft. Sic transit gloria mundi!

Hr. *Ali* blev nu sadt paa hans Stoel; man siger, at han først vægrede sig, men gav omsider efter, og nu tordnede Batteriernes Kanoner og vakte mig af mine lykkelige, fædrelandske Drømme. Den følgende Dag, d. 9. Septbr., maatte alle Consulerne ind til Byen for at complimentere den nye Dey og *Holsten* med. Jeg blev tilbage her paa Landet for en Sikkerheds Skyld, ifald *Holsten* skulde blive smittet af Pesten derinde, eller man i Palladset kunde vente sig Trykkemudder; dette havde jeg intet imod, og jeg ønskede ham Lykke paa Reisen.

Om Eftermiddagen kom *Holsten* tilbage igjen, lod sig dygtig ryge over hele Kroppen med Cypresrøg og fortalte mig, at Hs. Excellence Deyen havde været meget naadig og imod Sædvane ladet Consulerne sætte sig paa en Bænk samt sagt dem adskillige forbindtlige Ting paa Tyrkisk. Han skal have et interessant Ansigt og et frit Blik tilligemed den Værdighed, som Naturen har givet Tyrkerne i saa høi Grad. Det første, han har

foretaget sig, var at give alle Ministrene Foden for Rumpen, saaledes er baade Kasnadschi, Aga, Codschis di Cavallo, Topidschi Balsche, Bullik Batschi og Hatschi og Hatschi Batschi etc. culbuterede (for at bruge et diplomatisk Udtryk), men derimod har *Vekil Hadschi* eller Marineministeren faaet *et Stykke Brød med Salt paa* af Deyen, hvilket efter dette Lands Skik er et Tegn paa hans Naade. Dette maae have smagt ham forbandet godt, især da han var paa Pointet til at tage fat paa Læsten igjen. Soldaternes Sold er fordoblet, og en Piaster gjælder nu kun $5^1/_2$ Picet, istedetfor den før gjaldt $7^1/_2$ Picet. En fordums Dørvogter ved Casernen er blevet Kasnadschi eller Premierminister, den fornemste Mand næst Deyen. Deyen siges at agte at sende Ambassadeurer til England og Frankrig for at tilveiebringe en varig Fred. Endskjøndt man vel roser ham, er Varigheden af hans Regimente dog meget tvivlsomt, da den forriges Partie rimeligvis endnu er temmelig stort; der hører meget til at succedere ham i en saa ulykkelig Periode som denne, og den mindste Uforsigtighed vil sikkert paaskynde hans Fald og maaskee tilveiebringe et langvarigt Anarchie.

Holsten søger derfor tilligemed de andre Consuler at trække Tiden saa langt ud som muligt med at give ham den sædvanlige Present i Anledning af Tronbestigelsen. Er det ikke interessante Ting, som skee i dette Land? Og har jeg ikke Ret i min gamle Sentens: Det er forskrækkeligt, hvad man maa opleve?

Nu lidt om Pesten! Denne vedbliver som hidtil at rase, og trindt omkring os lyder den sørgelige og melancholske Sang, naar man bærer Ligene bort. Indtil 100 døe daglig i Byen; da *Holsten* var derinde, mødte han adskillige Liigbegjængelser, og endeel Mennesker ligge og døe paa Gaden. Vi har havt Pesten her i 3 Maaneder for Alvor og i mindre Grad lige fra April Maaned, og vi ville efter al Sandsynlighed beholde den hele Vinteren over, og

skal det længe gaae saaledes fort,
saa er snart hele Reden pestet bort!

Dette er endda en Trøst og virkelig et pium desiderium. Rigtignok sidde vi her som en Luus mellem tvende Skrædderegle; fra et Par Hauger i Nærheden af os udførte man forleden trende unge Fruentimmer-Liig, og fra tæt ved det hollandske Landsted blev i faa Dage 15 udbragte. Landeveien, som ellers vrimlede af Mennesker, er nu næsten aldeles tom, imidlertid har dog denne Tomhed havt den Nytte for mig, at jeg et Par Gange har vovet mig hen til den hollandske Konsul, rigtignok har jeg havt en god Stok med en Kaarde i Haanden for at defendere mig, ifald nogen skulde ville røre mig, og jeg tænkte ofte paa, hvad der hændte Etatsraad *Plöyen*,[1]) da han var under lignende Pestomstændigheder, nemlig at en Mohr, som han mødte tilhest, kastede et uldent Klæde paa ham med de Ord: Vil Du have Habuba! (som Pesten kaldes her). Man vænner sig til alt i denne Verden; Tiden har gjort mig vel ikke letsindig, men koldsindig, hvilket baade i moralsk og physisk Henseende er et større Held end Frygt og Bævelse.

Jeg gad nok seet en kjøbenhavnsk Kammerjunker indesperret her som jeg i 3 Maaneder uden Baller, uden Comedier, uden Østergade, ja, uden et eneste Qvindemenneske at gjøre Hanebeen for; Jeg tænker, man vilde kunne kjøbe hans Liv for 2 Skilling, om han ikke var creperet allerede for 2 Maaneder siden, dog, man tage ikke denne Yttring i altfor udstrakt Betydning, thi man behøver just ikke at være Kammerjunker for at kjede sig her, ja, man behøver blot at være Menneske for at ønske at komme herfra. Du vil maaske derfor undre Dig over den muntre Tone, der hersker i mit Brev — det kommer deraf, min kjære *Gottlieb!* at jeg er intet mindre end Kammer-

[1]) Geheimelegationsraad Frederik Adeler Plöyen (1764—1849) var Konsulatssekretær i Algier 1792 til 1794.

junker, men i høieste Grad Din Ven: de Øieblikke, jeg underholder mig med Dig, er jeg i en gandske anden Verden, jeg synes da, ligesom om Natten i Drømme, at være Dig nær, Haabet om at samles snart igjen med Dig synes mig da langt vissere, og i min Glæde gjør jeg alle mine gamle Narrestreger og smører Dig en skrækkelig Hoben Sludder op; jeg er især stærk forfalden til at gjøre Vers, som rigtignok ere af en egen Art, min Muse er en reen Gadetøs, men anden Muse har vi ikke her i Barbariet; dog har jeg isinde at tage med det første fat paa et lyrisk Digt om Algiers Lyksaligheder især i Pesttiden, et Sidestykke til Ewalds Lyksaligheder; men jeg er endnu ei enig med mig selv, om jeg skal dedicere Digtet til Fanden eller til Furierne.

d. 16. Septbr.

For et Par Dage siden sendte den nye Dey en meget smuk, stor, graae Hingst til *Holsten* til Foræring, alle Consulerne fik hver een. Det maae altsaa være en honet Mand, siden han har saa smukke Manerer. Et Par Dage iforveien havde vi proberet en smuk Hingst, som tilhørte den spanske Præst, Pater *Gervasio*, men var ham for lystig. Da Deyens Hest kom, foresatte jeg mig at kjøbe Paterens, da min røde var saa umagelig og saa ondskabsfuld; et Par Gange har jeg været nær ved at knække Halsen, og det kjedede mig altid at ride et langt Stykke bag efter de andre og bestandig at høre raabe: ah n'approchez pas, Mr. *Bay*, votre cheval est un diable. Jeg reed derfor en lang Tour paa Paterens Hest med Guardianen *Seliman* foran paa en Mule, ned langs Stranden til Floden el arasch og vendte tilbage forbi *Mustapha Baschas* og *Hassan Baschas* Hauger og fandt Hesten meget munter og spøgefuld, men ei ondskabsfuld, den løber som en Fugl, den flyver over Stok og Steen og store Klippestykker uden at gjøre et Feiltrin. Jeg har altsaa kjøbt den; den røde derimod, som *Holsten* har foræret mig, vil jeg se at faa solgt. —

Algier, d. 23. Septbr. 1817.

Motto: Quid novi ex Africa? spørger Du. Ja, min kjære Broder, det gjør mig ondt, at jeg maae begynde med at melde Dig, at jeg er omspændt af Tvivl og mørke Tanker ved en forbandet Efterretning om, at et dansk Skib, som kom fra Livorno, er forliist ved Mahon med hele Ladningen, men Mandskabet er dog bjerget. Det kan ikke være andre end den saa længe ventede Capt. *Schäffer,* og jeg er nu i den største Angest, at han har havt Breve med til mig. Det er næsten en Paradox, at et Skib forliser midt om Sommeren i Middelhavet, men han drikker, det gamle Bæst, og har ventelig været fuld.

Jeg vil nu besvare Dit Brev af 5. Juli, som begynder med Udraabet: Er det Dig, Lars? Hertil svarer jeg: Ja, det er rigtignok mig, mit egentlige Jeg, som Du frit kan tiltale, thi det er for det meeste i Din Stue; mit Ikke-Jeg derimod er her i Algier og har indtil Dato været frie for Pest og andre Ubehageligheder paa igaar nær, da jeg blev formeligen attaqueret af Hovedpine. Hille min Røv! tænkte jeg, det er dog vel aldrig Pest, imidlertid tabte jeg ikke Modet, og idag er jeg igjen rask. — Vor Ven Pesten vedbliver som før at drive sit Uvæsen og at rive Folk overende ligesom Kegler, og der er ingen Udsigt til, at den snart vil faa Ende. Det er ei forunderligt, om man paa min Alder undertiden ønsker et lidet Gran Adspredelse eller Afvexling, naar man i 3 Maaneder ei har gjort andet end læse fra Morgen til Aften, og jeg har i den lange Tid kun været tvende Gange tilhest. Det er vel sandt, vi trippe engang imellem op i Sverrig, men den Tour er ei længere end fra Wigandtgade[1]) til Vesterport og derfor intet for en stærk Prygl som jeg; imidlertid er det dog et Soulagement, som jeg ei vilde miste for meget; thi svenska Secreteraren, Ltn. *Schulze,* er den eneste, som jeg med nogen sand Interesse omgaaes.[2]) Han er et

[1]) Nuv. Ny Vestergade.
[2]) Se Side 13.

fornuftigt og agtværdigt Menneske, som baade besidder udmærkede Sprogkundskaber, er en gammel Theolog og har tillige lidt Kjendskab og Smag for Musik, vi holde sammen som to røde Køer, og hans Omgang udgjør mere end Halvdelen af Grundene til den Taalmodighed og Tilfredshed, hvormed jeg finder mig i mit ubehagelige barbariske Opholdssted. — —

Endnu et Par Ord til guterletzt af musicalsk Indhold: Jeg har nok før fortalt Dig, at den engelske Consul havde forskrevet en Apollodyrker, Signor *Mascarelli*, fra Marseille for at faae hans Damers Fingre til at gaae paa et Piano — løbe lære de aldrig, det svarer jeg for —, og at denne alt havde sendt en Guitarre og en Cello herover som sine Attributer, men kom ikke selv med; dette var som Snustobak og ingen Næse. Jeg ventede nu med Længsel det næste marseillanske Skib, der kom 1, der kom 2, der kom 3 Skibe, men hvor Fanden bliver han af, tænkte jeg. Men nu hører jeg, at obengedachte engelske Consul, Sir *Mac Donnel*, ved at høre sige, at Signr. *Mascarelli* var forfalden til Idolatri og offrede ei ubetydelige Offere i Smug til Bacchus, atter havde bagskrevet (modsat forskrevet) til Marseille og bedet ham ei uleilige sig, da Hr. Consulen ved hans Ankomst vilde saaledes berøves Monopoliumet paa denne Guds Dyrkelse.

Saaledes brast den Sæbeboble. Nu har jeg rigtignok en Violin, en Guitarre, et Horn og en Flageolet, hvorpaa ingen kan forbyde mig at gnide, klimpre, tude og pibe fra Morgen til Aften, ja, jeg maatte kunne blive en Hund derpaa ved den daglige Øvelse, men 1) min Principals Smag for slig Musik er kun deri forskjellig fra en Pudelhunds, at han ikke stikker Snuden i Veiret og tuder, og her opkommer det Collisions-Tilfælde: enten af Galanterie at renoncere paa min Tilbøielighed og musicalske Pligt eller ogsaa uden Naade at gaae løs paa min Principals Trommehinder. Men, vil man sige, kan Hr. Secretairen ikke spille i sit Kammer?

Freilich! men 2) vore barbariske Huses Indretning medfører, at Dørene staae altid vidtaabne, og 3) nu sidder Principalen hele Dagen lige til Middag og arbejder i sit Værelse paa noget, som jeg bør antage for vigtige Ting, altsaa kan jeg saameget mindre incommodere ham. Eftersom vi ere fornemme Folk, indtræffer Middagstiden ikke før efter Solens Nedgang, og holde derfor Taffel ved Lys, naar alle Stjernerne og Maanen staaer paa Himlen. Naar vi nu har spiist 6 Retter Mad med temmelig Graadighed formedelst det lange Tidsrum fra Frokosten, som nydes Kl. 9½ om Morgenen, lægger Principalen sig paa Sophaen og læser Morskabsbøger. Dette er nu den Tid, da jeg med bedst Samvittighed kunde attaquere hans Øren, men betænk, søde Mand, naar man kommer ligefra Bordet, og eens Mave staaer som en Tromme — har man da Lyst til at arbeide? Svar: Nei! Jeg lægger mig altsaa ogsaa paa en Sopha, ryger mig en lang Pibe Tobak, tænker paa Kjøbenhavn, bygger Casteller og — fordøier. Om et Øieblik hedder det: „Dreling dreling dreling! Peter, bring Thee!“ Piben stoppes igjen, og naar den er ude, gaaer man tilkøis. —— Naar Du hertil lægger aldeles Mangel paa Opmuntring og Praxis, saa seer Du summa miserabilitatem musicæ Algeriensis og, at der er ingen anden Glæde end den, man maae søge i sig selv; jeg kan med Sandhed synge:

Jeg lever stille, indgetogen,
langt borte fra Glædens Lag;
her sidder jeg i Pesthuuskrogen
hele den udslagne Dag.

Algier, d. 17. October 1817.

Kjære *Gottlieb!*

Den 15. d. M. modtog jeg dit Brev af 23. August samt det af 4. og 6. Septbr., som indeholdt den for mig saa sørgelige Tidende. Jeg er inderlig bedrøvet.

Det er saare tungt at miste baade Fader og Moder, inden Alderdommen havde gjort dem trætte af Livet, som jeg saa gjerne vilde have forsødet dem og derved belønnet deres Kjærlighed for mig. Jeg staaer her alene med Taarer i Øinene. — — Gud være lovet, at jeg besidder den faste og beroligende Troe paa et almægtigt og alviist Forsyn, som styrer alt til det bedste og leder enhver Skabning til sit sande Held. — — Min bedste Trøst bestaaer i Tanken om den kjerlige og velvillige Omsorg, der er bleven ham viist i hans Sygdom. Gid jeg kunde række Dig min Haand, min kjære *Gottlieb*. — —

Da jeg aldeles ikke har noget Begreb om, hvad Boet indeholder, kan jeg umueligen gjøre nogle bestemte Dispositioner eller give Dig mine Tanker tilkjende, men overlader det til Dig at handle efter Din Overbeviisning. — — —

Her i Algier seer det underligt ud. Pesten vedbliver. Der skal være Hungersnød i Byen, og man kan ikke faae Brød at kjøbe. Den nye Dey *Ali* har for Skik at udplyndre alle nye Tyrker og Mohrer uden Persons Anseelse. Naar han har taget alt fra dem, jager han dem i Landflygtighed i det indre af Landet og tilsøes; det er vistnok ikke den bedste Maade at gjøre sig yndet. Enhver, som eier nogle Penge, bærer dem stedse paa sig af Frygt for Plyndring. Folket knurrer og murrer; han har ladet Kanoner føre ind i Paladset, samt foretaget sig mange usædvanlige og despotiske Handlinger. Alt bebuder en forestaaende Revolution, Gud veed, hvad det skal blive til?

Algier, d. 9. Novbr. 1817.

— — Den nye Dey *Ali Bascha* lod Natten imellem 31. Octbr. og 1. Novbr. alle Penge og Kostbarheder opføre paa Casba, det øverste Palais og Batterie, som

fuldkommen dominerer Byen, og Dagen derpaa holdt han selv og hele sin Hofstat under en Salve af 237 skarpe Kanonskud sit Indtog der, lod Porten til det gamle Palais lukke, Flagstangen kappe, og declarerede, at Residentzen for Fremtiden skulde være paa Casba. Her var han i Sikkerhed, thi det er en uindtagelig Fæstning.

Beyen af Oran havde af Frygt for at blive afsat, naar han kom hertil med sin aarlige Tribut, taget Flugten med alle Skatterne, og en Leir blev udsendt for at indsætte en nye Bey. Nogle af de Tyrker, som udgjorde denne Leir, marcherede tilbage til Algier lige op til Casba og forlangte truende, at Deyen skulde flytte ned igjen i det gamle Palads. Dette blev naturligviis afslaaet, og de toge da Flugten til Casernen, hvorfra man dog udleverede dem, og de bleve nu 9 i Tallet førte op til Casba, hvor Hs. Excellence med egen høie Haand expederede een, efter at have talt en Time med ham, ved at afskyde begge sine Guldpistoler paa ham, 5 bleve strangulerede, 3 beviiste man ikke den Ære, men de bleve derimod, trods Tyrkernes sædvanlige Privilegium, slagtede ligesom Faar udenfor Paladsets Port paa Gaden; Halsene bleve overskaarne paa dem, og *Holsten*, som just var inde at lykønske Deyen, saae dem ligge der svømmende i deres Blod. Skal slige Executioner ofte finde Sted, saa ere mine Vandstøvler komne ret tilpas, thi da kommer man vel til at vade i Tyrkeblod op til Knæerne, naar man skal ind i Paladset.

Deyen har opfordret alle dem, som vare hans Venner, til at komme ind i Casba. Der er alt nogle tusinde derinde, fornemmelig Mohrer, Coloris (som have Tyrker til Fædre og Mohrerinder til Mødre og derfor ei regnes for Tyrker) og Negere. Araberne og Mohrerne glæde sig og ere storsnudede, de trodse deres gamle Fjender, Tyrkerne, medens disse ere rasende forbittrede, men vove ei at knye. Flere hundrede Tyrker ere alt udplyndrede og landsforviiste eller dræbte. Man siger, at

Deyen har givet alle de ugifte Tyrker i Casernerne Valget imellem at gaae i frivillig Landflygtighed eller at dræbes. — Det er et lystigt Land at leve i. Pesten taler man næsten ikke om, endskjøndt den endnu daglig river Folk bort. Kirkegaardene ere fulde, og man begraver Folk lige paa Landeveien; vi Christne ere nu blevne saa vante til at see Pestscener og høre Pestgeschichter, at selv Damerne have aflagt deres Angest, og vi, som boe paa Landet, besøge dog undertiden hinanden.

Jeg kan ellers fortælle Dig, at min Embedskreds er blevet udvidet. Den engelske Consuls Kone, som Du veed er en Datter af den forrige danske Consul *Ulrich*, bragte nemlig d. 1. September en velskabt Datter til Verden, og dette Barn skulde nu gives et Navn. Jeg blev derfor, paa Grund af min gamle Profession[1]) og mit Landsmandsskab med Madammen anmodet om at paatage mig denne Forretning. Den 24. Octbr. reed derfor *Holsten* og jeg ud i den engelske Hauge. Fadderne vare *Holsten* og Mademoiselle *Fraissinet*, den hollandske Consuls Søster, som bar Barnet; Forældrene og de øvrige Fremmede udgjorde Menigheden og stode rundt omkring Baptisteriummet, som bestod af et Bord med et Klæde over og en Bolle med Vand; alle vare meget pyntede, og jeg havde iført mig sorte Klæder. Jeg maatte holde min Tale paa Fransk og havde til god Lykke faaet fat paa en fransk Psalmebog, hvori Formulen fandtes. Da jeg kom til Fadervor, faldt efter herværende Skik hele Menigheden paa Knæe, Barnet blev derpaa overrakt *Holsten*, som holdt det hen over Skaalen, hvorpaa jeg øste det 3 Gange Vand paa Hovedet og døbte det: *Emilie Clara* au nom du père, du fils et du saint ésprit. Amen![2]) Dermed var Ceremonien forbi, og man gratu-

[1]) Bay havde jo fra 1809, da han blev Student, studeret Theologi, til han 1815 gik ind i det udenlandske Departement.

[2]) Emilie Claire Mac Donell blev i Følge Familien Ulrichs Stamtavle gift 1840 med Alexandre Jean Aguado, Marquis de las Marismas del Guadalquivir og døde 1880.

lerede mig til saaledes at have begyndt mit Embede som ministre for den protestantiske Menighed i Algier. — —

Algier, d. 4. Decbr. 1817.

— — For Tydeligheds Skyld er det nødvendigt, at jeg begynder med et Præludium, der tillige kan tjene Dig til Forberedelse paa et Skuespil, som det vistnok er kun faldet i faa Europæeres Lod at være Tilskuer af. — Stop Din tyrkiske Pibe, sæt Dig saameget, som det er Dig muligt, ind i den barbariske Aand og hør!

— Jeg har fortalt Dig, at Deyens Bestræbelser gik ud paa at underkue Tyrkerne,[1]) og en Dag faldt det Hs. Excellence ind at commandere alle Jøderne op paa Casba, og han udtog da een af dem, tvang ham med Magt til at blive Muselman, lod ham give prægtige Klæder paa og gjorde ham til Kasnadar ɔ: Kammerherre, hvilket opvakte stor Sensation. Jøden gjorde en heel Deel Ophævelser, men det hjalp ikke, han skulde være Kammerherre, enten han vilde eller ikke. De andre Jøder bleve skrækkelig angest for ogsaa at blive gjorte til Kammerherrer og bleve enige om at foreslaae Deyen hellere at brænde dem levende; thi med al deres Raahed hænge de dog meget fast ved deres Religion. Et Par Dage efter udsender Hs. Excellence Chiaouser ɔ: Politiadjutanter paa Jagt efter de smukkeste Jødepiger og Drenge i Byen, de trængte ind i Husene, grebe dem og slæbte dem op paa Paladset. Deyen befalede dem at renegere, og da de nægtede det, satte han dem Attaganen paa Struben, endnu raabte de ney og sagde, at han kun kunde skjære Hovedet af dem. Men da dette ikke hjalp, lod han dem med Hovedet putte ind i en heed Ovn og tilsidst aftage Klæderne og stoppe saa langt ind, at den gruelige Smerte tvang dem til at sige

[1]) Meddelelserne om, hvorledes Deyen yderligere befæster og bestykker Casbaen udelades.

ja; de bleve derpaa iførte mohriske Klæder og forvarede i Paladset. Forældrene, som skrege og jamrede sig, bleve bortjagne. Alle forbausedes ved denne Grusomhed, der endog stred imod den muhamedanske Religions Forskrifter. Confusionen blandt Jøderne blev forfærdelig, og man saae Jødeqvinder løbe omkring paa Gaderne med deres Børn som forfulgt Vildt og skjule sig i alle Kroge. Den 20. Novbr. trængte Deyens Drabantere ind i *Bensamons* Huus[1]) (det var ham, som jeg reiste med fra Livorno), og uagtet den amerikanske Chargé d'affaires Modstand bortførte hans tvende Søstre *Luna* og *Smirrha*, hvoraf den første var en meget smuk Pige paa 18 à 19 Aar, den anden et Barn paa 11 à 12. Dette gjorde saameget større Opsigt, som denne Familie var under engelsk Protection, thi den gamle *Bensamon* havde været engelsk Viceconsul, og Sønnen, et agtet og retskaffent Menneske, hidindtil altid blev behandlet med Distinction baade af Jøder, Christne og af Deyen selv, der nyeligen havde gjort ham til sin private Tolk i Paladset. Folket stimlede derfor til, da man slæbte af med Pigerne, og løb bag efter med *Bensamon* i Spidsen, som i Fortvivlelse skreeg, at man skulde give ham hans Søstre, han fulgte dem lige op i Paladset til Deyen og bebreidede denne hans Grumhed i de bittreste og uartigste Udtryk, men Tyrannen lod ham ganske rolig udøse sin Forbittrelse, og da han af Anstrængelse maatte standse, smilede han og befalede, at man skulde drage hans europæiske Klæder af ham, rage hans Hoved og iføre ham mauriske Klæder, hvilket ogsaa uagtet hans Modstand gik for sig. Dog kunde Deyen ikke bringe ham til at afsværge sin Troe, da han vedblev at erklære, at han foragtede den muhamedanske Religion og før vilde lade sig Hovedet skære af eller brænde end antage den. Søstrene bleve ogsaa med Pistoler og Attaganer truet til at renegere, men de havde ogsaa Heltemod nok til at række Halsen

[1]) Se Side 2.

frem og trodse ham. Enden paa denne Scene blev, at den yngste Søster sendtes tilbage, den ældste blev ligesom Broderen iført mohriske Klæder og forvaret i Paladset, den sidste blev givet Navnet *Hassan*.

Den engelske og den hollandske Consul gik strax op i Paladset og forestillede Deyen det uretfærdige og tractatstridige i hans Fremgangsmaade. Hertil blev svaret, at han ansaae den *Bensamonske* Familie som sine Undersaatter, hvormed han kunde handle efter sit Forgodtbefindende. De maatte derfor gaae med denne Besked, og i et Aftenselskab hos Hollænderne bleve man enig om, at alle Consulerne skulde følgende Dag begive sig en masse op til Deyen og tale ham alvorlig til; det skeedte, men uden Nytte. D'hrr. Consuler maatte derfor holde deres Mund og lade sig nøie med at udøse deres Forbittrelse i Rapporter til deres respective Regjeringer. Jødejagten gik sin Gang, Tyrker plyndredes og exileredes i Hundredeviis, hver Dag hørtes nye Historier, indtil endelig d. 27. Novbr. een indtraf, som atter satte alle Consulerne i Harnisk.

Deyen fik det ulykkelige Indfald ogsaa at lade annamme et christent Fruentimmer, nemlig en Mdlle *Rosa Ponsinibis*, en ung smuk Pige, italiensk af Fødsel, hvis Forældre boede i Byen og holdt et Slags Vertshuus og havde været under fransk Protection. Hun blev uden Barmhjertighed slæbt op i Paladset, og da den fortvivlede Moder nogle Dage efter fik Leilighed til at komme derop og anraabe Deyen om at give hende tilbage, svarede denne Skurk, at om end hele Europa satte sig imod ham, blev hun ikke udleveret, satte derpaa den arme Pige Pistolen for Brystet og befalede hende at renegere; hvis ei, da vilde han skyde hende ihjel for Moderens Øine. Hun maatte give sig og blev liig de andre iført mohrisk Dragt. Den franske Consul, som strax var ilet til Deyen, fik et grovt Svar, og har han tillige yttret, at han blæste ad hele Europa, og naar han undtog den danske og svenske Consul, som han

havde nogen Agtelse for, kunde alle de andre gaae bort, naar de behagede. Vor Guardian *Soliman* siger, at Deyen engang har været gal og indesluttet nogle Maaneder i en Daarekiste. D'hrr. Consuler frygter for, at det en vakker Dag kunde falde ham ind ogsaa at forgribe sig paa en af deres ugifte Fruentimmer, og skeer der flere slige Bortførelser, vil man ei tøve med at sende dem alle bort herfra.

Deyen har under Livsstraf forbudet at sælge Viin og har forjaget dem, som forhandlede slige Drikkevarer, heriblandt den spanske Doctor, den eneste duelige Læge her paa Stedet med hele sin Familie, og den ulykkelige *Rosas* Familie har ogsaa faaet Ordre at indskibe sig. Alle disse Voldsomheder have opvakt den største Forvirring; Consulerne, som vente sig alt, ville, om hans Voldsomheder strække sig til deres Huse, ei undlade at reise bort herfra alle tilhobe. —

Dette var nu kun et lidet uskyldigt Præludium, og jeg tager nu atter Pennen i Haand for at komme til Hovedsagen; tænd Din Pibe igjen, om den skulde være gaaet ud, concentreer Din Opmærksomhed og hør!

Du vil af mine Breve have erfaret, at en Leir var udsendt til Constantine at indkræve Skatter. Rygtet gik nu længe, at den havde i Forening med Beyen sammesteds, revolteret, havde udvalgt sig en nye Dey og Ministerium og var paa Tilbageveien marcheret til Algier, som den havde i Sinde at indtage og at dræbe Deyen. Ved Efterretningen herom befalede denne de arabiske Stammer paa Bjergene, at de skulde nedhugge Armeen i et smalt Bjergpas, kaldet Jernporten, naar den nærmede sig. D. 28de Novbr. blev pludseligen Stadens Porte lukkede, og i et Brev til os fra den svenske Consul heed det, at den oprørske Leir var i Anmarsch og ei langt borte, og at Deyen desaarsag havde trukket saa mange som muligt ind i Casba.

Man kunde altsaa vente sig alvorlige Begivenheder. Den danske og svenske Hauge laae just paa det aller-

ulykkeligste Terrain, da Fjenden [ɔ: Oprørerne] nødvendigen maatte passere dem for at komme til Algier og følgelig let kunde faae isinde at see lidt inden om Døren hos os. Vi prepararede os altsaa efter svenske Consulens Raad paa at udholde en Beleiring og at sælge vort Liv saa dyrt som muligt. Alle vore Gevæhrer og Pistoler (4 Par) bleve ladte (mine tvende af Mangel paa Kugler med store Hagl), Sablerne klare og Skydehullerne paa Muren ved Porten, som vare tilstoppede, rensede.

Planen var, at *Holsten* tillige med *David* og *Peter* skulde staae nede ved Porten, jeg derimod oppe i Salen ved et lille firkantet Hul i Gulvet ned til Indgangen med et Par meget store Pistoler for at skyde Tyrkerne i Hovedet.

Den 30te, om Søndagen Kl. 11 Formiddag efter Frokosten kommer et Iilbud fra Sverrig at lade os vide, at Leiren kom anstigende nede paa Sletten ved Strandbredden, men de kom som gode Venner at betale den indkrævede Skat til Deyen. Denne Efterretning var mig gandske behagelig, thi jeg følte ikke nogen synderlig Tilbøielighed til at kriges med Tyrkerne. Jeg greb derfor Kikkerten, foer op paa Terrassen og saae disse „gode Venner“ komme anrykkende i største Orden i 3 Colonner med Bagagen i Midten, som førtes paa en stor Mængde Kameler og Muler, — et gandske interessant Syn for en Europæer, og der lod til at være et Par tusinde Mand.

For nu at nyde denne Anskuelse [ɔ: Synet heraf] bedre, løber jeg ned ad Bjerget og er ikke kommen langt fra Foden af Bjerget, førend jeg paa eengang hører et Dommedags-Knald fra Fortet Babazun, som var kun $^1/_8$ Kanonskuds Distance fra mig, og Kuglen hviner mig over Hovedet, derpaa nok et Skud, atter et, det bliver omsider til en heel Torden. Fort l'Empereur begynder at give sin Skilling med i Lauget. Det maae nok ikke hænge saa rigtigt sammen med det Venskab,

saavidt jeg mærker, tænkte jeg, og da Canonaden blev gandske mordisk, saa at Kuglerne susede mig om Ørene, ilede jeg op ad Bjerget gjennem Huulveien, og takkede min Gud, da jeg kom heelskindet hjem. Her fik jeg Kikkerten frem og saae Fjenden drage sig fra Stranden og tilvenstre ind i Landet, hvor de i Huulveiene og bag Haugemurene saae sig i Sikkerhed for Kanonkuglerne.

Vi havde den fortræffeligste Udsigt over Krigsskuepladsen, der var os saa nær, at vi kunde tælle Mandskabet. Med raske Skridt og flyvende Faner havde de nærmet sig. *Aga*, som var bleven udsendt fra Byen med et Detachement Cavallerie (Spahis), saaes i en Afstand af omtrent $^1/_2$ Miil bag Fjenden paa Strandbredden og var 10 à 1200 Mand stærk. Tyrkerne bleve ved i Orden at drage sig op i Landet og slog deres Telte op omtrent $^1/_4$ Miil fra vor Hauge.

Vi vare nu fuldkommen overtydede om at de vare komne som formelige Fjender, og fik ogsaa snart bestemt Efterretning om at endeel af Garnisonen fra Constantine var forenet med dem og et Corps af 1200 Bjerg-Coloris.

Agaen begyndte nu endelig at rykke nærmere med Cavalleriet for at omringe den fjendtlige Leir, men Tyrkerne begyndte en levende Geværhrild, som med Kanonbaadenes og Forternes Kanoner og Echoet mellem Klipperne udgjorde en gandske interessant Musik. Agaen fik nu saadan en Skræk i Livet, at han i fuld Galop drog sig tilbage. Tyrkernes Mod voxede stedse, at man saae dem med 3 store røde Faner avancere mod Strandbredden, hvor Kanonbaadene og Fort l'Empereurs 24-Tdinger dog nødte dem til at holde sig indenfor et Retranchement. Omtrent 50 Tyrker havde Mod nok til at trænge frem og give Ild, men tænk Dig bare, aldrig saasnart var det første Skud gaaet, førend Fanden tog ved alle Spahis, som i den uhyreste Galop flygtede for disse 50 Tyrker, med samt deres deilige stribede Silke-Standarter med forgyldte Halvmaaner.

Rebellerne brølede Hurrah af fuld Hals. Men forestil Dig ogsaa: Agaen havde været Tobakshandler for faa Dage siden og skulde nu commandere en Armee! Jeg kunde ikke lade være at tænke paa Jacob v. Thyboe: das war eine grausame Salbe! Die ganze Armee auf einmal ruinirt.

Bataillen varede den hele Dag under idelig Avanceren og Retireren, indtil Insurgenterne under idelige Frydeskrig trængte frem lige forbi *Mustapha Bachas* Haugemuur, som ligger tæt nedenfor vor Hauge, saa at vi kunde see dem lige i Gesichterne, og hele Agaens Cavallerie maatte over Hals og Hoved trække sig tilbage mod Byen under Forternes Kanoner.

Du vil let forestille Dig de lidet angenemme Optrin vi med Føie kunde vente os af en Flok rasende Oprørere, som nu da Mørket faldt paa sandsynligviis vilde besøge os i Haabet om at finde Viin og Levnedsmidler. Vi lukkede derfor alle Døre, gjorde alle vore Skyde-, Hug- og Stik-Instrumenter klare samt vore Heste, og ventede nu med Determination paa Tyrkerne. Jeg exercerede mig i den fordeelagtigste Stilling ved Hullet med de store Pistoler, holdt mine store Støvler beredt for at vade i Tyrkerblod, og ønskede bare at de vilde komme snart, inden Couragen forlod mig.

Da man tilsidst kun hørte nogle smaae Skud langt borte, formodede vi med Føie, at Rebellerne havde trukket sig tilbage til deres Leir. Endelig blev alting stille, og jeg gik tilsengs. Næste Morgen vaktes jeg af nogle Geværskud og enkelte Kanonskud. Jeg stod op, fik fat i Kikkerten og saae min tapre Ven, Agaen med hele sit Cavallerie opstillet nede ved *Mustaphas* Hauge og øve sine Folk. Der var ingen Fjende at see, og de forekom mig ligesom en Hob raske Drenge, der lege; under denne Leeg blev der musiceret paa endeel Trommer, og jeg maatte beundre deres deilige grønne og rødstribede Faner, hvis store gyldne Halvmaaner glimrede i Morgenrøden. Da de havde leget en Stund med

al mulig Tapperhed, marcherede de bort, og alt blev omsider ganske stille. Jeg skyndte mig nu op i Sverrig og jeg fik nu at vide, at Tyrkerne, hvis Styrke var blevet betydelig svækket ved at de 1200 Coloris havde forladt dem midt i Striden, havde taget Flugten ind i Landet.

Du seer altsaa, at jeg har Grund til at være tilfreds med at være sluppet saa vel ud af denne Knibe. De Svenske havde ogsaa været forberedede paa Tyrkernes Ankomst og havde nogle Ruller Piastre klar at slaae dem paa Flugten med. Holland havde været i en dødelig Angest, da Landeveien gaaer lige der forbi, og Damerne havde vaaget hele Natten. Der er endnu stor Bevægelse i Byen, Tyrkerne er rasende forbittrede. Man formoder, at en Revolution vil snart éclatere, Byen, Oprørsluen er tændt, og efter alle Kandestøberes Mening vil den ei slukkes førend med Algiers Undergang.

Jeg har nu accurat været her eet Aar og har i den Tid oplevet 3 Revolutioner, Kongemord, Bataille, Pest, Hungersnød, seet Folk sættes paa Kroge, Jøder og Christne gjøres til Mahomedanere, Tractater brydes og flere Grusomheder, som ere Følger af Fanatisme, Tøilesløshed og Nederdrægtighed; maatte jeg nu være saa lykkelig ret snart at see det Heles retfærdige og velfortjente Undergang, da skulde jeg med Glæde vende hjem til mit Fædreland.

Vi har ved et Lykketræf faaet en ferm Musicus hertil, som var ombord paa en af Priserne for at reise til Lissabon. Det er et ungt Menneske paa 22 Aar, en Genueser ved Navn *Callegari*. Han har componeret en Opera, hvori jeg har fundet herlige Steder. Han lod sig af den engelske Consul overtale at blive her noget, og han har især attacheret sig til mig med megen Varme og tilbudt sig at lære mig Generalbas. Consulen har ogsaa viist mig det Galanterie at laane mig et Piano for nogen Tid. Siden denne Musicus er kommen, priser jeg mig lykkelig paa en Tid da mit Humeur saameget trænger til Adspredelse. — — —

Postscriptum, d. 26. Decbr. o: 2. Juledag.

— — Jeg er atter her i den engelske Hauge at passere Julen, hvis Adspredelse vistnok er af en anden og mere alvorlig Natur end i Kjøbenhavn; her vanker ei engang et eneste Kys, og her er ikke een, som har Disposition til at paatage sig at agere Julebuk. Jeg var imidlertid Juleaften i Sverig, hvor vi paa gammel nordisk Viis bleve tracterede med Risengrød og Stokfisk med Kartofler, hvilket ogsaa gjorde saadan et Indtryk paa mig, at jeg glemte at jeg var mellem Tyrker og Hedninger og aad, saa at jeg var færdig at sprække. Svenske Consulen foreslog den Skaal: gid denne Dag maae blive den ulykkeligste i vort hele Liv! —

Nogle Smaaenyheder kan jeg ikke undlade at tilføje. Omtrent 500 Tyrker ere nu deels bortsendte, deels dræbte, af disse har Hs. Excellence expederet en betydelig Deel med egen høie Haand. Han bruger den Maade, at han først underholder sig nogen Tid venskabeligt med dem, lader dem endog undertiden beværte, men drager derpaa pludselig Pistolen eller Attaganen og hugger eller skyder, saa de styrter omkuld, og glæder sig saalænge de ligge og sprælle. Hver Nat lader han nogle dræbe inde i Paladset og hemmelig begrave. Han har sagt til *Rosa*, at hun skulde ikke være den eneste Christne, som han vilde lade hole op i Casba. Naar jeg undtager en genuesisk Tjenestepige, som ei er kjøn, en spansk Kokkekone, som er smuk, er her kun Consulernes Familier at tage. Mlls. *Fraissinet* og *Ortiz di Zugasti* er derfor heller ikke uden Frygt. Den franske Doctor Mr. *Toutel* er af den franske Consul pludselig bortsendt paa et Skib, fordi han havde havt et lidet Elskovseventyr med den smukke spanske Kokkekone Mme *Joly*, hvis Mand er fraværende. Her er nu ikke en eneste Læge i Landet.

Pesten har nu taget fat igjen med fordoblet Kraft; i Byen er alt 12 à 13,000 Mennesker døde, og nu er den stærkt ifærd med Jøderne.

1818[1])

Algier, d. 9. Februar 1918.

— — Tiden gjør mig det til en Umuelighed at besvare alle disse Breve førend med næste Lejlighed, jeg indskrænker mig derfor blot til Hovedgjenstanden i Dit og *Ottesens* Brev.[2])

Af det sidste, som jeg først læste, (jeg gjemmer altid Dit tilsidst som en Lækkerbidsken) syntes jeg mig ved Opregningen af Efterladenskabet efter min Fader som en Kong Salomon, da dette langt oversteeg mine Forventninger, og jeg begyndte alt at skyde Hatten op i Veiret ligesom Mr. *Casorti* i Harlequin Kukkenbager, da han har faaet Skillingen, at blæse Kinderne ud, stikke Haanden i Brystet og spadsere med Kæmpeskridt hen ad Gulvet; men da jeg fik fat paa Dit [Brev], stak jeg strax Piben ind, da jeg deraf mærkede, at jeg var en complet Jørgen Hattemager, og blev tilmode som iniquæ mentis asellus [et sørgende Æsel] med nedhængende Øren. Især var det nogle særdeles interessante og trøstende Ord af den brave Mand, der sagde: „Det synes ikkun altfor rimeligt at Boet ei qualificerer til Arv". Det er en af de allerskjønneste Talemaader jeg nogensinde har hørt, gid han faae en Ulykke for

---

[1]) Aaret 1818 frembyder ikke saa mange Begivenheder som det forrige. Det ensformige Liv Bay fører giver ham ikke Stof til Breve af særlig Interesse. Læseren kender nu hans Forhold. — Den 29. Januar modtog han længe ventede Breve fra Kbhvn.

[2]) Kancellisekretær P. C. Ottesen (1794—1858), den samme som har skrevet Text til flere af Bays Kompositioner.

sin Mund! Og ham kalder Du for en brav Mand! Han maae være Fanden heller, han vil nok flaae Folk! Imidlertid for ikke at spøge længere, maae jeg oprigtig tilstaae Dig, at om virkelig denne nydelige Propheti skulde bogstavelig gaae i Opfyldelse, agter jeg saamænd ikke deraf at lade mig forstyrre i mit gode Humeur, om ellers Vorherre forunder mig et godt Helbred og bevarer mig for at blive forpestet. Du veed, at jeg er ingen Pedant (i dette Ords Dig bekjendte hele Udstrækning og at jeg ei vil *savne* det, jeg aldrig har havt.[1]) Jeg sidder i Ordets egentligste Forstand varmt inden Vægge her i Barbariet (vi have i disse Dage omtrent 16 à 20 Graders Varme), har en anstændig Gage og ei andre end mig selv at sørge for. Have I ei fundet noget Testament? Jeg kan aldrig troe, at dette skulde være forglemt, da min Fader i sine Breve saa udtrykkeligen nævner det; iligemaade yttrer han i sit sidste Brev, at Gaarden skulde være næsten aldeles gjældfrie. Jeg kan derfor ei begribe, hvorledes Sagerne kunne være i en saa gudsjammerlig Tilstand, at Creditorerne skulde sluge hele den med. Jeg hverken kan eller vil indlade mig i noget Raisonnement om, hvorledes den store Forsigtighed og Sparsommelighed, der stedse caracteriserede min Fader, forbunden med den liden Overdaadighed som altid fandt Sted i vort Huus, kan rime sig med en saa total Elendighed; jeg skylder min Fader den Agtelse ei at tvivle paa, at jo alene Ulykkestilfælde eller endog maaskee Bedragerier have foraarsaget den, og jeg skylder baade Dig og *Ottesen* den allerhelligste og urokkeligste Tiltroe og Overbeviisning om, at ingen Fordring uden den fuldkomneste juridiske Legitimation af Eder vil blive antaget. Jeg har ligeledes ingen Grund til at tvivle paa Procurator *Brøn-*

[1]) Da det viste sig at Faderens Efterladenskaber til hans Forbauselse næsten var negative og at Gaarden ogsaa maatte sælges, havde Bay egentlig kun derved den Skuffelse, at han ikke fuldt ud kunde udføre sine Planer om at understøtte sin Faders Tyende og bl. a. især Familiens Ven, den af Grundtvig paavirkede Forfatter Povel Dons (1783—1843), der dengang var syg og fattig.

lunds Redelighed;[1]) lad derfor Sagen gaae sin retlige, sin skjæve Gang, kun dette vil jeg endnu engang anføre, at — om det paa nogen mulig Maade kan skee, da lad mig beholde Gaarden. Maaskee kunde Forpagtningsafgiften af den — om det end skulde vare i 10 eller 20 Aar — være tilstrækkelig til at tilfredsstille Creditorerne; kan dette derimod ikke lade sig gjøre, saa lad den ryge. Jeg har da intet andet at gjøre end rive mine Casteller ned igjen, og det er da snart gjort. — —[2])

Algier, d. 25. Febr. 1818.

— Hs. Exc. Deyen lader det nu ikke blive ved at plyndre og myrde Tyrker, han tager nu ogsaa fat paa Mohrer og Coloris. — — Forleden Dag var der atter en Slags Conspiration igjære og en 20 Stykker Tyrker bleve slagtede. — — Man forsikkrer at han for nogle Dage siden, da den franske Consul havde Audientz, skal have løbet efter ham med en ladt Pistol for at skyde ham og at denne kun blev reddet ved det store Forspring han havde. — — Deyen har endog truet den engelske Consul tilligemed alle de andre, paa os og Sverrig nær, med at lade dem halshugge; dette er nok alt, hvad man kan tænke sig af barbarisk Insolence. At Europa skulde kraftigt hevne sine Repræsentanters saa nedrige Behandling, vilde rigtignok være at ønske, men desværre langtfra at haabes. — —

Algier, d. 2. Marts 1818.

Naa! — Nu tog da Fanden ved Hs. Excellence Deyen! Jeg hører igaar en gevaltig Canonade og tænker som

[1]) Kancelliraad, Overretsprokurator Ulrik Christian Brønlund (død 1826). Han var en Slægtning af Schönheyder.

[2]) Bay fortæller her, at han foruden andre Sprog ivrigt fortsætter at studere Arabisk, idet han mener derved yderligere at erhverve sig Betingelser for at avancere til Konsul.

sædvanlig: Fanden gale mig! Lidt efter kommer Dragomanen ud, sætter sig paa en Stol med Benene op under sig og fortæller, at Pesten havde annammet Raden i Morges ved Solens Opgang, at det var holdt hemmeligt indtil nu, da Divanet havde udvalgt en fhv. Codgia di Cavallo ved Navn *Hussin* til hans Successor. Vor Guardian kjender ham og siger, at det er en brav Mand. Alle ere kisteglade over dette Dødsfald, og det kunde vistnok aldrig komme beleiligere, thi — forestil Dig blot: — man har næsten fuldkommen Vished om, at han havde isinde at bemægtige sig Mlle *Fraissinet*, der efter Tyrkernes Smag ogsaa er en udmærket Skjønhed; det vilde have foraarsaget de skrækkeligste Scener, da man naturligviis havde sat sig for ei at udlevere hende, saalænge der existerede en levende Consul eller Consulats-Secretær. Quid tibi videtur, carissime Domine frater?

Jeg vil gaae Sagen lidt nærmere. For 3 Dage siden blev Knægten syg, og da han mærkede, at det var Pesten, lod han *Rosa*, *Bensamon* og nogle flere af de voldtagne Fruentimmer ved sin Svoger og Factotum bringe ned i et Huus denne tilhørende; herfra saae Mlle *Bensamon* igjennem et Vindue en Guldsmed *Sanguinetti* at gaae forbi, hvorpaa hun strax gav sig til at raabe og bad ham gaae til hendes Broder og fortælle ham, hvor hun var. — Pigerne, som vare blevne løsnede fra deres muhamedanske Tro, som kun Vold havde bragt dem til at antage, fik strax Tilladelse til at vende tilbage til deres Familier. Hr. *Bensamon* har ogsaa faaet Tilladelse til at kyle Turbanen ad Helvede til og at iføre sig sine gamle snevre Buxer og europæiske Kjole og blive atter en god og ærlig Jøde. Nu skal her blive Fred og Roe i Landet. Jeg kan ellers ikke nægte, at hvis det ei havde været for vore Fruentimmers Skyld, havde jeg nok ønsket, at den salig Kjeltring skulde have levet noget længere; han kunde da have udryddet nogle flere af disse Hundesjæle af Tyrker og Mohrer. — —

Havde jeg blot et eneste nogenlunde sympathiserende Menneske at underholde mig med! Men desværre *Holsten* har hverken Smag eller Forstand paa Musik, Poesi eller Litteratur. Politiken alene er hans Kjephest, og selv heri er hans Raisonnement fuld af Egoisme, Partiskhed, Suffisance og endog Inconsequents, Feil, som især maae findes hos den, der er blevet applauderet som et Orakel af Spitsborgere i en lille Stad, hvor han har lagt indqvarteret, og endelig en Søeofficier (mit Fædrelands meest storsnudede Menneskerace), som end ydermere Naturen og Lykken har kappedes om at gjøre complet i dette Fag. Jeg havde Lyst til at sige til ham: „l'univers, mon ami, ne pense à toi!" og den store Nytte, som slige Folk vil have een til at troe, at de gjøre deres Fædreland, er for det meeste kun et pompøst Navn, hvormed de iklæde deres personlige Interesse. Disse Ord klinge vel noget bittre, men min Hensigt er ei at beklage mig over ham, thi han behandler mig gandske honet, blot at vise, hvor ubetydelig den Nydelse er, som jeg kan finde i hans daglige Omgang.

Den 5. Marts.

Bensamon, den arme Djævel, som nu saalænge har sat med Kniven paa Struben, kom igaar ud at besøge os; han var sjæleglad ved at være sluppen ud af Kattepinen og forsikrede, at Deyen var fra Forstanden, hvilket yttrede sig periodisk, og han var da som et vildt Dyr. Vel vare vi næsten forberedte paa, at Mlle *Fraissinet* skulde blive taget, og det var alt bestemt, at jeg da skulde embarquere mig med alle de øvrige Fruentimmer, som disses autoriserede Protector, paa det første det bedste Skib til Europa; men at ogsaa den engelske og spanske Miss skulde annammes, derom havde vi ingen Idee. Følgen heraf var upaatvivleligen bleven en total Consulat- og Christen-Massacre og, hvis Europa ellers havde anseet det for Umagen værd, Algiers fuldkomne Ødelæggelse. Havde Raden levet 8 Dage

længere, saa havde det været ude med os. — Deyens Plan skal have været: først at lade de engelske, hollandske og spanske Consuler komme op i Paladset og der slaae Hovederne af dem, derpaa skulde hans Folk bryde ind i deres Huse og gribe Fruentimmerne. — —

Secretairens Kammer i den danske Hauge ved Algier d. 8. April 1918.

Her er forbandet kjedsommeligt. Siden den salig Kjeltring *Ali Baschas* Død har her ikke været den ringeste Smule Mudder ellor Løier, saasom Rebellion, Henrettelser eller Jomfru-Rov, dette var dog nogen Adspredelse! Her hersker nu en skrækkelig flau Rolighed, selv Pesten klemmer ikke mere end 50 Stykker om Dagen. Deyen *Hussin* er en god Mand, og kun en halv Snes Stykker ere blevne hængte, halshugne og strangulerede. — —[1])

Det interessante Sted, d. 25. April 1818.

Motto:
Den Prosit som kom seent er bedre end aldeles ingen!

Denne ypperlige Sentenz har man vist paa faa Steder bedre Anledning til at anvende end her i dette Land, thi om man nyser her, saa varer det gjerne et halvt Aar inden man hører et Prosit hjemme fra, ogsaa ere Nyehederne af den besynderlige og paradoxe Natur, at de altid ere gamle inden de komme hertil, ligesom f. Ex. om man vilde sende mig en Hundehvalp hjemme fra, da vilde jeg upaatvivleligen formedelst den lange Vei modtage en stor gammel Hund; jeg maae derfor altid fare idetmindste et godt Fjerdingaar tilbage i Oldtiden og læser disse Breve omtrent som Saxo Gram-

[1]) Brevene handler paa dette Tidspunkt meget om Bays Planer om at faa en længere Permission til Italien, bl. a. fordi han lider af Migraine og stærke Hovedsmerter. For at opnaa dette skriver han til sine mange formaaende Venner i Kjøbenhavn, bl. a. til Udenrigsministeren Niels Rosenkrantz's Frue.

maticus's gamle Historie; imidlertid ere de mig ikke desto mindre uendeligen velkomne. — —

— — Jeg seer, at Du baade er en god Landmand og en god Thingstud ovenikjøbet; jeg ikke alene billiger, men jeg beundrer Din Conduite og Dit Snille. — — Alt det ubehagelige Auctions-Commerce, samt den morderlige Uorden i Papirerne, den respectable Skiftecommission etc. etc. gider jeg min Sjæl hverken tænkt paa eller talt om. Vel have de kuldkastet endeel af mine Planer, men jeg betragter dem som nødvendige Onder; som *Søn* er jeg den, der er mindst berettiget til at fordre Regnskab eller opkaste mig til Dommer i disse Sager. — — At der ikke fandtes noget Testament eller Dispositioner efter min Fader, var mig rigtignok paafaldende, imidlertid gjør det nu intet til Sagen, især efter *Brønlunds* meget tydelige Declaration om Boets Forfatning, og denne er rigtignok yderst miserabel; jeg havde dog troet, at der skulde blive lidt tilovers. Det bedste er, at de Uheld, som ei kan afvendes, er altid de letteste at bære; hvad mig selv angaaer, da har jeg ingen Nød, men hvad Jomfru *Rømer*[1]) angaaer, da er der intet andet for end at jeg deler broderligt med hende, og at Du, uden at sige nogen noget derom, tager saameget af min Gage, som er nødvendigt til hendes anstændige Ophold; thi sulte skal hun min Sjel ikke, om jeg saa skulde svede et Par Aar længere her i Barbariet, og jeg bruger jo ikke tredie Delen af min Gage her om Aaret. Dette er min udtrykkelige Villie og Befaling.

At Du ei kan faae en Ridehest gjør mig meget ondt[2]), dog i den Henseende er jo Pegasus Dig ret som den var kaldet, og den gaaer sku godt ovenikjøbet, hjelp Dig med den, og er den ikke tilstrækkelig, da kjøb Dig en Stok paa Børsen paa min Regning, ligesom Antons gamle Kammerhusar Peter Stephensens, det er dog

[1]) Hans Faders Husholderske.

[2]) Et af Bays varmeste Ønsker, da han troede at have arvet Penge, var at forære sin trofaste Ven Gottlieb Schønheyder en Ridehest.

noget, og den haaber jeg dog vel at have Raad til at betale, — den koster heller ikke saameget at fore. —

— Den svenske Consul har for nogle Dage siden givet sin Biennal-Present til Regjeringen her, og paa Søndag skal vi give vores, som Gudskelov ankom til rette Tid. Det kommer nu an paa *Holstens* Generositet, om jeg ogsaa skal mele min Kage ved denne Leilighed, thi det er en gammel Skik, at Secretairen skal have en Present enten i Vahrer eller Penge.[1]) *Holsten* selv faaer en betydelig Present af Deyen for sin egen Mund, og Du veed nok: naar det regner paa Præsten, saa drypper det paa Degnen! — —

Det gamle Skatol i Algier, den 13. May.

Motto:
Bon fricassée! sae Franskmanden, han skeed i Kasserollen!

Det er at sige: den Biennal-Present, som jeg havde ventet mig, er hidindtil faldet ud til en Lort. Pyt! sae Peer til Kongen, man skal ikke slikke sig, førend man bliver smurt. Biennal-Presenten er udgivet for 8 Dage siden, men jeg har min Sjel ikke seet mere Present end bag paa min Haand. Rigtignok spurgte *Holsten* mig forleden Aften, om jeg var *i Forlegenhed* for et Par Buxer, i hvilket Tilfælde han da vilde give mig Klæde dertil, men da jeg fandt det noget udelicat at gjøre et sligt Spørgsmaal, naar man vil gjøre Folk en Present, svarede jeg: „Nej, jeg takker ærbødigst, jeg *trænger* ei til Buxer, her er desuden ingen i Algier, som kan sye mig dem.“ Jeg faaer nu altsaa formodentlig intet, og endskjøndt jeg ikke pleier at være egennyttig, finder jeg det dog noget hønisk [höhnisch] at nægte mig en liden Fordeel, som Regjeringen bifalder, og som mine Formænd alle have nydt. Den svenske Consul har givet *Schultze* en meget betydelig Deel og

[1]) Den plejede at være af 50 Pjastres Værdi.

det i Penge, da han ønskede det. Imidlertid, lad gaae! Lad Hs. Maiestæt [ɔ: Holsten] regjere. —

Det vilde dog have været mig en Glæde at eie den Gaard, om jeg end blot kunde nogenlunde have holdt Balance, thi jeg har havt mange glade Øieblikke derude! Er Hr. X X en Kjeltring, da har han ogsaa havt god Leilighed til at tilfredsstille sine Tilbøieligheder, thi min Fader havde stor Tillid til ham, og maaskee kan jeg allermeest takke ham for Sagernes derangeerte Tilstand. — —

Algier, d. 18. May 1818.

Motto:
Fikst Du Pæren, Zacharias?

I den uhyreste Hui og Hast jager jeg Dig disse Linier af for at lade Dig vide, at idag kom Fregatten „*Nymphen*“ hertil, og det gik, som jeg havde spaaet: Jeg kom ikke engang med ud i Baaden at hilse paa mine Landsmænd. *Holsten* tog alene derud, kom i Spectakel med Chefen, hvorfore ogsaa Fregatten ufortøvet, efter at have givet sin Salut, lettede Anker og dinglede afsted uden at debarquere noget af det Tøi, den havde med til *Holsten* og mig. Der stod jeg med en lang Næse! *Klaumann*[1]) har sagt til *Holsten*, at der var et Piano ombord til mig, det vil nu vare længe, inden jeg faaer det. —

Algier, d. 15. Juni 1818.

Motto:
Non nostrum est tantas componere lites.

— — Fregatten ankom som sagt den 18. May om Morgenen fra Vesten, hvilket blev os meldt, da vi ikke fra vort Landsted kan see mere end et lidet Stykke af Bayen. *Holsten* lod strax sin Hest sadle, og uden at spørge mig om jeg vilde tage med, red han afsted. Dette ærgrede mig bandsat, og for i det mindste at be-

[1]) Premierlieutenant (s. A. Kaptajnltn.) Martinus Christian de Klaumann (1784—1837). Kaptajn 1828.

tragte Fregatten, tog jeg en Kikkert og begav mig op paa et høit Bjerg, her kaldet Bellevue. Her saae jeg den da ligge opbrast vesten for Byen med en Stander paa Fortoppen, formodentlig til Signal for *Holsten*. Efter nogen Tids Forløb, da *Holsten* udeblev, løb den endelig ind paa Bayen, hvor den, istedetfor at ankre, laae og drev for sin ydre Klyver med sine Mersseil paa Rand. Endelig saae jeg *Holsten* komme ud til den i en Chaluppe med det danske Flag, der blev nu kastet Anker, og Algierenerne gave deres sædvanlige Salut fra Batterierne af 21 Skud, hvilke strax af Fregatten besvaredes. Efterat *Holsten* havde opholdt sig omtrent en 20 Minutter paa Siden af den, saae jeg ham vende tilbage under den almindelige Salut af 7 Skud. Dette forundrede mig, og jeg ilede ned til vor Hauge for at oppebie hans Tilbagekomst og høre Nyt.

Til min endnu større Forundring seer jeg fra vor Terrasse, at Fregatten sætter Seil til og marcherer afsted, og noget efter kommer *Holsten* hjem, bleg, rystende og betagen af den allerheftigste Vrede, fortalte, at han af Fregattens Chef, Kammerherre *Hoppe*[1]) var blevet hundsvotteret paa den allergrueligste Maade og svoer paa, at han nok skulde hævne sig. Jeg tænkte strax: Fanden gale mig!! Da hans Hidsighed havde sat sig noget, ligesom en godt proppet Flaske i Førstningen bruser, men siden bliver dovent, fortalte han mig følgende Geschichte: Da han var kommen til Byen, havde han sendt en Baad ud med Brev til Fregatchefen om at være saa artig at løbe ind paa Bayen og ankre, thi saaledes bare altid Engelskmænd og Amerikanere sig ad. Dette har rimeligvis ikke behaget Hs. Høivelbaarenhed. Han besvarede det ikke, og da nu endelig *Holsten* kom selv ud til ham, gav han ham følgende Snude: „Jeg har lagt her og ventet paa Dem hele Morgenen. Hvorfor sendte De mig Brev og kom ikke selv

[1]) Kommandørkaptajn, Kammerherre Johan Christopher Hoppe (1772—1835), Chef for Fregatten „Nymphens" Togt i Middelhavet 1818, 1834 Afsked som karakt. Kontreadmiral.

strax?“ Dette var nu det uhyreste Tordenslag, der kunde ramme *Holsten*, han blev grov, Fregatchefen ogsaa, sagde ham, at han vilde melde det til Collegiet, spurgte om han vidste hvem han var, og kort sagt: den ene Høflighed gik saalænge i Kjølvandet paa den anden, at Chefen retirerede sig, lod *Holsten* vide, at hvis han ikke havde noget vigtigt at afhandle, kunde han gjerne gaae sin Vei, hvorpaa han ogsaa lunsede (?) af, fuld af den gevaltigste Forbittrelse.

Holsten besluttede at være første Mand og begyndte endnu samme Aften at skrive en Rapport, som skulde reise Haarene paa Direktionens Hoveder. Uheldigviis havde jeg den Aften som sædvanlig en umaadelig Hovedpine. Nu skulde den da skrives reent, og saa maatte *Holsten* paatage sig Arbeidet selv med egen høie Haand, hvilket jeg var meget tilfreds med, da denne Rapport virkelig var af den Beskaffenhed, at jeg nødig vilde have skrevet den, og hvis man kan kjende Folks Characteer af deres Stiil, da var denne baade materialiter og formaliter saaledes, at den Høie Direction ved nogen Agtpaagivenhed tydelig vil kunne see, at idetmindste Modestie og Kundskab om det danske Sprogs Retskrivning ei ere Egenskaber, der characteriserer min Hr. Principal.

Jeg vil imidlertid ei bedømme, hvo der havde Ret, enten *Holsten* eller Fregatchefen; at den første er storsnudet, det veed jeg, maaske er den anden det ogsaa. Yderlig ærgerligt var det, at jeg ei fik mine Landsmænd at see; alle de andre Consuler have været særdeles forundrede og scandaliserede over ei at see mig med ude hos Fregatten. — —

Tillæg.[1])

Gaae til Frue *Du Puy* og læs hende mine Breve for med Grovheder og alt (nogle Ting undtagne, som Du

[1]) Af et Blad, som er udateret, men vistnok hører herhid, meddeles ovenstaaende Bemærkninger, der belyser Bays Forhold til Familien Buntzen osv. (Se Side 52).

nok selv kan vide). Hun er et inderlig godt Menneske og min virkelige Veninde; det har hun viist i en af mine vigtigste Epoquer. Beed hende skrive mig til og at være overbeviist om min uforanderlige Hengivenhed. See at erkyndige Dig om hvorledes *Camilla* lever og hvad hun siger. Frue *Du Puy* siger i sit Brev til mig, at hun ofte taler om mig og ønsker min Nærværelse. Jeg tænker, at det er en opfarende Idee i et kjedsomt Øieblik, naar hun trænger til Adspredelse, eller i en alvorlig Stund, naar hendes Fornuft og Samvittighed nævnede hende den af hendes mange Venner, som meente hende det ærligst og som hun aldrig kan nægte sin Agtelse. *Heiberg* er formodentlig endnu den tjenstgjørende Adjutant, er han ikke for længe siden død i en Ode til hende? eller er han gaaet lige til Tingen og derpaa faaet sin Afskeed? Husk paa at bede *Buntsens* at formelde min Compliment til *St.-Aubains*, Fruen holder jeg meget af, thi det er en fornuftig og respectabel Kone; den lille *Tine*, Datteren, bliver vist meget smuk. Har *Buntsens Edvard*[1]) ikke begyndt at lære Musik? Det vilde være Jammerskade om sligt et uhyre og sjeldent Genie skulde negligeres; han maatte efter min Mening engang med Tiden blive et lumen blandt Compositeurer og alt i sit 12te eller 14de Aar kunne anføre et Orchester, naar han fik en fornuftig Udvikling, thi han besidder alt nu en Taktfasthed og Precision, som gjør mangen gammel Musicus til Skamme. Gid det var min Søn!

Algier, d. 10. August 1818.

— — Jeg seer nu altsaa, at Gaarden er fløiten og at det virkelig er gaaet til som ved Skrædderens Barsel. Der blev altsaa ingen Gaardmand af mig dengang, ikke engang en Huusmand, ja jeg troer ikke engang, at jeg eier en Stol at sidde paa eller en Skee at spise

[1]) Camilla Buntzens ældste Søn Jean Baptiste Louis Camille Edouard (1809—1885), Højesteretsadvokat.

med, naar jeg kommer hjem. Ach mein lieber Augustin, alles ist weg! Sic transit gloria mundi! Og veed Du hvad, min Snut: nu gider jeg min Sjel ikke talt mere om den Sag; jeg takker min Gud, at jeg besidder en rolig og med Naturen overeensstemmende Sindsforfatning, som aldeles ikke lader sig forstyrre af slige Hændelser, ja jeg tør sige, at jeg er den af alle, som har havt allermindst baade physisk og moralsk Uleilighed af denne Historie. —

Men nu kommer Humlen, sa'e Peer Brask: Dit Brev nemlig om Permissionen, og jeg kan ikke noksom udtrykke Dig den overvættes Fryd, Confusion og Springdands som mit Hjerte blev sat i ved at læse Din Beretning.[1]) Jeg bekjendtgjorde den strax for Hs. Excellence, min høie Principal, og havde den Satisfaction, at han fuldkommen bifaldt min Plan om at reise herfra og lovede kraftigen at anbefale min Ansøgning. Jeg har altsaa afsendt en velconditioneret underdanigst Pro Memoria til den Høikongelige Consulats-Direktion. —

Kun en eneste Indvending har jeg at gjøre, nemlig i Anledning af *Winges*[2]) Mening at jeg, naar jeg kom til Europa, da ei skulde gaae tilbage igjen til Algier, men hellere hjem og lade mig give Vartpenge indtil videre. Umueligen kan Du, som kjender mig saa nøie, tvivle paa, at jeg jo vilde ansee det for en stor Lykke at komme hjem til mit Fædreland og see mine Venner igjen. Men lader os ikke blot følge vore Hjerters Indskydelser, men lader os undersøge Sagen alvorligen og fornuftigen, som det sømmer sig Folk, der ere komne til en vis Alder. Det Navn *Vartpenge* har allerede for mit Øre noget forskrækkelig frastødende, og at staae paa Vartpenge er i mine Tanker det samme som uophørlig at staae i et Forgemak, og det er en saare ulykkelig og kjedsommelig Tilstand, langt værre end at sidde her

[1]) Rimeligvis om, at en eventuel Ansøgning fra ham vilde blive bevilliget.
[1]) Oluf Bang Winge (1785—1867) var fra 1817 til 1837 Kontorchef ved den kgl. afrikanske Konsulatsdirektion. Da han fik Afsked ved dennes Ophævelse, blev han Vin- og Kulgrosserer i Kompagni med Grosserer Gyldendal. Se Memoirer og Breve X. S. 164.

i Barbariet i bare Skjorteærmer og svede. Uden at tale om, at jeg vistnok vilde skade min Credit hos høie Vedkommende ved efter en saa kort Tjeneste at forlange Pension og Afløsning, vilde jeg dog næppe erholde min halve Gage i Vartpenge; denne kan jeg umueligen leve af, om min Familie endog var galant nok til at tilbyde mig Bolig, Mad og Drikke etc., da vil Du vist finde det tilgiveligt og rimeligt om jeg afslaaer det, indtil jeg er istand til at gjøre mig dem forholdsmæssig forbundne, og om jeg — uden at miskjende deres gode Villie og Kjerlighed for mig — besidder den Stolthed ei at ville leve af Almisse, saalænge jeg har Leilighed og Kraft til endog paa en honorabel Maade at sørge for mig selv. Var Du, min elskede Ven, en riig Mand og ei en Luus som jeg, da og kun *da*, skulde jeg ei betænke mig paa at ile til Dig og ei lade mig Tiden falde lang om jeg skulde „varte" nok saa længe. Nu er jeg eengang i en fast Embedsstilling, har flere Indkomster end jeg bruger, og nyder i Hs. Majestæts Uniform en, for Philosophen vel ligegyldig, men i den virkelige Verden ei ganske uvigtig Agtelse og Consideration, og seer her i Barbariet en om just ei skjøn, saa dog regelmæssig, og saavidt vi arme Dødelige formaaer, sikker Fremtid imøde; jeg vil derfor ikke kaste mit skjøndt sure Æble bort førend jeg er sikker paa at faae en Pære igjen. Nej, min lille *Gottlieb*, vel er jeg kjed af dette Hundehul, men paa Vartpenge vil jeg min Sjel ikke staae. — —

Med den største Fornøielse kan jeg have den Ære at melde Dig at Pesten er formindsket, jeg takker min Gud at jeg hyttede mig dengang og synger i Tankerne et hjerteligt Te Deum. — —

P. S. Jeg har skrevet til *Camilla* og sendt en Sang af min Composition. Dersom Du synes om den, kan Du vel faae Lov at afskrive den.

Algier, d. 19. Decbr. 1818.

Om i en Aria jeg bragte Heden frem!
Den Maade syntes mig var ikke ubeqvem!
(Efter „Kjærlighed uden Strømper").

Tænk Dig en rusten Secretær at hige
med Gridskhed efter Reisepermission,
tænk Maiestæten „Ja" til ham at sige:
„nu kan Han reise, naar han vil, Patron!"
Tænk Dig den Fart, hvormed han sig paa Flugten gier!
Gid Fanden være længer i Algier!!

Rigtignok siger vor fælleds Ven Epictet, til hvis ypperlige „staaiske" Philosophie jeg nu i saa mange Aar har bekjendt mig, at man stedse skal bevare sin rolige Sindsforfatning overeensstemmende med Naturen, og hidindtil har jeg ogsaa, uden at flattere mig selv, med temmelig Held practiseret dette herlige Princip, men da jeg d. 18. Novbr. om Morgenen modtog Dit Brev af 6. Oktbr. og idet jeg ganske pflegmatisk aabner det og seer Mottoet: da gik jeg reent fra min Philosophie, det var mig ikke muligt at være „Staaiker" længere og maatte udraabe:

Jeg ei for Glæde veed paa hvilken Fod at staae
og for en Sikkerhed, saa — sidder jeg mig ned[1])

i Sophaen, læste Brevet med samme Iver og Forslugenhed som en Elsker det første Kjerlighedsbrev, og den første Tanke, der faldt mig ind var naturligviis: Fanden gale mig!!! Ja, jeg siger endnu engang: Fanden gale mig! Thi jeg havde aldrig formodet, at Consulats-Directionen havde sich so ganz besonders zusammengenommen og i en saa mageløs Fart afgjort min Skjebne.

— —

Nu var altsaa min Glæde fuldkommen, og strax satte jeg mig til Hest og reed ned til Byen for at erkyndige mig om Skibsleilighed, thi en Gavtyv den, der bliver her et Øieblik længere! —

[1]) Efter „Kærlighed uden Strømper".

Den tremastede Chebec, som jeg agter at gaae med, tilhører Jødekongen Mr. *Bacri.*[1]) — Den svenske Consul havde faaet en italiensk Kok fra Livorno, og vi ere komme overeens om, at jeg tager ham med som min Domestique. NB. Consulen betaler hans Reise og Quarantaine, jeg giver ham en lille Douceur for hans Opvartning ombord og i Lazarethet; det er en flink lille Fyr, hedder *Giovanni*, laver godt Mad. Da jeg som en diplomatisk og distingueret Person skulde overeensstemmende med Skik og Brug have det danske Orlogsflag vaiende paa min Stortop og *Holsten* ei havde noget tilovers at give mig, lod jeg mig give et rødt algiersk Flag, som jeg fik sat et hvidt Kors i, udskaaret i tvende Tunger og saaledes forandret fra et Røverflag til et Dannebrogsflag. En dygtig Metamorphose!

— — Consul *Schousboe*[2]) er flygtet væk fra Tanger formedelst Pesten, med Kone og Børn. Man siger at han vil gaae til Kjøbenhavn, kanskee søger han et andet Embede, og NB.: skulde der i hans Fraværelse sendes nogen Chargé d'affaires til Tanger, kunde jeg nok have Lyst til at gaae derhen for nogen Tid. —

Deyen *Hussin* Bascha vedbliver at vise sig som en rettænkende og fredeligsindet Mand; han lod rigtignok for noget siden tage Hovedet af endeel Tyrker, men istedetfor man i Kjøbenhavn sætter Folk i Forbedringshuset, naar de gjør Gavtyvestreger, tager man her tout simplement Hovedet af dem, saa dyer de dem nok.

Den 22. December 1818.

Jødehunden *Bacri* har Dag for Dag opsat Chebekkens Afseiling under forskellige Paaskud, og jeg gaaer nu ombord i den franske Bombarde, som skal afgaae paa Søndag. Den er et godt og stærkt Skib, seiler for-

[1]) Et stort og gammelt jødisk Bankier-Firma i Algier, hvis Chef var Jacob Bacri.

[2]) Den som Botaniker berømte Peter Kofod Anker Schousboe (1766—1832) var dansk Konsul i Tanger fra 1800 til sin Død, 1821 Generalkonsul, 1829 Geheimelegationsraad.

treffeligt og har en gammel erfaren Capitain, som har ført Skib i 40 Aar. En af de nyeste og galanteste Mohrer ved Navn *Sidi Hamadan*, som taler Fransk, Italiensk etc., samt en ung Mohr af hans Familie skal gaae med. Min Passage vil omtrent koste 18 Piastre, Mad og Drikke tager jeg med mig herfra. Altsaa paa Søndag, om Fader Æolus ellers intet har imod det, gaaer jeg ombord, heiser min Stander paa Stormasten og dingler afsted. — Jeg vil ikke sige Adieu, det er jo dumt, naar man kommer Folk imøde, hellere Goddag Børn! Her er sku jeg! — Jeg er Eder dog altid 100 Mile nærmere, og hvem veed, om jeg ikke snart kan komme til at slaae Eder paa Skulderen og sige: Hou!!

Altsaa — Lykke paa Reisen Hr. Secretair! Ankeret op! Alle Klude til! pfff-f-f-f. Hvor hun blæser i Seilene! Hilledød, hvor hun dingler! Skader ikke, siger Holtermann!

ITALIEN

Bays Breve fra hans lykkelige Aar i Italien er for Størstedelen bearbejdede efter hans originale Rejsebreve til Schönheyder, og kun nogle faa efter den Journal, som han sammenarbejdede efter Dagbøger, Brevkladder og trykte Rejsebøger, da han atter sad i sin Ensomhed i Algier.

Denne Journal giver i to anselige Bind i 4⁰ en samvittighedsfuld Beskrivelse af Italiens Herligheder i en mere udvidet Forstand end Brevene og henviser ogsaa til de mange Kobberstik, som han synes at have ejet. Udg. har imidlertid ogsaa her valgt næsten udelukkende at benytte de originale Breve, der prægede af Øjeblikkets Stemning og umiddelbare Friskhed fortæller os mere om hans eget Livs Glæder og Sorger. Hans Glæder er mest af musikalsk Natur, og i Journalen fortaber han sig ofte i interessante, men vidtløftige musikalske Betragtninger; sine Sorger udtaler han for Vennen i de Kvaler, han, trods alle Nydelser, lider ved Tanken om atter at skulle forvises til Algier og ved alle hans mange mislykkede Forsøg paa ved fornemme og formaaende Personers elskværdige Hjælp at befries fra denne Udsigt.

Da han ved sin Tilbagekomst til Algier begyndte at sammenarbejde sin ovennævnte Journal, indledede han den med nogle Betragtninger af beskuende Art over Hovedindtrykket af sin Rejse, der her skal gengives som Introduktion til denne.

Ei blot i Sorgen, ogsaa i Glæden trænge vi til Meddelelse. Dersom jeg ei levende havde erfaret Sandheden heraf paa min Reise i Italien, skulde jeg neppe have taget Pennen alene for min egen Fornøielse, da vilde min altid tjenstfærdige Indbildningskraft være tilstrækkelig til i mit nuværende ensomme og glædeløse Opholdssted at bortdrømme mangen kjedsommelig Time; men selv Erindringen af mine Glæder kan jeg umuligen nyde ene, og med hvem skulde jeg vel hellere dele den end med Dig, min elskede Ven, som fra Barndommen saa troligen delede Sorg og Glæde med mig!

Jeg skammer mig næsten ved at tilstaae, at jeg under mit hele Ophold i Italien, i dette jordiske Paradis og i en næsten uafbrudt Nydelse af, hvad fornuftige Folk kalde Livets Glæder, ofte har følt en fuldkommen Ligegyldighed og næsten stedse Tungsindighed, paa et Par enkelte Henrykkelses-Explosioner nær, naar mit Hjertes finere og charakteristiske Strænge sattes i Bevægelse, samt naar jeg satte mig til Skriverbordet og styrede Tankerne hjem mod Fædrelandet. Da kom min gamle og naturlige Lystighed igjen, og de Gjenstande, som Dagen i Forveien havde opvakt en simpel Interesse og Beundring, talede nu først til min Følelse og fyldte mig med Enthusiasme. Saalænge man ikke kan trække en Ven i Ærmet og raabe: Se der! troer jeg ikke, der existerer nogen solid Glæde i Verden, lad end Philosopherne sige, hvad de ville. Dette er min Troe.

Imidlertid erkjender jeg med den oprigtigste Taknemmelighed mod Forsynet, at disse tvende Aar høre til de lykkeligste og have maaskee hidindtil været de allerinteressanteste i mit Liv. Reisers Nytte er desuden noksom erkjendt, og jeg er temmelig vis paa, at af tvende Aars Seen og Høren med egne Øine og Øren læres lige saameget, om ikke mere, end af 5 Aars Læsen i en Studerestue, NB. naar man ei reiser som en Kuffert eller blot for at æde, drikke, spille Kort eller gaae paa Rævejagt, som visse Folk pleie at gjøre. Et

Par af denne Slags Folk, som jeg traf paa, forlode Italien med den Mening, at Italienerne vare nogle Kjeltringer, som det ei var værdt at leve iblandt. Dette var den Kundskab, de havde erhvervet paa deres Reise. Ikke heller skal man reise som en vis Kjøbmand, der havde været 7 Gange i Rom uden nogensinde at have seet St. Peders-Kirken, eller som Størstedelen af hiin opblæste og originale Nation, der oversnylter hele Europa for at fortælle Folk, at alting er bedre i deres eget Land, der holde sig for gode til at omgaaes Indbyggerne eller at lære deres Sprog, og endelig fordi det hører til Opdragelsessystemet blandt Folk af bonton i deres Hjem at have reist.

Hvad ellers Kjeltringeriet angaaer, da mener jeg: braadne Kar i alle Lande — den som ei besidder Forsigtighed, bliver ogsaa bedraget hjemme i sit eget Fødeland; besidder han derimod denne Egenskab, da kan han paa mine Ord temmelig rolig reise igjennem Italien. Der gives i ethvert Land en vis Folkeklasse, som man kalder Pøbel. — Forresten har jeg bemærket, at den italienske Pøbel langtfra ei var saa farlig, som man har udskreget den for, ja den forekom mig endog mindre impertinent end paa andre Steder (NB jeg undtager Neapolitanerne, hvis Character i det Hele staaer i stærk Modsætning med de øvrige italienske Nationer, og med alt dette troer jeg dog neppe, at en napolitansk Lazarone skal i Brutalitet hamle op med en kjøbenhavnsk Slagtersvend). Derimod har jeg senere fundet, at den lavere Classe i det øvrige Italien var mere kaad end brutal, de ere særdeles tjenstfærdige og endog galante i at vise Fremmede Vei eller give Underrettelser; fulde Folk seer man næsten aldrig, og i Carnevalstiden, da alle ere næsten halv fra Forstanden af Lystighed og nyde den største Frihed, hvi seer man da aldrig Uordener, Spektakler eller Opløb? — En yderst interessant Bemærkning derimod, som man har Leilighed til at gjøre, er at selve denne allerlaveste Classe bærer

et almindeligt Præg af Nationens noksom bekjendte characteristiske Genie og Smag for Poesie, Kunst og overhovedet alle Indbildningskraftens Talenter; hvormange Improvisatorer findes ikke iblandt dem, som hverken forstaae at læse eller skrive? Hvor ofte har jeg ikke hørt „Tasso“ synges af Matroser og Lastdragere, og i Samtale maae man tidt falde i Forundring over den Smag og Eleganz, hvormed de udtrykke sig.

Hvad den fornemste Classe eller Hoffolk angaaer, da troer jeg ei heller, at det er den Cirkel, man skal søge for at have Nytte og Glæde af sin Reise eller kjende Nationen; disse ere i Italien, som overalt i Verden, *idem per idem;* man taler Fransk, spiller Kort, drikker Thee, bukker og skraber, og disse troe at gjøre Een den største Glæde ved at invitere Een til at kjøre med dem paa Promenade eller at besøge sig i deres Loge paa Theatret. — Skal man derfor lære noget, som man ei vidste forud; skal man fuldkommen sætte sig ind i og med Retfærdighed bedømme Nationens Aand eller rettere Qvintessensen deraf, da maae man søge Middelclassen, iblandt denne vil man finde Kunstnere, Videnskabsmænd og Digtere, de ægte Italienere, saaledes som Naturen har bestemt dem at være, og, hvad tillige Erfaring har lært mig, særdeles gjæstfrie, tjenstfærdige og godmodige Mennesker.

Jeg har stedse søgt mine fortrinligste Glæder i Indbildningskraften, og i dens Frembringelser fandt jeg ofte de Idealer, som jeg forgjæves søgte paa Jord; hvor skulde jeg da saaledes være lykkeligere end i dette Fantasiens Land — i Tassos, Raphaels og Cimarosas Fødeland? — Her fandt jeg næsten ved hvert andet Skridt mine fordums Ahnelser og Drømme realiserede, og følte jeg end paa mangen eensom Vandring i Laurens og Orangernes Skygger inderligen Savnet af mine Elskede, gav dog den underfulde høie Natur min Følelse et romantisk, sødt veemodigt Sving, hvoraf jeg endnu føler et Ecco i min Sjæl. Tvende Aar svandt for mig

som tvende Sommerdage, og skulde jeg stundom beskrive min Nydelse med for megen Enthusiasme, da betænke man tillige, hvorfra jeg kom, da jeg ilede det skjønne Italien imøde! Hvo tilgiver ikke Fangen, der udsluppen af sit skumle Fængsel seer Dagen klarere, end den virkeligen er.

Nu ere desværre disse Dage forbi, min Glædes Sol er alt længe sjunken bag de fjerne blaae Appenniner; kunde jeg endda øine disse fra mit eensomme Vindue! — Lader os derfor, min Ven, nu i det mindste vandre Arm i Arm i Erindringens Maaneglands og passiare fortroligen om den svundne Tid; dette er endda en Trøst. — —

Algier, den 2. Januarii 1821.

Rom[1]*), 16. April 1819.*

Motto:
Vidimus flavum Tiberim.

Hvad maae man ikke opleve! — For kort Tid siden sad jeg i Algier gandske mutters alene i mit Kammer paa en Stoel eller laae paa en Sofa og tænkte: Gud give Du dog kunde komme lidt tilbage til Europien og nyde lidt Lystighed og cultiveret Omgang. Og nu — staaer jeg ligesom ved en Fortryllelse lige midt i Rom i St. Peders-Kirken, midt iblandt Oldtidens ærværdigste Minder og Nutidens mest glimrende Pragt, som ovenikjøbet nu formedelst Keiser *Frantz's* Nærværelse[2])

[1]) Efter en stormfuld Overfart naaede Bay ind paa Livornos Rhed ved Midten af Januar Maaned 1819. Der ventede ham imidlertid her den ubehagelige Overraskelse, at han med de andre Passagerer maatte gaa i Karantæne i Ordets bogstavelige Betydning. Først ved Februar Maaneds Udgang blev han fri og levede da en 5 à 6 Uger i Livorno i selskabelig Omgang.

[2]) Kejser Frants I af Østerrig (1792—1835) havde som bekendt efter Wienerkongressen Overherredømmet i Italien. Bay skriver til sin Ven: „Vil Du have et tydeligt Begreb om, hvorledes Keiseren seer ud, saa tag Din Hat og gaa op i udenlandsk Departement og spørg efter Etatsraad Frimann (Sekretær i u. D. Peder Harboe Frimann 1752—1839) og beed ham at trække et Par røde Buxer og et Par lange stive Støvler paa, samt en graae Kjole, en trekantet Hat og en lang Dyrendal, da har Du Keiser Frants, som han staaer og gaaer i denne Verden, men tag Dig ivare at lade Etatsraad Scharffenberg [Se S. 33] kalde, thi da vilde Du faae Kongen af Frankrige at see."

CAMILLA BUNTZEN, f. DU PUY
Maleri af Grøger.

er drevet, saavidt som menneskelig Magt og italiensk Aand formaaer. Den ene Fest følger i Hælene paa den anden, Tummelen og Adspredelsernes Mangfoldighed er saa stor, at man neppe faaer Tid til at spise, drikke eller sove. — Troe imidlertid ikke, min gode, kjære *Gottlieb*, at disse Adspredelser have bragt mig til at glemme Dig eller mine andre gamle Venner, dertil kunne de aldrig blive for store; men vel for en Person af mit stundesløse Temperament og som, saa at sige, er bleven vakt op fra de Døde, til at forhindre ham i sit daglige fromme Forsæt at tage Pen i Haand. — Jeg vil nu fremstille Dig mine fata og min Reise hertil fra Lazarethet St. Jacob i Livorno.

Løverdagen d. 27. Februar holdt jeg mit høitidelige Udtog af Lazarethet i en Karet, hvilket, efter i $2^1/_2$ Aar ei at have været i nogen Vogn, var en besynderlig interessant Bevægelse. Jeg fik et meget godt Logis og tvende store Værelser i et anstændigt privat Huus. Baron *Schubart*[1]) gjorde mig den Ære at besøge mig i mit Fængsel i Parlatoriet, yttrede mig en meget enthusiastisk Deeltagelse og foreslog mig at reise med ham til Rom, hvilket jeg naturligviis af forskjellige Grunde ei afslog, men takkede ærbødigst. Imidlertid, da hans Reiseplan blev forandret siden og han skulde gjøre en betydelig Omvei, blev jeg enig med ham om at reise med Grev *Lunzi*[2]), en ung Græker, som Prof. *Brøndsted*[3]) havde ført med sig fra Zante til Kbhvn., hvor han havde opholdt sig i 6 Aar og taler saa godt Dansk som en Indfødt. Denne *Lunzi*, som er en af *Schubarts* Yndlinge, er virkelig et sjeldent elskværdigt ungt Men-

[1]) Se Bays Efterl. Pap. I, Side 84. Bay skriver om Schubart: „Han er endnu uagtet sin høje Alder af en ubeskrivelig Jovialitet, samt et Slags perpetuum mobile. Han fører et lykkeligt Liv og har ovenikjøbet den lykkelige Sindsbeskaffenhed, at han ei tænker paa den Dag i Morgen."

[2]) Grev Nicolo Conrado de Lunzi (1798—1885), Søn af den danske Konsul paa Zante, kom med P. O. Brøndsted fra Grækenland til Danmark 1813, og opholdt sig i hans Hus i 5 Aar. Han blev 1818 optaget i dansk Grevestand og døde som Konsul i Zante. Broderen studerede 1819 ved Universitetet i Pisa.

[3]) Arkæologen Peter Oluf Brøndsted (1780—1842) var fra 1819 dansk Hofagent ved Pavestolen og opholdt sig i Rom, hvor han i disse Aar arbejdede paa sit store Rejseværk om Grækenland.

neske; han skulde reise ene til Rom til *Brøndsted*, som er blevet kgl. dansk Hof-Agent der.

Du kan ikke forestille Dig, hvor jeg blev forunderlig tilmode ved at komme ind i Livornos vrimlende Gader, ved at see europæiske Huse, Vogne, høre Trommer og Vagtparade, see pyntede Damer etc., jeg var omtrent ligesom en Bonde, der kommer paa Comoedien, Hjertet bankede i Livet paa mig, og besynderligt nok, de barbariske Vaner hængte endnu saaledes ved mig, at jeg gik og balancerede imellem Folk paa Gaden, for ei at støde nogen paa Armen, ligesom om de kunde være forpestede, og et Par Gange er det hændet mig, at jeg er gaaet tilside for et Stykke Papir eller en Klud, eller ogsaa pirret det væk med min Stok ligesom i Algier. Jeg fornyede nu mine gamle Bekjendtskaber, man overvældede mig med Spørgsmaal, betragtede mig som en Wundermann eller Gjenganger. Strax efter min Ankomst til Lazarethet i Livorno skrev jeg et Brev til *Rosenkrantz*, hvori jeg skildrede min Glæde ved at være undsluppen fra Algier, gjorde en lille net Skizze af Livet paa dette Sted, aflagde underdanigst Taksigelse samt Complimenter til Hendes Naade, Geheimeraadinden etc., og udbad mig fremdeles Hs. Excel.s Bevaagenhed og Protection. Da jeg kom ud af Quarantainen, var det alt afsted og endog ledsaget af en Skrivelse fra *Schubart*, hvori han beder *Rosenkrantz* at lugte til mit Brev for at begribe, hvorfra det kommer, og anbefaler mig med Varme til ham for ei at lade mig vende tilbage til det forpestede Land. Dette er meget galant af *Schubart*; jeg frygter blot for at hans gode Villie for nærværende Tid er mere værd end hans Indflydelse; som Menneske er denne vistnok meget behagelig, som Sollicitant er den kun ynkelig.[1])

[1]) Baron Schubarts Optræden som midlertidig Gesandt hos Kongen af Neapel var ikke falden i god Jord, og han var nu efter at have mistet sin Stilling som dansk Handelsagent i Italien, ansat som Rejseledsager hos Prins Christian (Chr. VIII) og Prinsesse Caroline Amalie paa deres Udenlandsrejse fra 1819 til 1821. Men han havde i de senere Aar hengivet sig til en sybaritisk Levemaade, der førte til hans økonomiske Ruin. Han levede endnu en halv Snes Aar et stille Landliv paa Sollerup i Fyen til sin Død 1832.

Den 20. Marts reiste jeg med Hr. *Due* (en her bosiddende dansk Kjøbmand og skikkelig Fyr) i Baron *Schubarts* Vogn, først til Pisa, hvor vi toge Grev *Lunzi* paa med hans Broder og derfra i flyvende Fart til Florentz, hvor vi ankom om Aftenen Kl. 8½. I Florentz fornyede jeg mine gamle interessante Erindringer[1]), blev af *Schubart* [der var reist forud] ført omkring i endeel meget fornemme og ret lystige Selskaber. Jeg kan ikke andet end troe at jeg maae være en Fandens Karl i Musikken, thi jeg blev ikke alene overalt beæret med Navnet af professore di musica, men kaldtes endog professorone, d. e. en *stor* Professor. Jeg maatte synge, spille og tale med Bugen overalt i en Mængde af Selskaber og spillede paa en Maade samme Rolle som en Puddelhund, der maae vise sine Kunster frem; ja man inviterede min Sjæl et Par Gange Selskaber paa mig ligesom paa en Dyreryg, klappede, saa at Huset rystede, og overvældede mig med Lovtaler.

I et af disse Selskaber havde man for min Skyld inviteret en af Italiens største Improvisatricer, en Signora *Mazzei*, som fremsagde extempore og uden at stamme den sublimeste Poesie over ethvert opgivet Emne og ethvert Versemaal. Man anmodede mig først om at opgive hende en Materie, og jeg valgte en Hymne til Bacchus. Jeg har aldrig glædet mig saameget ved at have studeret Italiensk og at være istand til at forstaae og udtrykke mig deri som denne Gang, og det er et af de største Miracler jeg har oplevet. Hun var en Kone paa omtrent 50 Aar, og uden at synge, uden Accompagnement eller Pauser (som andre Improvisateurer pleie at bruge), men med blot Declamation fremsagde hun de regelmæssigste og skjønneste rimede Vers. Man opgav hende Rimene til en Sonnet, og i Øieblikket fremsagde hun 3 aldeles forskjellige Materier i de herligste Vers uden at stamme. Til guterletzt bad jeg hende at tolke: „de Følelser som maae opstaae hos et ungt Menneske,

[1]) Se Rud. Bays Efterl. Papirer I.

som kommer fra Barbariet, fra Pest, Revolution og Eensomhed, og nu staaer i det skjønne Italien midt iblandt Kunstens evige Helligdomme". Dette gjorde hun saa fortreffeligt og paa mange Steder saa aldeles overeensstemmende med min Følelse, at hun ligesom tog Sjælen ud af Livet paa mig for at vise den frem for Publicum. — — Den 27de Marts reiste jeg med *Lunzi* bort med en Veturin i Selskab med 2 meget galante Italienere. Næste Dag ankom vi til Siena, hvor jeg tog strax hen at besøge min Ven *Mocenni*, der modtog mig med en hjertelig Omfavnelse og det Udraab: „Hvad Fanden! *Bay*! — nej nu har jeg Satan partere mig aldrig troet at De var her! — En Snaps dansk Kornbrændeviin eller en Drasticum og en Pibe Tobak!" — Jeg har nu selv læst den trykte Placat, som indbyder alle Danske til at komme til ham, og paa hans Væg hænger vor Konges Portrait. Vi drak nu vore kjøbenhavnske Venners Skaal. Da vor Veturin vilde absolut videre, maatte jeg lade mig nøie med 3 Timers Ophold i Byen, i hvilke *Mocenni* halede omkring med mig for at vise mig det mærkværdigste, især den deilige Domkirke.[1])

Touren gik nu videre over St. Lorenzo, Montefiascone, Viterbo. Paa Veien saae vi ofte Pæle og Kors, hvorpaa hængte Arme og Been af henrettede Røvere, og vi mødte endog 2 pavelige Gensdarmer med tvende saadanne Gavtyve sammenbundne, hvoraf den ene var klædt som en Præst. Her er en Mængde af dem, og paa mange Steder har man maattet fælde de herlige Skove, for at disse ei kunde skjule sig. Efter den sædvanlige Veturin-Maneer kom vi hver Aften i Huus og fik et godt Aftensmaaltid, som Veturinen betaler. Et Par Mile førend man kommer til Rom, saae jeg til min store Glæde Kuppelen af St. Peders-Kirken. Vi vare nu paa den gamle Flaminske Vei, kom forbi Neros

[1]) Se Bays Efterl. Pap. I, S. 192. Da Bay 23 Aar efter, i Decbr. 1842, atter kom til Siena, traf han Mocenni paa Sottesengen, og kort efter døde denne Danmarks fanatiske Ven.

Grav og rullede nu over Pontemolle ind gjennem porta populi i *Rom.*

Med næste Post skal jeg give Dig en nogenlunde Oversigt over, hvad jeg her har oplevet. Jeg vil blot anføre, at jeg af Landsmænd har truffet Fru *Bügel*[1]) med 4 Døttre, gandske brave Piger; med denne Familie var jeg d. 5. April i Tivoli, som jeg nærmere skal siden beskrive Dig.

Jeg har havt en privat Audience hos Hs. Hellighed *Paven* tilligemed et Par andre Landsmænd, nemlig Kammerjunker *Peer Scavenius*[2]), Lt. *Fibiger* af Artilleriet[3]), Grev *Ranzau*[4]) og *Ahlefeldt.*[5]) Han er en ærværdig gammel Mand og modtog os med megen Mildhed. Vi bleve frie for at kysse ham paa Foden, men bukkede blot meget dybt. *Ingemann*[6]) omgaaes jeg daglig med, ligesaa med *Hjorth*[7]), som har lagt sig et Par store Knebelsbarter til. *Hertugen af Augustenborg* og *Prindsen [af Noer]*[8]) ere her; jeg spiste hos dem igaar i Selskab

[1]) Cathrine Marie Bügel, f. Adzer (1769—1845) var en Datter af den I. L. Adzer, som var Huslærer i Ewalds og Rahbeks Familier, og Enke efter den rige Grosserer Caspar Peter Bügel (død 1817).

[2]) Den senere Godsejer, Kammerherre Peder Brønnum Scavenius (1795—1868) til Gjorslev m. m.

[3]) Sekondlientenant i Artilleriet Jacob Scavenius Fibiger (1793—1861), han var en kort Tid Krigsminister og døde som Generalmajor og Chef for det danske Artilleri.

[4]) Grev Andreas Conrad Peter Rantzau til Breitenburg (1773—1845), den senere Geheimestatsminister. Han var en af Thorvaldsens mægtigste Beskyttere og fulgte ham paa Hjemrejsen til Danmark i Juli fra Rom til Florenz.

[5]) Vistnok Kammerherre, Dr. jur. Amtmand over Haderslev Amt fra 1805 til 1818, Cai Verner Ahlefeldt (1770—1829).

[6]) Bernhard Severin Ingemann (1789—1862) havde, da han tiltraadte sin Rejse fra 1818 til 1820, trods sin rige Produktion, ikke vunden fuld Anerkendelse. Først efter at han var bleven Lektor ved Sorø Akademi 1822 og begyndte Udgivelsen af sine historiske Romaner, vandt han sit Navn. Han og Bay var Venner fra Ungdommen og samstemmede i deres poetiske Sands.

[7]) Oehlenschläger fik 1817 den unge Literat Peder Hjort (1793—1871) til at afløse sig som Mentor paa en Rejse med den unge Baron Poul Bertouch-Lehn, og Hjort tilbragte nu nogle Aar i Udlandet, især i Italien, til April 1821. Han var Lektor ved Sorø Akademi fra 1822 til dets Nedlæggelse 1849 og fortsatte derefter sin rige Forfatter-Virksomhed til sin Død.

[8]) De unge Prinser af Augustenborg, Frederik VI's Søstersønner, Prinsesse Caroline Amalies Brødre: Hertug Christian Carl Frederik August (1798—1869) og Prinsen af Noer, Frederik Emil (1800—1865) foretog fra 1817 til 1820 en Rejse i Europa. I Italien foregik Rejsen — med 2 Maaneder i Rom — under Ledelse af Danmarks diplomatiske Agent P. O. Brøndsted, men denne, som var optaget af videnskabeligt Arbejde, overlod dette Hverv til den unge Peder Hjort, der fattede et varmt Venskab for disse Danmarks senere saa bitre Fjender, hvilket kom ham dyrt til at staa, og som staar i grel Modsætning til Bays senere Indtryk af de unge studentikose Fyrster.

med næsten 30 Danske, der blev drukket en Mængde Skaaler, ledsagede af den skjønne Sang: Og dette skal være etc. Hurrah! Man drak endog min Skaal og reiste sig op af Stolene. Hvilken Ære!! — Prindserne ere vakre uaffecterede Mennesker.

Jeg boer hos Prof. *Brøndsted* og betaler 6 Scudi eller Specier om Maaneden, hvilket er Røverkjøb. *Brøndsted* er en herlig lille Mand; han lader til at have fattet megen Godhed for mig og vil skrive til Regjeringen for mig om at faae mig til at blive i Rom. Jeg bliver her nu for det første et Par Maaneders Tid.

Rom, 24. April 1819.

Motto:
„Ak jeg arme Mand! mine Forretninger voxe mig over Ørene, jeg faaer ei Tid til at spise eller drikke!" — Vielgeschrey.

— — Det vilde blive altfor vidtløftigt, om jeg skulde gjennemgaae alt hvad jeg har seet; jeg vil derfor blot fare over det vigtigste.[1]) Den 4de hujus, Palmesøndag, var Fest i det pavelige Kapel paa Pavens Slot paa Quirinalen. *Brøndsted* skaffede mig Billet, og jeg saae Hs. Hellighed at blive baaren i en rød Fløiels Stol under en Himmel i høitidelig Procession. — Jeg saae her Keiseren af Østerrig med Familie, samt en Mængde udenlandske Ministre og Militaire i de brillanteste Uniformer, og ingen tillodes at komme ind undtagen han var enten i Uniform eller i Skoe og korte Buxer.

Du veed, at Frue *Bügel* med 4 Døttre ere her. Disse Damers Cavalier har jeg bestandig maattet være, da de deels ei havde noget Mandfolk med dem selv og jeg, deels ved Hjælp af min Uniform, for hvilken man overalt har den største Respekt og præsenterer Gevær, kunde føre dem ind overalt, hvor man nægtede andre civile Canailler Entréen. Denne Frue *Bügel* er ellers hvad man kalder paa godt Dansk: et Vrøvl, hun kunde

[1]) Beskrivelsen af Roms kendte Seværdigheder i dette og flg. Breve forbigaaes.

vaase op ad Væggene og ned ad Stolperne, saa at man blev trang om Hjertet deraf, og have vi deraf hos *Brøndsted* taget Anledning til at componere det nye Ord: „at bygle", ɔ: at vaase[1]), og da nu *Brøndsted* er en meget lystig og upedantisk Fyr, ligesom ogsaa *Lunzi*, saa sige vi hvert Øieblik til hinanden: „Nej, nu bygler De jo, min Kjære!" — Døttrene vare ellers gandske vakre og skikkelige Piger, de kunde godt taale Spøg, og jeg gjorde ogsaa et Helvedes Spectakel med dem. Nu ere de nyligen afreiste til Berlin, hvor en af Døttrene, *Lise*[2]), skal have Bryllup med en Polak, og derpaa gaae de øvrige til Kbhvn.

Den 5te hujus var jeg med disse Damer samt *Ingemann*, *Lunzi*, Maler *Jensen*[3]) og Billedhugger *Freund*[4]) (tvende skikkelige Fyre og brave Landsmænd), Kammerjunker *Peer Scavenius* (som i gamle Dage, da jeg gik hos *Brorsons* med ham, heed Peer Degn), nu en fæl Abekat og ægte Kammerjunker, og Ltn. *Fibiger* (en honet Fyr, som den gamle *Scavenius* betaler Reisen for) i Tivoli, som ligger omtrent 4 danske Miil fra Rom i en særdeles romantisk Egn. Efter Frokosten i et Værtshuus blev efter dette Lands Skik og Brug bestilt en Mængde Æsler til os, da det ujevne bjergrige Terrain gjør det meget besværligt at gaae til Fods. Denne Cavalcade eller rettere Asinade gjennem Byens Gader var virkelig noget af det naragtigste jeg har oplevet. *Ingemann* og jeg fik vore Piber tændte og yttrede hverandre vor gjensidige Glæde og Tilfredshed ved at være samlede paa dette deilige Sted. Vi besaae nu de deilige

---

[1]) H. C. Andersen kalder hende: en gammel Dame, hvis Ejendommeligheder lettere opfattedes af Enhver end hendes mange andre fortræffelige Egenskaber.

[2]) Elisa Bügel (1799—1230) gift med preussisk Rytterofficer Friederich v. Kunowsky.

[3]) Christian Albrecht Jensen (1792—1870) var i Italien fra 1818 til 1821, blev Medlem af Akademiet 1824, tit. Professor 1835, Konservator ved Kobberstiksamlingen.

[4]) Billedhuggeren Hermann Ernst Freund (1786—1840) var i Rom fra Maj 1818 til Novbr. 1828. Bay siger om ham 1819: „Vor Freund lader til at blive en dygtig Mand og har gjort Jensens og Ingemanns Buster til frappant Lighed". Han blev 1829 Medlem af Akademiet og Professor.

Vandfald, som denne Egn er saa riig paa. Da Ridetøiet var i saare maadelig Forfatning, hændtes det hvert Øieblik, at Sadlen dreiede sig om og een drattede af med Benene i Veiret, ogsaa vore Damer gjorde mangen Kaalbøtte, og der blev da en Latter, saa vi vare færdige at sprække. Vi besaae nu Vandfaldene, især er et i en Klippekløft, kaldet Neptuns Grotte, det allerskjønneste jeg nogensinde har seet.

Efter nu hele Dagen at have vandret om i disse herlige Egne, rede vi tilbage til Vertshuset og toge vor Middagsmad om Aftenen i fri Luft ved Lys. Det var den skjønneste Aften man kunde tænke sig, blikstille, vi sadde lige udenfor et gammelt Vestas Tempel i rund Form med skjønne korinthiske Søiler; trindt omkring os høie Bjerge, lige under os i den dybe Dal brusede et mægtigt Vandfald, hvis Skum glimrede som Sølv og Diamanter i det klare Maaneskin. Vi loe, spøgede og sang, og efter Maaltidet fik vi den fortreffelige Idee at opføre en høitidelig scenisk Forestilling. Damerne bleve til den Ende udklædte med Shawler etc. som Vestalinder, og nu gik vi i en langsom høitidelig Procession op i det gamle Tempel og antændte af Qviste og Blade en Ild paa Gudindens Steenalter, som stod i Midten, gave hinanden Hænderne og dandsede med langsomme Trin omkring Luen. Derpaa traadte *Lunzi* hen til Alteret klædt i et langt sort Gevandt med et Belte [om] og min Stokkekaarde i Haanden som en Præst, holdt en kraftig og rørende Tale, og derpaa blev jeg indviet til Vestalinde og iklædt af Quinderne i en phantastisk Dragt etc. etc. Du kan ikke troe, hvor det saae herligt ud i denne Aftenstund at see den blussende Flamme inde i det gamle majestætiske Tempel; endskjøndt det hele jo kun var Narrestreger, vil dog denne Aften blive mig stedse uforglemmelig, thi jeg var saa inderlig tilfreds og lykkelig. Ogsaa *Ingemann* var i et saare enthusiastisk og herligt Humeur; det er en fortreffelig og ærlig Karl, jeg har ret lært at kjende ham paa disse

Reiser. Vi sad hele Aftenen ude i frie Luft og sang alle de danske Viser vi kunde, og nogle Engelskmænd stode i en lille Frastand lurende og syntes ret at fornøie sig over vor Sang. Paa Tilbagereisen besaae vi Mæcenas' Villa, som er endnu fortreffelig conserveret. Den maae i Storhed og Pragt have overgaaet alt, hvad man kan see i vore Tider. Ogsaa Horatzes Huus kom vi forbi. —

Jeg nyder her Livet saa godt som jeg kan, har gjort en Mængde musicalske Bekjendtskaber og er i Musik op over begge Ørene, saa at jeg knap faaer Tid til at spise og drikke. Jeg lærer nu Generalbas af Capelmester *Zerletti*, som er den største Mester i Rom, og kommer ret godt efter det. — —

Rom, 1. May 1819.

Motto:
Es dreht sich alles um und um in unserm Capitolium.

Explicationen forbeholder jeg mig til siden — glem ikke hvad De vil sige, Hr. Bay! — Hm! Hm! — ja, hvad var det nu, jeg vilde sige? Nu har jeg missen glemt det. — Bie lidt! jeg troer sgu, det var noget om Rom! — ja, rigtig, stop nu lidt, nu har jeg det! — Den store Hvirvelvind af Adspredelser, hvori jeg hidindtil har svævet, og som drev mig fra den ene Ende af Rom til den anden uden Rast eller Roe, ret ligesom en Vindhund, har nu temmeligen lagt sig; jeg er nu nogenlunde kommen tilbage til min rolige Sindsforfatning overensstemmende med Naturen, har nu Tid til at fordøye, hvad jeg har nydt i moralsk og physisk Forstand, og sidder nu i rolige, philosophiske og interessante Reflexioner over den nys forsvundne Tids mange og store Skuespil. Keiser *Frantz* er for et Par Dage siden afreist til Neapel, og med ham svandt de store Lystigheder og glimrende Fester, som hver Dag var saa svanger paa. Døren blev lukt og Lysene slukt. Jeg vil nu stræbe at

give Dig et overfladisk Begreb om de vigtigste af de Høitideligheder, Kunstsager etc., som jeg her har været Tilskuer af, og for Ordens Skyld følge min Dagbogs Chronologi.

Jeg har naturligviis strax gjort Bekjendtskab med vor *Thorvaldsen*, som er en overmaade ligefrem, lystig og herlig Mand,[1]) jeg besøger ham ofte (vi boe ganske tæt ved hinanden), har ofte betragtet hans udødelige Arbeider (om hvilke jeg ei vil indlade mig i nogen anden Dom end bruge *Seydlers*[2]) Ord: oh! brächtig! charmant!) Jeg har megen Fornøielse af at see ham arbeide. Han har nylig fuldendt Modellen til 3 Grazier, som have gjort en stor Opsigt i Rom, og paa den Udstilling af fremmede, især tydske Kunstneres Arbeider, som for nærværende Tid er her, have nogle Franskmænd med megen Vittighed og ægte fransk Tvetydighed sagt: „les graces y manquent!“ (NB. *Thorvaldsens* Grazier vare ei paa Udstillingen, og de fleste af Malerierne vare ei heller synderlig udmærkede). *Thorvaldsen* arbeider nu paa begge vore [Augustenborgske] Prindsers Byster, som ere lykkedes til den frappanteste Lighed.

Den 7. April hørte jeg det over hele Verden saa berømte *Miserere* i det Sixtinske Capel, som udføres ene og alene af Syngestemmer uden noget Slags Accompagnement. Da jeg alt fra Barnsben af har hørt tale om denne Musik som den fortreffeligste og høitideligste, der existerer, som kun gives een Gang om Aaret og under stor Straf er forbudt at copieres eller opføres andre Steder, kan Du let forestille Dig min uhyre Nysgierrighed. Jeg trak derfor Munderingen paa, tog Frue *Bügel* og hendes Døttre under mine Vinger, og ilede op i Vaticanet en Time før det skulde begynde, smuglede

[1]) Med Hensyn til Thorvaldsens personlige Forhold i disse Aar skal bemærkes: I Sommeren 1818 havde han været meget syg og knyttede derefter sin Forbindelse med Miss Francis Mackenzie, som hævedes April 1819. Den længe planlagte Hjemrejse til Danmark blev nu til Virkelighed. Han forlod Rom 14. Juli 1819 og kom — efter 23 Aars Fraværelse — den 5. Oktbr. til Kjøbenhavn, som han igen forlod i August 1820.

[2]) En berømt tysk Malerinde, som Bay kom meget sammen med i Rom.

den ældste af Frøkenerne, som af Forglemmelse af Cardinal *Consalvi* ingen Billet havde faaet, ind under Titel af min Kone, og vi fik alle en meget god Plads. Først blev der psalmodieret (en Slags eensformig, høist kjedsommelig syngende Reciteren) i en lang Tid. Derpaa kom da Misereren af et usynligt, fiirstemmigt Chor af omtrent 20 Personer, hvoraf Sopranerne og Contra-Alterne vare Castrater. Min individuelle Dom om denne Musik er følgende: Compositionen selv, som er af *Allegri*, er ikke extraordinair, men simpel og ret høitidelig. Den vilde have været det allerinteressanteste og opbyggeligste i sit Slags, som jeg nogensinde har hørt, dersom ikke disse forbandede Castrater havde sjunget saa ugudeligen falsk, og hvis det ikke maaske er en reen musicalsk og physisk Paradox, at saamange Stemmer uden mindste Understøttelse ere istand til at bringe det nogensinde til en fuldkommen reen og correct Intonation. Disse Sopranstemmer vare rigtignok usigeligen klare, kraftige og besynderlig henrivende; men naar de sank $^1/_3$ Tone og skingrede over alle de øvrige, da foer det mig gjennem Sjælen som en Febergysen, og den eneste og hele Nydelse, jeg havde af denne Musik, bestod i Forestillingen om, hvad den *kunde* være, om den blev udført, som den skulde. Mine andre respective Landsmænd, hvoriblandt Consul *Gjerlew*[1]), syntes, at det var noget ganske guddommeligt, og at man umueligen kunde tænke sig noget fuldkomnere; og da jeg yttrede min Mening derom, og især da jeg sagde, at jeg ei vilde gaae næste Dag igjen hen at høre denne Musik, da blev man ganske scandaliseret over min ugudelige Tale og lod til at betragte min Dom som en Følge af Kunstdommer-Forfængelighed og alene af Lyst til at være af en anden Mening end andre. Da man nu bestandig paastod, at ingen falske Toner havde fundet Sted, begyndte jeg for Alvor at troe, at det maa-

[1]) Gierlev (se Side 39) var nu paa Vejen hjem for at søge sin Afsked og Bay tænkte paa at søge hans Plads.

skee kunde være en Feil i min Organisation, og spurgte derfor adskillige kyndige Musici og deriblandt min Lærer *Zerletti*, som er den allerfermeste i Rom, om deres Mening, og da denne var den fuldkomneste Bekræftelse af min egen, nemlig at Misereren var i høieste Grad miserabel og til at faa ondt i Maven over, da tog jeg paa det kraftigste til Gjenmæle, lod mig ei gaae paa og forsikrede mine kjære Landsmænd paa en galant Maade, at de vare nogle Trompetere, hvis Øren vare forede med Pergament. —[1])

Den 20de om Aftenen var en stor Fest paa Capitoliet, givet for Keiser *Frantz* af Cardinal *Consalvi*. Hertil var jeg tilligemed mine øvrige Landsmænd inviteret, og paa Billetten stod anført, at ingen tilstededes Adgang, uden han var i Galadragt med Kaarde. Jeg krøb derfor atter i Uniformen, og atter maatte jeg gjøre Hoverie med Frue *Bügel* og hendes Døttre, som ikke havde nogen anden Cavalier. De 3 store Palaisbygninger vare paa det prægtigste illuminerede, og her vandrede vi omkring i store Sale og Gallerier fulde af antike Billedstøtter. Af romerske Familier var her ingen andre end Noblessen, forresten Keiseren med sin Hofstab og de meest distinguerede Udlændinge, hvortil jeg hørte som et Medlem af corps diplomatique. Jeg har aldrig befundet mig i et saa gyselig fornemt Selskab og har aldrig seet en saa umaadelig Profusion af Diamanter, som de, hvormed de romerske Damer vare prydede; man kunde neppe holde ud at see paa dem, man skulde troe, at det endda var i Lucullus' Tider, og jeg maatte beundre endeel af disse Romerinders majestætiske Skjønhed. De fleeste af dem ere store og fyldige med sorte Haar og nogle allerhelvedes Øine. Da Keiseren kom, blev afbrændt et Fyrværkerie, som vi betragtede fra Vinduerne. Derpaa blev opført en Cantate med fuld Orchester og 40 Chorister. Efter Cantaten var et bril-

[1]) En Skildring af Korsoplysningen i St. Peders Kirken og af „la girandola" forbigaaes.

liant Gjæstebud for alle, hvoraf jeg ikke fik nydt andet end et Glas Is, som jeg greb i Flugten, da jeg maatte trække hjem med *Bügels*, som ei vilde blive længere, da de skulde reise bort næste Morgen. Jeg har virkelig flere Gange maattet gjøre Opoffrelser for at agere cavaliere servente for disse Damer; men Herregud! det er jo eens Landsmænd, og jeg troer ogsaa, at de skjønnede derpaa; thi vi bleve saa gode Venner, at jeg kunde gjøre ligesaameget Mudder med dem, som jeg vilde, der var aldeles ingen Pedanterie. Denne Fest er Explicationen af mit Motto, hvori jeg ogsaa troer at have concentreret dens Natur, da baade Menneskene og Fyrværkeriet dreiede sig om. —

Den 27. April reiste *Hertugen og Prindsen af Augustenborg* herfra, og i denne Anledning havde *Schubart* faaet den nydelige Idee, at alle vi Danske, som ere her i Rom, skulde følge dem til den første Poststation, hvor han havde foranstaltet en Diner. Det blev uheldigviis et forbandet Regnveir, og da Prindserne havde bestemt at afreise henimod Kl. 4 Eftm., rumlede vi andre afsted en Timestid i Forveien for at modtage dem. Vi maatte imidlertid vente til henimod Kl. 8 om Aftenen, inden de høie Herrer med Følge lode sig tilskue; dette bestod af en ung Grev *Blücher Altona*, Husarofficier, en Søn af den gamle Blücher Altona,[1]) Capt. *Bretteville*,[2]) og en ung Tydsker *Bahrt*, som agerede deres Secretair.

Her blev nu drukket først Kongens og Kongehusets Skaal, derpaa drak vi Prindsernes og sang under min Direction vedlagte Sang, som *Ingemann* gjorde i den Anledning,[3]) og som efter min Mening kunde ikke være saa gandske hævet over al Critik; derpaa drak man: alle *elskværdige Englænderinders Skaal!* Hvad synes Du om den Betise i et dansk Selskab? Rigtignok hed-

[1]) Sekondlieutenant à l. s. i Husarregimentet Grev Gustav Blücher Altona (1798—1864). Afsked som Oberst 1855. Adjutant hos Christian VIII og Hofchef hos Dronningen til 1860. Se Memoirer og Breve, XI. S. 112.

[2]) Kaptajn, Kammerjunker Louis le Normand de Bretteville (1780—1847), blev 1842 Oberst og Chef for 11. Bataillon i Aalborg. Afsked 1845.

[3]) Denne Sang findes ikke ved Brevet.

der det sig, at *Schubart* skal giftes med en Miss *Twet [Tjut]*, og Prindsen har rigtignok løbet som en Abekat i Rumpen paa en Miss *Brummel;* men — hvorfor ikke hellere: alle elskværdige *danske Pigers* Skaal? eller i det mindste alle elskværdige *Romerinders?* — Nu hævede Hs. Durchlauchtighed Prinds *Frederik af Augustenborg*, en kjødelig Neveu af Kongen af Danmark, sig op og med høi Røst proponerede: K . . . . . s Skaal! — Hvad synes Du om det — er det ikke meget anstændigt! Og er det ikke en Fornøielse, naar National-Characteren saaledes udtaler sig? — Denne Skaal blev af d'Hrr. *Falsen,*[1]) *Scholten*[2]) og et Par andre raske Drenge modtaget og udbrølt med megen Enthusiasme. *Ingemann* og jeg derimod bleve siddende paa vore Stole og lode, som om vi ikke hørte det. *Schubart* havde bragt en Snees Flasker Biskop med, som nu kom for en Dag, og nu blev der da drukket noget umaneerligt og sagt en forfærdelig Hoben Svinerier (NB. jeg selv, som forudsaae, hvorledes det vilde gaae, drak i det høieste 3 à 4 Glas Viin). Lystigheden tiltog stedse, blev til Overgivenhed, derpaa til Rüdhed og endelig til reen Brutalitet, som gik saa vidt, at man under Prindsernes Anførsel drak: pereat *Kongen af Sverig!* og derpaa slog man Glas, Flasker, Kopper etc., hvad der stod paa Bordet i tusinde Mas, og da Verthuskonen fuld af Forskrækkelse kom ind for at see, hvad det var, blev hun sat ud af Døren. Derpaa sprang man op paa Bordet og dandsede og skraalede; de fleeste vare overstadig drukne, saa at de neppe kunde gaae, især Prindserne; man sang en Mængde liderlige Viser, især tydske Studentersange. Jeg blev nødt til at sætte mig op paa Bordet med Hertugen lige overfor mig og synge arabiske Viser. Nok er det, at jeg min Sjæl aldrig har været i noget lider-

[1]) Den fra Krigen bekendte Kaptajnlieutenant à l. s., senere karakt. Kontreadmiral Jørgen Conrad de Falsen (1785—1849). Den samme Falsen, som behandler Bay uforskammet i Walterdorffs Forgemak i Paris. (Se Bays efterl. Pap., I, S. 117).

[2]) Muligvis Sekondlieutenant i Søetaten, Frederik Scholten (1796–1853), død som Toldinspektør paa St. Croix.

ligere Selskab i mine Dage. Endeel Fyrværkerie og Knalderie, som *Scholten* havde taget med sig, blev affyret i Stuen, saa at jeg troede der var gaaet Ild i Huset. En lille italiensk Dreng paa 7 Aar sagde meget fornuftigen til *Brøndsted*: „Hør, veed Du hvad! Dette Væsen behager mig aldeles ikke. I begynde med at slaae Glas og Flasker itu og ender med at brænde Huset af.“ — Han havde sku' Ret! Omsider faldt Gjæsterne overende paa Senge, Stole, Borde etc. i en sød Slummer, og efter megen Spectakel kom endelig Høihederne afsted Kl. 3 om Morgenen, og vi andre jollede da hjem, de fleste med en god Hovedpine, jeg Gudskelov ganske frisk og vel. — —

Rom, 8. May 1819.

— Jeg kommer i endeel Familier, hvor man eengang ugentlig giver et her saakaldet Academie eller Concert, jeg har hørt den største Deel af Roms braveste Dilettanter af begge Kjøn; nogle af dem har jeg i høj Grad beundret, men ingen har gjort noget særdeles dybt Indtryk paa min Følelse. Jeg har sjunget Duetter med dem alle og troer virkelig at have draget en temmelig Profit heraf i Henseende til det methodiske og Accentuationen af Sproget. Jeg har i denne Tid havt en stor Triumf for min Forfængelighed. Min Mester, nemlig *Zerletti*, giver ugentlig et Academie hos sig, hvor alene udføres gammel Kirkemusik, udført af de bedste Sangere og Sangerinder som findes i Rom. Her blev jeg forleden Aften ved Prøven i Mangel af den egentlige Sanger anmodet om at forsøge et Solo-Tenorpartie, og da jeg endnu ikke i Barbariet har udsvedt min gamle Færdighed i at synge fra Bladet og saaledes sang min Stemme igjennem uden at feile, opvakte det, i Forening med noget som man her behager at kalde en *bella voce*, saadan en Sensation, som om jeg kunde have været en Hexemester. Den forrige Tenorist blev strax casseret

og jeg i Fremtiden beæret med Tenorsoloerne, hvori jeg i Torsdags debuterede for et talrigt og lærd Auditorium og blev belønnet med et Rabalderklap, saa jeg blev gandske rød i Hovedet derved.

Zerletti giver mig 3 Timer ugentlig Undervisning i Generalbas, det gaaer forbandet godt. Nu er det blot Jammerskade, at jeg kommer til at høre op midt i Arbeidet. Det er grueligen tungt; thi Du kan ikke forestille Dig, hvor dette Studium interesserer mig, og hvor mangt et Lys der gaaer op for mig i det Mørke, jeg hidtil vandrede i. Denne kjære Beskjæftigelse og Følelsen af mit herlige stærke Helbred (thi Hovedpine og Søvnløshed veed jeg nu ikke meget at sige af) er det især, som gjør mig Tanken om at vende tilbage til Algier yderst modbydelig; ja jeg synes det kryber i mig ved at forestille mig, at jeg atter skal krybe ind i mit eensomme melankolske Værelse med Jernstængerne for Vinduet, og det maaskee i Pestens værste Tid. Jeg sender Dig derfor medfølgende Brev til *Rosenkrantz*. Kan jeg faae denne Prolongation, da er dog altid noget vundet, og saa tænker jeg: kommt Zeit, kommt Rath; hvem kan vide Peer Poses Lykke! — Jeg agter rigtignok at reise til Neapel om 14 à 18 Dage, endskjøndt det ei staaer i *Rosenkrantz's* Brev. Denne Stad maa jeg jo absolut see. — —

[1]) Jeg har havt en mærkværdig Glæde, som Du maaskee forundrer Dig over at jeg ei endnu har omtalt: jeg mener vor *Thorvaldsens Værksted*.

Man maatte virkelig være saare lidet Patriot og endnu mindre Konstelsker for ei at gjøre dette til en af de første Gjenstande for sin Videbegjerlighed, naar man kommer til Rom. Jeg ventede derfor blot paa et beleiligt Øieblik til at ile derhen, og har nu havt den store Satisfaction for et Par Dage siden at besøge dette Kon-

[1]) Meddelt efter Bays Journal den 10. April.

stens sande Tempel i Forening med Prof. *Brøndsted* og *Lunzi*.

Her saae jeg da den herlige colossale *Jason* med det gyldne Skind paa Armen, som skaffede *Thorvaldsen* et saa stort Navn, og som jeg saa ofte hjemme i Fædrelandet hørte omtale med saamegen Respect. Det er rigtignok en sand Helteskikkelse. *En Venus med Æblet* kunde jeg aldrig blive træt af at beskue, der var baade noget sandseligt og noget overjordisk i denne Skikkelse, og omendskjøndt jeg ei fordrister mig til at erklære hende skjønnere eller fuldkomnere end den Medicæiske Venus, kan jeg dog ikke nægte, at hun virkede stærkere paa min Fantasie end hiin. Hvilken Forskjel paa denne Venus, som staaer i Naturens usløredе og uaffecterte Dragt, med den ubeskriveligste Ynde udbredt over de spæde harmoniske Former, og *Canovas* Venus, som staaer ligesom en Coquette med en fordreiet Hals, krybende sammen og holdende et Klæde foran sig, at man ikke skal see, hvad man meget vel veed, at den virkelige Frue Venus ikke gjorde nogen Hemmelighed af. — En anden deilig Statue er *Mercurius*, som sees i en halv siddende Stilling paa en Træstub med Dragen Argus ved sine Fødder, som han havde dysset i Søvn med sin Fløite, og i Begreb med at drage Sværdet af Skeden for at afhugge hele Hovedet. Den Expression og Noblesse, som hersker i hele Gudens Attitude og Mine, er mesterlig; ligesom ogsaa alle Legemets Former er et Ideal af mandlig Skjønhed. — En *Hyrdedreng med sin Hund* fængslede ogsaa min Opmærksomhed. Han er en Copie af Naturen efter en romersk Bondedreng, og med Hundens Originalitet havde jeg den Ære at gjøre personligt Bekjendtskab; den tilhører *Thorvaldsen*, er en Slags stor Spits med en meget nobel Mine, som om han allerede var storsnudet over at være bleven gjort udødelig. — Det nyeste Arbeide er en *Gruppe af de trende Gracier*, som endskjøndt de endnu kun vare af Leer, dog inspirerede

høi Beundring og alt havde bragt hele Rom til at tale om sig.[1]) Ogsaa disse ere fuldkomne nøgne og bevise, at den sande Grace findes i Gjenstanden selv og ei i forfængelige udvortes Prydelser, at intet er yndigere og elskværdigere end den simple Natur. Hvilken forskjellig Følelse opvække ikke disse end *Canovas* Gracier med deres Kaaber, som Vinden fører omkring paa Afveie. Nej! man sige hvad man vil, Resultatet af alle Konstens Bestræbelser bliver dog stedse, at det virkelig Skjønne, Store og Sublime ene og alene findes i det Simple og Naturlige; jo mindre jeg er istand til at analysere Konsten deri, jo større er Konstværket.

Af Basrelieffer har jeg beundret *„Alexanders Triumph"*, som er meget vidtløftig og bestaaer af en uendelig Mængde Figurer, den ene skjønnere end den anden; adskillige christelige Sujetter, f. Ex. Qvinderne der lede om Frelseren ved Graven. Ogsaa er her nogle Scener af Homer og tvende deilige Medailloner, hvoraf den ene forestiller *Morgenen* i Skikkelse af en qvindelig Figur, der flyver med en Amor med en Fakkel paa Skulderen og strøer Blomster over Jorden, og den anden: *Natten*, ogsaa en qvindelig Skikkelse med tvende sovende Børn i Armen, og bagefter en lille nydelig Natugle. —

Man har paastaaet, at Basrelieffer var *Thorvaldsens* egentlige Fag; men jeg troer, at man i den senere Tid er kommet efter, at han ei besidder mindre Talent til store Figurer, og det forekommer mig umueligt andet end at enhver upartisk Dommer maae sætte ham over *Canova*, og saaledes ansee ham for den største Mand i sit Fag, som Verden eier. *Canovas* Bestræbelser synes fornemmeligen at gaae ud paa at behage eller at faae Folk til at sige ved første Øiekast: Gud! hvor nydeligt! oh Dieu! comme cela est joli! quel travail! (jeg taler fransk, da jeg anseer hans Arbeider for at

[1]) Der er her Tale om Thorvaldsens første Gratier, som han senere lavede om til den Gruppe, som nu staar i Marmor i Museet. Den første og langt skønnere findes kun i Gips.

være i ægte fransk Smag); derimod ved at betragte *Thorvaldsens* Værker siger man snarere aldeles intet, thi man er i Forlegenhed for at finde Ord til at udtrykke den usædvanlige og dybe Følelse, som disse i deres alvorlige og fordringsfrie Simpelhed opvække, ligesaa lidet som Elskeren er istand til at beskrive hvad det er, der drager ham med saa uimodstaaelig Magt mod den elskede Gjenstand.

Jeg kunde nævne endeel andre af *Thorvaldsens* Mesterværker, men jeg er altfor incompetent til at raisonnere derover, jeg kan kun taus beundre dem. Slige Ting lade sig heller ikke beskrive. Men har Du Lyst til at gjøre den interessante Erfaring, at det kolde Marmor kan oplive Din Phantasie og bringe Dit Hjerte til at banke: da skynd Dig at tage Postheste og kom til Rom.

Rom, d. 27. May 1819.[1])

— — Vor *Thorvaldsen* besøger jeg næsten hver anden Dag og har min Fornøielse af at see ham staae i sin gamle graae Frak — der sprak — og i en Haandevending forvandle en Klump Blaaleer til et herligt Menneskegesicht. Det er heel lystigt at see hvorledes han tager en Klat af den store Masse og smekker Figuren lige i Synet, han krammer derpaa lidt derpaa, og see: der er en Næse! En anden Klat over Kjæbebenet og: der har vi et Øre! Med en Pind, der er flad i den ene Ende og spids i den anden, stryger, glatter og kradser han. Undertiden staar en Træmodel eller saakaldet mannequin ved Siden, som man i en Hast antager for en Mand og bukker for, naar man kommer ind. Der er ellers trende levende smaae Mannequiner i samme Huus, som jeg hellere gad havt til Model. Hans Vertinde har nemlig trende meget vakre Døtre: Vittoria, Helena og Olympia, meget lystige smaae Skabninger, hvis Valgsprog er: jo galere, jo bedre. Forleden Dag

[1]) Uddrag af Bays Journal.

fik vi dem til at dandse la Saltarella; jeg maatte spille Guitarre og Mama slog Tambourin. Hille en Ulykke, hvor de foer omkring! — —

— — Du erindrer, at jeg i Kjøbenhavn fandt mine fortrinligste Glæder i den elskværdige *Buntzenske* Familie, — ogsaa her i Rom besøger jeg „*Buntzens*". Jeg har nemlig igjennem *Brøndsted* gjort Bekjendtskab med den preussiske chargé d'affaires, en ung Mand af dette Navn[1]), som er en stor Musikenthusiast, som har villet forsøge, hvorledes Palæstrinas Psalmer tage sig ud paa Capitolium, og hidtil havde gaaet forgjæves paa Jagt efter en Tenor, som kunde præstere præstanda. Han boer nemlig paa Capitolium i et smukt Pallads og har for Skik ugentlig at samle nogle Musikdilettantere hos sig. — Hr. *Bunsen* sad imidlertid i Sofaen med sin unge Kone, et engelsk Fruentimmer, samt det øvrige Selskab, som fornemmelig bestod af unge tydske Kunstnere, omkring paa Stolene og hørte med stor Devotion til. — Enhver Tone var, for at bruge en poetisk Lignelse, et Stjerneskud paa Harmoniens Himmel, og naar vi havde sunget Verset ud, befandtes det, at vi vare expederede 3 Toner ned og Basserne maatte hvæse som Ravne. Auditoriummet syntes imidlertid, at det var meget prægtigt, eller idetmindste at det burde være det. Men jeg takkede imidlertid min Gud, naar Verset var ude, og vi fulgte Hjortens Exempel og gik til Kilden for at lædske os i en god Kop Theevand. Siden efter, da Musikken var reent tilende, tracterede man os til ydermere Devotion med Christi Taarer eller „lacrymæ Christi", en bekjendt rød Viin, som alene voxer paa Vesuvius. —

Igaar var en stor Fest i Kirken, chiesa nuova kaldet. — Om Aftenen var i samme Anledning Fyrværkerie, saa at Helgenen vistnok har vendt sig i sin Grav af Henrykkelse. Aarsagen hvorfor jeg ikke saae hele Fyr-

[1]) Det er den store tyske Statsmand og Videnskabsmand Christian Carl Josias Bunsen (1791—1860), der 1818 kom til Rom som preussisk Legationssekretær.

værkeriet, var fornemmeligen en overveiende Predilection for et académie musicale samme Aften hos *Terzianis*, hvor jeg havde den store Satisfaction at høre *Teresina* synge den samme Rondo af „Camilla", som jeg første Gang hørte *Ida Brun*[1]) synge i Amateur-Concerten i Store Kongensgade, og med al Respect for denne Landsmandindes udmærkede Talent var der dog en betydelig Forskjel. —

— Litteraturen forsømmes heller ikke; forleden Aften holdt *Brøndsted* os en Forelæsning af Oehlenschlägers „Helge", hvori jeg fandt mange smukke Ting. — Jeg fører ellers et gandske usædvanligt Liv i denne Tid, som beviser mig, at jeg af Naturen er af en stærk Constitution, og at en heftig Bevægelse og endog Fatigue har aldeles ikke nogen ufordeelagtig Indflydelse paa min Sundhed. Forestil Dig engang: jeg kommer aldrig nogen Aften i Seng førend Kl. 1, ja stundom 2, thi jeg skal næsten igjennem hele Byen, naar jeg om Aftenen gaaer hjem fra *Terzianis*, og tager denne Tour næsten 3 Qvarteer op; mine Fødder svie da af Træthed efter den hele Dags Omløben paa Brosteen, og jeg segner da om i Sengen som en død Mand og lige ind i Drømmenes phantastiske Rige, hvoraf jeg vaagner op ved et Bulder paa Døren af *Brøndsteds* Tjener *Luigis* knyttede Næve og melodiske Stemme som raaber: Signore! caffé! hvilken laconiske Phrase betyder det samme som: „Vil De være saa god at komme op at drikke Caffe!" Denne kostelige brune Drik, denne husvalende Kilde i Livets Ørk, hvori saamangen Waldbye- og Amagerkjelling drukner sine Sorger paa Kjøbenhavns Gadehjørner, denne Tobakpibens værdige Ægtemage, nyder jeg i Compagnie med mine tvende Landsmænd og Venner, som jeg alt troer at have sagt Dig; derpaa fuldendes Paaklædningen og Farten begynder

[1]) Den bekendte Grevinde Ida de Bombelles, f. Brun (1792—1857) deltog med Berømmelse i „Amatørkoncerten" i Kbhvn. i de Coninck's Gaard i St. Kongensgade Nr. 249 (nu Nr. 70), før hun blev gift 1816. (Se Bays Efterladte Pap. I, S. 201).

fra Øst til Vest, Nord til Syd blandt Roms Herligheder. Naar jeg saa har faaet noget Middagsmad i al Hurtighed tillivs, saa gaaer det løs igjen; — saa helder Dagen, og jeg ender den da hos *Zerletti* og *Terzianis*. Saaledes er jeg næsten i en evig Bevægelse, og har aldrig befundet mig bedre end nu.

Rom, 29. May 1819.

Endnu er jeg her i Rom, jeg kan ikke faae Bugt med mig selv for at forlade dette herlige Sted, der hver Dag, ligesom jeg nøiere lærer at kjende det, bliver mig interessantere. Keiseren er alt for nogle Uger siden afreist, og med ham svandt tillige en talløs Sværm af Engellændere, der før ligesom Græshopper oversvømmede Staden og neppe lode en ledig Stol for en ærlig Mand paa et Spiseqvarteer. Nu seer man endelig Romere i Rom, og nu hører man overalt det bløde, melodiske italienske Sprog istedetfor det kjækkende og vamle engelske. Fester, Støi og Menneskevrimmel er ophørt, man drager frit Aande, og med Rolighed og Devotion vandrer jeg nu omkring blandt de evige Helligdomme. Jeg har først nu faaet rigtig Tid til at reflectere over de mange herlige Monumenter og at beundre de gamle Romeres Storhed og Smag. Næsten hver Aften, naar jeg kommer hjem fra mine musicalske Cirkler, falder min Vei forbi Pantheon; jeg staaer da altid nogle Øieblikke stille og betragter med Armene overkors dette maiestætiske Tempel, der især i Maaneskin indgyder en underlig høitidelig Respect med sine store graa Søiler. Ofte gaaer jeg ud i Colosseet og i de store eensomme Gallerier tænker paa, hvormangen gammel Romer dér maae have vandret om, og hvormangt et Jubelskrig her er blevet opløftet. Trindt om hænge Vedbendranker og Grønt paa disse Søiler; Naturen har ligesom lagt et smagfuldt og fortryllende Slør over disse Steenhobe, for at de endnu i deres Ruin kunne

tiltale Følelsen og ei blot være en Gjenstand for en Antiquarius' Beundring.

Foraaret er nu paa sit skjønneste, og hvo beskriver den italienske Himmel og de italienske grønne Bjerge? Her kan man sige med Øhlenschläger:

> Som Oldtid smiler i den nye Tid,
> Saa smiler Nutid ind, hvor Oldtid hviler.

Roms Omegn er noget af det meest maleriske, man kan tænke sig, og den Mængde uaffecterede Templer og Ruiner (jeg mener hermed: ægte og ei eftergjorte Ruiner, som jeg ei kan fordrage), der overalt møde Øiet, gjøre den fortreffeligste Virkning i Tableauet. Dersom jeg skulde beskrive den Mængde Museer, Billedgallerier, Kirker, Klostre og Palladser, som jeg har beseet og daglig seer, da maatte jeg sidde fra Morgen til Aften med Pennen i Haanden og fik ei Tid at see mere. Jeg beder mig derfor undskyldt for det første, indtil jeg siden engang kan *poco a poco* bringe et detailleret Heelt sammen af min Journal, som jeg holder daglig i den meest samvittighedsfulde Orden.

Mit musicalske Væsen har undergaaet en stor Forandring; det er ei alene født paa nye af sin algierske Slummer; men der er, især hvad Sang angaaer, gaaet et Lys op for mig, som jeg aldrig før har skuet, det vil sige i Prosa: jeg har nu først faaet et fuldkomment Begreb om, hvorledes man skal synge for at synge godt.

Jeg har gjort Bekjendtskab med en ung Liebhaberinde ved Navn *Teresina Terziani*, hvis Sang overgaaer alt, hvad jeg har hørt, ja, selv *Catalani;*[1]) dog er det ei ved nogen særdeles ualmindelig Stemme eller forbausende Færdighed, at mange holde denne Pige for Roms første og en af Italiens bedste Sangerinder; men derimod ved et mageløst genialsk Foredrag, eller hvad vi Italienere kalde *stilo*, især i det pathetiske, hvormed hun griber Folk lige ind i Sjælen og ryster een i Kallu-

[1]) Se Bays Efterl. Pap. I, S. 72 ff.

net. Hun overlæsser ei sin Sang med intetsigende Lirumlarums Roulader eller Skomagertriller; men derimod paa de Steder, hvor andre almindeligen anbringe en lang Cadence eller Tilsats for at give Texten Vægt — dér forstaaer hun at give den blotte simple Tone en saa magisk Kraft, at man føler sig som electriseret derved, og i heftige, lidenskabelige Passager kaster hun med Toner omkring sig som Lynstraaler, og det med en Sikkerhed og Intonation, som jeg ei kan forestille mig større. Hun er just ei nogen Skjønhed, men Genie og Følelse straaler ud af hendes sorte Øine, og Enthusiasmen bringer Rødme op i hendes ellers blege Kinder. Skade at denne Familie er fattig og lever meget indskrænket, saa at hun aldrig kommer ud af Huset eller lader sig høre i Selskab, og det er kun igjennem *Brøndsted*, at jeg har faaet Adgang i dette Huus. Den arme Pige maae sidde og brodere og sye Skjorter den hele Dag for at fortjene Livets Ophold med Moderen og 3 Søstre. Hun spiller tillige med en saa uhyre Færdighed Piano, at hun spiller svære Partiturer strax fra Bladet, synger paa samme Tid med den fortreffeligste Expression og ovenikjøbet agerer Souffleur for de andre, som synge med. Kort sagt: det er min Sjæl et Vidunder, og de største Mestre i Rom have den dybeste Respect for hende. Hun er omtrent 24 Aar gammel, har megen Forstand, og, hvad der især gjør hende elskværdig, megen Godmodighed og et aldeles uaffecteret Væsen. Hun taler tillige aldrig om sig selv og aldrig ondt om andre. Jeg kan ikke andet end i høieste Grad forundre mig over mig selv, at jeg ikke er bleven forliebt i hende. Hver evigste Dag tilbringer jeg nogle Timer hos hende, og hun har frembragt en heel Revolution i min Sang; jeg har nu faaet rigtige Ideer om Recitativ og ægte italiensk Declamation, stræber at exequere dem og har flere Gange havt den Satisfaction, at man siger om mig, at man næsten ikke mærker mere paa min Udtale, at jeg er en Udlænding. Jeg øver mig noget morderligt

synger ofte 6 à 8 Timer daglig, og forleden Aften hørte jeg i forbigaaende følgende Ord af en Musicus til en anden: „Dersom Hr. *Bay* kun havde 2 Gram meere Styrke i sin Stemme, da god Nat alle de andre Tenorer her" — *quid tibi videtur?* Dersom man havde sagt det til mig selv, vilde jeg taget det for en Compliment og ei anført det her.

Igaar sang jeg i et meget fornemt Academie hos Marquise *Sacrati,* hvor der var endeel Noblesse og endog en Prindsesse, en Cavatina af den berømte *Rossini,*[1]) hvortil Componisten selv accompagnerede mig; jeg havde vel indstuderet den hos *Teresina.* Hver Gang jeg kom til et Fermat og gjorde en Cadence, fulgte der et stærkt bravo! og da jeg var færdig, et gevaltigt Applaus og Forsikring af *Rossini* om hans særdeles Tilfredshed. — Troe nu ikke, kjære *Gottlieb,* at jeg her snakker af dum Forfængelighed, det er Enthusiasme for min Kunst; man behøver ei at være stor Physionomist for, især i Italien, at mærke, om et Selskabs Bifaldsyttringer ere alvorlig mente eller for at gjøre Nar af Folk.[2])

Rom, d. 27. Juni.[3])

— — Vor brave *Ingemann,* som jeg ofte besøger og af hvem jeg har havt den Glæde at høre forelæse adskillige Stykker af hans skjønne Reisedigte, er for et Par Dage siden afreist i Forening med Maleren *Jensen* til Florentz.[4]) Jeg tog den sidste Afskeed med disse Venner om Aftenen i Spiseqvarteret la Sciara, hvor jeg bragte *Ingemann* en Musik, som jeg efter bedste

---

[1]) Gioachimo Antonio Rossini (1792—1868) havde dengang endnu langt fra naaet sin senere mægtige Berømmelse, den han først gik i Møde i Paris som Direktør for den italienske Opera.

[2]) Kort efter modtog Bay den med saa megen Længsel ventede Forlængelse af sin Orlov fra den afrikanske Konsulatsdirektion, og i Midten af Juli forlod han Rom og rejste til Neapel.

[3]) Uddrag af Journalen.

[4]) Ingemann har i „Reiselyren" i Digtet „Afskedsfes i Storta, 27. April

Evne havde sat til hans smukke Reisesang: „Hver Dag sig Hjulet drejer“ osv.[1])

Jeg er oprigtigen talt ikke ret fornøiet med denne Musik, Rhytmussen generer mig og jeg har i lang Tid gaaet og piint mig for at give den den nødvendige Expression, hvilket er vanskeligt, da den hele Sang skal være i en levende Bevægelse og dog have et melancholsk Anstrøg, især i den sidste Strofe, som bestandig er en Modsætning. —

Det er besynderligt nok, hvilken usædvanlig Virkning Rom har paa min Sindsstemning. Endskjøndt jeg af Naturen har en overveiende Disposition til Lystighed og Spøg, har jeg dog aldrig, siden jeg forlod Barnealderen, kunnet være ret glad og lykkelig i mere end en halv Times Tid ad Gangen, og stundom i langt kortere Periode, og selv i de allerlystigste Selskaber har en ubetvingelig Alvorlighed og endog stundom en melankolsk Utilfredshed bemestret sig mig. Her i Rom følge disse Humeur-Perioder hinanden med langt større Hurtighed. Blodet farer hurtigere omkring i mine Aarer, og mit hele Nervesystem har faaet saadan en Irritabilitet, at jeg uophørlig maae gaae fra een Yderlighed til en anden; enten maae jeg lee eller græde, og den sædvanlige gamle Veemodighed, hvorved jeg føler mig saa gandske ene og forladt midt i en Menneskevrimmel, følger mig, og min hele Sjæl concentrerer sig i een eneste idealsk Tanke eller Erindring. Denne Drømmetilstand overfalder mig oftere og heftigere her og bringer mig til at søge Eensomhed. Saaledes var for nogle Dage siden en Fest i en Landsbye kaldet Gensane [Gen-

1819“ (Saml. Skr. IV. Afd. Bd. 5. S. 195) besunget sin Ven Bays Ankomst til Rom i disse Strofer:

Nys en Sangfugl til os flyede
Livsglad fra barbarisk Kyst.
Med de milde Hjertetoner,
Som fra danske Pigelæber
Skjønt gjenklang i Vang og Høisal
Har han smeltet Romerhjerter,
Som Barbarer hist han rørte,
Som han glæder danske Mand.

[1]) Se Ingemanns Saml. Skr. IV. 5. S. 424.

zano], som kaldes Blomsterfesten formedelst endeel skjønne Løvhytter etc., som Indbyggerne opslaae, og som drage en Mængde af Roms beaumonde did; *Lunzi* og flere af Landsmændene toge derhen; men jeg følte mig ikke stemt til Lystighed og blev alene hjemme. — —

Neapel, 26. Julii 1819.

Motto:
Jeg er en Mand, som har saa vidt omvandret.
[Gammel Drikkevise af P. M. Trojel.]

Naa! endelig kom jeg da løs fra det gamle Rom, det holdt sgu haardt, og nu sidder jeg da midt i Neapel, seer Luer at fuse ud af Vesuvius og kan ikke nægte, at det jo er det meest maleriske Naturen kan fremvise. Da jeg imidlertid først ankom hertil i Forgaars Aftes, kan jeg endnu ei give nogen videre Beskrivelse; men forbeholder mig denne til længere hen.

Jeg afreiste fra Rom d. 21de med en Veturin i Selskab med en Fægtemester fra Milano og hans Kone, som ogsaa er Fægtemester og gav offentlige Forestillinger i Rom. Mine øvrige Kammerater vare 4 Tydskere fra Baiern. Vi reiste gjennem Velletri, de pontinske Sumpe, Terracina, Capua og slap Gudskeelov heelskindet igjennem, endskjøndt Veien vrimler af Røvere. Der er rigtignok Piquetter af Soldater næsten ved hver Miil; men disse ere for en Deel selv Gavtyve eller Kujoner. Egnen omkriug Terracina er skrækkelig vild, bjergig og skovrig, altsaa fordeelagtig for Røverne.[1]) Flere Steder bleve vi advarede og tilbudt Dragoner-Eskorte; men vi vare raske Drenge og afslog det. Vi havde besluttet at forsvare os, og Madammen havde til den Ende en Dolk i Ærmet, som hun havde isinde at putte ind i den første Røver, som præsen-

[1]) I Scribes og Aubers Syngestykke „Fra Diavolo el. Værtshuset i Terracina" er Handlingen da ogsaa henlagt til denne Egn. Se iøvrigt om disse Røvere og om deres bekendte Overfald Aaret før i Olevano paa Direktøren for den kgl. Kobberstiksamling i Kbhvn., Baron Rumohr: Museum 1894, I, S. 91.

terede sig. — — Reisen varede 3½ Dag og jeg betalte Veturinen herfor omtrent 10 Piastre, heri indbefattet som sædvanlig Middagsmad med Viin og Natteleie samt Drikkepenge; dette kan jeg ei sige er saa dyrt.

I Nærheden af Neapel bliver Vegetationen og Frugtbarheden betydeligen større; man kjører i en evig Allee af store Træer forbundne med Viinranker, der hænger i Festons fra det ene til det andet; men Skade er det, at man ei kan see Neapel eller Havet førend ligesom man kjører derind, endog Vesuv skimtes kun af og til. Om Dagen seer man kun en Røgskye at stige op af dette Bjerg; men om Aftenen, naar Solen er gaaet ned, flammer der en rød Lue ud af det. Vanskelig vil man giøre sig et Begreb om det morderlige Spektakel paa Neapels Gader, naar man ei har været der, især i Gaden Toledo, som er den største og omtrent ¼ Miil lang; den er saa bred som Amaliegaden og belagt med brede Fliser. Der er næsten bestandig tvende Rækker af Vogne, især Karrioler, som fare frem og tilbage; den Mængde Vahre, som sælges her paa Gaden, falbydes med en gruelig Skrigen, og om Aftenen Kl. 6, da alle Mennesker spadsere, kan man kun med Møie trænge sig frem. Folk af bonton kan ei være bekjendt at gaae tilfods, men maae kjøre; derfor seer man ogsaa de brillanteste Equipager i Hundredviis at age majestætisk frem og tilbage.

3. August.

Min Ven *Vogt*,[1]) som jeg lærte at kjende i Paris, modtog mig strax ved min Ankomst med den største, ja meest paafaldende Venskabelighed; thi han paastod, at jeg ufortøvet skulde flytte med Pik og Pak ind i hans Huus, spise og drikke hos ham og lade som jeg var hjemme. I Førstningen satte jeg mig naturligviis imod denne uhyre og uhørte Artighed; men da han nu ende-

[1]) Etatsraad Vogt (se Bays Efterl. Pap. I, S. 118) levede ugift lige til han 1846 ægtede Billedhuggerinden Adelgunde Herbst.

lig absolut vilde, frygtede jeg at gjøre ham vred ved at sætte mig længere imod det. Jeg lever nu her som en Matador, faaer herlige Fødemidler og Opvartning i alle Ender og Kanter. Jeg begynder næsten at troe om mig selv, at jeg maae være en meget elskværdig Person, thi overalt hvor jeg kommer, modtages jeg med aabne Arme og overfuses med Høflighed.

Fra den *Terzianske* Familie i Rom maatte jeg ordentlig liste mig hemmelig væk, thi det var blevet aftalt, at jeg ei maatte tage Afskeed; jeg puttede derfor den sidste Aften jeg var der et Brev i en Bordskuffe, hvori jeg gav dem mit Levvel. Jeg kom hver evigste Dag i dette Huus, lærte at kjende *Teresina* og hendes Søster *Nina*, tvende usigelig elskværdige og talentfulde Piger, og jeg er endnu gandske forstemt ved at have maattet skilles fra dem.[1]) Jeg føler, at jeg egentlig ei er indrettet til at reise, thi naar jeg kommer paa et godt Sted, suger jeg mig fast ligesom en Snegl.

Jeg har i disse Dage gjort en meget interessant Tour. Et Selskab, navnlig af Schweitzere og tydske Kunstnere, som jeg havde lært at kjende i Rom, vare alt i Forveien gangne til Pæstum og Salerno, og efter Aftale skulde jeg møde dem i Castello al mare for at reise videre i Forening til Øerne. Jeg indskiber mig altsaa Torsdag Morgen i en stor Baad med 3 Master, som gaaer hver Dag did, og med en stiv Kuling farer jeg til C. al Mare i omtrent 1¼ Time. Jeg løb omkring at finde de andre, og da jeg mod Aften atter hørte mig for i det Værtshuus, hvor jeg formodede at de vilde tage ind, fandt jeg en Seddel fra Kammerjunker *Wind* (en Landsmand fra Fyen, Kavallerieofficier,[2]) Skade at der mangler de tvende Stavelser *beutel* i hans Navn,

[1]) I den store Journal paa 4 tykke Bind, som Bay har forfattet om sin Rejse 23 Aar efter (1842—43), fortæller han interessant om Gensynet i Rom med Familien Terziani. Det er for vidtløftigt til her at gengives. Moderen er død, men hans Veninder Terezina og Nina er da gifte og hjemfarne.

[2]) Kammerjunker, Premierlieutenant i fynske Regiment lette Dragoner Christian Andreas Vind til Sanderumgaard og Bækkeskov (1794—1869). Senere Hofjægermester, Kammerherre.

thi det vilde være mere passende), at det samtlige Selskab havde været der, og da de ei kunde finde mig, vare de gangne til Vico, hvorfra de næste Morgen vilde gaae til Øen Capri. Jeg op næste Morgen Kl. 3 og i en Baad til Vico; men da jeg ankom dertil, fik jeg at høre, at Selskabet var taget til Sorrento. Jeg atter i en Baad og afsted til Sorrento, hvor jeg omsider traf dem i et Værtshuus halv opædte af Væggeluus og Lopper, som Sengene havde været fulde af. I Sorrento besaae vi Tassos Huus og nogle Antiquiteter og gik nu tilsøes til Capri.[1])

Napoli, 23. August 1819.

„Vedi Napoli e poi muori".

Endnu er jeg i denne mærkværdige Stad eller for at tale poetice: det yndige *Parthenope*, som er bygt paa Ryggen af en Sirene, og en af de væsentligste Grunde hertil er, at den Skipper, med hvem jeg alt for 8 Dage siden skulde gaae til Livorno, har paa sædvanlig Skippermaneer narret mig indtil Datum, og Vorherre maae vide, naar han engang bliver klar.

Imidlertid trøster jeg mig, thi det er just ingen Ulykke at være i Neapel. I Begyndelsen kan jeg ikke nægte, at jeg jo ofte kjedede mig paa Sirenens Ryg, da jeg ingen Bekjendtskaber havde og travede ganske mutters ene og vildfarende omkring. Men nu, da jeg peu à peu er blevet introduceret i den musicalske Verden og løber fra det ene Academie til det andet, farer Tiden afsted med sin sædvanlige Ørneflugt. Jeg har hørt megen smuk Sang, og i brillante og talrige Concerter, hos de meest distingverte Familier, har jeg sjunget Duetter med tvende af Neapels første Sangerinder.

Apropos! Du er formodentlig meget nysgjerrig efter at vide noget om Theatret S. Carlo? — Vistnok er det,

[1]) Beskrivelsen af Capri, der intet indeholder af særlig Interesse — og hvor den blaa Grotte endnu ej var opdaget — forbigaaes, ligesom Hjemrejsen over Ischia, Procida og Pozzuoli til Neapel.

at det er det største og eleganteste Theater jeg endnu har seet. Det er en uhyre Bygning og alt indvendig forgyldt og prydet med Basreliefs og Stuccaturarbeide. I Midten er Kongens store røde Fløiels Loge, og Parterret overalt besat med Bænke. Orchestret er meget talrigt; men langt fra ei saa godt besat som vort, ei heller saa godt som den store Opera i Paris; man mangler især en god Anfører. Der er 8 Contrabasser og 8 Violonceller (NB. de første har kun 3 Strenge og en daarlig raspende Lyd, ligesom Fagotterne, der klinge ligesom Spyfluer).

Da jeg iforgaars drevet af en uimodstaaelig Tilbøielighed til en Kop Kaffe gik ind i Kaffehuset „Den gyldne Løve" *(il leone d'oro)* — du kjender det nok, dér hvor den lille tykke Madamme sidder og skjænker, fik jeg det fortvivlede Indfald at læse Aviserne og fandt just deri følgende yderst interessante Artikel: En vis Hr. *Massimini* fra Turin har opfundet en Methode at undervise i Musik, hvorved Generalbas eller Contrapunkt-Studiummet bliver gjort langt lettere, kortere og fatteligere end det før har været. Man har gjort Forsøg og med Forundring seet, med hvilken særdeles Hurtighed Eleverne ere komne til at exeqvere vanskelige Sager og skrive correct Musik. Denne Methode har vundet Regjeringens særdeles Bifald og er indført i Lyceet i Bologna som Basis for Musikundervisningen.

Nu kan Du let forestille Dig, at min første Tanke ved at læse dette var: Fanden gale mig! og dernæst da jeg fik Tid til koldere Overlæg tænkte jeg som saa: dersom Du nu ikke skulde over til det forbandede, infame, forpestede, asensagtige Røverhul, da skulde Du missen reise til Bologna og med den uhyreste Anstrængelse studere denne nye Methode, skrive en Afhandling over den og sende den hjem til Danmark at bekjendtgjøres. Theoretisk Musik-Studium er umaneerlig forsømt hjemme hos os, vi have ingen offentlig Indret-

ning, og nu da *Kunzen*[1]) er død, næsten ingen som giver sig af med at undervise i Generalbas. I en Tid, da man gjør saameget for Oplysningen, adopterer Lancastersk Undervisningsmethode[2]) og endog sender Kunstnere ud for at spille paa Violin etc. etc., synes mig, at det ei vilde være af Veien ogsaa at sørge lidt for den theoretiske Musik og derved aabne Skranken for mangt et fædrelandsk Genie, der, naar han fik en rigtig og systematisk Veiledning, kunde træde frem som Componist uden at vi behøvede at tage vor Tilflugt til Tydskere og andre Udlændinger. Vi eie ikke en eneste fortrinlig Sanger eller Sangerinde og saare faa, der ere istand til at spille efter et Partitur. Dette er det især, som den nye Bolognesiske Methode skal betydeligen lette, og saalænge vi ei forstaae det hjemme hos os, kunne vi aldrig faae noget rigtigt Begreb om den italienske Musik, som upaatvivlelig er den fortrinligste og værdigste at vælge til Mønster.

Nu har jeg ikke kunnet undlade at anstille følgende Reflexion: dersom Vedkommende hjemme i Kbhvn. vare fornuftige nok til at indsee, at jeg aldeles ikke har noget nødvendigt at bestille i Algier og at min Nærværelse er gandske aldeles overflødig, ja *Holsten* har selv mange Gange gjentaget, at jeg kunde blive borte i Guds Navn saalænge jeg vilde, thi jeg havde intet at forsømme dermed; dersom høie Vedkommende tillige vilde overveie, hvor urimeligt og endog ubilligt det er at jage et Menneske ind i et forpestet Land og exponere hans Liv uden nogen anden Grund end pro forma, da ingen spørger efter ham, da kunde man i det Sted tillade ham at blive et Par Maaneder indtil videre og lade ham forsøge at være sit Fædreland nyttig paa anden Maade end ved at reenskrive en Rapport hver an-

[1]) Kapelmesteren ved det kgl. Theater i Kbhvn., Professor Frederik Ludvig Æmilius Kunzen (1761—1817).

[2]) Lancaster-Undervisningsmetheden eller, som den kaldtes herhjemme, „den indbyrdes Undervisning" naaede i sin Tid vid Udbredelse og hørte til Frederik den Sjettes Ynglingsideer.

den Maaned. *Vogt* paastaaer, at jeg skal skrive og gjøre Forestillinger desangaaende; men jeg tør sgu ikke vove det, især nu da jeg har faaet Prolongation. *Rosenkrantz* kunde blive gal i Hovedet og lade mig lure min Død paa videre Befordring. Føl Dig imidlertid varligen for om der skulde kunne være noget at gjøre, om man skulde torde tale til Hs. Majestæt Kongen, som jo kjender mig og siden min Cantate i Latinskolen[1]) lader til at have fordeelagtige Tanker om mit musikalske Talent. Tal med *Brorson*; jeg forholder mig imidlertid passiv i Livorno og haaber med Guds Hjelp, at der ei saasnart gaaer noget Skib til Algier.

I Morgen agter jeg at kjøre til Herculaneum og Pompeji, og om Natten at stige op paa Toppen af Vesuv og kikke ned i Hullet, bare jeg ikke faaer en Steen i Næsen! — Det er rigtignok sandt, at Neapels Golf er noget af det meest henrykkende man kan see, især om Aftenen ved Solens Nedgang, da alt har en magisk Belysning og de omliggende Øer synes saa nær. Tit standser jeg hensjunken i Betragtninger og savner saa inderlig en Ven at dele min Beundring; jeg siger 100 Gange til mig selv: Død og Pine, hvor det er deiligt!! Men hvad kan det hjelpe?

Napoli, 31. August 1819.

Naa! nu har jeg da endelig været oppe paa det ildsprudende Bjerg Vesuvius. Jeg har ogsaa været i Pompeji og Herculaneum, men jeg glemmer aldrig den Reise! Det var d. 24de om Morgenen gandske tidlig at jeg tiltraadte den i Selskab med en gammel Franskmand ved Navn *Saint-Ange*, som har 3 smukke Døttre og en fransk Domestique ved Navn *Bastian*. Vi kjørte gjennem Byerne Portici, Torre del Greco og Torre dell'

[1]) Ved Indvielsen af Metropolitanskolens Bygning 23. April 1816 havde Bay skrevet Musikken til Cantaten.

Annunziata. Tæt ved den sidste er Indgangen til Pompei, som ligger dybt begravet mellem Viinbjerge og Askehobe og hvoraf en meget betydelig Deel er opgravet. Man behøver virkelig ikke at være Antiqvarius eller sentimentalsk for at føle sig gandske besynderlig tilmode og blive sat i en særdeles interessant og høitidelig Sindsstemning ved at vandre her omkring i de ensomme Gader, hvor man endnu seer Hjulsporene, og [ved] at træde ind i Huse og Boutiquer, hvis Vægge endnu have conserveret sine Farver og Decorationer. Den Tanke, at denne Stad for 16 à 1700 Aar siden har været beboet af en saa stor Nation som Romerne, at den var Opholdsstedet for store Mænd som Plinius, Sallust etc., Synet af de stolte Templer, hvor Guderne dyrkedes, og Synet af Alterne, hvor Offrene brændtes, har især for en gammel Student, hvis Indbildningskraft fra Barndommen har været fyldt med disse Billeder, noget usigeligen tiltrækkende, Tanken om den skrækkelige Maade hvorpaa disse ulykkelige Mennesker saa pludseligen kom af Dage, og de mange Grupper af Cadavere, som man har fundet i Kjeldere og Hvælvinger, hvorhen de vare tyede for at undgaae den uhyre Askeregn, maa bringe ethvert følende Menneske til at grue og tænke: Vor Herre bevares! — —[1])

Kl. kunde omtrent være 8, da vi i Resina bestege 2 dygtige Esler, og ledsagede af en Guide med en stor Beegfakkel begyndte vi Reisen op ad Vesuv. Betydelige Ildcolonner fore af og til ud af Bjerget og saae heelt majestætisk ud i Nattens Mørke. Efter nogle Timers Stigen ankom vi til en Eremit, der har sin ensomme Bolig heroppe, der er vel indrettet til at modtage trætte Reisende. Da det var vor Hensigt ligesom andre Reisende at see Solens Opgang fra Bjergets Top og vi tillige behøvede Kræfter til den forestaaende Reise til Fods, lagde vi os paa Eremitens Løibænk til

[1]) En detailleret Gennemgang af Pompejis da afdækkede Seværdigheder er forbigaaet.

at slumre indtil Kl. 2, da vi, vækkede af Guiden, forlode Leiet og bestege Eslerne. —[1])

Vi lode nu Eslerne blive staaende under en Drengs Opsigt og begyndte den møisomme Reise til Fods op ad Bjerget. Al Vegetation hører op, og man gaaer i lutter Aske og paa Lavaklumper; hertil kommer, at Bjerget er meget steilt, saa at man tit maae gaae ligesom Katten paa alle fire. Især var det yderst penibelt for den stakkels gamle Mr. *Saint-Ange*, der, skjøndt en Engel, desværre ingen Vinger havde, men maatte lade sig trække i et Toug af Føreren, der skreed i Forveien med en stor Beegfakkel i Haanden, det saae heelt romantisk og høitideligt ud i Nattens Mørke. Efter omtrent tvende Timers Kravlen og endeel Udhvilinger kom vi endelig næsten til Toppen. At nærme sig til Krateren var ei at tænke paa, Bjerget spyede nogle forskrækkelige Ildcolonner, med stor Bragen fore en Mængde gloende Stene op i Luften og trillede gandske røde ned ad Bjergets Sider. Omtrent hver 3die Minut kom en slig Explosion og var unægtelig noget af det høitideligste man kunde tænke sig, især at see i Mørket. Paa vor kyndige Ledsagers An- og Tilsvar vovede vi os noget høiere op for at see den flydende Lava, med største Forundring betragtede jeg her den røde Ildstrøm, der slynger sig ligesom en levende Slange ned ad Bjergets Top, sagte bølgende ligesom Olie. Der var en rasende Hede, og det sveed bandsat i Ansigtet. Ret ligesom jeg stod og betragtede denne Strøm, kom pludselig en saa gruelig Explosion udaf Krateren, som vi nu vare temmelig nær, at jeg tænkte: „Død og al Ulykke, nu ere vi nok forlorne!“ Tænk Dig en Ildcolonne uden al Overdrivelse af Tykkelse og Høide som Rundetaarn komme farende ud og de gloende

[1]) Brevet er her afbrudt, men Fortsættelsen af Vesuv-Expeditionen er fortalt i et Brev fra Livorno, hvortil Bay var kommen midt i September efter en lang og farefuld Sørejse.

Stene høit i Luften at sprede sig ud til alle Sider lige over Hovedet paa os; vi bukkede os alle uvilkaarligen ned, ja selv Føreren blev yderst bestyrtet, de gloende Stene faldt trindt om os ligesom Hagl, og en gruelig stor Djævel trillede ganske tæt forbi mig. „Her er ei godt at være," tænkte jeg og tøflede afsted med største Hast. Rundt om seer man store gule Svovelklumper, som ryge og brænde, man er her som i en vild Ørken midt i den meest paradisiske omgivende Natur. Himlen rødmede alt mere og mere i Øster, og snart nøde vi det henrykkende og imponerende Syn af Solen, der hævede sig over Calabriens Bjerge. Det var den herligste Naturscene, man kunde tænke sig; lidt efter lidt oplystes Neapels Golf med sine fortryllende Øer, der syntes at svømme paa den spejlglatte og rolige Flade, og de skjønne Smaabyer og Ruinerne af Pompei; kort sagt, det var en Morgen, som umueligen lader sig beskrive.

Vi ankom tilbage til Neapel omtr. Kl. 11 og vare inderlig veltilfredse med vor Reise. Nogle Dage derefter foretog jeg mig i Forening med en ung russisk Maler en Reise til Pozzuoli, Baiæ, Bauli etc. og besaae her en Mængde Templer, som jeg dennegang ei faaer Tid at omtale.

Dette være nu nok om Neapel. Jeg følte ingen Smerte ved at forlade denne By, thi det frygtelige Spektakel og Vrælen paa Gaden var mig modbydelig og gandske imod min Natur. Rom derimod havde noget usigeligen tiltrækkende for mig, og *Brøndsted* tilskriver mig, at jeg strax maae komme tilbage, det er alle mine Venners og Veninders Ønske; men jeg kan sgu ikke hjelpe dem, jeg har hverken Tid eller Penge dertil, saa gjerne jeg end vilde.

Livorno, 12. Novbr. 1819.

— — Jeg har i denne Tid hver Postdag havt Pennen i Haanden for at tilskrive Dig, men har atter lagt den

bort af Mangel paa Stof at skrive om. Intet mærkværdigt er forefaldet her i Livorno.

Det glæder mig meget, at min Contrafey er lykkeligen kommen i dine Hænder.[1]) Nu har jeg dog den Trøst at være kommen in effigie til mit kjære Fødeland at hilse paa mine Venner. Gudskelov, at I finde det ligt. Vor brave Landsmand, *Jensen*, som studerer i Rom, og som jeg dagligen omgikkes med, har malet det af Venskab for mig og uden min Anmodning, naturligviis uden Betaling. I Algier havde den franske Viceconsul alt for længe siden gjort mit Portrait en mignature, hvilket jeg havde isinde at sende Dig; men da alle fandt, at *Jensens* var mere ligt, foretrak jeg dette. Imidlertid kan jeg i Anledning af den alvorlige Mine, Du finder deri, og som fandtes maaskee endnu mere i det algireenske Ansigt (ingen Under, om saa var, synes mig), anføre et lille Vers, som jeg havde sat under dette, nemlig:

> Tag disse Træk og kjend din Ven i dem;
> men seer Du ham som før ei munter smile,
> Du undres ei! fra Dig og fra sit Hjem
> Han er jo over fire hundred' Miile!

Jensen har sagt, at naar det bliver smudsigt, kan man blot vaske det af med reent Vand og en Svamp, samt at det egentlig burde sættes i en bred og huul Ramme for at gjøre sin behørige Virkning. Gjør nu, hvad Du vil, min Snut; men gjør mig blot den Fornøielse at hænge mig i din Stue, thi der er sgu intet Sted, hvor jeg hellere vil være. For Resten i Anledning af de mange Taksigelser herfor, siger jeg blot som sædvanlig: Vær saa god at sætte paa Hovedet! —

Jeg skal nok see at udhale mit Ophold her saa længe som muligt; i disse Dage gaae tvende Skibe til Algier,

---

[1]) Se Bays Portræt, malet 1819 af C. A. Jensen i Rom, foran i Bays Efterl. Pap. I. Det ejes nu af Bays Datterdatter, Fru Henny Panduro, f. Køster. Thorvaldsen havde Billedet med sig fra Rom, da han rejste til Kbhvn. 1819.

og jeg lader dem naturligviis gaae i Guds Navn; det vil altsaa vare nogen Tid, inden der atter bliver Leilighed.

Livorno, 3. Decbr. 1819.

Motto:
Naar Nøden er størst, er Hjelpen nærmest!

— En Begivenhed, som gandske nyeligen er indtruffen, lader mig skimte en lille bitte Straale af Haab i den Dunkelhed, som indhyller min Fremtid, og — denne Begivenhed er Hs. Høihed Prinds *Christians* Ankomst til Toscana.[1])

Du veed rimeligviis, at Baron *Schubart*, som var paa Reisen til Kbhvn., vendte tilbage med Prindsen og Prindsessen til Italien som Veiviser og Raadgiver, og skulle de nu være i Venedig og ville indtræffe i Florentz omtrent d. 12te eller 13de hujus. Du veed ogsaa, at jeg har den Ære at være personligen kjendt af Prindsen, ja, endog hele min Familie, at Han flere Gange i Amateur-Concerterne i Store Kongensgade har complimenteret mig etc., at jeg i al Underdanighed har tilstillet Hds. Høihed Prindsessen en Samling af mine deilige og berømte Romancer (hvilke endogsaa nu ere komne til Italien i *Petersens* Guitarre-Sager[2]) med en Mad. *Dalgas*, f. *Stibolt*, fra Kbhvn.,[3]) som for nogle Uger siden var her i Livorno og viiste mig dem til min store Forundring), — at Hds. Høihed endog

[1]) Efter at Prins Christian Frederik (Christian VIII) i Slutningen af 1814 havde udspillet sin politiske Rolle i Norge, ægtede han 1815 Prinsesse Caroline Amalie og blev Guvernør i Fyen. Prinseparret var ikke velset ved Frederik VI's Hof og foretog sig Rejser til Udlandet i Aarene 1818—22. I Decbr. 1819 kom de til Rom, men under Krigsuroligheder, da de østrigske Hære gennem Kirkestaten rykkede mod Neapel, rejste de i April 1821 fra Rom til Paris.

[2]) I. W. C. Pedersen har udgivet „Journal for Guitarre" 1. Aarg. (Loose) og „Samling af Musik for Guitarre og Sang" (Sönnichsen).

[3]) Johanne Thomine Dalgas, f. Stibolt (1792—1871) var nylig bleven gift med Jean Antoine Dalgas (1788—1835), der var Købmand i Neapel, men senere i Kompagni med Broderen Chr. Aug. Dalgas i Livorno (se Bays Efterl. Pap. I, S. 190). Blandt hans Sønner var Dyremaleren Carlo Dalgas og Hedesagens Forkæmper Oberstltn. Enrico Dalgas. Han var lige ankommen til Livorno med sin unge Kone og sin Søster.

efter *Adlers*[1]) Udsagn har værdiget dem sin fortrinlige Opmærksomhed og synger dem alle tilhobe, at Høisamme har ønsket at see og takke mig etc. etc.

Da jeg nu gjerne prøver en Ting, „Gud forlade mig min slemme Synd," som Skolemesteren siger i „Freyas Altar," har jeg nu altsaa fattet den nydelige og særdeles skarpsindige og uinteresserte Plan at begive mig over Hals og Hoved til Florentz, som kun er en Dags Reise herfra, gribe Hs. Høihed i Flugten og gjøre ham min underdanigste Opvartning, offerere Hendes Høihed i allerumaneerligste Ydmyghed en lille net copieret Samling af mine nyere ubekjendte afrikanske Kompositioner samt en nydelig, lang, forgyldt Flaske med Rosen-Essenz, foresynge dem nogle italienske og arabiske Viser, tale ud af Bugen (hvori jeg nu har faaet en saa stor Færdighed, at jeg frembringer indtil 5 forskjellige Stemmer) — kort sagt, anvende alle mine Naturgaver baade von unten og von oben for at insinuere mig og opnaae Hosernes Grønhed hos Høie Vedkommende. Dersom jeg nu mærker, at det lykkes mig nogenlunde, vil jeg stræbe at gribe et beleiligt Øieblik til at aabne mig for Hs. Høihed, exponere ham min sørgelige barbariske Forfatning samt min rasende og ubetvingelige Enthusiasmus for min Kunst og mine Studeringer og udbede mig Hans Protection. Maaskee vil da Aabningen have heldige Følger, og Han kan da vel ikke være bekjendt at lade mig gaae bort som iniquæ mentis asellus med nedhængende Øren. Jeg har tillige en vigtig Talsmand i *Schubart*, som før sin Afreise lovede at arbeyde for mig som en Tyrk, at tale med Kongen etc., og for at sætte alle Maskinerier i Bevægelse har jeg ogsaa tilskrevet *Brøndsted* i Rom, som staaer i megen Yndest og fortrolig Correspondance med Prindsen, at han skal gjøre sit til og anbefale mig paa det bedste. Jeg vil ligeledes sætte min Ven, Grev *Rantzau*,

[1]) Johan Gunder Adler (1784—1852) var fra 1814 Privatsekretær hos Prins Christian Frederik og Kabinetssekretær, da denne blev Konge.

ud paa ham. *Kaas*[1]) og *Adler*, som er med Prindsen, kjende mig ogsaa nøie, og jeg tør da vel i det mindste smigre mig med en artig Modtagelse. Quid tibi videtur nu om dette Castel? — Umuligt er det dog ikke, at jeg kunde erholde en forlænget Permission og et Par Louisd'orer til at fornøie mig for i Carnevalen. Hvem kan vide Peer Poses Lykke! Hvo? — og — kommt Zeit, kommt Rath.

Florentz, 20. December 1819.

Motto:
Her maae handles! — Iffland.

Vær saa god at lukke for nogle Øieblikke Dine theologiske Bøger i, stop en Pibe Tobak og nægt Dig hiemme, ifald der kommer nogen, paa det at Du med behørig Rolighed overeensstemmende med Naturen kan læse dette meget interessante Brev. — —

§ 1.

Den 14de hujus om Morgenen Kl. 7 afreiste jeg i Selskab med Hr. Consul *Ulrich*,[2]) der havde været galant nok til at tilbyde mig en Plads i sin Vogn for overensstemmende med min diplomatiske Plan at støde sammen med Hs. Høihed Prinds *Christian* med Følge i Florentz, hvor han efter Baron *Schubarts* Skrivelse skulde indtræffe omtrent paa den Tid. Det gik temmelig rask, vi skiftede Heste i Empoli, og for ei at øde Penge til Spise og Drikke underveis i Værtshusene, havde Consulen eller rettere hans elskværdige Kone (den modbydeligste Havgasse, jeg nogensinde har seet, og en Fabel for hele Livorno) medgivet *een* stegt Kyl-

[1]) Kammerherre Conrad Frederik Clauson-Kaas (1782–1853) blev 1805 som Sekondlieutenant Adjutant hos Prins Christian Frederik og fulgte som Ritmester denne til Norge 1813. Aaret efter blev han Marskal hos Prinsen til 1825, da han blev Toldforvalter i Langenfelde til 1840.

[2]) Johan Christopher (ikke Christian) Ulrich († 1835), en Fætter til den fhv. Generalkonsul G. F. Ulrich i Algier, var fra 1801 Konsul i Livorno og blev 1824 Generalkonsul. Sønnen Johan Peter Gottlieb Ulrich var adjungeret Konsul, blev Kommerceraad 1836 og tog Afsked 1837.

ling, et Par Kringler og en Flaske Viin, hvilke vi fortærede i Vognen. Du vil sikkert erindre Dig fra gamle Dage, at vor Herre stedse har begavet mig med en velsignet Appetit. Denne er Himlen ske Tak en af de Egenskaber, jeg endnu har conserveret fra mit Fødeland, og den yttrer sig fornemmelig paa Reiser (Luften tærer) undertiden med saadan en Voldsomhed, at jeg er nødt til at paatage mig Alexander Christopher Safts Rolle,[1]) som skal have saamange Ting i Hovedet paa eengang. Du vil altsaa let indsee, at dette Maaltid fra om Morgenen til om Aftenen mere tjente til at forøge end at formindske Appetiten. Jeg fik gandske ondt i Hovedet af bare Sult, holdt i Tankerne de meest energiske Spottetaler over Gjerrighed, og da vi ankom Kl. $7^1/_2$ om Aftenen til Florentz og stege af hos min gamle Værtinde, Madame *Humbert*, var min første Tanke: Her maae handles! Jeg foer som en Lynstraale op i Kjøkkenet, bad Madammen i umaneerligste Hast at dække Bord, og neppe havde jeg sagt det, førend: Vips! ligesom ved Fortryllelsen i „Zemire og Azor“[2]) stod der Frikasée, Kalkunsteeg, Kartofler, Salat, Parmesan-Ost, Æbler, Viindruer og den deiligste Florentiner-Viin mig for Snabelen. Jeg fik nu at vide, at Prindsen netop var ankommen samme Aften, og at han logerede hos *Schneider* (det brillianteste Vertshuus ved Arno-Floden). Det kunde nu ikke gaae an at gaae strax derhen, og jeg begav mig derfor hen paa Theatret at see 2den Act af „l'Italiane in Algeri“; men under al Kritik slette Sangere i Forening med den naturlige Modbydelighed, jeg har for dette Land [ɔ: Algier] gjorde, at jeg kjedede mig og gik bort, inden det var til Ende.

§ 2.

Næste Morgen tidlig kom en Billet fra *Schubart* (hvem vi strax havde meldet vor Ankomst), at Hs.

[1]) Se Side 25.

[2]) Zemire og Azor, Syngestykke med Musik af Grétry, opført paa det kgl. Theater fra 1777.

Høihed ønskede at modtage os Kl. 10. Vi altsaa strax i Uniform og i en Kareth derhen. Jeg gik først hen at hilse mine gamle Bekjendtere *Adler* og Marschallen *Kaas*, som modtoge mig med al den Inderlighed og Venlighed, som charakteriserer vore Landsmænd, og gjorde mig en Mængde Spørgsmaal om Algier etc. Vi bleve nu forestillede Hs. Høihed. Han gjenkjendte mig strax, spurgte mig, om jeg havde bragt min Guitarre med, og da jeg benægtede det, sagde han: „Da maae De endelig see at skaffe Dem en, thi De skal synge og spille for os.“ Hertil kom endnu endeel Complimenter om mine rige musicalske Talenter, som han endnu erindrede sig fra Kbhvn., Tale om Algier — og en Invitation til at spise til Middag ved Taffelet. — Jeg gjorde en dyb Reverents og gik. — Dette var nu en ganske smuk Begyndelse, synes mig!

Jeg gik nu op i Galleriet at see lidt paa den medicæiske Venus, da jeg pludselig hører nogen bagved mig: „Pst-pst-Bay!“ Jeg vender mig om og seer — min Ven *Jensen*, som malede mig i Rom; han blev gandske sjeleglad, da jeg fortalte ham, at man i Kbhvn. fandt hans Stykke saa overmaade liigt. Hs. Høihed med Suite kom ogsaa her, og i Hans Kjølvand gik jeg hver Dag at besee Florentzes Mærkværdigheder.

Om Middagen, førend man gik til Taffels, havde jeg den Ære at blive forestillet Hds. Høihed Prindsessen, som modtog mig med en elskværdig og nedladende Venlighed og takkede mig i de naadigste Udtryk for de „deilige“ Romancer, jeg havde givet hende i Kbhvn. Hun beklagede, at hun ei havde havt Leilighed at see mig og takke mig før min Afreise etc. etc. Hun har tvende Hofdamer med sig, hvoraf den ene er Frøken *Waltersdorff*,[1]) den anden en liden tydsk Dame, hvis Navn jeg ei veed. Efter Taffelet beærede Hun mig

[1]) Marie Ernestine Wilhelmine Waltersdorf (1792—1853) Hofdame hos Prinsesse Caroline Amalie 1815 og Kammerfrøken, da denne blev Dronning. — Ældste Hofdame hos Prinsessen 1819 var Frederikke Urne (1793—1835), der havde været Hofdame hos Hertuginde Louise Augusta, Prinsessens Moder.

atter med en lang og naadig Conversation, og jeg maatte fortælle Hende en Mængde om Algier, om Pesten etc. Prindsen hørte til, og jeg krydrede nu min Beskrivelse med nogle saa umaneerlig barbariske Anecdoter, at det gjøs i begge Deres Høiheder, og de ynkede mig noget forskrækkeligen. — Dette var just, hvad jeg ønskede, og et Præludium, som gandske klogeligen af mig var beregnet, for at sætte dem ind i den Toneart, som bedst convenerede mig.

Apropos, en lille Episode: I samme Vertskuus logerede endnu en kongelig Familie, nemlig *Hertugen af Würtemberg*, som i lang Tid var i dansk Tjeneste og Gouverneur i Kbhvn.,[1]) med sin Gemalinde og Suite. Denne Familie kom samme Aften ned til Prindsen, og havde jeg den Ære at blive dem forestillet. Da jeg just nu stod og talede med Prindsessen om Musik, udbad jeg mig Tilladelse til i Underdanighed at præsentere Hende de 4 Romancer, som jeg havde copieret i Livorno og tilegnet hende. Hun svarede mig, at Hun med megen Glæde vilde modtage dem, at det var Hende saare interessant at faae dansk Musik i Italien, og takkede Hun mig paa en saa uceremoniel og hjertelig Maade, at jeg blev ganske henrykt derved.

Ved nu at opregne Romancerne for Hende, nemlig 1) *Ingemanns Reisesang*, componeret i Rom, 2) *Til Dannebrog*, af Ingemann,[2]) componeret i Algier, 2) *Romance af Aly og Gulhyndy*, af Ølenslæger, og endelig 4) *Adelaide* af Matthison, blev hun ganske fornøiet ved den sidste og udraabte: „Ak, det træffer sig jo ret herlig, *Matthison* kommer just her i Aften!“ *Jeg:* „Hvorledes, Deres Kongl. Høihed, er *Matthison* i Italien?“ *Hun:* „Ja vist, De skal strax see ham, han er

[1]) Hertug Frederik Wilhelm Philip af Würtemberg (1761—1830) blev 1779 Oberst i dansk Tjeneste og avancerede til de højeste Poster, han blev efter Regeringsskiftet 1784 Generalmajor, Chef for Livgarden t. F., Generallieutenant og den 2. April 1801 Guvernør i Kbhvn. Han tog 1806 sin Afsked og forlod Landet. Han blev 1800 gift med Borggrevinde af Rhodis, Baronesse Vilhelmine v. Funderfeld (1777—1822), men som først 1805 fik Titel af Prinsesse af Würtemberg. Fyrsteparret var meget æstetisk og musikalsk interesseret.

[2]) ɔ: „Vift stolt paa Codans Bølge —“.

her med *Hertugen af Würtemberg.*" *Jeg:* „Aa, Fanden! det var da som den slemme Syge, det er en Mand, som jeg i mange Aar har ønsket at see." *Hun:* „Kan vi ikke sende Bud efter Deres Compositioner, thi De maae synge „*Adelaide*" for ham." *Jeg:* „Jeg vil selv have den Fornøielse at gaae hjem efter dem." *Hun:* „Aah ja, vil De det, boer De barestens ikke for langt herfra?" *Jeg:* „Aa ney, det er strax herved" — og derpaa foer jeg afsted som Jægerens Hund paa Maanens Horn i Nattens Blæst, som Klopstock siger i sin „Messiade", at hente Romancerne.

Da jeg kom tilbage, var der kommen flere Fremmede, Ministre etc., som jeg ei kjendte. Prindsen takkede mig ogsaa for Musikken og bad mig spille dem. Jeg sad mig nu til et stort Flügel-Piano og foredrog først „*Adelaide*". Denne blev særdeles applauderet af hele Selskabet, og især *Matthison,*[1]) som kom hen til mig, takkede mig, forsikrede, at jeg havde „an seine Seele gesprochen", at Beethovens og andre tydske Componisters Musik dertil var intet imod min, og at denne netop var saaledes, som han ønskede sig den. Han udbad sig derfor ogsaa en Copie deraf til Erindring. — Sangen: „*Til Dannebroge*" gjorde ogsaa en meget heldig Virkning. Jeg maatte spille den tvende Gange, og det med tyrkisk Musik (Pianoet havde Tromme etc.) Prindsen bad mig udsætte den for blæsende Instrumenter, da han vilde bringe den med til Danmark og mente, at den kunde blive Nationalsang. Dette udførte jeg ogsaa et Par Dage derefter og tilføiede Tenore 2do og Basso til Syngestemmerne. (Denne Composition har ellers intet originalt; men den er saa simpel, at enhver Skoemagerdreng kan synge den strax, endog et Par alte Weiber-Terzer ere neppe istand til at ruinere den, og derfor er den ogsaa temmelig skikket til Nationalsang. Jeg skal ved Leilighed sende Dig den, jeg gjorde den i Algier for 2 Aar siden.)

[1]) Se om Digteren Friedrich Matthison Bays Efterl. Pap. I. S. 160.

Jeg havde ellers ogsaa den Glæde at høre en italiensk Tenorist, *Magnelli*, som er den skjønneste, ja eneste ret interessante Tenor, jeg har truffen i hele Italien. En Improvisator kom ogsaa samme Aften og sang nogle herlige Poesier ex tempore, som jeg maatte accompagnere paa Piano. Han gjorde en Mængde skjønne Complimenter til Høie Vedkommende, som kun *Schubart* og jeg forstod, Vedkommende derimod ikke et Guds Ord deraf; imidlertid morede det dem at see Digterens Begeistring. — Siden maatte jeg efter høie Ordres gribe Lyren, i gemeent prosaisk Sprog: Guitarren, og synge Romancer. Nu var jeg just i mit Es, og er det fortrinlig [ɔ: især] i denne Musikgenre, at jeg, om jeg tør sige saa, har gjort min Lykke i Italien og overalt har maattet lade mig høre. Jeg sang „nel cor piu non mi sento" med Variationer, en anden italiensk Serenade med Variationer af egen Composition, spanske og arabiske Viser etc. og belønnedes med særdeles smigrende Bifald. Ved Midnatstid gik Selskabet fra hinanden.

§ 3.

Næste Dags Formiddag havde jeg en Visit af *Matthison*. Den berømte Digter var en elskværdig, gammel Mand, der har en smuk, ung Kone, som ogsaa var med paa Toget. Han gjentog mig sin Satisfaction og Henrykkelse over min „Adelaide" og yttrede det Ønske at reise med mig til Livorno for at udrive sig af det kjedsommelige og upoetiske Hofliv og „in Gesellschaft mit einer gleichgestimmten Seele das Meer wieder zu sehen, wonach er eine unüberwindliche Sehnsucht fühlte". Dette Tilbud modtog jeg med megen Fornøielse.

Jeg blev atter indbuden til Taffel hos Prindsen og blev om Aftenen holet op til Hertugen imod Forventning, da jeg af Hertuginden selv var indbuden til Dagen efter. *Magnelli* og en anden Sanger vare der og sang smukt sammen. Touren kom ogsaa til mig, og jeg sang

nu en stor Tenor-Aria af *Rossini*. Vistnok hører der en Fandens Courage til at synge i Selskab med Italiens første Sangere, og det ovenikjøbet italiensk; imidlertid kom jeg, uden at flattere mig selv, saa heldigen fra det, at jeg endog midt i Arien blev applauderet og siden overfuset med Complimenter. Tingen er denne: min Stemme har især i det sidste Aar jeg har været i Italien, maaskee formedelst Klimatet, ubetydelig Tobaksrygen og yderst sjelden Brændeviinsdrikken, faaet en Bøielighed, som sætter Italienerne selv i Forundring, og kommer mig prægtig tilpas i Cadencer. Hertil kommer en naturlig høi Falset, hvori jeg endnu ei har truffet en eneste, som har kommet mig nær; dette anvender jeg nu klogeligen, naar jeg kommer til et Fermat, og gjør da undertiden nogle Cadencer, som strække sig gjennem 3 Octaver og sætte Folk i Forundring.

Prindsen sagde mig: „See endelig at De kan komme bort fra det afskyelige Barbarie, det er ikke et Land for Dem etc.“ — Dette var netop hvad jeg ønskede. Bene! tænkte jeg — nu maa her sgu handles! — og jeg greb nu atter Leiligheden til at gjøre ham et lille net Malerie af Algier som det allerværste Hundehul man kunde tænke sig, og just indrettet til at udelukke enhver Gnist af Genie for de skjønne Kunster. Han hørte herpaa med megen Opmærksomhed. For at sætte alle Maskinerier i Bevægelse havde jeg ogsaa faaet *Schubart, Kaas* og *Adler* til ved Leilighed at tale min Sag hos Hs. Høihed; selv torde jeg endnu ei angribe, thi das wäre allzu dreistig, og beskeden maae man være og ei falde med Døren ind i Huset.

§ 4.

Dagen efter gjorde jeg i Selskab med min Ven, Grev *Rantzau*, en diplomatisk Visit til Hertugen; og om Aftenen var vi der, efter Indbydelse, i stort diplomatisk Selskab. Atter Concert, jeg sang en stor Aria af Rossini, endnu brillantere end den forrige. — Samme Dag

tog jeg mig den underdanigste Frihed at præsentere Prindsesse *Carolina*, gjennem Marschallen *Kaas*, en nydelig forgyldt Flaske med Rosen-Olie fra Tunis, kjøbt i Algier.

§ 5.

Morgenen derpaa indfandt jeg mig med høie Tilladelse hos Hertuginden og fandt der Prindsessen, som beærede mig med en Mængde Taksigelser og Glædesyttringer over Rosenolien, hvoraf hun aldrig havde havt noget, og sagde mig, at hun vilde lægge Flasken blandt sit Tøi, at det kunde faae denne velsignede Lugt. — Nu beder jeg enhver at lægge Mærke til Klogskaben og Finessen i dette Valg af Present, thi i Fremtiden kan altsaa Hds. Høihed ei tage en reen Særk paa eller snyde sin Næse, uden at tænke paa mig, enten hun vil eller ikke.

Prindsessen gik bort, og jeg blev nu alene hos Hertuginden hele Formiddagen. Hun gjorde mig endeel Spørgsmaal om mine Forhaabninger i Fremtiden. Samtalen blev stedse fortroligere, og da jeg troede at mærke, at hun interesserede sig noget for mig, tog jeg Bladet fra Munden og fortalte hende min hele Situation og min Hensigt at erhverve mig Prindsens Protection, for om mueligt at undgaa den Elendighed, at vende tilbage til Barbariet. Herover blev hun meget rørt, sagde mig, at det vilde være hende en stor Glæde om hun kunde bidrage noget til mit Held, — kaldte Hertugen ind og fortalte ham den hele Historie. Alt forhen havde han yttret megen Deeltagelse for mig i sine Samtaler. Han hørte meget opmærksom til og bad mig sige ham, *unter uns*, hvorledes jeg troede, at Prinds *Christian* stod med Kongen, da det var at formode, at der siden Historierne i Norge kunde maaskee være nogle Smaaknuder paa Traaden.[1]) Dette troer jeg virkelig desværre er Tilfældet. Vi stak Hovederne sammen, talede pianissimo,

[1]) Se Side 134. Note.

at ingen skulde høre det, og Resultatet blev endelig, at Hertuginden tilbød sig discursive at tale om denne Sag til Prindsen og Prindsessen, naturligviis ladende som om jeg ei havde sagt noget, hvilket jeg da ogsaa meget anbefalede Hende at iagttage, da det ellers vilde gjøre en mindre heldig Virkning. Hun lovede mig tillige med første Post at tilskrive Madame *Rosencrantz*, min Protectrice, med hvem hun forsikkrede mig at staae i det fortroligste Venskab, og bede hende at tale min Sag paa det varmeste hos sin almægtige Gemahl. Dette var nu netop hvad jeg ønskede, og her havde jeg jo et herligt Hjul i min Maskine.

Samme Dag var jeg atter inviteret til stort Taffel hos Prindsen. Hertugens var der, og med stor Satisfaction saae jeg, at Hertuginden netop kom til at sidde mellem Prindsen og Prindsessen og bemærkede, at de havde meget at tale piano sammen. Bene, tænkte jeg, nu aabner hun sig! og snart erfarede jeg ogsaa, at Aabningen havde havt heldige Følger. Thi strax efter Bordet kom Hertuginden til mig, kaldte mig i en Krog og sagde mig under Laag, at hun havde længe og alvorligen talt med Høihederne om mig og at Prindsen havde lovet at gjøre hvad der stod i hans Magt for at faae mig til at blive i Europa. — Ogsaa siden efter kom Hs. Høihed til mig og talede længe med mig og med megen Venlighed; jeg tænkte nu: *her maa handles!* her er ingen Tid at spilde, thi Herskabet skulde alt afreise til Rom Dagen efter, og exponerede Ham derfor min store Utilbøielighed til at vende tilbage til Algier, og bad Ham, at Han, i Tilfælde af, at han skrev til Danmark, vilde yttre nogle gode Ønsker for mig, hvilket ufeilbarlig vilde have stor Indflydelse paa mit Held. Han forsikrede mig nu i meget naadige Udtryk om hans Protection, om denne maatte være nødvendig, og ønskede mig alt godt, etc.

§ 6.

Næste Morgen var jeg Kl. 7 henne at tage Afskeed med Høihederne. Endnu da de alt vare i Vognen, kaldte

de mig til sig og ønskede at træffe mig igjen ved Tilbagereisen i April Maaned, takkede mig i de forbindtligste Udtryk for min Musik og Sang, og bad Prindsen at lade Ham vide, hvorledes det gik mig. *Schubart*, *Kaas* og *Adler* lovede mig alle at holde Prindsen i Aande og pirre ved ham, og den Sidste gav mig den behagelige Nyhed, at han alt havde skrevet til Dronningen om mine affaires. — Man reiste af, og jeg troer virkelig at kunne smigre mig med, at det ei var gandske omsonst at jeg gik til Florentz. — Jeg har siden daglig besøgt Hertuginden, og da jeg en Aften i stort Selskab sang „Fremdlings Abendlied", fandt Hertuginden den saa skjøn, at hun bad mig om den; jeg copierede den altsaa og tilegnede Hende den. Dette lod til at gefalde Hende ret godt, thi fra det Øieblik kaldte hun mig stedse: *lieber Bay!* Dette kan man sgu kalde at insinuere sig!

Livorno, 24. Decbr.

Den 21. afreiste jeg med *Matthison*, *Rantzau* og *Due* med en Veturin til Pisa, og om Eftermiddagen reiste vi hertil.

Her sidder jeg nu igjen og venter ligesom den arme Kukkuk; men har isinde efter Løfte om nogle Uger at gaae igjen tilbage til Florentz at see Carnevalen og gjensee min høie Protectrice, Hertuginden.

Saaledes staae nu Sagerne, jeg har gjort hvad der staaer i min Magt, og har jeg end ei noget vist Resultat deraf, har jeg dog i det mindste en Smule mere Haab, dog stedse præpareret som en Helt paa den ulykkelige Ordre, som jager mig tilbage i Barbariet, fra det skjønne Italiens berusende Glæder til Taushed og Ensomhed. Kan denne Skaal ikke gaae fra mig, da vil jeg leve i Erindringen, og skal jeg endog endnu engang have den Ydmygelse at være den ringeste Person i Algier, og man desaarsag ei værdiger mig at

drikke min Skaal ved min Bortreise (hvilket virkelig var Tilfældet i et Selskab hos *Holsten* Dagen før min Afreise, hvilket han siden bad mig undskylde, da det ei kunde gaae an), har jeg dog havt den Triumf for min Forfængelighed i langt fornemmere Selskab at have spillet en Rolle, som de andre smukt maae lade være, og at have nydt den største Agtelse og Deeltagelse, noget ungt Menneske kan forlange, ja — jeg vover at sige det, at være bleven modtagen med aabne Arme overalt, hvor jeg har været.

Livorno, 15. Januarii 1820.

— — Det er skjønt at have Penge. Jeg føler disses Nødvendighed dagligen i dette kjære Italien, hvor jeg af Klogskab maa lade mangen en kjær Fugl flyve. F. Ex. Du meener i Dit Brev, at jeg er bleven en dygtig Contrapunctist; gid det var saavel; men desværre, Puncter koster Penge, og efter blot 3 Maaneders Underviisning i Rom maatte jeg, vistnok ei af Ulyst, men af uundgaaelig Oeconomie bryde af midt i Farten og endog tøfle af til Neapel for ei at gjøre en slet Figur. — — Havde jeg havt et Par Skilling af min egen Lomme til at lægge til min Gage, da kunde jeg i det Aar jeg nu har tilbragt i Italien have profiteret en Deel og grebet denne beleilige Tid, som maaskee aldrig kommer mere tilbage, istedenfor at jeg nu, for at tale oprigtigen, er i Henseende til Composition omtrent den samme Skiddere som da jeg reiste hjemmefra. Det er haardt at gaae paa, og tidt ærgrer jeg mig saaledes over min Uvidenhed, at jeg forsværger at sætte Pen til Papiret, var det endog kun for at skrive en Engelskdands, thi enten bliver det trivielt eller ogsaa Tyvekoster.

Det er jo ellers en stor honneur man gjør mine ringe Compositioner i min gamle Fødebye, at endog den høistærede Pøbel finder Behag i mit „Smilende Haab". —[1])

[1]) Nogle kritiske Bemærkninger af Bay til hans udgivne Romancer er udeladt.

Iøvrigt kan Du gjøre med de andre Sager, hvad Du vil, hvis Du troer, at de kan være Umagen værd. Jeg ønsker dem rigtignok helst til Fortepiano, og jeg troer at kunne anbefale 1) den store *Til Erindringen:* „Du med det mørke taareblændte Øie," som staaer først i *Camillas* Bog, 2) „*Risler kun I klare Bølger*" i Emoll, og 3) „*Fremdlings Abendlied*" af Werner. Denne sidste kan sættes for Guitarre; men for Guds Skyld de 2 første ikke. Handl efter Din Overbeviisning, og send mig kun nogle Exemplarer her til Livorno.

Det skulde være interessant om min *Dannebrogvise*, som Prinds *Christian* bringer hjem med sig til Danmark, kunde efter Hans Yttring blive Nationalsang, og maaskee vinde den udsatte Præmie for en slig Composition[1]). Skal imidlertid Originalitet være dens qvalificerende eller afgjørende Egenskab, da bliver den det vistnok ikke, og i det Hele taget maae Du ei troe, at jeg er saa dum-forfængelig at haabe denne Lykke. Men skal Simpelhed, Popularitet og Kraft decidere i Sagen, da er det maaskee ei aldeles umueligt, thi jeg tør frit bande paa, at der ei skal findes nogen Skoemagerdreng eller Ulk i Nyeboder (for disse sidste er den egentlig componeret), som jo kan synge eller i Mangel af Stemme fløite den med Munden. Naar den store Tromme kommer til, da kan man endog prægtig marschere derefter. Protection af den, som jo med Tiden skal være vor allernaadigste Arveherre og Konge, gjør ogsaa endeel til Sagen, og man kan jo altsaa ei vide Peer Poses Lykke. Poesien er jo ogsaa unægteligen langt skjønnere og mere national end Frøken *Jessens* Foster, som Fanden skal have ondt ved at sætte Musik til, dersom han ei kan faae Frøkenen til at trække sine lange Fødder til sig (i det sidste Vers ere et par pedes for mange). Nok om det Castel, Børn! —

[1]) Juliane Marie Jessen, en Skribentinde af maadelig Værd, havde 1818 digtet Sangen „Dannemark, Dannemark, hellige Lyd!" og fik tilkendt den af „Selskabet for de skjønne Videnskaber Forfremmelse" udsatte Præmie for en Nationalsang, skjøndt den, sat i Musik af Weyse, i Modsætning til Bays og Ingemanns „Vift stolt", aldrig blev Nationalsang.

Hils endelig *Ingemann* paa det hjerteligste, beed ham erindre sig den fornøielige Tour vi gjorde til Tivoli ved Rom, da vi gjorde Ild paa Vestas Alter; men dersom han siger, at jeg var forliebt i *Teresina* eller *Nina Terziani,* da er det Løgn, jeg drev kun lidt uskyldigt Spøg med den sidste, som var en meget deilig Pige. — Og jeg paalægger Dig som en hellig Pligt at opsøge *Bügels* Familie, hilse Fruen og Pigerne fra mig og, husk vel paa det, spørge Frøken *Malle* (den yngste)[1]) fra mig: *hvorledes Nattergalen synger i Albano.* Siig dem alle, at jeg brænder af Begjerlighed efter at komme hjem og lave Salat for dem, ligesom jeg gjorde i Rom daglig. Du behøver ei at genere Dig eller gjøre Complimenter for disse Folk, thi de ere særdeles ligefremme og artige. De vil vist fortælle Dig endeel om mig og vore Toure, hvilket Du samvittighedsfuldt maae meddele mig, thi det var virkelig de fornøieligste Dage af min hele Reise den Tid, vi vare sammen, og jeg agerede Frøkenernes Eseldriver. — Glem endelig ikke at hilse min Ven, *Thorvaldsen,* den Hædersmand, og beed ham erindre mig. Du har Ret i Din Bemærkning om Etatsraadstitelen; det forekommer mig ret ligesom Skrædderen, der gav en Synaal for et Maaltid og sagde: noget for noget! — Der er mange Etatsraader i Verden, men kun een Thorvaldsen, jeg anseer det derfor snarere for en Fornedrelse at sætte ham i Klasse med alle disse Hverdags-Personer.

Imorgen tidlig reiser jeg til Florentz at see Carnevalen.

Blomsterstaden (jeg mener Florentz),
28. Januarii 1820.

Naa — mangen en Nar har jeg seet i denne Verden, og mangen en Narrestreg har jeg været Vidne til og

[1]) Amalie Bügel (1803—42) gift med Generalkonsul i Tunis Eduard Berner, der druknede 1837.

selv deeltaget i; men en saa uhyre Mængde Narre og et saa umaadeligt Mudder og Jav som i denne velsignede Carnevalstid her paa een Plet har jeg Fanden gale mig aldrig oplevet; thi det er reent til at blive gal over. Forestil Dig blot den hele Bye saa at sige forvandlet til en Maskeradesal, og gjennem alle Gader og Stræder sees Folk at promenere. Her hersker en general Frihed og Lighed, enhver kan gjøre, hvad Fanden han vil, uden at nogen tør sige Kis til hans Kat, og jo mere fortvivlet og splittergal man kan skabe sig, desto bedre. En Mængde Karle og Drenge af den lavere Classe løbe omkring udklædte som Fruentimmer eller udstafferede paa andre naragtige Maader og slaae paa Tromme, saa man bliver gandske bedøvet, nogle gaae paa Stylter komisk udklædte, en stor Deel ere udklædte som Djæveler, især Fruentimmer; de have en liden Hexestok som en Slev i Haanden, og inden man veed et Ord af det, faaer man et Rap og omringes af en Flok slige Diavoletti, som kniber En i Rumpen og Armene og skrige: pirrrrr! ganske fiint. Det er under streng Straf forbudt at lægge Haand paa en Maske, thi de have udelukkende Privilegium paa at gjøre, hvad de ville, og forleden Aften, da en ung Mand i Theatret vilde undersøge, om en Maske ei var et forklædt Mandfolk, blev han strax greben af Politiet og forbudt i Fremtiden at lade sig see paa Theatret. — De fleste galante Damer gaae i sort Domino med en lille sort Halvmaske for Ansigtet, hvilket klæder gandske nydeligt. Disse samme Damer nyde i denne Tid den behagelige Frihed at løbe alene omkring, hvor de ville, uden Ledsagelse af deres Mænd, hvilket tilbyder den ypperligste Leilighed til Intriger og Stevnemøder, som det sgu heller ikke manqverer paa. Her er ikke mindre end 6 Theatre aabne hver Aften, og her er det især, at Maskerne slaae sig løs og gjøre et saa Djævels Spectakel, at man ei kan høre noget af Stykket. Ogsaa er ei heller meget tabt. Man gjør her Bekjendtskab i en

Djævels Fart og snakker med Folk, som om man havde kjendt dem i 100 Aar; dette er meget beqvemt, og jeg tænker tidt paa „Don Juan“, hvor Leporello synger: „pst! pst! smukke Masker!“ — thi her er Guds Velsignelse af dem. Da jeg, uden at flattere mig selv, taler Italiensk wie Wasser ɔ: umaadelig flydende, har jeg en stor Glæde og Satisfaction af at bedrive Gjækkerie og Løier i Langkaal med disse velsignede og sortøiede Pigebørn. Gid jeg havde en Louisd'or for hver en *bella mascherina*, som jeg har hvisket *anima mia* i Øret. Kort sagt, man tvinges til at være lystig, enten man vil eller ikke. —

D. H. Hertugen og Hertuginden af Württemberg modtoge mig med en umaneerlig Venlighed. Min Ven, *Matthison*, fortalte mig, at hun havde skrevet et meget vidtløftigt Brev til *Rosenkrantz* om mig, og selv sagde hun mig, at hun havde *Rosenkrantz* um den Bart gestrichen og haabede, at det skulde hjælpe. Jeg kommer der daglig i Huset uden Etiquette, spiser, drikker og spadserer med dem, og Hs. Høihed trykker mig i Haanden og siger, at jeg er ein guter Mensch etc.

Nu lidt om mit eget høist mærkværdige Individuum. Jeg havde bedet og som en hellig Pligt paalagt min Ven og Velynder, *Brøndsted*, i Rom at gribe Prindsen ved hans Ankomst did og pirre ved ham, paa det at ei Hukommelsen skulde forgaae ham, naar han kom ud i Luften, og med al sin professoriske Veltalenhed opmuntre Ham til ei at lade det blive ved Sludder med mig, men at her maatte handles og det Pinedød strax. I Forgaars modtog jeg et Brev fra *Brøndsted*, hvoraf jeg vil meddele Dig de vigtigste Perioder:

„Jeg har ret alvorligen talt om Dem og Deres Planer med Hs. Høihed, baade førend jeg modtog et Brev om denne Sag fra vor fælleds Ven, den ædle Grev *Rantzau*, og siden. Hs. Høihed, som overalt er en ægte dansk vennesalig Herre, behøvede ikke min Tiltale for at fatte Godhed for Dem eller attraae at kunne bidrage noget

til Deres Lykke. Denne Tilbøielighed havde han forlængst. Det eneste, jeg maaskee kan have bevirket, er, at Prindsen klarere har indseet Nødvendigheden af at virke *snart* til en Forandring af Deres Stilling. Han har allerede skrevet *directe* til Kongen om Deres Attraae, og skriver, efter hans Løvte til mig, ogsaa til *Dronningen* om denne Sag, og jeg tør forsikre Dem, om ellers ei alle rimelige Aspecter bedrage, at Deres Sag ligger Prindsen omtrent saa meget paa Hjertet, som vi kunne ønske, at den skulde det." — —

Brøndsted raader mig fremdeles at tilskrive Prindsen til Neapel, hvor han nu er, og klarligen udvikle ham mine Planer og Ideer etc., hvilket jeg ogsaa agter at gjøre. Jeg tænker at anraabe Hans Medvirkning til, at jeg kunde faae Permission at blive her i Italien, indtil der engang maatte blive en Plads ledig for mig i Europa, samt at Hs. Majestæt imidlertid vilde benaade mig med et lidet Tilskud til min Gage for i den Tid at kunne dyrke mit musicalske Studium og anskaffe mig nogle Instrumenter og Musik. — See nu endelig, at Du kan faae opdaget paa en eller anden Maade, hvad Hs. Majestæt og *Rosenkrantz* sige dertil, og for Guds Skyld lad mig det vide saa snart som muligt.

Hils *Brorsons, Buntzens* (fortæl mig, hvorledes *Camilla* lever, og hvad hun siger for godt, hører Du!). Hils ogsaa Frue *Dupuy, St. Aubains, Hanne Nansen*[1]) og vore øvrige Venner og Veninder.

Florenz, 1. Februarii 1820.

— — Siden mit sidste Brev er intet mærkværdigt forefaldet, og sandt at sige har jeg ikke Tid til at indlade mig i nogen vidtløftig Afhandling om Carnevalet;

[1]) Familiefaderen Oberst Saint-Aubain var død i Oktober. — Hanne Nansen er Schönheyders Kæreste (Se Bays Efterl. Pap. I. Side V).

thi ret strax kommer *Hertuginden af Württembergs* Vogn at hente mig af til Prindsesse *Soltikoff*, som jeg skal synge med i Aften. (Dette er et Galanterie af Hds. H. Hertuginden, da jeg har en daarlig Fod af en Støvle. Hun vil ei tillade mig at gaae paa den, men jeg ager hele Dagen i hendes Vogn.) Apropos i Forgaars kom en Maske til mig, en galant Dame, og fortalte mig, at hun kjendte mig meget vel, og at vi havde kjendt hinanden udenfor Italien og reist sammen etc. Hun talede Italiensk og Fransk, men ei correct, og jeg skal være en Rad, om jeg kan begribe, hvem det er; jeg har brudt mit Hoved og gjennemgaaet Listen paa alle mine Bekjendtskaber. Hun har sat mig Stevne i Aften Kl. 11 ved porta di Roma, da skal Gaaden opløses, og jeg er bandsat nysgjerrig.

Samme Dag kom en anden meget smuk Maske, trykkede mig i Haanden og satte mig Stevne i Theatrets Pergola. Det var en Italienerinde, og jeg troer Grevinde *Grimaldi*, en smuk Venetianerinde; man lader mig ikke i Roe, og jeg kommer sgu til at leie Folk til at laste min Figur eller ogsaa til at maskere mig en carricatur. — Jeg omgaaes for Resten med lutter Hertuginder, Comtesser og Marquiser; de antage mig for en meget splendid Cavalier (hvilken Rolle jeg som Diplomatiker er nødt til at soutenere paa Nationens Vegne) og vide ei, at jeg er en reen Luus i Ordets egentligste Forstand. Jeg har betænkt mig i 8 Dage, inden jeg kunde overtale mig til at kjøbe en nye Hat, og forleden Aften maatte jeg gjøre den Opofrelse at tage en Vogn for at kjøre til Hertugens, formedelst det gruelige Søl paa Gaden.

For nogen Tid tilbyttede jeg mig en gammel blaa hullet Frakke af en af mine Venner, en Dansk ved Navn *Holstebroe*, lod den vende og bad min Skrædder, Mester *Stephen*, at gjøre mig en ny og heel derudaf; denne gaaer jeg nu og stadser med, man gratulerer mig til den nye Frakke og veed ei, at det er Holste-

broes gamle Slaaprok. Jeg anfører dette kun for at bevise, at jeg saamæn ei depenserer mere end høist nødvendigt og endog nægter mig en Mængde Smaaglæder formedelst min Mosters Sygdom. — —

Livorno, Langfredag, 31. Martz 1820.

— — Idag modtog jeg et egenhændigt Brev fra *Hertuginden af Württemberg* i en usigelig, hjertelig og deeltagende Tone; det vilde have været mig uendelig kjærkomment paa Grund af den Agtelse jeg har for denne virkelig elskværdige Prindsesse, dersom der ei desværre havde været en Artikel deri, der for Øieblikket gjorde samme Virkning paa min Indbildningskraft og min rolige Sindsforfatning som en Gnist paa Krudt. Hendes Ord lyder saaledes:[1])

„Hier ist was mir Frau *v. Rosenkrantz* antwortet: pour le bon [ɔ: Maddiken] *Bay*, nous le connaissons beaucoup, cela est la vérité, même qu'il a la promesse d'une autre place; *mais* comme toutes sont prises, il faut avoir de la patience [en meget ordinair Talemaade.] D'ailleurs [kort og godt!] il y en a *tant* [ɔ: Rige og Fornemme] à placer avant lui *que Dieu sait quand lui pourra l'être* [at vor Herre maa vide om han nogensinde kan blive hjulpen!]. Voilà ce que *mon mari* [Manden for det hele] ma chargé de dire, chère Princesse [din Rakkermær!].“

Er denne deilige Tale ikke særdeles trøstelig? og kan jeg ikke med Grund tilføie ovenstaaende Exegese? Jeg behøver nu ikke at vente paa *Rosenkrantzes* Svar paa mit Brev, da jeg saa temmeligen kan slutte mig til hvad det vil blive.

Jeg mærker da altsaa nu, at der bliver intet andet for end at dingle smukt afsted til Røverhullet, til Hovedpine, Ensomhed, Pedanterier og Kortspil; der skal

[1]) De i Parenthes staaende Bemærkninger er tilføjede af Bay.

min Sjel rigtignok patience til! Jeg er temmelig Philosoph og kan ret godt finde mig i Alt; men dog tilstaaer jeg, at jeg, skjøndt jeg klogeligen har forudseet det, er bleven noget forstemt og veemodig ved denne Efterretning. At forlade Musik, Adspredelser og Omgang er rigtignok ubehageligt, især naar man er saa passioneret derfor, dog det lader jeg gaae; men at gaae til et Sted, hvor man bliver seet saa umaneerlig over Hovedet og hvor den mindste agrément maae modtages som en Naadesbeviisning og kjøbes med Opofrelse, det er sgu temmelig haardt, især naar man har Agtelse for sig selv og Ret til at fordre den af andre.

[Livorno i April 1820.][1])

— — Der har Du da den omtalte Dannebrogsvise; jeg har ikke villet sende Dig den i Partitur,[2]) da Du efter Din mig bekjendte grundige Kundskab baade i Lire- og Tudemusik samt Generalbas letteligen kan forestille Dig den med udsatte Stemmer. Jeg behøver altsaa ei at sige, at Rumpedusen eller, som den af den almindelige og ucultiverte Mand kaldes: Trompeten er et saare nødvendigt, ja maaskee det væsentligste Instrument heri, at i 2den og 4de Tact ere Trompet-Passager, saavelsom Ritournellen, der er en reen Rumpedusesolo etc. Blot vil jeg bemærke, at i den 9de Tact indtil den 13de, have disse 2de Duser at sige gandske doucement

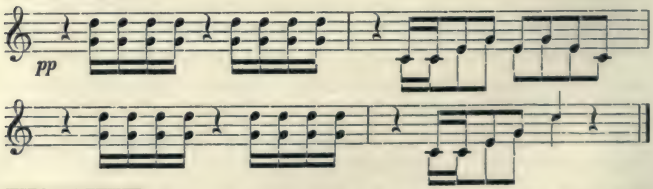

[1]) Det øverste Stykke af Brevet, hvor Bay har opnoteret „Vift stolt —“ er afskaaret.

[2]) Bay maa her sigte til den nedenfor omtalte Instrumentation af Sangen for Harmonimusik, som han havde foretaget efter Prins Christians Tilskyndelse.

hvilket enhver maae tilstaae er en guddommelig Idee, som maae gjøre en gandske uhyre og mageløs Effect. — Du seer, at denne Sang er langt fra at være original, den lugter endog stærkt af min gamle Helt *Dupuy*, hvis Stiil fra min Barndom er bleven mig saa indgroet og uadskillelig, at jeg endog imod min Villie maae copiere ham; og selv midt i Italien i en gandske heterogen Musikverden klinge endnu stedse denne Mands henrivende og originale Melodier for mit Øre. Italienerne hæve deres *Rossini* til Skyerne som Nutidens største Componist, og dog forsikrer jeg Dig, at denne i Henseende til Vocalmusik er en Sexbenet, og i Instrumentalmusik en reen Maddike imod *Dupuy*. Imidlertid torde denne Sang maaskee ei være upassende til Folkesang, og synger man endog i de sidste 4 Takter alte Weiberterzer, da er det desto bedre, og netop den Harmonie jeg ønsker.

Forresten tilstaaer jeg Dig, at jeg selv ei finder, at der er noget synderligt ved den, og til Beviis herpaa tjener, at endskjøndt det er 2de Aar siden jeg componerede den i Algier, har jeg ei havt Mod til at skrive den op førend nu, da Prindsen kom, for at fylde den Samling op, som jeg gav Prindsessen. Præmien for Nationalsang faaer jeg nu naturligviis ei, da Poesien ei er adopteret som saadan; man kunde maaskee gjøre mig til Ridder af Dannebroge, eller i det mindste kan vel ingen nægte mig Ret til at paastaae Titel af *Dannebrogsmand.* — — For nogen Tid siden havde jeg skreven en Marsch til den herværende militaire Musik, og denne hører jeg nu bestandig paa Theatret, naar der gives Triumf-Indtog eller Processioner. Ogsaa Dannebrogsvisen, som jeg havde ladet Hoboisterne blæse, for at høre hvad Effect den gjorde, kan disse Radde nu udenad og blæse den ved mange Leiligheder, saaledes hørte jeg den i Tragedien „Otello", medens denne Helt holder sit seirende Indtog i Venedig.[1]) En her-

[1]) Det har troligt næppe været Shakespeares Drama, som er blevet spillet paa Theatret i Livorno.

værende Improvisator *Sestini* blev saa fornøiet over denne Melodie, at han i sit Academie improviserede en Ode til *Jupiter optimus maximus* derefter. — —

Livorno, 4de Julii 1820.

Motto:
Ach mein lieber Augustin, alles ist weg!

Bumbs! der ligger da hele Castellet! Fanden i Vold! Jeg modtog da endelig Marschordren i Søndags 8 Dage. Den Høie Direction har viist, at den besidder samme Trylletalent som hiin berømte Maler Rubens, der med eet Penselstrøg kunde forvandle et smilende Barn til et grædende. Det samme Mesterstykke gjør Directionen med et Pennestrøg. Imidlertid maae jeg dog tilføie, at denne Triumf i dette Tilfælde ei er bleven ganske fuldkommen, eller rettere sagt: denne Banstraale tog en feil Direction, den tørnede af mod mit haarde, med Philosophiens Staal vel bevæbnede Bryst, og rammede derimod en stakkels uskyldig Person, Signora *Giovannina* (en af Døttrene i mit Huus, en smuk og skikkelig Pige, der altid har villet mig vel — *poverina!*) og bragte et Par Sølvertaarer frem i hendes smukke Øine — naa! ingen satirisk Smil, om jeg maae bede! Behag at lægge Mærke til, at jeg har levet 10 Maaneder fredeligen med denne Familie, at Italienerne ere meget hjertelige Folk. Pigen er 18 Aar og af Hunkjønnet, jeg ikke af Steen, ergo intet er naturligere. Den simple Medlidenhed med en, som gaaer til Barbariet, vilde jo kunne frembringe denne Virkning, og endelig veed Du jo nok: *la pitié n'est pas de l'amour.* Altsaa: ingen Sludder!

For altsaa at komme tilbage til mig selv igen, — om denne Efterretning, uden at tale om den smukke Piges Taarer, havde bragt mig en Rynke mere i Panden end sædvanlig, vil vel ikke forekomme Dig besynderlig, især naar jeg tillige gjør Dig opmærksom paa, at efter mit sidste Brev fra Algier Pesten atter har taget fat,

hvor den slap sidst. — Saaledes gaaer da tillige mit herlige og af Nødvendighed dydige Project i Luften, at ville strax paanye tage mig en Mufti eller Lærer i Arabisk, paa det at jeg saaledes kunde erhverve mig en solid Anbefaling og Fortrin til videre Befordring.

Holstens Giftermaal med Miss *Henriette Mac Donell*, som var mig en Trøst, da jeg derved kom til at nyde mere Uafhængighed og mindre Opofrelse af Tid og Meninger for at holde ham med Selskab og bevare Harmonien, er nu desværre ogsaa gaaet i Luften. Missen var capricieuse, han despotisk; man saae, at udaf en slig Forening kom der Pinedød ikke noget ud, og saaledes skiltes man da ad. Saadan skal Du have din Smørtyv! hvad vilde Du paa den Galei? *Holsten* tilskriver mig, idet han gratulerer sig til min Tilbagekomst, at kan hans Huus end ei blive et palais de plaisir (og det skal Gud vide) skal det i det mindste blive et „Sanssouci" — kunde det tillige blive et palais sans migraine, da skulde jeg ansee mig meget lykkelig; men desværre det er just Knuden! — Han er nu naturligviis i flaut Humeur, gaaer hjemme og gloer og bliver følgeligen nu mere kjedsommelig at omgaaes med end forhen (og NB. det er sgu meget sagt.)[1]) — En anden Omstændighed har endnu forøget Melancholien og forlænget Ansigterne sammesteds: den spanske Consuls Datter skulde nemlig giftes med sin Farbroder, en ung Mand, som ankom der til Stedet for at succedere Broderen i Embedet; alting var klappet og klart, man modtog Gratulationer, man kyssedes og bedrev alslags Elskovstant og Løier med hinanden; imidlertid, som gode Catholiker torde man ei skride til det alvorlige opus, førend den hellige Fader i Rom havde svaret paa den i denne Anledning afsendte Supplik. Men hvad skeer? Hs. Hellighed har i en heftig Explosion af sin ufeilbarlige Catholskhed fundet for godt at sige ney!

[1]) I Følge disse Udtalelser lader det til, at Konsul Holstens paatænkte Forbindelse med Miss Harriet Macdonnel paa dette Tidspunkt var gaaet overstyr. Deres Bryllup fandt dog Sted inden Bay kom tilbage til Algier.

hertil, endskjøndt man havde budt ham 3 à 400 Daler, og slige Forbindelser ellers hjertens gjerne, især under slige Betingelser, ere blevne tilladte. Man forestille sig nu de Elskendes Forfærdelse — Ansigternes Længde! — Man betænke nu Selskabelighedens Fornøieligheds Mangfoldighed paa et Sted, hvor der kun er 4 Fruentimmer, hvoraf 2de unge bedragne, slukørede og følgelig kjedsommelige Piger, og 2de store, jalouxe og utalentfulde Madammer, som sidde og maabe uden at tale et Ord, neppe skikkede til at skjænke Thee! — — Oh Udsigter! Ei synderlig misundelsesværdige! — Directionen siger, at min Nærværelse er nødvendig! — og dog har man aldeles intet imod, at Consulerne i Barbariet i Pesttilfælde forlade deres Post — og hvi skulde de blive? Naar „Presenten" er afleveret, som skeer paa een Dag, have de jo hele Aaret intet at gjøre, og jeg saameget mindre; thi jeg vil være en Canaille, om *jeg* nogensinde har seet denne Present enten paa Skrivt eller i Virkelighed! — — Direktionen er maaskee uvidende om, at der er Pest. —

Genua, 4. August 1870.

Motto:
Skal det være Gilde, saa lad det være Gilde!

Skal jeg endeligen tilbage til det forbandede Hundehul Algier, saa vil jeg i det mindste tage den Trøst med mig, at have hørt og seet og nydt alt hvad sees, høres og nydes kan i det skjønne Italien. Genua mangler mig endnu, og hvi skulde jeg ikke tage den med?

Hovedet fuldt af denne stolte Tanke og Pungen fuld af den deilige Vexel, som Du sendte mig, ilede jeg ned til Havnen, ombord i en Felukke, og saa fusede jeg da som en stolt Søemand over Bølgen blaa og ankom efter en meget rolig og douce Seilads af 3 Nætter og 2 Dage til denne høist mærkværdige og stolte Stad.

Da jeg først ankom hertil igaar, har jeg endnu ei

seet betydeligt af den. Jeg har kun beundret dens deilige amphitheatralske Beliggenhed, som næst Neapel gjør den til den skjønneste Stad i Italien, dens prægtige Paladser, som skaffede den Navnet af Genua la superba, og dens maleriske og bjergrige Omgivelser.

Der laae rigtignok en Skude færdig til Algier, men jeg lod den sgu gaae i Guds Navn og agter i det Sted at profitere af en Mr. *Cransaz's* Tilbud (en schweizersk Kjøbmand fra Algier, som jeg nøie kjender og som er en brav Mand), som foreslog mig at følges ad til Algier om 6 à 7 Uger paa en ham tilhørende Brig, han lover mig god Mad og Viin, lystig Selskab ombord, godt Skib, paalidelige Matroser etc. Jeg var altsaa en Nar ifald jeg ikke tog derimod, især da jeg tillige derved sparer en 20 à 30 Daler, som Reisen ellers vilde koste mig. —

For nogle Dage siden fik jeg Brev fra Neapel fra *Adler*, til hvem jeg havde meddeelt det „deilige" Resultat af Prindsens Protection; han siger, at Hs. Høihed var bleven meget forundret derover, at Høisamme havde sendt mit Brev til Kongen, da han fandt det meget velskrevet, og at, om der havde været det mindste anstødelige deri for *Rosenkrantz* eller andre, vilde han ei have gjort det, da han har en meget fiin Tact etc. In summa: nok om det, Børn! jo mere man rører ved Skidt, jo mere lugter det![1])

Da jeg bestandigere arbeider til det Maal at see alle Lande, tale alle Sprog, og spille alle Instrumenter (hvilket unægteligen er et stort Maal), har jeg for at nærme mig Fuldkommenheden i den sidste Artikel (som jeg NB. er temmelig nær ved), lagt mig efter et nyt Instrument; jeg blæser nemlig med temmelig Grace og Færdighed: Oboe, hiint rørende Hyrdeinstrument. Jeg fik en saadan Tingest forærende i Livorno af en Professor, og ved at blæse daglig er jeg kommen saa-

[1]) Bay udtrykker sig i Breve, der er udeladte, med stor Bitterhed og ret vidtløftigt om de fornemme Personers mislykkede Protektion og Forsøg paa at skaffe ham fri for at vende tilbage til Algier, hvor han nu kom til at henleve en Række sørgelige Aar.

vidt, at jeg piner Sjælen udaf Livet paa Folk. De første Dage inden jeg havde faaet den nødvendige embouchure, og visse besynderlige Toner stundom fore ud imod min Villie, omtrent som en Høne der kagler, vare Pigerne i mit Huus nær blevne galne, og fra alle Naboerne i Huset fik de i Commission at sige mig paa en delicat Maade, at jeg for Guds Skyld ei maatte blæse dette Instrument, men hellere spille Violin eller Guitar. Imidlertid, da jeg nu er kommen prægtig efter embouchuren, kniber jeg Muskaten saa fiint og delicat, at hele Verden gratulerer mig. Saaledes er jeg da i Besiddelse af et Talent mere; Skade, at det skal begraves i Barbariet! — Min Amati-Violin[1]) skaffer mig megen Glæde; fra alle Sider gratulerer man mig til denne Acquisition, og vist og sandt er det, at jeg aldrig har hørt dens Mage, Tonerne smelte hen som Smør i Solen, og naar jeg holder den i Haanden og taler, snurrer det mig i Fingrene. Hvilken Skade, at ogsaa denne Skat skal begraves i Barbariet, i et Land hvor Folks Øren ere fodrede med Pergament, og mon ikke Hs. Høihed havde Ret, da han sagde mig: „Det er intet Land for Dem!" — Om en 5 à 6 Dage seiler jeg tilbage til Livorno.

Livorno, 24. August 1820.

Endeligen er jeg da kommet tilbage til det gamle Livorno efter at have beseet det herlige Genua i alle Ender og Kanter. Jeg opholdt mig der omtrent 14 Dage, og uagtet den umaneerligste Hede løb jeg daglig omkring som en Jagthund at opsnuse alle Mærkværdigheder, for saameget som muligen at udvide mine Kundskabers Kreds. — —

Min musikalske Forfængelighed havde ogsaa her en

[1]) Det var lykkedes Bay at erhverve en meget værdifuld Violin i Livorno, sign. 1697; oftere udtaler han sig henrykt over dens blødе Toner. Efter hans Død erhvervedes den af det kgl. Kapel i Kbhvn., hvor Concertmester Johs. Schiørring nu spiller paa den.

stor og interessant Triumf, som jeg ei tager i Betænkning at fortælle *Dig*, eftersom Du er min prøvede Ven, som ei antager mig for en Vindbeutel eller indbildsk Abekat. Jeg gjorde nemlig Bekjendskab med Kapelmesteren *Degola*, en meget ferm Musicus og den bedste i Genua. Denne Mand opfordrede mig nu en Aften til at synge nogle Duetter med en af hans Elever, en meget god Tenorist. Jeg søgte imidlertid at undskylde mig paa Grund af, at disse Duetter vare mig ubekjendte, men da der ei fandtes andre, som jeg kjendte, og Manden vedblev at pine mig, tænkte jeg: Frisk Mod, Antonius! og sang virkelig begge Duetterne uden at feile det ringeste. Det gjorde nu en Satans Effect, man gjorde mig en Mængde Complimenter, dog saae jeg paa deres Ansigter, at de tvivlede om den bogstavelige Sandhed af min Forsikring, at jeg ei havde sjunget dem før, og blev ogsaa siden overbeviist derom, da Mesteren præsenterede mig endel Variationer, som han havde componeret for nogle Dage siden og opfordrede mig til at forsøge dem. Haha! du Rad! tænkte jeg, vil Du fange mig? — ja, da skal Du staae tidlig op! og derpaa sang jeg moxen til Selskabets og især til Mesterens store Forundring alle Variationerne fra den ene Ende til den anden. Med et forskrækkeligt „bravissimo“ foer han op og forsikrede alle, at dette var et Mesterstykke, som han endnu ei havde oplevet, især slige svære Sager, og sagde mig oprigtigen, at han havde omtvivlet min Capacitet; men *nu* kunde han ei længer være i Uvished, da jeg umueligen kunde have hørt disse Sager før. — — Jeg siger: „dersom jeg ei var Diplomatiker, vilde jeg være Artist!“ (NB. ei i Danmark.)

Aviserne tale stærkt om, at Hollænderne og Engellænderne preparerer sig paa at gjøre et Dacapo af Lord *Exmouths* Expedition imod Algier; her ligger alt en hollandsk Flaade af 5 à 6 Krigsskibe paa Rheden, og man troer, at de agter sig til Algier.[1]) Dette skulde

[1]) Med Hensyn til de europæiske Fjendtligheder overfor Sørøverstaterne, se: Wandel, Danmark og Barbareskerne, S. 126 ff.

være bandsat interessant, og jeg føler mig stærk disponeret til at begynde et nyt lille Luftcastel. Om nogle Dage, naar disse Skibe have faaet practica, agter jeg at gaae ombord og med diplomatisk Snildhed see at opsnuse noget Nyt om deres Bestemmelse. Aarstiden er beqvem til en slig entreprise, Algiererne have begyndt paany deres Sørøverier, have en mægtig Flaade og ligge endog i aabenbar Krig med Tunis; man forsikrer, at de alt have taget flere christne Skibe, og man har seet dem gandske nær Livorno og Genua at lure paa Rov. Jeg synes, at det nu er paa Tiden at give dem lidt alvorlig Dada. Pesten, som for 6 à 8 Uger siden (efter en hertil ankommen Captains Forsikring) var næsten ophørt, er udbrudt paany med gevaltig Kraft. Naar skal dette dog engang faae Ende, og mon det ei er Synd at jage Folk lige derind, naar man tillader andre Consuler at forlade deres Post i slige Tilfælde? *Holsten* har handlet som en Rad imod mig, ifald han har forlangt af Directionen min Tilbagekaldelse (hvilket jeg seer af dit kjære Brev af 5te dennes, som jeg modtog igaar); er det alene for at afcopiere et Brev hver 2den Maaned og for at holde ham med Selskab ved Bordet, at han forlanger at et Menneske, som han ei kan andet end agte, skal tabe sine bedste Aar i et sligt Hul, renoncere paa alle sine Planer for Fremtiden og gjøre Vold paa sin indvortes og udvortes Natur, bare for at tilfredsstille hans Abekatteforfængelighed at nævne hvert Øieblik: *mon secrétaire?* — Skal jeg dømme efter de særdeles galante og fortrolige Breve han stedse tilskriver mig, hvori han ønsker mig al mulig Held og især det at befries fra Barbariet, da har jeg ondt ved at troe ham capabel til en slig Falskhed.

Livorno, 10. October 1820.

Naa! endelig blev det da Alvor! Min gode Engel, som saa længe omsvævede mig og stedse afværgede

min Tilbagereise til Pesthullet, er flygtet for det ubetvingelige Fatum, som selv Guderne maae bøje sig for; jeg har alt begyndt at sadle Havets krumme Ryg op, mit Værelse er fuldt af Kasser og Pakker, jeg siger Levvel til det skjønne Italien med alle sine Muser.

Ja, min kjære Ven! saadan slap hun da ud! Den lille svenske Captain *Paterson* er nu endelig færdig og om Gud vil sætter han Seil til i Morgen eller i det høieste i Overmorgen. *Crausaz* er endnu ei kommen, og nu kan han sgu rende mig i R.... med samt sin Goelette. Du vil vistnok ei finde urimeligt, at jeg liig Abraham behøver at zwinge mig lidt ved at maatte beqvemme mig til at æde paany den Kaal, som jeg spyttede i; jeg takker ellers min Gud, at jeg endnu stedse besidder en god Dosis Philosophie og ei lader mig bringe ud af min rolige Sindsforfatning. — Jeg havde nær glemt at vor Landsmand Baron *Henrich Stampe* er her i denne Tid. Han er kommen tilbage fra Neapel med de livornosiske *Dalgasser* og har der ægtet den før omtalte Jrf. *Dalgas*. Nu reiser han til Danmark med sin unge Brud at nedsætte sig paa Stampenborg (Nysø).

Da Baron *Henrich Stampe*[1]) var her i Livorno, lovede han mig at lade afcopiere nogle Nummere af „Ungdom og Galskab" af *Dupuy* og give Dig til Afsendelse med en Leilighed. Jeg har fornylig erindret ham derom, og Du kunde nok pirre lidt ved ham. Kan Du forresten sende mig i dine Breve nogle smaa, nette Poesier at sætte i Musik i Algier, da var det herligt, især af *Ingemanns* Sager.

Og nu, min kjære, gode *Gottlieb*, intet mere for denne Gang. Man siger mig i dette Øieblik, at Skibet gaaer i Morgen tidlig. Lev nu altsaa vel for denne Gang, min inderlig elskede Ven, lad ikke Tanken om min Afreise bedrøve Dig, jeg er nu over 30 Aar og

---

[1]) Baron Henrik Stampe til Stampenborg (1794—1876) gift 1820 med Christine Marguérite Salome Dalgas (1797—1868), der er saa bekjendt for sit Venskab og sin trofaste Omhu for Thorvaldsen paa hans gamle Dage paa Nysø.

intet Barn længere og veed saa temmelig at tage Tingen i sin bærelige Hank. Forsynet har hidindtil vaaget over mig og vil vel ogsaa i Fremtiden være med mig, dets Veie ere urandsagelige, og man kan ei vide, hvad denne Reise er godt for. Er jeg end ei i godt Humeur ved at forlade Europa, har jeg dog i det mindste en god Samvittighed og et trøsteligt Haab om, at mit Fængsel ei skal være af lang Varighed.

ALGIER

Lugt til Brevet, og gjæt saa hvor det kommer fra?
d. 6te November 1820 [Algier].

Motto: Fuimus Troes!!

Ja! saadan gaaer det i denne Verden! Her ligger jeg nu atter igjen som den gamle Svineryg, gandske mutters alene i mit jernstængte Værelse og tænker og spekulerer paa saa mangfoldige Ting, med Hovedet saa fuldt af Erindringer og Billeder som en Perspectivkasse; og naar jeg da et Øieblik betragter mine nuværende Omgivelser, kan jeg ikke begribe, at jeg har været fraværende, og de tvende Aar jeg har været borte forekomme mig aldeles som en Drøm. Jeg er imidlertid i en besynderlig distrait og tankefuld Stemning uden at kunne fæste mig ved nogen vis Gjenstand, saa at jeg ei veed, hvad jeg skal begynde paa for at fordrive Tiden; jeg løber ud af een Dør og ind af en anden, glemmer Hatten etsteds og Stokken et andet, og medens jeg er paa Veien etsteds hen, glemmer jeg, hvorhen jeg vilde, og gaaer et andetsteds.

Aldrig saa snart havde jeg betraadt dette Land den 27de October mod Aften, førend jeg den næste Morgen modtog en saa hjertelig Velkomst af min gamle, uadskillige Compagnon: Hovedpinen, som jeg i næsten 2 Aar havde været frie for, at jeg ikke kunde tvivle om, hvor jeg var.

Den 12. October om Morgenen Kl. 7 tog jeg da Afskeed med de Folk, jeg nu et heelt Aar havde boet hos, som stedse havde viist mig en uhyklet Hengiven-

hed, som om jeg kunde have været deres eget Barn, kort sagt en Familie, som er mig uendelig kjær, — og gik da ombord paa det svenske Skib „Albion", Capt. *Paterson* fra Gothenborg. Af Passagerer var der 12 à 13 algierske Jøder, nogle Bæster, som man ei kunde omgaaes med, og en genuesisk Skibscaptain, ogsaa en temmelig enfoldig Mand. Jeg havde kjøbt nogle Bøger i Livorno til Tidsfordriv, hvoriblandt Don Quichotte, hvormed jeg ogsaa dræbte adskillige Timer. Solen sank rød ned i Horizonten — det var min Glædes sidste Aftenrøde, og med den svandt nu endelig alle mine skjønne Forhaabninger, og et koldt, philosophisk Raisonnement om *quicquid corrigere est nefas* [ɔ: hvad ej lader sig rette], om Resignation etc. traadte nu istedetfor Phantasiens fordums livfulde og poetiske Indskydelser. Min hele Natur maatte nu vendes om, ligesom man vender Vrangen ud af en Strømpe.

Næste Morgen havde vi passeret la Gorgona — endnu steeg et Par Sukke op hos mig, da jeg i det Fjerne øinede de blaalige Apenniner, det var den sidste Tribut, jeg bragte denne min Glædes herlige Skueplads. Under Corsica blev det reent Stille. Capitainen havde ladet indrette en herlig Hængekøie til mig, hvori jeg hængte og dinglede under Loftet.

Den 15de fik vi en saa nederdrægtig Søegang, at næsten alle Mand maatte vende deres Lommer, det gik som i den gamle Gynge i Dyrehaugen; ogsaa jeg maatte da offre til Neptunus. Næste Dag samme høie Søe og Modvind, saa at vi maatte gaae lige mod Nordvest og øinede Bjergene ved Toulon. — Den 18de Kl. 4 Eftermiddag trak nogle afskyelige Skyer op mod N. V., de bleve alt tykkere og tykkere og saa sorte som Kul. Vi befandt os just i Golfen af Lyon, som er berygtet for sine afskyelige Bourasquier eller Vindbyger, om hvilke man sagde: quand il vient, il vient comme une bête. Jeg ahnede derfor intet godt, Capitainen ei heller og lod Klyveren tage ind samt Bramseilene og Mesanen

og lod Mersseilene rebe. Neppe var dette skeet, førend pludseligen, ligesom efter et givet Signal, udfoer af Skyerne en Vind, ikke af de lette Zephyrer, som varligen bærer Rosens Duft over i Lilliens Barm, eller af dem, som leger i Hyrdindens blonde Lokker eller skjelmsk vifter Floret bort og blotter Pakkenussernes Hemmeligheder for den berusede Elsker, men en Vind, hvorom jeg skulde sige meget og dog altid for lidet. Søen røg, alle Mand arbejdede, om det saa var Jøderne, Matroserne fik Brændevin, nok et Par Seil bleve tagne ind, vi skjøde en umaadelig Fart, og jeg tænkte: Hille min Røv! og gik ned i Kahytten. Til vores Lykke havde vi Stormen agter ind og fra N. V., som just var vor Cours, og tillige var det et stærkt og solid Skib. Jeg kan ikke nægte, at det jo var fælt baade at see og høre, thi det brusede og hvinede noget umaadeligen. Vi havde til Slutning ingen andre Seil til end Store-Stænge-Stagseil og en rebet Fok- og Mersseil, og da endelig Capitainen kom ned og Kaffen paa Bordet, saa tænkte jeg: Hoho, nu har det sgu ingen Nød! Thi man pleier ikke at drikke Kaffe, naar man er i Livsfare. Og saa hørte Bygen efter en Times Tid op, men Søen var saaledes i Oprør, at der var festa di ballo, som Italienerne sige, i Kahytten, og Kufferter og Skrine fore omkring paa Gulvet.

Næste Dag, den 19de, kunde vi see Minorca. Saa fik vi uheldigviis Sydvest-Vind. — — Ved Solens Opgang den 24de Kl. 6 saae vi endeligen den barbariske Kyst. Jeg betragtede den med philosophisk Ligegyldighed, jeg veed virkeligen heller ikke, hvorfor jeg skulde glæde mig, men Jøderne bleve gandske henrykte — og meente, at vi nok skulde sove i Algier inat. Jo, pyt, min Stump! fikst Du Pæren, Zacharias? Følgende Nat blev den fatale Vestenvind til en formelig Storm, og om Morgenen saae vi ikke mere Land end bag paa min Haand. Jøderne vare reent ulykkelige. Den 26de om Morgenen saae vi da gandske tydelig Staden Algier.

Stor Glæde paa Smauserne, som nu for Alvor pyntede sig i Kisteklæderne og satte sig i Parade paa Lommetørklæder for ei at smudse deres nye Buxer til. Vi nærmede os nu saa nær, at vi fuldkommen kunde distingvere Consulernes Hauger; jeg havde endog ladet heise mit Flag paa Stortoppen til Signal. Men det var som Skjebnen satte sig imod vor Ankomst, thi Vinden dreiede sig paa den allerimpertinenteste og capricieuseste Maade, og Jøderne maatte atter trække ud og gaae tilkøis. Endeligen lykkedes det os da efter en uafbrudt Krydsen at komme ind i Bugten, hvor vi vedbleve at krydse. Jeg havde heiset mit Flag og saae, at det blev besvaret fra den danske Hauge.

Havnecapitainen, et tykt Bæst med en Hals som en Tyr, kom ud i en Baad og greb os i Flugten, han var en gammel Bekjendter og modtog mig med megen Hjertelighed og en Snees Gange spurgte paa Algiersk Viis: *come sta!* og jeg svarede *bono!* Nu begyndte jeg ogsaa at afføre mig min gamle, brune Frakke, som jeg bar i Kjøbenhavn og nu tjener mig ypperligt paa Søen, og iførte mig den barbariske Mundering for at imponere Tyrkerne. En anden Baad kom nu ud, det var min gamle, troe Ven og Staldbroder *Schultze,* som lykkeligviis nu var mobil, og entrede Faldereebstrappen; ligesaa kom den franske Viceconsul, Mr. *Guys* [?], som er en ganske brav Mand. Vi drak nu et Glas Viin med Capitainen, og derpaa roede jeg da i Land i den svenske Presentcapitain *Behrmanns* Slup.

Jeg maae just ikke sige, at jeg fandt nogen Drivt til liig Ulysses at falde ned og kysse Jorden, da jeg var kommet i Land Kl. $3^1/_2$. Og nu ophørte da den ædle Frihed, som jeg i tvende Aar indtil dette Øieblik havde været i lykkelig Besiddelse af. Man havde sendt en Cabeyl ned med en Hest, jeg steeg altsaa næsten ligefra Baaden op paa Hesten, og nu gik det igjennem de bekjendte mørke og svinske Gader ud til Haugen. — Da jeg nærmede mig den danske Hauge, saae jeg en

Personnage komme ud af Porten, som jeg antog for Mr. *Holsten*, som af Galanterie vilde møde mig; jeg sporede min Hest for at forekomme ham; men da jeg kom nærmere, saae jeg, at det var — et Æsel. „Naa, Herregud!“ tænkte jeg, „der seer man, hvor let man kan bedrage sig;“ jeg lagde ikke Mærke til, at denne havde 4 Been. Hs. Excellence, Hr. Consulen, gjorde sig ei den Uleilighed at komme mig imøde, det kunde ligesaa lidet passe sig som at drikke min Skaal, da jeg reiste. For Resten modtog han mig i meget artige Udtryk og gjentog, at jeg havde gjort vel i at uddrage mit Ophold i Italien saalænge det var muligt, men skændede paa samme Tid paa Consulat-Directionen, fordi den havde ladet Consulatet saa længe uden Secretair etc. Dette er et dejligt Raisonnement, det skal nu være saa diplomatiskt og saa faarnemt. Tingen er den, at naar der ingen Secretair er, saa kan han ikke ved enhver Leilighed nævne: *min* Secretaire, som er hans Yndlingsterminus og for Resten en Fandens Løgn, thi jeg har aldrig været *hans* Secretair, men Kongens eller Consulatets, hvilket er en bandsat Forskjel; en Capitain f. Ex. har ei Ret til at kalde en Lieutenant, som tjener ved samme Regiment, for *min* Lieutenant; fiat applicatio — og saa for Resten kan han ligge min Maas.

Hendes Naade, Fruen, forrige Miss *Macdonell*,[1]) var syg af en Byld under Armen. Jeg saae hende kun et Øieblik, hun er meget forandret og lider af Tilbøielighed til Brækning og andre accidents, som jeg mener er blot Symptomer paa Svangerskab. Jeg har ellers havt den Behagelighed, at samme Frue har gjort mig en Present af den fameuse Amati-Violin, hvortil jeg havde laant Pengene af *Holsten;* dette var særdeles galant og virkelig en betydelig Fordeel i mine Formuesomstændigheder. — —

[1]) Datoen for hendes endelige Giftermaal med Holsten findes ikke anført. Giftermaalet maa have fundet Sted mellem Juli og Oktober 1820.

Erindre Dig, saavidt det maatte være Dig muligt, at besvare omhyggeligen enhver Punct i mine Breve. Mine Spørgsmaale ere, for at bruge en smuk, poetisk Lignelse, ligesaa mange Strenge paa mit Livs Harpe, som trænge til at stemmes for at forebygge den gruelige Disharmonie, den ellers maatte forfalde til i dette uharmoniske Land, og hvortil kun Du, som min eneste Ven, besidder Stemmenøglen. Saaledes ønskede jeg gjerne at vide noget om *Buntzens* (jeg drømte just en Mængde om Fruen forleden Nat), om *Saint-Aubains* og Frue *Dupuy,* min gode Veninde. — —

1821.

Algier, d. 29. Januarii 1821.

Motto: Ah — sa sa sa sa sa!!!!

Har Du nogensinde proberet at være i et Huus, som dandser? Det har jeg. Forestil Dig engang: jeg ligger om Natten imellem 24de og 25de dennes gandske rolig og sover, da jeg pludselig vaagner op af et Jordskjelv, som rystede mig med samt hele Huset saa umaadeligen, at alting bragede, og Hunden Diana, som laae paa en Stoel ogsaa i sødeste Slummer og drømte maaskee om en anden Hund, styrtede paa sin Hals ned af Stolen. Rystelsen varede i 5 à 6 Secunder og bestod af tvende Stød. — Jeg var paa Veie til at fare op af Sengen og ud af Huset, da jeg erindrede, at jeg var indelukket og maatte blive, hvor jeg var. Jeg kan ikke nægte, at jeg fik en allerhelvedes Angest i Livet, og Hjertet bankede i mig af Frygt for, at der skulde komme nok et Stød, som kunde kaste mig med hele mit Palads ned af Bjerget. Det var en fæl og rædsom Bevægelse. Et Par Miil herfra ligger Ruinerne af en heel Stad ved Navn Collea, som for gandske kort siden blev saaledes rystet af et Jordskjelv. Pest og Revolution har jeg da allerede oplevet, dette manglede kun. — I den svenske Hauge, som ligger høiere og er svagere bygget, har det gjort et Helvedes Spektakel. Gudskeelov at Husene holdt tæt, thi havde Stødet været lidt stærkere, da havde jeg nok neppe sadt her med Pennen i Haanden og ventet med Længsel og Smerte paa et Brev fra Europa. Det er sgu haardt at

være paa 5te Maaned uden mindste Efterretning fra Fædrelandet!

Christenheden her bliver forbandet tynd, thi den engelske Familie er borte, ligesaa den sardinianske Consul, og med dette Skib embarquere sig den hollandske Madame og den spanske Mademoiselle med sin femme de chambre, saa at her nu kun bliver en eneste Qvinde tilbage, nemlig Mdme *Holsten*. Denne er ikke stort at sige om, Talent har hun til ingen Ting; det er vanskeligt at faae et Ord ud af hende, og hun er bestandig i daarligt Humeur. Dette har nu ogsaa sine gode Grunde, thi jeg er nu bleven sikkert underrettet om, at hun er bleven tvunget til Givtermaalet med *Holsten*, som hun aldrig har kunnet udstaae og reent ud havde svoret paa aldrig at ville leve med.

Naar jeg nu tillige tænker paa, at *Holsten* i sit Brev til mig til Livorno[1]) opfyldte et heelt pagina med Besværelser over hendes uomgjængelige, stivsindede og utaalelige Characteer, hendes Styghed etc. og eengang havde givet hende Døden og Djævlen, da veed jeg ikke, hvad jeg skal tænke om en Mand, som dog alligevel piner Moderen og Faderen til at faae hende til at tage sig. Hvad man ikke har gjort Nar af ham før, saa gjør man det nu; thi nu er der da ingen Menneske, som kan lide ham. Ogsaa er det et bandsat flaut og trist Ægteskab at sidde og gloe paa hinanden og sige neppe 10 Ord i en halv Time; om Aftenen ligger han paa en Sofa og læser i en Doctorbog eller sover, medens hun sidder og læser i den anden Ende af Stuen. Nu kommer dertil, at han taler saadan noget ravgalt Fransk, og det er dog forbandet, naar en Mand, istedetfor en Caresse eller Ømhed (om han ellers besidder den) til sin Kone siger en Bestialitet, som faaer Folk til at lee. Guardianen, Sensalen, Tjenestefolkene o. a., som have med os at gjøre, ønskede paa Nytaarsdag til mig, at Fanden vilde tage *Holsten* og jeg blive Consul i hans Sted. Tak Børn! — —

[1]) Se Side 157 f.

Huset, den 30. May 1821.

Naa! Hille en Ulykke! Efter hvad jeg mærker af Dit Brev af 26de Januar, som jeg modtog den 12. hujus, have I jo isinde derhjemme at gjøre mig udødelig, enten jeg vil eller ikke, eftersom I befordre mine Værker til Trykken og saaledes udbrede dem over hele Landet.[1]) Dette er nu rigtignok meget hæderligt og behageligt, at mine kjære Landsmænd synge mine Romancer, men Du veed nok: allzu viel ist ungesund; man kunde blive kjed af dem, nogle kunde ærgre sig over at see mit Navn saa ofte og ei lade det blive ved med at kalde mig en maadelig Musicus (nu især da jeg ingen *Thorvaldsen* har mere til mit Forsvar); jeg har derfor tænkt, at det var bedst at følge Mottoet og sætte en Dæmning for den Romance-Strøm, som nu alt længe har overfuset Byen.

Imidlertid for at tale alvorligt: min ovenstaaende Anmærkning skal ingenlunde være en Snyder (et afskyeligt Ord, som ei bør findes i Venskabs Lexikon), men ene og alene Resultatet af nogle Reflexioner, som jeg overensstemmende med min barbariske Natur og Eenfoldighed har gjort i denne Anledning. Efterat jeg i Livorno havde seet i Landsmandinden Mdme *Dalgas's* Bog, som hun havde nyelig medbragt fra Kjøbenhavn, en 6 à 8 Stykker af mine, trykte og arrangerede for Guitarre, og af hende og siden af Dig selv hørte, at man værdigede dem Opmærksomhed og Bifald derhjemme, da tænkte jeg: naa Herregud! det er jo ganske behageligt og endog smigrende, siden de nu endeligen, tvertimod deres første Bestemmelse ere blevne publicerede. *NB.* Du erindrer, at deres allerførste Bestemmelse og Skjebne var at give dem til den, der var mit Hjerte nærmest, og at i det hele de baade i Henseende til Text og Musik fordetmeeste vare saa at sige Modificationer af mit Hjertes Følelser. Da de saaledes

[1]) Bays Romancer er ved deres Udgivelse ikke betegnede med Aar, men den første udkom kort før hans Afrejse fra Danmark, maaske allerede sidst i 1815.

kun vare blevne til for om muligt at glæde et enkelt Menneske og mig selv med det samme, var det stedse min tilføiede inderlige Bøn ei at sprede dem ud i Verden, da de i en fremmed og profan Vulgus' Øren absolut maatte tabe det halve af deres Værd, ligesom en tom Fabel, hvis Moral man ei veed. Imidlertid, da der gives Mennesker, som have det lykkelige, medfødte Privilegium, at man ei kan nægte dem noget, og andre, hvis Hjertes Godhed gaaer saavidt, at de aldrig kan sige nei:

og det er ilde
slet ingen Ting at nægte ville!

saa erindrer Du, at een Romance efter en anden stjal sig ud af den hellige Nodebog over Knippelsbroe[1]) osv. Dette var nu, for at bruge en poetisk Lignelse, Signalet til Forandring af Decoration paa mit Livs Theater, en nye Belysning gik op for mig, og idet jeg saaledes gjorde en af de vigtigste Erfaringer, tænkte jeg: Saa! Fanden i Vold! ere disse syndige Romancer da nu engang komme ud at løbe, saa lad dem rende ad Helvede til! Og fra det Øieblik havde jeg ikke noget imod at de bleve trykte og udbredte. — —

At „Du som svøbt" samt „Smilende Haab" uagtet sin middelmaadige Text (thi Gud skal vide at jeg ei er Digter) gjør Lykke og bliver sunget af cultiverede Mennesker, er jo unægtelig meget skjønt og trøstende; men troer Du virkelig ogsaa, at andre skulde nyde samme Skjæbne? — Jeg synes, at jeg har ondt ved at troe det, thi de mangle baade Originalitet og Correcthed, en nødvendig Følge af nøie Mangel paa theoretiske Kundskaber. Imidlertid, lad det endog være, og lad os for et Øieblik antage eller ponere, at jeg havde været heldig nok til at treffe Publicums Smag, endog uden at have arbejdet til dette Maal, og at mine Romancer havde noget populairt og fatteligt, som gjør, at de i Almindelighed faldt i Øret; da er der i denne Anledning faldet mig noget

[1]) Hermed menes Camilla Buntzens Nodebog. Hun boede paa Christianshavn det sidste Sted i Overgaden o. Vandet (nuv. Nr. 2) ligefor Langebrogade.

ind, som jeg ikke veed, om Du billiger, men som jeg dog vil for Løiers Skyld exponere som en Biting. Troer Du, at *Loose*[1]) af halvt Fædrelandskjerlighed eller ene og alene for sin egen musicalske Fornøielse eller vel og blot af Venskab for mig, attraar og søger mine Musikker og derpaa betaler Folk for at trykke og gravere dem? En slig Uegennyttighed stemmer nu saare lidet overeens med de Erfaringer man plejer at gjøre i vore Tider, som vistnok ei kan kaldes Guldalderen. Jeg mener altsaa, at omendskjøndt Hr. *Loose* vistnok har Guld nok til at spise og drikke for sig og Familie, har han dog neppe paataget sig en slig Entreprise uden i det sikre Haab at profitere i det mindste et Par Skilling paa hvert Exemplar. Jeg ponerer nu blot for Spas Skyld, at han Tid efter anden kunde sælge indtil 100 Exemplarer af en slig lille Samling af Romancer, og at han blot profiterede 8 Skilling paa hver — da veed jeg ikke hvorfor man skulde giøre *Loose* en Present af 800 Skilling i sin Lomme. — Jeg siger nu som Snydenstrup: naar nu altsaa nogen skal fortjene Penge, saa kunde jeg jo ligesaa godt fortjene dem som en anden! Min Mening er nu just ikke at forlange, at *Loose* skulde betale mig mit Arbejde som en anden Forfatter; thi 1) er Arbeidet ikke meget værd, og 2) klæder det vistnok ikke godt for en Dilettant og Diplomatiker at gjøre Væsen af et Par Rdl., om han endog havde dem nok saa meget nødig; Du veed desuden nok af Erfaring, at Pengepugerie ikke er min Kjephest. Ergo har jeg tænkt som saa: vi ville nu lade det blive ved de faae Stykker, som ere komne ud, sige stop for det første, og lure paa hvad Publicum siger. Jeg har imidlertid Tid til at arbeide mig videre frem i Generalbassen og corrigere mine gamle Feil, at jeg ei skal have nødig at lade mine Værker polere af andre, og dersom saa Publicum er tilfreds, saa er jeg jo Mand for at udgive en heel Samling, tildeels nye-

[1]) Carl Christian Lose (1787—1835) overtog 1801 Kbhvns største Musikhandel og fik 1815 Eneret paa at drive Stentrykkeri.

componeerte, under en eller anden Titel, og da see at indrette Entreprisen saaledes, at jeg paa en honet Maade ogsaa kunde faae en liden Deel af Profitten, hvilket aldeles ikke vilde være uoverensstemmende med min Lommes Dig bekjendte Natur.

Det forekommer mig som Opholdet i Italien har givet min musicalske Fantasie et nyt og dristigere Sving; jeg har faaet noget mere Mod, og dette er den eneste Maade at erhverve Originalitet paa. — — Husk paa, naar der gaaer Leilighed til mig, ogsaa at sende saa mange af mine Compositioner som ere udkomne, thi jeg synes dog at burde eie dem. Gjennem min Veninde Frue *Du Puy* kunde Du maaske lade afcopiere af Frue *Buntzens* Bog de af mine Romancer som ei ere trykte f. Ex.: „Til Erindringen", („Du med mørke taareblændte Øje"), „Pigen ved Kilden", („Risler kun I klare Bølger"), „Den blege Pilegrim", „Der boer en Kjeltring i Ætnas Huler" af *Ingemann*, „Hjertets Vuggevise" af samme, „Frommer Stab", Molbechs „Gravsang til Danneskjolds lille Pige", „Til Haabet" („Du som paa Jorden"), Fürsts „Vuggevise" etc. etc. Jeg eier intet af min egen Musik, undtagen hvad jeg har componeret her. — Din gamle Ven

Piraten.

Algier, d. 6te Julii 1821.

Motto: Heute roth, morgen todt.

Der manglede kun eet for at jeg rigtig kunde sige, at jeg er kommen tilbage til Barbariet, og det var — Pesten. Denne have vi nu Gudskeelov faaet igjen, vi ere igjen i Quarantaine, Æddike og Røgelse have paany indtraadt i deres sædvanlige respective Functioner, og med et Øie paa hver Finger sidde vi nu som fordum balancerende mellem Liv og Død og vente paa hvad Vor Herre vil tilskikke os. En yderst interessant Situation! —

Frue *Holsten* ligger nu alt i en heel Maaned yderst

farlig syg af Følgerne af en Barselseng, hvor hun bragte en lillebitte uselig Dreng til Verden, — og hvert Øieblik ere vi forberedte paa skal være sidste. Som et Bidrag til dette Lands Barbarie, eller rettere Consulernes utilgivelige Asenagtighed hører, at her ei findes nogen Læge eller engang Chirurg; den hele Resource indskrænker sig til en Skibs-Medicinkasse, hvoraf man paa Lykke og Fromme tager noget og lader saa Himlen raade for Resten. Den engelske Consul [Macdonnel], som har den talrigste Familie og en Mængde smaae Børn, er den værste til at sætte sig derimod, han mener, at man bliver ikke syg i dette Land. Han ventes nu hertil om en Maaneds Tid og vil efter al mulig Sandsynlighed finde sin Datter ved Babaluet.[1]) Barnet, som ei kan faae Mælk hos Moderen, patter en Gjed og opfødes saaledes ligesom Hercules.

Holsten lader imidlertid ikke til at tage sig Tingene synderlig nær, han er ikke indrettet til at være tendre Elsker, han føler kun Politik. Hun har den totaleste og ubegribeligste Ligegyldighed baade for ham, Fader, Søskende, ja indtil sit eget Liv. Alt dette lader sig nogenlunde forklare, naar man tager Hensyn paa, at det var et Overtalelses-Giftermaal. Faderen tilsidesatte hende stedse, Stedmoderen,[2]) der er ligesaa ung som hun, reed ogsaa bestandig paa hende og gjorde alt til at faae hende ud af Huset. Den hele Familie reiste nu til England, hvorhen hun altid ønskede at komme, og lod hende tilbage. Jeg har min Sjæl i al den Tid, jeg har levet med dem, ikke seet et Smiil eller hørt et Udtryk, som kunde tilkjendegive noget inderligere Forhold end et simpelt Hverdags-Bekjendtskab, ja, jeg har endog aldrig hørt hende nævne ham med noget Pronomen personale, enten „Du“ „De“ eller „Han“. Hun vidste bestandig at vende sin Phrase om, saa at hun undgik at nævne ham; det var lutter Lakonismer, Eenstavelses-Svar.

[1]) Hvor Kirkegaarden var beliggende.
[2]) Se Side 4 og 18.

Hertil kom nu bestandig en mørk Alvors Skye, som hvilede over hendes Ansigt og ligesom drog et Slør over hendes Sjæls Speil. Glæde og Munterhed, disse Ungdommens og Lyksalighedens Attributer, havde ei hjemme i vort Huus, og Du vil altsaa forestille Dig, hvor desperat melankolsk et sligt Ophold maa være, naar man ikke engang inde i Huset kan raade lidt Bod paa Stedets almindelige Barbarie. Følgelig, dersom jeg imod min Villie skulde blive gnaven, pirsk[1]) og bitter af mig, da er det sgu ikke at undres over. Se saaledes er den nuværende status rerum her i Algier! —

Jeg har i denne Tid expederet en lang Epistel til Hr. Secretair *Adler* paa det at han maae sparke lidt op i Prinds *Christians* Erindringslampe, saa at Hs. Høihed, naar han kommer hjem til det gamle Danmark, kan tale med Hs. Majestæt og virke mere directe for mig. Jeg har til samme Tid sendt en lang tydsk Skrivelse til *Hertuginden af Württemberg*, hvori jeg beder hende overeensstemmende med hendes Løvte at tage fat paa sin Veninde *Carolina*, at hun atter kan bidrage til at hjelpe paa sin høie Gemals Hukommelse. — Endeligen er jeg ifærd med at componere en allerhelvedes lang og glimrende Epistel til Hendes Naade Frue *Warvara Rosenkrantz* née Prinsesse Wezemski, tilligemed en lille galant og ydmyg Skrivelse til Etatsraad *Nissen*,[2]) om hans Medvirkning i Tilfælde af Vacancer, og maaskee et andet Brev til *Gjerløv* for at faae ham til at meddele mig, hvad man siger om mig ved Hoffet. Jeg vil saaledes sætte alle mulige Hjul i Bevægelse til min Redning. — —

— — Tre Ting udgjøre min Trøst i denne min barbariske Forviisning, nemlig Læsning, taalelig Helbred og min nye Bolig. Bøger ere blevne mig en Passion, heri finder jeg det, som jeg forgjæves søger blandt mine Omgivelser. Med Taknemlighed mod Forsynet maa jeg tilstaae, at min gamle Hovedpine nu er noget sjeldnere.

[1]) pirsk = pirrelig.
[2]) Etatsraad Nicolai Christian Nissen (1772—1836) var Medlem af den afrikanske Konsulatsdirektion. Konferensraad 1833.

Jeg kan tænke, at jeg begynder at acclimatisere mig. Hvad min Bolig angaaer, da nyder jeg den store Lyksalighed at være ene og uforstyrret.[1]) Der er 3 velsignede Børn — den engelske Consuls, hvoraf jeg har døbt det ene — i Huset, som jeg kan holde af uden at det er paa mit Øres Bekostning. — —

Beskrivelse af den høist mærkværdige og glimrende Bayrams Fest i Algier, celebreret den 1. Juli 1821.

Den 7de ejusdem.

Ifølge den mahomedanske Religions Forskrifter maa dens Bekjendere underkaste sig en aarlig Faste i 30 Dage. Denne falder for det meeste ind i Junii Maaned og kaldes *Ramadan*. Enhver Muselmand er i denne Tid forpligtet til ikke at nyde det allerringeste førend Solen er gaaet ned, ja lige indtil Tobakspiben og Snuusdaasen er ham forbuden. Dette er virkelig en betydelig Poenitence i dette varme Clima, især for den arbeidende Classe, som ei tør lædske sig med en Drik Vand, idet de arbeide uophørligen fra om Morgenen Kl. 4 til Aftenen Kl. 7. Deres eneste Tilflugt er at vadske Ansigt og Been og tage lidt Vand i Munden, som de strax maa spytte ud igjen. De Rige og Fornemme derimod sove den største Deel af Dagen; et copiøst Maaltid staaer færdigt og venter paa dem, naar et skarpt Kanonskud fra Deyens Palads giver Signal til Angreb: de æde og drikke, samt fornøie sig paa alle mulige Maader hele Natten og gaae saa tilsengs ved Solens Opgang. Disse have altsaa ingen Nød. Ved Enden af denne Faste kommer da den saakaldte *Bayrams-Fest*, som varer i 3 Dage og hvoraf den første er den høitideligste. Hs. Excellence Deyen modtager paa denne Dag Visit og Gratulation af de europæiske Repræsen-

[1]) Ved sin Tilbagekomst fra Italien flyttede Bay ind i et lille Hus umiddelbart ved Landstedet, da der efter Consulens Giftermaal ikke var Plads i dette.

tanter, og følgeligen maatte jeg da ogsaa afsted og det saameget mere, som *Holsten* ei vilde forlade Haugen formedelst hans Kones Sygdom.

Jeg reed nu altsaa ned til Byen Dagen iforveien paa en graaeblommet arabisk Hingst, kaldet Calif, formedelst at den er en Present af en Calif, for efter Skik og Brug i Forening med de øvrige Christne at gjøre Visit til Marineministeren, her kaldet *Vekil Hardschi* della marina. Denne Procession med de tyrkiske Drogmænd i Spidsen skeedte Kl. 11 om Formiddagen, og bleve vi tracterede med en meget velsmagende Kaffe og en stor Priis Tobak for Næsen af Hs. Høivelbaarenheds Gulddaase, som en Neger bar omkring. Han er en meget venlig og godlidende Mand, samt en af de smukkeste Tyrker, jeg har seet. Og saa er han min specielle Ven; det var ham, som forærede mig et prægtigt stort Flag til at heise paa Stortoppen, da jeg gik herfra. — —

Vi begave os derpaa hjem. Jeg spiste tilligemed den svenske Consul til Middag hos den franske og tilbragte Natten i det svenske Huus. Da Klokken var $3^1/_2$, var jeg alt paa Benene. Det var en dejlig Morgen, og da Solen hævede sin røde glimrende Kugle op af det speilklare umaadelige Hav, forkyndte Kanonernes Torden fra Paladset og Forterne Festens Begyndelse. Alle Skibene i Havnen vare behængte med en Mængde forskjellige Flage, Ven og Fjende ved Siden af hinanden i den festligste Harmonie, og paa alle Fæstninger og Batterier vaiede de røde algiereenske. Vi nøde i Hast en Kop Kaffe og lidt Tobak, iførte os Stadsuniformen med en Stok eller Ridepidsk i Haanden istedetfor Sabel og derpaa begave vi os, præcederede af vore Drogmænd, op til Casaba eller Deyens Palads. Endelig ankom vi da forpustede og drivende af Sveed op til Palladsets Porte, hvor en Mængde Soldater sadde i deres bedste Klæder og med Sølv-Ataganer paa de lange Bænke. Dette er Livgarden og allesammen Tyrker. En Mængde Krandse og Flitterstads var ophængt overalt. Her var

et grueligt Trykkemudder af al Slags Janhagel, som paa denne Dag har Tilladelse at komme ind i Palladset. Der var ikke andet for end at lade Pest være Pest, vove sin Trøie og følge Dragomanen gjennem Vrimlen. Jeg blev knu[g]et og gneden, saa jeg var færdig at qvæles, men ved forskjellige Stationer stode saakaldte Kasbaschi med lange Stokke og pryglede løs paa Mængden, naar den trykker for stærkt paa. De første interessante Gjenstande man træffer paa i Porten var 28, siger otteogtyve, Tampe eller Correxe-Instrumenter, deels af Toug, deels af Træe med dygtige Klumper og Knuder paa Enderne. Man kan ikke andet end blive tilmode ved dette ligesom Mikkel i Øhlenschlägers St. Hans Aftenspil, der læser paa Bancosedlen, hvad der staaer om Ære, Liv og Formue og — gyste, idet han gik bort og tænkte: „Vor Herre bevares!“ [1]) Ligeledes er hele Væggen spækket med Gevæhre og Pistoler. Endelig kom jeg da ved Hjelp af Kasbaschierne lykkelig og vel gjennem Trængselen og blev ført op paa Palladsets Terrasse, der var bestemt for de Christne og andre distinguerede Folk, og hvorfra man kunde see ned i en stor 4-kantet, med Marmorgulv og Colonner samt Springvand prydet Gaard, hvor Festen holdtes. Der var dækket et uhyre langt og lavt Bord, hvis fornemste Retter bestod i Ciscusu d. e. en Slags Grød eller Velling af Meel, Gryn og Vand hvori tillige findes kogte Høns, Æg, Specerier etc. Her omkring sad et honorabelt Selskab af Hofbetjente, Nubaschi, Kasbaschi etc. etc. Nogle af dem havde en Slags Huer paa med en uhyre stor Kam af Paafugle- og andre Fjer og dertil lange og gule Klæder, disse Hovedzirater var saa svære, at de maatte holde paa dem med Hænderne, at de ei skulde falde af. Andre havde en Slags Mützer af guult Læder med en lang Hale ned ad Ryggen og foran i Panden en Maskine af Messing, der saae ud som en Lygte; det var Veteranerne af den gamle Liv-

[1]) Se „St. Hans Aftenspil“: Idyllen. — Bay bruger ofte dette Udtryk i sine Breve.

garde. Omtrent i lige Linie med det lange Bord sad Hs. Excellence *Hassin Bascha*, Deyen, ved et lidet Bord. Livkokken, her kaldet *Hadschi Badschi*, en stor Personage med et Tørklæde om Maven, stod og serverede ham, ligesom naar man mader et Barn. Dette Maaltid varede kun et Øieblik. I den umaadeligste Hurtighed foer enhver fra sin Plads. Cuscuscuen gaves til Priis for Pøblen, Tallerkerne, der vare af Tin, kastedes i Kurve og bares ud med en Satans Fart. Deyen besteeg sin Trone eller Lænestoel og nu begyndte en ny Scene.—[1])

Nu begyndte de høitidelige Processioner til Haandkys. Først kom *Aga di Baston*, som her forestiller den tyrkiske Storherre og kun beklæder denne Post i 2de Maaneder, i hvilke hans fornemste Syssel bestaaer i at være Generalbøddel og at lade Folk strangulere, bastonnere, rasere (jeg mener hele Hovedet af), empalere [spidde] eller paa andre Maader expedere. — Dernæst komme de fornemste Ministre, som efter at have kysset Deyen paa Haanden blive staaende oppe hos ham. Divanet, Codschierne eller Secretairerne og andre Embedsmænd følge nu efter i lange Rækker. Endeligen kom da vi Christne med hver sin Dragoman foran sig, men vi lade det Gudskelov blot blive ved at tage ham i Haanden. Han bærer en Guldbrocades med Pelsværk kantet Kaftan, som sendes ham fra Constantinpel som Tegn paa hans Værdighed, forresten ingen Guldbroderie, hvide fine Buxer og en hvid Turban, paa Fingrene Diamantringe og i Beltet en Atagan, hvis Fæste er besat med Brillanter og 2de store Rubiner. Skal jeg beskrive hans Ansigt, da har jeg aldrig seet et mere intetsigende, tværdriveragtigt og uanimeret Træe-Ansigt, som indbyder mere til at sige λιγ μιν μαας istedetfor: aidek mabruk, effendi! (glædelig Fest, Herre!), hvormed man plejer at hilse ham. Ved Siden af ham i en ophøiet Fordybning stode 8 à 10 brilliant klædte unge Mohrer

[1]) Den vidtløftige Beskrivelse af en Boxe- og Bryde-Forestilling samt af en arabisk Koncert udelades.

med lange guldbeslagne Gevæhrer. Denne Indretning med Gevæhrerne har aldrig før fundet Sted. Patronen er formodentlig angst for sin Trøie, hvilket han ogsaa kan have Grund til, thi da han forleden Dag proberede at spadsere lidt ud af Paladset og ned i Byen, blev der strax Knurren og Lystighed i Casernerne, og havde man ei itide advaret ham og han i største Fart pillet afsted og hjem, havde det nok været ude med ham. — Cassabas stærke Mure er fuldstuvede med svære Kanoner. De Tyrker, der betjene disse, kaldes Bombadschi, og de ringere Baschbombadschi. I Midten af Cassaba pranger et uhyre stribet Silkeflag, hvis Knap er en stor Guldkugle. Udsigten herfra er ganske deilig, desværre at det er og bliver en Røverrede. Efterat vi Christenhunde havde gjort vor Compliment, kom Chefen for Jøderne Hr. *Bacri*,[1]) og dermed var Festen forbi og enhver begav sig til sit.

Det første jeg gjorde var at kaste Klæderne af mig, om der maaskee skulde hænge nogen Pest deri, og iføre mig andre. Derpaa efterat have taget Frokost med alle de øvrige i det sardinianske Huus hos Viceconsulen, (thi Consulen har nyelig i Turin taget Livet af sig selv af politiske Grunde), reed jeg hjem til Haugen.

Vi ere nu i dette Øieblik kun 12 à 13 Christne i Algier, hvoraf de fleeste ere nogle Tværdrivere, og min eneste sande Ven, den gode *Schultze*, ligger endnu tilsengs af Gigt. Naar Frue *Holsten* døer, er her da ikke en eneste Dame i Landet, og vi ere da at ligne med Karthaüser-Munke. Ja, jeg siger endnu engang: det er et nydeligt Opholdssted! Ja mæn er det saa, Børn! —

Algier, d. 2. August 1821.

Motto:
„Bedre at leve blandt iisklædte Bjerge".
[Ove Malling].

Mand! Du skulde engang forsøge, hvor deiligt luunt her er i denne Tid, og Du vilde da maaskee af al Magt

[1]) Se Side 90.

stemme i med mig i ovenstaaende Motto. Jeg vil ikke tale om Pesten, som ikke heller pleier at finde Sted blandt „iisklædte Bjerge“, impertinente Insecter, som stikke een om Natten store Blaser paa Hænderne og synge een for Ørene, snart som en Hoboe og snart som en Fagot. —

Spectaclerne i Levanten med Græker og Tyrker have opvakt stor Sensation blandt Tyrkerne her; imidlertid have vi til Datum ei fornemmet nogen Slags Urolighed eller Bevægelse blandt Folket, og da denne Stat i Grunden stedse har været uafhængig af Storsultanen og der ei findes en Græker her, saa har vi efter al Sandsynlighed aldeles ikke at befrygte, at her skulde blive nogen Revolution imod de 12 à 14 Christne, som udgjøre Consulaternes Personale. Vor nærværende patron garde, Hr. *Hassin,* er en fredelig Mand, som fornøier sig med at slaae nye Mynt, en sand algiereensk Speculation, og Gud naade den, som vover at mukke. Jeg kommer derved til at tænke paa Historien i Aladdin om nye Lamper og gamle Lamper. — —

Gratuleer *Ingemann* til hans Ansættelse ved Sorøe, det glæder mig meget, thi det er en Hædersmand.

— — Nu skulde jeg da til at snakke lidt om mit eget høist interessante Jeg, thi man er sig jo selv nærmest. Du vil altsaa finde her indesluttet en Copie af et Brev til Mme *Rosenkrantz.*[1]) At Hovedhensigten med denne Skrivelse er at snakke for min syge Moster og gjøre det lidet, der staaer i min Magt til at forbedre min Stilling, behøver jeg ikke at sige Dig. — Du erindrer, at dengang Etatsraad *Manthey* talte for mig hos *Rosenkrantz* for at faae mig ind i udenlandsk Departement og kom til at anføre, at jeg var musicalsk, Excellencen da udraabte: „Haha, er det et *Genie!* Ja, saa vil vi ikke have noget at bestille med ham!“ — og at Etatsraaden havde al Møie med at stille ham tilfreds. Denne

[1]) Denne Kopi findes Brevet vedlagt, men er forbigaaet. Den er paa 6 tætskrevne Kvartsider.

Omstændighed har nu givet mig sujet til et Raisonnement og et godt Paaskud til at fortælle, at jeg er en gammel Student og forstaaer andet end Musik etc. etc. — — Jeg har tillige skrevet det saa overmaade ziirligt, som om det kunde være udarbeidet med Gravstikken, for at min Tale kan gjøre samme Effect, som om jeg havde holdt den i Skoe og Silkestrømper, hvilket seer anstændigt og diplomatiskt ud, og tildeels for at gjenkalde og conservere Mindet om det Talent, som Hs. Excellence pleiede at tillægge mig, da jeg var i udenlandske Departement, og hvorover han endog tilkjendegav mig Majestætens Tilfredshed. — —

Jeg er i denne Tid kommet efter en saare interessant Plan hos min Hr. Principal. Alt meget ofte har han gjentaget mig sin høist udelicate og impertinente Mening, at der absolut hørte en *Søeofficier* til at være Consul i Algier, som den eneste Classe af Mennesker, *som besad nogen sand Conduite.* — — Nu er Planen denne, at hans Broder, Lieutenant *W. Holsten* i Søetaten[1]) skal komme hertil næste Aar og blive Consul efter ham, blot alene for Fædrelandets Vel og Europas Ligevægt. Hvad synes Du om den Plan? — Imidlertid, kan jeg ellers komme noget andet Sted hen, skal jeg saamæn ikke misunde ham denne Lykke. — —

Min høie Fødselsdag d. 9. Julii fik her en meget sørgelig Celebration. Jeg blev nemlig vaagnet om Morgenen Kl. 4 af en Betjent, som skulde hilse og bede mig komme gesvindt over: *Madammen var død!* Jeg foer nu op, i et Par Buxer, ilede over og fandt rigtignok, at denne ulykkelige Kone havde endt sine Lidelser for faa Minutter siden i et Anfald af hendes sædvanlige Suffocationer. Det vilde have smertet mig, dersom ikke Erfaring havde bestyrket mig i den Over-

[1]) Premierlieutenant Diderik Wilhelm Holsten (1794—1858) døde som Kommandørkaptajn à la suite i Flaaden.

bevisning, at denne Jord ei havde nogen Glæde mere tilovers for hende. Derimod har jeg ikke uden smertelig Forundring været Vidne til den Ligegyldighed, ja, endog Modbydelighed, som hun til sit sidste Øieblik viiste for sin Mand, som gik saa vidt, at hun ei vilde tale, men vendte Hovedet bort, naar han var i Værelset, og ei vilde tillade ham at røre ved sig for at understøtte hende. Man har fortalt, at endnu medens hun var forlovet med ham havde hun den fixe Idee, at hun snart skulde døe, og til den hollandske Consul, som gratulerede hende og sagde, at han nu haabede, at de snart skulde blive Naboer, skal hun have svaret: Ja, hvis De mener ved Babuluet (hvorved den christne Kirkegaard var). Den Dag, de blev viede af den svenske Consul, skal hun have staaet og grædt og ikke have svaret et Ord eller gjort mindste Bevægelse. Samme Aften, et Quarteer førend de skulde gaae tilsengs, sad han i en ivrig politisk Discours, som sædvanlig om Kanonbaadene, og da han skulde gaae i Brudesengen, blev hun pludseligen syg. — Det lader ikke til, at han tager sig dette Dødsfald nær, — vist og sandt er det, at jeg aldrig har kjendt et mere prosaisk Menneske, thi han gjør endog Nar af Folk, som yttre Tegn paa ømmere Følelser af Hjertelighed og Hengivenhed.

Begravelsen skeedte den 11te. Jeg vil gjøre Dig en Beskrivelse over denne Ceremonie som et Bidrag til dette Lands højst interessante Skikke.

Kl. 4 om Morgenen forsamlede sig det svenske og hollandske Consulats Personale, de fleeste af Consulernes christne Tjenestefolk samt en Snees Stykker provençalske og genuesiske Matroser fra de i Havnen liggende Fartøier, samt en Deel tyrkiske Drogmænd og Guardianer paa vort Landsted. Tyrkerne blev tracterede med Kaffe, de øvrige med Brændeviin og Brød etc., og da Klokken var henimod 6, begyndte endeligen Processionen.

Først kom 4 tyrkiske Drogmænd paa Muler; disses

Forretning var at jage Folk af Veien, hvilket de strax udøvede paa en Vrimmel Jøder, som havde sadt sig ved Vejen; hilledød, hvor der regnede Prygl ned paa baade Mænd og Qvinder, og hvor de skruppede af, som Fanden havde været efter dem. Efter disse kom den hollandske Viceconsul og jeg tilhest. Jeg reed den graae Hingst Calif, som var yderst vælig og gik i en idelig Dands; derpaa reed den hollandske og svenske Consul, alle vare vi naturligviis i Stadsuniform med Flor om Armen. Liget fulgte nu baaret i en sortmalet med hvide Striber ziret Kiste af Matroser og Domestiquer vexelviis og præcederet af det danske Flag, som bares horizontalt og udbredt, holdt i Flipperne af Tjenestefolk, og foran dette reed Mr. *Granet*, en gammel Mand af det engelske Huus. Toget sluttedes med tyrkiske Guardianer tilhest og tilmuuls, som ogsaa holdt Styr paa impertinent Pøbel.

Det var høie Tid, hun kom i Jorden formedelst det hede Clima, de arme Liigbærere maatte holde sig for Næsen og havde ondt ved at holde det ud.

Paa vort Huus vaiede Flaget paa halv Stang, medens Processionen gik op ad Bjerget og ad den store Landevei ned til de Christnes sædvanlige Hvilested ved Porten Babaluet, hvilket udgjør omtrent en halv Miil.

I Nærheden af Kirkegaarden steege vi af Hestene, og vi fulgte Liget i Procession, NB. jeg først som Consulatets Repræsentant, da *Holsten* ifølge herværende Skik ei selv var med, men blev hjemme i Haugen uden at lade sig see. Den svenske Consul kastede Jord paa Liget og læste en svensk Bøn, som ingen forstod noget af, medens Bølgernes hule Brusen tonede Liigpsalmen og truede at overskylle Graven. Her tog nu saaledes denne arme Kone Plads ved Siden af 5 andre danske Consulsfruer og fulgte saaledes den besynderlige Skjebne, der ligesom ved et Anathema hviler over det danske Consulat. Graven var muret til Betryggelse mod Hyæner, Schakaler og andre vilde Dyr, som pleie

om Natten at opgrave og fortære friske Liig. Tyrker og Mohrer bruge Gravstenene til at slibe deres Vaaben paa og stundom til Vandhuus, Torne og Tidsler groe rundt om, hist og her sees Aadsler af Dyr at ligge og stinke, og man kan virkelig ikke andet end drage et Suk ved Synet af det ynkelige Hvilested, som venter os, om vi skulde være saa ulykkelige at ende vort Liv i dette Land.

Nu have vi da slet ingen Damer mere at omgaaes med. — — Det er et melancholsk Syn at see det lille spæde Barn, som er blevet tilovers, med sorte Baand paa Kappen; han sørger, Stakkel, uden at vide, hvad han sørger for, og Gud lade ham aldrig komme til at føle, hvad han tabte. Han patter bestandig Gjeden, men det er en lille sørgelig Skabning og seer ret ud, som om han var kommen til Verden mod sin Villie.[1])

— — Jeg sveder saaledes om Natten, at Lagen og Hovedpude er som dyppet i Vand, det er ligesom Fogdens Datter Nillei „Peer Paars", der græd saa stærkt, at Sengen blev gandske vaad. Sove kan jeg næsten ikke. Hele Naturen hentørres, og alt er guult og vissent. Det umaalelige Hav ligger for os som en viid og trist Ørk, og saare sjeldent nyde vi det trøstende Syn af et Seil i Horizonten. Vi høre kun den eensformige, fjerne Brusen af Bølgen, som kommer og gaaer, og alt forener sig til at inspirere Melankolie, og NB. ei en sød Melankolie, som Elskerens, naar han er langt borte fra sin Pige, men galdeblandet, aandsfortærende Melankolie, især naar jeg tænker paa, at al denne Poenitence, al denne Taalmodighed, al denne Resignation og al denne Opofrelse af min Sundhed, Tilfredshed og af alt, hvad der er mig kjærest i Verden, af mine bedste

[1]) Drengen blev født den 5. Juni og døbt af Bay den 25. November med Navnet Christian Frederich Hugh Holsten. Ved Faderens Død blev han rimeligvis foreløbig antaget af Familien Macdonnel. Det vides at han 5 Aar gammel blev reklameret af Slægten Holsten og kom til Danmark, hvor han voxede op og blev Ejer af Sødringholm ved Randersfjord. Han blev 1855 gift med Baronesse Sophie Kirstine Benedicte Rosenkrantz (1830—1911), Datter af Baron Hans Rosenkrantz til Rosenholm. Godsejer Chr. Fr. Hugh Holsten døde den 9. Marts 1907.

Aar, ja indtil Udviklingen af mine naturlige Anlæg, at alt dette ei er til større Nytte for Fædrelandet, andre Mennesker eller mig selv, end til at afskrive et lumpent Brev hveranden Maaned. Jeg har ikke engang den Trøst, at jeg lærer at kjende Consulatforretningerne eller er sikker paa at faae Embedet siden, thi jeg har aldrig seet nogen Beregning over Presentladningen og dens Anvendelse. Jeg er saaledes den ubetydeligste og ynkeligste af alle Kongens Embedsmænd. I Europa kunde jeg dog idetmindste gjøre mig bemærket ved Musik, men her — ak vee!

Chatolsklappen. Algier, d. 18. December 1821.

Motto: Skal det være strax?

Dette er Svaret paa det nydelige og høist interessante Motto: Kom! til Brevet af 12. Nvbr., som kun har været 4 Uger om Touren hertil. Jeg modtog det i et Middagsselskab hos den franske Consul, som blev givet til Ære for den nysankomne engelske Familie[1]) paa det franske Landsted, ellers kaldet Pavillon du Roi, beliggende vest for Staden, og for hvilket alle forbiseilende franske Skibe ere nødte til at salutere. *Holsten* leverede mig det. For bon ton's Skyld kunde jeg ikke strax kile paa at læse det. Endeligen da Selskabet, Gud være lovet, var skilt ad, og jeg var kommen alene paa mit Værelse i den franske Hauge, hvor jeg tilbragte Natten, var vel kommen i Seng, havde et Lys paa en Stoel udenfor Sengen, tændte jeg mig en Zigar af Mangel paa Pibe, og gav mig til gandske doucement og med største Devotion at opbrække Seglet. Jeg havde nær tabt Zigaren ud af Munden og tændt Ild i Dynen, da jeg fik at læse den høist uventede Efterretning, at man vil tillade mig at pille af og det lige hjem til det gamle Kjøbenhavn.

[1]) I November Maaned var den engelske Consul Macdonnel med sin meget store Familie vendt tilbage og boede hos Holsten.

„Naa! Kommer det, saa kommer det ogsaa altsammen paa eengang," sagde Skrædderen, han fik 2 Par Buxer at sye. Det kan man kalde at overfuse Folk med Galanterie, thi jeg havde jo ikke bedt om at blive afløst strax, — vide: Slutningen af mit Brev til Naaden, hvor det hedder: „je ne demande pas qu'on m'arrache tout de suite de la Barbarie etc." Det kom altsaa paa mig ret som Juleaften paa Kjællingen, og vistnok er det en af de allerinteressanteste Surpriser, som man kunde gjøre mig, dersom ei en ulyksalig Reflexion paa engang vaagnede mig op af den lykkelige Drøm, som jeg alt havde begyndt at nyde, og reev det deilige Luftcastel, som jeg var ifærd med at bygge op, quasi ned til Jorden. Den forfærdelige Quæstion: Hvor faaer Du Penge fra til denne Reise???? trængte sig med en Hæftighed ind paa mig og bragte mig til at forstumme:

Hvo giver bedste Raad til en uheldig Stymper,
som Æren byder eet, et andet Elskovs Gud?[1])

— — Det er først næste Efteraar, jeg havde calculeret at kunne blive istand til at foretage en slig Entreprise, som jeg jo i mine forrige Breve har omtalt[2]); men skal det være strax? Da kommer I sgu til at sende Bud, ifald jeg skal komme.

Der er blot 2 Omstændigheder, der holde mig tilbage fra Fortvivlelse, men desværre de ere kun svage Støtter. Seer Du: „den Faarnemme" [ɔ: Holsten] sagde mig engang for $^1/_2$ Aar siden, at han vilde gjøre mig til Krudtmester.[3]) Endskjøndt det er nu saa sin Sag at lade mig agere Krudtmester, thi jeg vil være en Rad, om jeg forstaaer at gjøre Krudt, saa var Synden egentlig ikke saa stor, siden han nu paa 6te Aar har snydt mig for den Present, som alle mine Formænd have faaet, og ved flere Leiligheder har taget mig ved Næsen. Jeg vilde altsaa gjerne oppebie denne Present, som fore-

[1]) Wessel. Kjærlighed uden Strømper.
[2]) Han mener Planer om en saadan Permission til Kbhvn.
[3]) En Stilling der gav Indtægt ved Biennal-Presentens Uddeling.

falder i May Maaned, men Ulykken er, at den „Faarnemme“ har en ulyksalig svag Hukommelse i Pengesager, — baade Censalen, Drogmanden og Tjenestefolkene klage bandsat over hans hyppige Distractioner, saa at jeg befrygter, at det kunde gaae som med Biennal-Presenten, og at han glemmer, at jeg er Krudtmester. — — Det andet Haab, hvis Straaler opvarme mit stivnede Hjerte, er en lille Pengesum af nogle og 100 Piastre, som nogle gode Mænd i Livorno legaliter have forpligtet sig til at udbetale mig som Honorar for et Certificat om nogle Priisaffairer, som jeg har skaffet dem herfra Algier, men jeg er bange for, at disse Penge vil komme, som Franskmændene sige: comme de la moutarde après diner.[1]) — —

Lad mig nu vide med den største Nøiagtighed, hvormange Penge Du har i Behold af mine, id est: hvorledes jeg staaer i det, thi det er Hovedsagen, før kan jeg ikke lægge nogen ordentlig Plan. — —

[1]) Bays Beregninger om eventuelle Rejseruter og Rejseudgifter forbigaas.

1822.

Secretairhuset, d. 4de Januar 1822.

Min kjære Hr. Jentoft! et glædeligt Aar!
og Lykken i Hælen hvor Fanden Du gaar!
og ingen Slags Værk udi Tand eller Mave,
hvorved Din Lyksalighed bringes af Lave!

Seer Du, jeg vilde nu gjerne sige noget mere og noget smukt i Anledning af dette velsignede nye Aar og sandt at sige, mangler jeg ikke Stof, men min Muse vil ikke rigtig staae mig bi idag med Hensyn til Formen. Du maa altsaa tage tiltakke med ovenstaaende Nytaarsvers. — —

Hermed følger nu altsaa min underdanige Ansøgning til den høie Direction om Reisepermission, hvilken i hosføiede Rapport er anbefalet af den Faarnemme paa en mig gandske tilfredsstillende Maade. — — Jeg kan da med god Samvittighed oppebie den Tid, da min Pungs tiltagende Trivelighed sætter mig istand til at begynde Flugten paa Havets krumme Ryg, ifald det saaledes bliver Skjebnens og Exellenzens Villie. — —

Algier, Dagen førend den sidste Februar 1822.

Motto: Poco a poco gran merci!

Denne ypperlige og udtryksfulde algiereenske Talemaade og som betyder omtrent det samme som: ret nu, Gudskeelov! siger jeg hver Time paa Dagen til mig selv ved Tanken om det lykkelige Øieblik jeg nu avancerer imøde, da jeg skal fare ud paa Bølgen den blaae

de smilende Apenniner imøde. — — — At Farimagsvejtæverne synge mine Romancer er virkelig meget smigrende for min Forfængelighed, det vil sige, at de ere populære og et vigtigt Skridt til denne Menneskeclasses Cultivering. — —

Tosoroni i Livorno,[1]) den største Mester jeg har hørt paa Valdhorn, vil absolut gjøre en Tour med mig til Danmark. Endskjøndt han har en lille Formue og hans uhyre Talent sætter ham i Sikkerhed, vil jeg dog ikke annuere [bifalde] hans Beslutning inden jeg havde noget Begreb om den Gevinst, han kunde vente i mit Fædreland. Hør Dig derfor for. Han har jo ogsaa Landsmanden *Siboni*, som vel vil understøtte ham. Han bryder sig ikke om stor Gevinst, thi Hovedsagen er at reise. Man har budt ham 50 Ducater maanedlig med Benefice for at blæse Solo i St. Carlo Theatret. — —

Secretairens Huus d. 6. April 1822.

— — Hvad Krudtmesterposten angaaer, da er den alt sprungen i Luften. Det gik som jeg havde ventet. Hs. Excellence, min høie Principals Hukommelse har som sædvanlig slaaet ham feil, hans høie Løfte er echapperet ham. Han sagde forleden Dag, da jeg talte om en Reform i min Garderobe: Jeg skal nok see at give Dem et Stykke Klæde til en Klædning, hvorved jo almindelig forstaaes Kjole og Buxer, og tilføiede: Hvormeget gaaer der vel til en Frakke? — Hvortil jeg svarede: Det veed jeg sandelig ikke, jeg er ikke Skrædder. Saaledes var hans Genereusitet at ligne ved en Vandstraale i et Springvand, som pludselig springer op i Veiret og i det samme daler, da der ikke er Vand nok i Bassinet. Først skulde jeg havt Krudtmesterposten ɔ: 8 Pic. Klæde og 2 Stk. holl. Lærred, derpaa en Klædning, og tilsidst en Frakke

[1]) Antonio Tosoroni gav Koncert paa det kgl. Theater i Kjøbenhavn den 26. Maj 1823.

ɔ: omtrent 4 Alen, saaledes sank Genereusiteten hele 3 Trin, og tilsidst faaer jeg kun til en Vest. Min svenske Collega *Schultze* fik forleden Dag af sin Principal en Diamantes Ring til 400 Species, og hans Deel af Biennal-Presenten er af mere end 100 Piastres Værdie. — Delicatesse er en Dyd, som man stundom bør vide at lægge af, men aldrig at tabe. I Algier er den i detmindste déplacé. Jeg gider ikke talt mere om disse Elendigheder, snart haaber jeg at være ude af det hele. —

Algier, d. 25. April 1822.

Bumbs! Der ligger Castellet!

Mit Humeur er i en vulcansk Tilstand! I Midten af denne Maaned kom en Skude fra Marseille — men ikke et Ord til mig! For 10 Dage siden kom *Bastiani*, den Bastiani, som mit hele Haab stod til, fra Livorno. Jeg var oppe i „Sverrig", hvor man modtog en heel Mængde Breve. I en skrækkelig Sindsforfatning og med kogende Blod løber jeg ned ad Bjærget. „Er der Breve!?" — „Nei!" — „Umuligt! Der maa være! Der skal Fanden gale mig være!" — Alle Husets Folk kaldes sammen, lutter Rysten paa Hovedet. Næste Morgen jeg tilhest og som bare Satan ind til Byen, ombord til *Bastiani*: „delle lettere por me! — No Signore! — Impossibile!" — Vi rode om og lede overalt: intet! Ikke eet eneste lillebitte Ord. Ikke engang saa meget som: „Taalmodighed min Broer — Permissionen kommer strax."

Jeg calculerer: Ansøgningen ankom 30. Jan til Marseille, det *veed* jeg. 14 Dage til Kbhvn., ergo: dér d. 14. Febr. Bastiani har kun været 14 Dage underveis — i 17 Dage gaae Breve fra Kbhvn til Livorno. Directionen har altsaa havt 4 Uger ɔ: en heel Maaned at decidere og underskrive. Ikke engang et Trøstens Ord fra *Jentoften* [ɔ: Schönheyder], men det er sandt, han er maaskee oppe til Examen, følgelig undskyldt, men en eeneste

Linie kunde han dog gjerne have skrevet! — Hvorledes skal jeg forklare det? Jeg var nu saa sikker paa Brev med *Bastiani* — mit Hjerte hoppede af berusende Glæde, da jeg saa ham komme. Luftcastellet var færdigt — himmelhøit og glimrende — og bums! der faldt det!

Nu kan det vare længe inden nogen Leilighed kommer fra Europa! Her er de prægtigste Leiligheder til at afseile! Og jeg staaer tilbage paa Stranden — og nu har Fanden tage mig *Pesten* begyndt igaar i Staden!

Enfin — jeg faaer nu at slaae mig tiltaals saa godt jeg kan!

Endnu engang Algier. d. 28. May 1822.

Naa Gudskeelov! I Overmorgen er jeg da, om Gud vil, under Seil med Agterspeilet vendt imod denne Pestrede. — — Søndagen den 19de hujus, det vil sige i denne Maj Maaned ankom imod al mulig Forventning il Capitano *Pietro Bastiani*, min gode Ven fra Livorno, og bragte mig den forønskede og forhaabede Permission. Synet heraf virkede paa mig som en Gnist paa Krudt. Jeg sad just og spillede i Brettet med *Schultze*, og jeg havde nær raget Bordet med Brettet og Brikkerne overende. Paa samme Tid blev Hs. Excellence, min høie Principal, rørt af en Slags Generositets- eller Pligtfølelse og gjorde mig til Krudtmester. Det var ved Biennal-Presentens Ende — at han lod nogle Draaber af den skrækkelige Styrteregn, hvormed han selv overøsedes, falde ned i min tørre Ager. Maaske var det ogsaa fordi den svenske Consul havde gjort mig en Present med 4 Alen af det allerfineste blaae Klæde, hvoraf Deyen faaer, da hans Biennal-Present var tilende, at Excellencen skammede sig — enfin, jeg fik Krudtet og det i Penge, som beløb sig til 4 spanske Dubloner à 16 Piastre Stk.

Forestil Dig med hvilken Fornøieligheds Mangfoldighed jeg har kilet paa at pakke ind, jeg har dandset imel-

lem Kufferter og Kasser med pas de rigaudon og sauts de basque. Jeg har solgt endeel Bøger og Effecter til en Summa af over 50 Piastre, Excellencen har selv tilbudt at udlægge saa mange Penge som jeg ønsker, og at det ei haster med Liqvideringen. Jeg mener saaledes at kunne have omtrent 300 Species med mig, hvilket skal forslaae, enten det kan eller ikke, til at komme hjem med.

Den svenske Consul har endydermere foræret mig en levende Gazelle, en Slags Gjed, et af de nydeligste Dyr Naturen kan frembringe. Den skal sættes i et Træebuur, og jeg agter dermed at gjøre en Present til Frue Gouvernatricen i Livorno: la Signora *Carolina Spannocchi Piccolomini,* som er min Veninde. — —

Bastiani er den første, der afgaaer til Livorno, nemlig i overmorgen, og naturligviis jeg ombord. Det er ogsaa den høie Tid, thi her er nu den deiligste Pest, som man kan overkomme; der er døde indtil 40 daglig og Folk styrte omkuld paa Gaderne. — — Jeg faaer den lille *Peppe* med til Domestique. NB. Du kjender vel den lille *Peppe* — en spansk Matrosdreng, som har tjent os før, men nu er hos den engelske Familie, som betaler hans Reise til Livorno, og er mig til betydelig Tjeneste i Lazarethet [Karantænen]. — —

Ombord paa Briggen „il Veloce" („den hurtige" eller „Hurtigkarl") midt ude i Middelhavet, hvor man hverken seer Huse eller Træer eller Køer, men lutter Vand og Luft — den 10. Junii 1822.

Men kjære Mand og sande Ven *Jentofte!*

Jeg er nu Gudskeelov alt nogle hundrede Søemile borte fra Pesthullet, med Øiet og Tanken uophørlig vendt imod Europas fredelige Kyst. Jeg tæller hvert Bølgeslag, som fører mig alt mere og mere mine Længslers Maal imøde, og har det glade Haab endnu i Aften mod Solens Nedgang at faa Øie paa Corsicas blaalige Bjerge.

Det var den 1. Juni at jeg endeligen oplevede det lykkelige Øieblik at svæve ud fra hine forpestede Mure triumpherende med mit røde Flag vaiende fra Stortoppen og at see den barbariske Kyst, poco a poco, tabe sig bag min Ryg. — — Alt mit Tøi havde jeg som en forsigtig Mand og erfaren Pesthuuslem ladet indsye i Straaesække med Straaebaand, hvilket ikke fanger Pest, og lod det saaledes slæbe ombord af Piscerierne.

Det var et critisk Øieblik, at jeg forlod Algier, thi faae Dage i forveien var ankommen en forenet spansk-hollandsk Eskadre af 17 Orlogsmænd, som fordrede inden 3de Dage et afgjørende Svar af Deyen, om han godvillig vilde renoncere paa de spanske Pengefordringer eller rettere Jøden *Bacris* Fordringer. — En Blocade var saaledes sandsynlig, og jeg kunde altsaa ei andet end være kisteglad ved at være sluppen ud i Tide. — — I det hele har Reisen hidindtil været en sand Lysttour og ei meget mere Bevægelse i Skibet end naar man lader sig sætte over fra Nyehavn til Kristianshavn. — Lystigheden er ubeskrivelig stor ombord, og vi har foretaget eqvilibriske Øvelser med Kaalbøtter etc. paa Dækket. Maanen har troligen ledsaget os og spredet sit venlige Skin over det rolige Hav, medens jeg staaer med min lange Pibe i Munden ved Rælingen og betragter Skibets Gliden med Fantasien fuld af lykkelige Drømme.

Volti subito.
Lazarethet St. Leopoldo ved Livorno, hvor man er paa det tørre og nyder al mulig Attention og eens Person er i fuldkommen Sikkerhed. Den 15. Junii 1822.

Her sidder jeg, meer froe og glad end mangen Konge paa Jorden! Hvilken Revolution i min hele Existence, i min hele Natur! Jeg aander frit! — Jeg griber atter Reisens Traad: denne hele Fart kan virkelig kaldes en sand Lysttour. Vi satte alle Klude til, hvad trække

kunde, og saaledes glede vi ind paa Livornos Rhed d. 13de hujus Kl. 3 Efterm. med viftende Flage og en Salve af 6 dygtige Kanonskud. — Jeg skrev strax et Brev til Hr. Gouverneuren, som strax gav Ordre til, at man i Lazarethet skulde have den største égard og Opmærksomhed for min høie Person, og uagtet det er imod Quarantainelovene udstedet speciel Ordre at lade mig strax komme til at tale med mine Venner. Fra alle Kanter strømmer mig Lykønskninger og Blomsterbouquetter imøde, trindtom hører jeg muntre Stemmer, og jeg er alt i en Sfære, der staaer i den besynderligste Modsætning til Algiers melankolske Taushed og Monotonie. Jeg skal sidde her i 40 Dage, de ville snart svinde, thi jeg er glad tilmode. — Gud give Dig Held til Examen! Skriv endelig strax til Livorno. — Jeg iler Dig imøde med Venskabs meest enthousiastiske Følelser og vil ansee det som et af mit Livs lykkeligste Øieblikke, da jeg kan omfavne Dig og mundtlig kalde mig

Din trofaste Ven og Br.

Rudolph, cidevant Tyrk.

Livorno, udenfor porta de Capuccine i Palazzo Tacetti, d. 25. Julii 1822.[1])

Mand! Nu slap jeg da ud! Igaarmorges, da Kl. slog 4 paa Capitainens Værk, aabnedes Fængselets Port. — Nu har jeg først begyndt at leve og er saa fornøiet og frie som Fuglen i Luften. Jeg bliver grebet hvert Øieblik paa Gaden af gamle Bekjendtere, som overfuser

[1]) Den 20. Juli skriver den svenske Konsulatssekretær i Algier Johan Frederik Schultze til Schönheyder et Brev om, at *Generalkonsul Holsten er død af Pesten den 27. Juni og er begravet den 1. Juli.* Dette Brev kommer først Schönheyder i Hænde den 23. August. Schultze meddeler bl. a., at den engelske og den svenske Konsul varetager den Afdødes Interesser, at han har skrevet to Breve til Bay til Livorno og til Wien og at han nu skriver: en cas qu'il plairait au Gouvernement danois d'expédier des ordres à Mr. Bay pour le faire retourner à son poste pour gérer le Consulat, jusqu'à ce que lui même, ou quelque autre personne, peut être nommé à cette place. — —

mig med Velkomster. — Jeg spiser til Middag hos Gouverneuren, hvis Frue, Signora *Carolina,* har meget naadigen modtaget min Gazelle, som jeg bragte hende med et rødt Silkebaand om Halsen. — Om en 14 Dages Tid begiver jeg mig strax paa Flugten hjemad. —

Havde jeg opholdt mig endnu nogle Dage, havde jeg maaskee faaet Pesten, thi i vort Huus i Staden, hvor jeg var i de sidste Dage og communicerede uden Betænkning med en derværende Guldsmedefamilie, som holde streng Quarantaine og aldrig gaae ud af Huset, døde Moderen kort efter min Afreise. Dette fik jeg at vide af Captain *Høk,* som kom bag efter mig til Livorno. Hvilken Lykke at jeg slap heelskindet af dette forpestede Huus. Nu døe der 70 à 80 daglig i Algier.

Livorno, d. 9. August 1822.

Motto: Bravum, Børn!

— Jeg sender Dig nu herved min oprigtigste og hjerteligste Lykønskning til Din saa særdeles lykkelig overstandne Examen.[1]) — Hold nu altsaa Piben beredt og stoppet, thi nu er det min Sjæl Alvor! Om et Par Dage begynder Toget ad Florentz og Bologna til. Jeg faaer først mit Tøi ud af Qurantainen paa Søndag, ellers var jeg alt afreist. Apropos! Her gaaer det Rygte, at Pesten er tiltaget til 150 Døde daglig, og — at *Holsten skal være død deraf!* Flere Personer have forsikret mig at have denne bestemte Efterretning fra Genua, hvor der var ankommen Skibe fra Algier, som skulde bringe den sardinianske Consul did, men at denne Mand, da han ved Ankomsten til Røverhullet hørte Pestens Raseri og *Holstens* Død, var strax vendt tilbage uden at gaae i Land af lutter Angest og Bævelse. Jeg skrev strax til Consul *Morellet* i Genua derom, men fik til

[1]) Schönheyder blev endelig — 15 Aar efter sin Studenterexamen — theologisk Kandidat med bedste Karakter den 14. Juli 1822.

Svar, at de offentlige Autoriteter dér ei vidste noget derom. At jeg har havt en bandsat Angest i Livet for at blive sendt tilbage igjen midt ind i Pesten, kan Du let forestille Dig, efterat være saa godt sluppet ud.

Jeg har fortalt Dig, at Moderen til den italienske Guldsmedfamilie, som boer i vort Huus i Staden, var død af Pest. At *Holsten* saaledes i sit eget Huus har faaet Pesten, er ikke usandsynligt. Jeg venter hver Dag Bekræftelse herpaa. Det skulde være som Satan; imidlertid begiver jeg mig paa Reisen i alle Tilfælde, og vil den Høie Direction sende mig tilbage igjen, især formedelst Presentens Uddeling, da vinder jeg i det mindste Tid, og Pesten kan da aftage eller ophøre. Du maa altsaa for Guds Skyld ei omtale denne Sag for nogen levende Sjæl derhjemme, hører Du! — —

Livorno, d. 16. August 1822.

Motto:
Maledetto il Diavolo! o: Fanden fare i Fanden!

Saaledes sige vi Italienere, naar noget uventet Djævelskab hænder. Det var da altsaa Sandhed, at Pesten annammede *Holsten! Schultze* har jo tilskrevet Dig derom og har derved troet at gjøre mig en stor Tjeneste, for at jeg kunde have den Lykke at gaae tilbage til Pesthullet som chargé d'affaires eller endog ansøge Embedet. Den første officielle Communication om dette accident fik jeg af den herværende hollandske Admiral og Eskadrechef *Beusch*, paa hvis Linieskib „Wassenaar" jeg var ombord forleden Dag, og i forgaars fik jeg tvende Breve fra *Schultze* over Marseille. Lykkeligviis hører jeg af disse, at Pesten er næsten forbi. Imidlertid, *er* det Himlens og Directionens Villie, at jeg skal tilbage igen, saa vil jeg søge at vinde Tid og give mig paa Reisen hjem. Skulde jeg faae Ordre at vende om igjen, maa

Du sørge for, at Directionen med det samme anviser mig Reisepenge eller Creditiv.

Livorno, d. 19. August 1822.

Motto: Jetzt geht's los!

Om $1^1/_2$ Tme reiser jeg ad Danmark til, — vil spise til Middag i Pisa og fortsætter derpaa Reisen om Natten — thi det er en Helvedes Hede — til Florentz og kiler saa paa til Bologna, Ferrara etc. til Venedig. Træffe Stikbrevene mig ikke der, gaaer jeg med en Damp til Triest og derfra med en Diligence til Wien. — Jeg siger endnu engang: der findes aldeles ingen Leiligheder til Algier for Tiden og vil ei findes i de første 6 à 8 Uger, ellers var jeg maaske blevet her at oppebie Directionens Beslutning. Dette maa Du sørge for, at *Rosenkrantz* faaer at vide, at jeg ei skal faae en Snyde, hører Du? — Den fordømte Pest!!!

Triest, d. 7. Septbr. 1822.

— — D. 19. f. M. afreiste jeg fra Livorno. — — Den 6te om Aftenen afgik jeg [fra Venedig] med Dampskibet hertil, Veiret var stille, smuult Vand, og i 11 Timer tilbagelagde vi en Vei af 90 Søemile og det saa mageligt, at man neppe mærkede, at man var ombord, da Skibet aldeles ei bevægede sig. Det er virkelig gandske interessant saaledes at dampe.[1]) Der var 45 Passagerer, næsten alle gens comme il faut, og Passagen kostede mig omtrent 20 francs. Nu sidder jeg her i Triest og agter imorgen at gaae med Diligencen videre.

---

[1]) Det er første Gang Bay er ombord paa et Dampskib.

Wien, d. 19. September 1822.

Motto:
Midt i Keiserstadens vilde Vrimmel til mit kjære Hjem jeg tænker mig!

— Jeg har seet den allerfaarnemste Mand i hele Europa, jeg mener Keiser *Alexander*, en rødnæset Ruin af en fordums smuk Karl. Jeg har seet „Don Juan" opføre og har hørt det bedste Orchester, man kan overkomme, hvori findes tvende Contrabasser med 5 Strenge. Jeg har hørt 2 udmærkede Musici, Brødrene *Bohren*, der give Concert paa Violin og Violoncel (vor *Funck* har endnu noget at lære). Jeg har seet Stephanskirken, mange deilige Gader, Boutikker, Paladser, jeg har seet en Mængde Ting, som jeg mundtligen skal fortælle Dig [om], naar vi sees, thi NB., da jeg ei har forefundet nogen Ordre hos Grev *Bernstorff*[1]) fra Directionen om at vende om til Algier, tænker jeg vel, at jeg driver det lige hjem dennegang. — —

Dresden, d. 6. October 1822.

Jeg er nu i det saakaldte tydske Athenen og det siden d. 1. hujus (men Du skal ikke sige det til nogen). Af Hr. Etatsraad og Ridder af 5 velfortjente Ordener, *Irgens Bergh*,[2]) har jeg hørt, at det algiereenske Consulat strax er bleven besat af *Carstensen* fra Tripolis. (Dette har jeg ellers intet imod, jeg siger blot: Velbekomme ham!). — *Berghs* viser mig megen Forekommenhed, og jeg er daglig inviteret til dem. Iforgaars var jeg til Bal hos den preussiske Minister og er bleven forestilt det hele udenlandske corps diplomatique. Jeg har maattet synge for dette corps igaaraftes hos *Berghs*

[1]) Grev Joachim Frederik Bernstorff (1771—1835) var Gesandt i Wien fra 1816 omtrent til sin Død.

[2]) Geheimelegationsraad, senere Kammerherre Matthias Friis v. Irgens-Bergh (1786—1828) var Chargé d'affaires i Dresden fra 1816 til sin Død. Han blev gift 1816 med den lige afdøde Konsul Holstens Søster Mathilde Therese (1793—1861).

og er blevet introduceret til den berømte Capelmester, Baron *Carl Maria v. Weber,*[1]) som har ogsaa værdiget mit ringe Talent meget smigrende Bifaldsyttringer og har sat mig Stevne idag Kl. 11 ved den høitidelige Kirkemusik i den catholske Kirke, hvor han vil lade Castraten *Sassaroli* (en berømt Sanger) synge expres noget extraordinairt, for at jeg kan faae ham ret at høre. Man er i det hele overordentlig artig her i Saxen, og imorgen skal jeg høre min Valdhornterzet udføre af af 3 brave Valdhornister af det kgl. Capel, Brødrene *Haase.* — —

Kjøbenhavn, d. 21. October.

Motto: Hvo er det som banker?

Det er en fremmed Reisende![2])

Rudolph Bay opholdt sig i Kjøbenhavn til ind i October Maaned 1823. (Se Bays Efterl. Pap. I, Indledningen Side XV flg.).

Fra hans Tilbagerejse til Algier gennem Tyskland, Schweiz, Italien over Marseille findes kun et Par Breve uden særlig Interesse. Fra Marseille indskiber han sig med den nye Generalkonsul Carstensen og dennes Familie til Algier.

Herfra skriver han hjem efter Ankomsten:

„Det interessante Opholdssted" [Algier], d. 26. Februar 1824.

Motto: Je toller je besser!

Indledning.

Om jeg faaer Tid til at ende dette Brev, maae vor Herre vide, thi imorgen, hedder det, skal det Skib,

[1]) C. M. v. Weber (1786—1826) havde gjort sit Navn berømt ved „Jægerbruden", hvis første Opførelse fandt Sted i Kbhvn. den 26. April s. A.

[2]) Schönheyder har nedenunder denne Seddel skrevet: „Dette Brev blev bragt mig af en Matros fra Paquetten fra Kiel om Morgenen den 21. October 1822". Det har altsaa været fra Bay, der dermed har overrasket sin Ven ved sin Hjemkomst.

som bragte os hid, afgaae til Europa. Jeg vil altsaa gjøre hvad jeg kan, saameget mere som det sandsynligviis vil vare meget længe inden nogen anden Leilighed tilbyder sig, thi NB: vi ere bloquerede, en engelsk Eskadre ligger herudenfor og tillader ingen Skibe at gaae ind eller ud, og det er kun ved en speciel Anbefaling til Admiralen, at man venter Tilladelse for dette Skib at gaae tomt bort. Hvor det gaaer hen er en Hemmelighed.

1ste Capitel. Reisebeskrivelse.

Jeg forlod Dig sidst i Marseille[1]) — ja hvad maae man ikke opleve! Her tilbragte vi 2de Dage. Det eneste som interesserede mig i Marseille var at betragte Staden, som er meget velbygget, at høre Visemænd (hos os Visekjællinger), at synge „Malborough s'en va-t-en guerre", at see en Linedanser at danse paa Linie midt paa Gaden, avec la meilleure grace du monde, og endeligen den besynderlige og hurtige Overgang fra at høre lutter italiensk til lutter fransk.

Den 9de i Dagbrækningen gik vi atter under Seil. Vinden var gunstig, og vi styrede lige mod Syd med en 6 Miils Fart. Skibet syntes ubevægeligt og vi spiste, drak og spadserede paa Dækket i største Mag. I et Par Timer vare vi Landet af Sigte og for første Gang paa denne Reise mellem Himmel og Hav.

Den 11te om Morgenen vare vi i Sigte af Minorca og Majorca, hvis høie Bjerge sees i en stor Afstand, og saaledes vare vi heldigen passerede den farlige og især i denne Aarstid stormsvangre golfe de Lyon. Den 12te begyndte lidt Østenvind at blæse, men efter en Times Nydelse begyndte den ulyksalige og saa meget befrygtede Libenio eller Sydvestvind, som desværre hersker i dette Farvand. — Libenioen ɔ: den lybiske Vind vedblev ubarmhjerteligen, vi krydsede atter, men da den begyndte at blæse mere og lod befrygte en af sine heftige Explosioner, tænkte Capitainen og jeg med:

[1]) Det vil sige, at Bay sidst skrev fra Marseille.

„Fanden ligge her og skvalpe frem og tilbage!“ commanderede derpaa: Klar til at vende! — Roret ned! — Pas vel paa Skjøderne! — Lad Klyveren gaae! — Agter hal! — Derpaa satte vi nok et Par Klude til, og saa lige durch ind i en lille nysselig Havn paa Majorca, kaldet Porta pedra, omgivet af høie Klipper med et Vagttaarn ud mod Stranden. Her kastede vi Anker og fortøiede. Jeg roede med Capitainen Hr. *Lupi* iland til Taarnet, hvor vi bleve examinerede af nogle spanske Caballeros, der saa heel romantiske ud, og erholdt Tilladelse til at gaae iland til stor Trøst for den *Carstensenske* Familie,[1]) hvoraf især Fruen leed meget af Søesyge. Jeg er nu saa gammel Søemand, at jeg slet ikke mere føler mig incommoderet. Vi holdt nu et landligt Maaltid paa disse nøgne Klipper, hvor en stor Steen agerede Bord og en lille dito Bænk. Vi vare altsaa nu i Spanien, hvad maa man ikke opleve! Her maatte jeg for første Gang kramme ud med mit spanske og glædede mig over at kunne tjene de andre som Dragoman.

Om Aftenen gik vi igjen ombord, hvor jeg laa i samme Køie som *Carstensens* Broder[2]) med Tilnavn Forvalteren, formedelst han havde Opsigt med og Uddeling af Provisionen. Da Consulen havde en predominerende Passion for Jagten, blev strax besluttet en stor Parforcejagt til næste Morgen efter disse Klippers bevingede og fiirbenede Indbyggere. Endskjøndt jeg nu aldrig har følt synderligt til hiin Dræbe-Passion, maatte jeg med,

[1]) Johan Arnold Hieronymus Carstensen (1783—1853) blev 1810 Konsulatssekretær i Algier, 1815 Konsul i Tripolis, 1821 Generalkonsul og nu, efter Holstens Død 1822, Generalkonsul i Algier til Stillingen blev nedlagt 1831. Fra 1833 til 1846 var han Generalkonsul i Marokko og blev derpaa Generalkonsul i Christiania og Konferensraad. Afsked 1849. Han blev gift 1811 i Algier med Anna Magdalena Ulrich (1795—1865), Datter af Konsul Georg Fr. Ulrich og altsaa Søster til Mistress Macdonnel. De havde fulgt med Bay fra Livorno til Marseille og havde dengang fem Børn, og det Barn, som ventedes, blev født d. 1. August — og faldt som Lieutenant ved Isted. De havde i det hele 12 Børn, hvoriblandt Georg Carstensen, Tivolis Stifter, og den bekendte Admiral William Carstensen (Se Memoirer og Breve XXVI, Side 18 flg.).

[2]) Peter Otto Benjamin Carstensen (1796—o. 1835) blev Købmand i Nordafrika, maaske ogsaa en Tid Vicekonsul i Algier. Han var gift med en Datter af Beyen af Oran, Lella Zohra.

deels af Respect for min Principals Kjephest, deels af Frygt for at blive anseet for tvær eller doven. Saaledes saae næste Morgen os før Solens Opgang paa Klipperne i Jægerhabit med ladte Geværer, Krudthorn og Hagelpunge om Livet fulgt af 2de Jagthunde, som ogsaa var Passagerer ombord, traskende over Stok og Steen, ledsagede af en gammel erfaren Spanier, som skulde vise os, hvor Haren havde sin Gang. Jagten varede til høit op paa Formiddagen og var særdeles interessant, thi jeg tør bande paa jeg saae en Agerhøne, men saa faldt mit gamle Sprickwort mig ind: Gaae stakkels Djævel; Verden er stor nok for Dig og for mig! — Og saa lod jeg den flyve. Mine 2de Compagnoner gjorde ei heller et eneste Skud, og endeligen gjorde Baaden med Frokosten Ende paa Jagten.

Libenioen vedvarede imidlertid og Havet var i stærkt Oprør. Næste Morgen (Søndag) var vi atter paa Jagt og det med samme Held. Ved Vagttaarnet tilberedede vi et landligt Maaltid, der fortæredes oppe i Taarnet selv. Men nu kommer Humlen! — — Den 16de om Morgenen Kl. 8 gik vi atter under Seil. Vi havde endnu kun 150 Søemile til Algier. Vinden var Nordvest og Veiret smukt, opad Dagen blæste det mere op og vi maatte tage Reeb ind, Søen blev sværere, og det blev bestandig værre mod Aften, Slingringen tog saaledes til, at alting maatte surres og et Toug slaaes om Roret. Alle Passagerer var forlængst nede i deres Huller, undtagen Forvalteren og jeg, som sadde agterude og holdt os fast. En General-Søesyge og Lommevending herskede. Forvalteren, som idelig havde ageret rask Dreng, var reent forknyt. Consulen var tilkøis siden om Formiddagen. Ved Solens Nedgang blev det til en reen Storm. Bramseilene toges ind og Mesanen blev rebet. Fuldmaanen kom nu op, og Stormen syntes endnu at blive værre. Et Tordenveir kom anmarcherende lige stik mod Vinden. — — Et sligt Veir har jeg endnu ikke oplevet, Storm og Torden i Februarii Maaned, det

er ingen Spøg. Jeg entrede altsaa med megen Besværlighed ned til Forvalteren. Ved at reflectere over at Skibet var nyt og stærkt, Capitainen, som selv stod tilrors, en erfaren Mand, at vi var langt fra Land og Klipper, lykkedes det mig at faae fat paa min gamle Philosophie: Tingene i sig selv ere ikke farlige eller skrækkelige, kun de Tanker vi gjøre os om dem! og skulde man troe det: uagtet man arbeidede stærkt med Pumpen og lod formode en Læk, beholdt jeg dog min Sindsforfatning temmelig overeens med Naturen og forberedte mig paa Muligheden af at drukne ifald Skibet skulde lække, især da jeg vidste, at Pumperedskabet var blevet fordærvet, næsten ubrugeligt. Denne Nat var vistnok en af de alleralvorligste jeg har tilbragt.

Stormen vedblev indtil næste Morgen, og da jeg kom op paa Dækket var vi Vesten for Algier og løb endnu kun med rebede Bramseil. Søen var høi og lige agter ind. Jeg gjensaa den engelske og franske Hauge paa Kysten, og i faa Timer vare vi inde i Bugten. Ved en meget hurtig og brilliant Maneuvre lykkedes det os med et eneste Slag at krydse os lige ind i Havnen som Fanden havde været efter os, og havde nær løbet de andre Skibe omkuld. Der blev en Skraalen og Mudder i Havnen. Min gode Ven Havnecapitainen *Hadschi Mustafa*, Dragomanen *Muhamed Kais*, Sensalen *Aron* osv. osv. kom ombord, og alle beundrede den store Courage, at løbe saaledes ind i en Storm.

Vi gik iland i fuld Uniform og gjorde med hele Familien Visit til Marineministeren, hvor vi fik Caffe etc. Derpaa holdt vi vort Indtog hos den amerikanske Consul Hr. *Shalir*, eftersom den engelske Familie er bortreist af politiske Grunde. Omsider kom vi i vor egen Bopæl og saaledes endte da denne mærkværdige 5te Reise over Middelhavet. Saha!

Capitel 2. Psychologiske og moralske Betragtninger.

Det er nu rigtignok langtfra ikke nogen Entreprise for tredie Gang at vende tilbage til et Sted, hvor man

har seigpinet en Deel af sine bedste Leveaar hen. Jeg er derfor saa langt fra at være fornøjet, at jeg gjerne vilde udsætte mig for nok en Storm, naar jeg paa en skikkelig Maade kunde komme væk. Imidlertid bebreider jeg mig ikke selv at have gjort dette Skridt, thi noget skal man jo see at blive til i denne Verden, for at nyde Agtelse, ei at tale om Mad og Drikke ved eget Bord, Støvler, Kjole og Buxer etc., og da det nu engang er Skjebnens allernaadigst fattede Resolution, at jeg skal gaae Consulatveien, saa er det det bedste at finde sig deri og med Taalmodighed oppebie Udfaldet, maaskee kan dette blive bedre end man tænker.

Jeg har ellers hidtil ikke havt noget at beklage mig over. Den *Carstensenske* Familie viser mig en Opmærksomhed og Delicatesse, der gaaer næsten til Pedanterie. Jeg er indviet i alle Embedssager, har i disse Dage været tilstede ved Antrædelsespresentens Uddeling, hvorved *Carstensen* viiste det særdeles roesværdige Beviis paa en sjelden moralsk og diplomatisk Conduite, at han gav mig 8 Pic eller Alen af det allerfineste Presentklæde, samt et Stk. extrafiint hollandsk Lærred. Ved Biennal-Presenten i May-Maaned faaer jeg lige saa meget, og dette troer jeg nok til at bevise Mandens gode Opdragelse og smukke Manerer. Fruen er en godlidende lille Kone, som ikke kommer nogen for nær, men passer sit Huus og sine Børn, og, saavidt jeg kan see, er i Begreb med at skaffe en nye til Verden. Dette kunde hun ellers ligesaa godt lade være, thi jeg synes 5 er nok, men enfin, naar det nu gefaller hende, saa faaer man lade hende have sin Villie. Manden, som man havde skildret mig som en elendig, sygelig, halv blind og med Krampeslag plaget Stymper, er en robust og dygtig Mand paa nogle og 40 Aar. Han har gode Sprogkundskaber og endeel Læsning, saa at man kan føre en fornuftig Tale med ham. Han har været Student og Theolog, er intet mindre end storsnudet, lader 5 være lige og søger at gjøre sig Livet saa behageligt som muligt.

Broderen *Peter Otto*, som Fruen kalder *Petrotto* for Kortheds Skyld, er et ungt jydsk Menneske paa nogle og tyve Aar, der har sønderjydsk Accent, ingen litteræriske Kundskaber, men bruges fornemmeligen af Fruen til at spøge og raillere med, hvilket han ret godt taaler og bliver kun vred, naar det gaaer altfor meget over Skrævet, og bruges forresten til at holde Huusholdningsregnskaber, og at spise og drikke. Om Børnene er ikke meget at sige, de 2de mindste skraale undertiden nogen bandsat, men jeg tænker: I ere jo Børn, Børn! og saa have I jo Privilegium paa at skraale! naar jeg blot maae være frie for at høre derpaa, og til Lykke har jeg et afsides Værelse i Byen, og paa Landet faaer jeg igjen mit lille Huus, hvor aldrig skraales.

Jeg har indtil Datum ikke følt min gamle barbariske Hovedpine, hvilket jeg tilskriver mine forandrede Omgivelser og ingen Ærgrelser og Ækkelheder som før. En phlegmatisk Ligegyldighed er min daglige Gemytstilstand, thi jeg er hverken lykkelig eller ulykkelig og haaber altid til det bedre.

3die Capitel Politik og Diplomatie.

Jeg sagde i Indledningen at vi vare bloquerede.[1]) — — Linieskibet og Fregatten ligge her udenfor og fornøie sig med at krydse og exercere med sine Kanoner, skyde tilmaals efter en Tønde. Her er almindelig Forvirring, skrækkelig Arbeide med Udrustning, og Mohrerne flytte skareviis ud paa Landet med Koner, Børn og Habengut, da man er sikker paa et Bombardement. Ogsaa vi Christne ere overbeviiste om Spektacler, saa at vi følge Mohrenes Exempel, thi bliver det end ikke et General-Bombardement, vil dog vist Tid efter anden, især om Natten, Bomber blive kastede ind i Byen. Det er en forbandet critisk Epoque, og det vilde virkelig for-

[1]) Beyen var bleven uenig med den engelske Konsul, optraadte imod ham med væbnet Magt og brød det engelske Konsulats Segl. Engelske Skibe tog Konsulen og hans Familie ombord. Den 24. Februar ankrede i den Anledning en engelsk Eskadre paa Algiers Rhed og blokerede Byen. Se Wandel, Side 136.

nøie mig, om dette Gavtyvepak kunde blive lidt ydmyget.

Vor Present er nu givet og det uden Vanskeligheder eller Vrøvl. Deyen saae ud som han havde ondt i Maven, gjorde nogle løierlige Ansigter, saa at jeg tænkte: Naa, nu blive vi nok begge satte paa Krog! Men siden opklaredes han og var veltilfreds med Presenten, idet han yttrede: at det var fornuftigere at give Presenter end at ligge og føre Krig. — Det være nu nok om Politiken. — — —

Pastor G. Schønheyder, der synes at have ordnet Bays Papirer, skriver paa Brevpakkens Omslag følgende:

De andre Breve, som ere skrevne paa denne Reise (1823—24) ere alle brændte. — Alle de Breve, som ere skrevne fra den Tid Rud. Bay i Aaret 1824 var kommen tilbage til Algier, ere af mig brændte. — Det sidste af disse var skrevet den 28. Juni 1828 (se Indledningen). Alle de Breve, som Rud. Bay har skrevet til mig fra Kbhvn. eller fra hans Ophold til forskellige Tider i Randers, ere af mig brændte.

1877. *G. S.*

REGISTER

Adler, Joh. Gunder, Kabinetsskr., 135, 142, 145, 159, 178.
Adzer, J. L., Huslærer, 101.
Ahlefeldt, Cai Verner, Amtmand, Kmhr., 101.
Alexander I, Kejser af Rusland, 202.
Ali Bascha, Dey af Algier, 55—58, 63, 66, 70, 74, 77, 80. — Reis, 36.
Alij, Staldkarl, 8.
Andersen, H. C., Digter, 103.
Ankarloo, D. G., sv. Gen. Kons., 4, 9, 15 f, 70, 82, 90, 180, 187, 194 f.
Aron, Sensal, 207.
Bacri, jødisk Købm., 90, 183, 197.
Baggesen, Jens, Digter, 41.
Bahrt, Sekretær, 109.
Bastiani, Pietro, Skibskapt., 194 ff.
Bay, Rud. Mauritzen, Kancellir., 34, 63, 81.
Behrmann, Skibskapt., 168.
Berner, Amalie, f. Bügel, 148. — Eduard, Gen.kons., 148.
Bernstorff, Joach. Fr., Greve, Minister, 202.
Bensamon, Købm., 2, 67 f, 78 f. — Luna, 67. — Smirrha, 67.
Beusch, holl. Adm., 200.
Bertouch-Lehn, Poul, Baron, 101.
Bille, Steen Andersen, Viceadm., 43.
Blücher-Altona, Gustav, Greve, 109.
Bohren, Musikere, 202.
de Bombelles, Ida, f. Brun, Grevinde, 117.
de Bretteville, Louis le Normand, Kapt., 109.
Brorson, Chr. Fr., Præst, 50, 103, 129.
Brummel, Miss, 110.
Brunet, fr. Kok, 8, 16.
Brøndsted, Peter Oluf, Arkæolog, 97 f, 102 f, 111, 117, 120, 132, 135, 150 f.
Brønlund, Ulr. Chr., Kancellir., 76 f, 81.
Bunsen, Chr. Carl Josias, Statsmand, 110.
Buntzen, Camilla, f. du Puy, 14, 51 f, 86, 88, 151. — Jean Baptiste Louis Camille

Edouard, Højesteretsadv., 86. — Familien, 43, 51, 85, 116, 170.
Bügel, Cathrine Marie, f. Adzer, 101 ff. — Caspar Peter, Grosserer, 101. — Familien, 104, 106, 108 f.
Callegari, Musiker, 73.
Canova, Billedhugger, 114.
Caroline Amalie, Prinsesse af Danmark, 98, 134—144, 178.
Carron, Oberst, sard. Konsul, 36.
Carstensen, Anna Magd., f. Ulrich, 4, 205, 208. — Georg, Tivolis Stifter, 205. — Gustav Hugh, Prmltn., 205. — Joh. Arn. Hieronymus, Gen. Kons. 4, 203—208. — Lella Zohra, 205. — Peter Otto Benj., Vicekons., 205, 209. — Will., Adm., 205. — Familien, 202, 205, 208.
Casorti, Giuseppe, Artist, 10, 75.
Catalani, Angelica, Sangerinde, 119.
Christian, Prins af Danmark, (Chr. VIII) 98, 134—139, 143 ff, 147, 150, 159, 178.
Chr. Carl Fr. Aug., Hertug af Augustenborg, 101, 109 f.
Clauson-Kaas, Conr. Fr., Kmhr., Toldforv., 136—145.
Consalvi, Cardinal, 107 f.
Crauzac, Købm., 159, 163.
Dalgas, Carlo, Dyremaler, 134. — Chr. Aug., Konsul, 134. — Enrico, Oberstltn., 134. — Jean Antoine, Købm., 134. — Joh. Thomine, f. Stibolt, 134, 163.
David, Kammertjener, 8, 12, 70.
Degola, Kapelm., 161.
Dons, Powel, Forfatter, 76.
Due, Købm., 99, 145.
Exmouth, Lord, Adm., II.
Falsen, Jørgen Conr., Kontreadm., 110.
Fibiger, Jacob Scavenius, Genmajor, 101, 103.
Flor, Lars, Kaptltn., 43.
Fraissenet, fr. Vice-Konsul, 26, 74, 77. — Madame, 26, — Mademoiselle, 26 f, 65, 74, 78.
Francowitz, eng. Vice-Konsul, 19 f, 39.
Frantz I, Kejser af Østerrig, 96, 105, 108.
Frederik VI, Konge af Danmark, 129, 151.
Frederik Emil, Prins af Noer, 101, 109.
Fr., Wilh. Philip, Hertug af Württemberg, 139 f, 150.
Freund, Herm. Ernst, Billedhugger, 103.
Frimann, Peder Harboe, Etatsr., 96.
Gandil, Joh. Peter, Prmltn., 29.
Gervasio, sp. Præst, 59.

Gierlew, Andr. Chr., Etatsr., 39, 107. — f. Holsten, 39.
Giovanni, Kok, 90.
Grisilini, Giovaninna, Signorita, 157.
Granet, eng. Kons.sekr., 187.
Grégoire, Henri, Biskop, 39.
Grimaldi, Grevinde, 152.
Grundtvig, Nic. Fr. Sev., 53.
Guy, fr. Vicekons., 168.
Haase, Bdr., Musikere, 203.
Hadschi Mustafa, Havnekapt., 207.
Hamadan Sidi, 91.
Hansen, Haagen, Skomager, 37. — Peter Tjener, 8, 70.
Hassan Bascha, 59.
Heiberg, Joh. Ludv., Digter, 51 f, 86.
Hiort, Peder, Forfatter, 101.
Holstebroe, Peter, Købmand, 152.
Holsten, Andreas, Gen.-Konsul, 2—12, 16 ff, 26, 31, 39 f, 44 f, 56—65, 70, 82—85, 90, 128, 146, 157, 162, 169, 172, 177—180, 187—194, 198—200. — Chr. Fr. Hugh, Godsejer, 188. — Didr. Wilh., Komm.Kapt., 185. — Kirstine Soph. Benedicte, f. Baronesse Rosenkrantz, 188. — Harriet, f. Macdonnel (se Macdonnel).
Hoppe, Joh. Christ., Komm. Kapt., 84 f.
Humbert, Værtinde, 137.
Hussin (Hassin), Dey af Algier. 78 ff, 90, 179, 182.
Høk, Skibskapt., 199.
Jensen, Chr. Albr., Maler, 103, 133, 138.
Jessen, Juliane Marie, Digterinde, 147.
Ingemann, Bernh. Severin, Digter, 52, 101, 103 f, 109, 121, 148, 163.
Joly, fr. Kokkepige, 74.
Irgens-Bergh, Matth. Friis, Gesandt, Kmhr., 202. — Mathilde Therese, f. Holsten, 202.
de Klaumann, Mart. Chr., Kaptltn., 83.
Knudsen, Andr. Peter. Gen. Konsul, 39.
Krause, Købm., 48.
Krieger, Johs, Komm. Kapt., 43.
v. Kunowsky, Elisa, f. Bügel, 103. — Fr., Officer, 103.
Kunzen, Fr. Ludv. Æmilius, Komponist, 42, 128.
Lange, Gartner, 43 f.
Lorck, Lorentz, Kaptltn., 29, 31.
Lose, Musikhandler, 34.
Louise Augusta, Hertuginde af Augustenborg, 138.
Luigi, Brøndsteds Tjener, 117,
de Lunzi, Nicolo Conrado, Greve, Konsul, 97—104.
Lupi, Skibskapt., 204 ff.
Macdonnel, Emilie Clara, 65.

Macdonnel, Harriet, (se Holsten) 2, 27 f, 157, 169, 172—187, 205. — Hugh, eng. Gen. Konsul, 2, 4, 13, 18, 61, 68, 73, 77, 177, 179, 189. — Ida Louise, f. Ulrich, 4, 18, 65.
Mackenzie, Francis, eng. Lady, 106.
Magnelli, Sanger, 141.
Mahomed, Kabyler, 8. — Dragomann, 10, 54.
Manthey, Joh. Dan., Konfr., 184.
de las Marimas, Marquis del Guadalquivir, Alexandre Jean Aguado, 65.
Mascarelli, Musiker, 61.
Matthison, Fr., t. Digter, 140 f, 145, 150.
Mazzei, Improvisatrice, 99 f.
Mocenni, Henri Darius, Købm., 100.
Morellet, Konsul, 199.
Mohamed Kais, Dragoman, 207.
Mustapha Bascha, 37, 72.
Müller, Peter Erasm., Prof., 33.
Møller, Jens, Prof., 33.
Nannestad, 49.
Nansen, Hanne, 151.
Nissen, Nic. Chr., Etatsr., 178.
Numan Reis, Admiral, 48.
Oehlenschläger, Adam, Digter, 101.
Omar, Deyen af Algier, 11 ff, 16, 21, 30, 35 f, 45, 53 ff.
Ottesen, P. C., Kancellisekr., 74, 76.
Panduro, Henny, f. Køster, 133.
Paterson, Skibskapt., 163, 166.
Pedersen, I. W. C., Redaktør, 134.
Piccolomini, Carolina, Signora, 196 f, 199.
Plöyen, Fr. A., Geh.legationsr., 58.
Ponsinibis, Rosa, 68 f, 74, 78.
du Puy, Anne Luise, f. Müller, 14, 30, 50, 85 f, 151, 170, 176. — Edouard, Komponist, 155.
Rantzau-Breitenburg, Andr. Conr. Peter, Greve, 101, 135, 142, 145, 150.
Reis Hadgi, Mohamed, 48.
Richter & Bechmann, Instrumentmagere, 26.
Rosenvinge, Sigv. Urne, Komm., 29.
Rosenkrantz, Hans, Baron, 188. — Niels, Udenrigsmin., 50, 98, 112, 129, 150 f, 159, 185. — Varvara Alexandrovna, f. Fyrstinde Viacemskaja, 50, 98, 144, 150, 153, 178, 184.
Rossini, Gioachino Ant., Komponist, 121, 155.
Rumohr, Karl Fr. Ludw., Baron, 123.
Rømer, Husholderske, 81.
Sacrati, Markise, 121.

Saint-Ange, fr. Turist, 129, 131.
de Saint-Aubain, Albertine Marie, 52, 86. — Andr. Nic. (Carl Bernhard), Forfatter, 52. — Anna Bolette, f. Buntzen, 52. — Anton Philip, Major, 52. — Fr. Jul. Chr., Oberst, 52, 151. — Familien, 30, 151, 170.
Sassarroli, Sanger, 203.
Scavenius, Peder Brønnum, Godsejer, 101, 103.
Schall, Claus, Prof., Koncertm., 42.
Scharffenberg, Mich. Geo., Etatsr., 33, 96.
Scheel, Henr. Jørg., Kapt., Stamhusbesidder, 43.
Schiørring, Johs., Koncertm., 160.
Scholten, Fr., Toldinsp., 110 f.
Schousboe, Peter Kofod Anker, Gen. Konsul, 90.
Schubart, Herman, Baron, Kmhr., 97 ff, 109 f, 134—142, 145.
Schultz, Aug. Diedr., Prmltn.. 29.
Schultze, Joh. Fr., Konsulatssekr., 13, 60, 82, 168, 183, 194 f, 198, 200.
Schäffer, Skibskapt., 60.
Schönheyder, Gottlieb, III, 14, 81, 194, 199, 203, 210.
Seliman, Guardian, 36, 48, 59, 69.
Seydler, Malerinde, 106.
Shalir, am. Konsul, 207.
Siboni, Giuseppe, Syngem., 193.
Soltikof, Prinsesse, 152.
Stampe, Henrik, Baron, 163.
Stephensen, Peter, Kammerhusar, 81.
Talleyrand Perigord, Ida Louise, Hertuginde, f. Ulrich, se Macdonnel.
Tarnar, fr. Jøde, 51.
Terziani, Nina, 125, 148. — Teresina, 119 ff, 125, 148. — Familien, 117 f, 120. 125.
Thorvaldsen, Albert, 101, 106, 112 ff, 133, 148, 163, 173.
Thrige, Hans Peter, Rektor, 41. — Margrethe, f. Bloch, 41.
Tosoroni, Antonio, it. Musiker, 193.
Tostrup, Hans Peter, Prmltn., 13.
Toulet, fr. Læge, 74.
Tryde, Fr. Chr., Sekretær, 38.
Twet, Miss, 110.
Ulrich, Geo. Fr., Gen. Konsul, 4, 18, 136, 205. — Gertrude, f. Kaas, 4. — Joh. Chr., Gen. Konsul, 136. — Joh. Peter, Gottl., Kommerceraad, 136.
Urne, Fr., Hofdame, 138.
Waltersdorff, Marie Ernest. Wilh., Kammerfrøken, 138.
v. Weber, Carl Maria, Komponist, 203.

Weyse, C. E. F., Komponist, 42.
Vekel Hadschi, Marineminister, 10, 15 f, 37, 57, 180.
Wilhelmine, Prinsesse af Würtemberg, 139, 145—153, 178.
Wind, Chr. Andr., Prmltn., 125.
Winge, Oluf Bang, Grosserer, 87.
Vogt, Fr. Sigfr., Etatsr., 124 f, 129.
Zahrtmann, Chr. Chrst., Viceadm., 43.
Zerletti, Kapelmester, 105, 108, 111 f, 118.
de Zupasti, Augustina Ortiz, Señorita, 18, 20, 74.

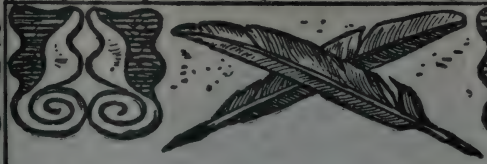

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST.

Tidligere udkom:

I. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER som Bøsseskytte under Christian d. IV. Nedskrevne af ham selv. UDSOLGT

II. DEN HELSINGØRSKE FÆRGEMAND LARS BACHE. Hans By og hans Hjem i Begyndelsen af det 19. Aarh. Hans Søns Optegnelser. UDSOLGT

III. FRA HOFFET OG BYEN. Stemninger og Tilstande 1793—1822 i Breve til Joh. Bülow til Sanderumgaard. UDSOLGT

IV. GRANDMAMAS BEKIENDELSER. Interiører fra et kjøbenhavnsk Patricierhjem i Slutningen af det 18. Aarhundrede. Med Portraiter. UDSOLGT

V. H. C. ANDERSENS SIDSTE LEVEAAR. Hans Dagbøger 1868—75 ved Jonas Collin. UDSOLGT

VI. PORTRAITMALERENS DAGBOG (1793—1797). UDSOLGT

VII. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER som Ostindiefarer under Christian den IV. Nedskrevne af ham selv. Oversat af S. Blöndal. UDSOLGT

VIII. AF ELEONORE CHRISTINE TSCHERNINGS EFTERLADTE PAPIRER. UDSOLGT

IX. KOMMANDØR JENS JACOB PALUDANS UNGDOMSERINDRINGER. UDSOLGT

X. DOMPROVSTEN I ROSKILDE. Brudstykke af en Familiekrønike. UDSOLGT

XI. AF EN GAMMEL HOFMANDS MINDEBLADE. Konferensraad Carl Henrik Holtens Optegnelser. UDSOLGT

Fortsættes paa næste Side.

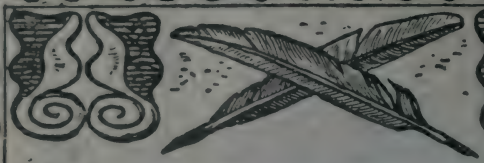

XII. EN KJØBENHAVNSK GROSSERERS UNGDOMS-ERINDRINGER. 1787—1816. Optegnelser af Marcus Christian Bech. UDSOLGT

XIII. E. C. WERLAUFF: ERINDRINGER AF MIT LIV.

XIV. PASTOR PRIPS UNGDOMSERINDRINGER. UDSOLGT

XV. KNUD LYNE RAHBEKS UNGDOMSKÆRLIGHED. „Fra de skjønne Følelsers Tid". UDSOLGT

XVI. OBERST JACOB THODE RÆDERS BARNDOMS- OG UNGDOMSERINDRINGER.

XVII. GYLDENLØVES LAKAJ. Optegnelser fra Christian V's Tid af Matthias Skaanlund. UDSOLGT

XVIII. DEN GAMLE MAJORINDE FRA FÆRGEGAARDEN. Optegnelser af Franzisca v. Rosen. UDSOLGT

XIX. EN GRØNLANDSPRÆSTS OPTEGNELSER 1844—49.

XX. DET STORE BILAGER I KJØBENHAVN 1634. Oversat efter Caroli Ogerii Ephemerides sive Iter Danicum, Svecicum, Polonicum.

XXI. EFTERLADTE OPTEGNELSER AF GENERALFISKAL PETER ULDALL, Dronning Caroline Mathildes Defensor.

XXII. APOTHEKER CLAUS SEIDELINS OPTEGNELSER OM SIT LEVNED 1702—1782.

XXIII. MELLEM TO TIDSALDRE. Erindringer af Ida Johnsen, født Jessen.

XXIV. NOGLE ERINDRINGER AF BALTHASAR MÜNTER I—II. UDSOLGT

XXV. STRANDMØLLEN. Optegnelser af Johan Christian Drewsen. UDSOLGT

XXVI. EN KJØBENHAVNSK KØBMANDS UNGDOMSHISTORIE. Optegnelser af Luis Bramsen. 1819—44. UDSOLGT

XXVII. EN KJØBENHAVNSK EMBEDSMAND. Jacob Gudes Optegnelser. 1754—1810. UDSOLGT

XXVIII. EN ISLANDSK EVENTYRER. Arni Magnussons Optegnelser.

XXIX. AF TERKEL KLEVENFELDTS REJSE-JOURNALER 1741—45.

XXX. BREVE FRA MAGDALENE THORESEN 1855—1901. UDSOLGT

XXXI. ERINDRINGER AF PASTORINDE PAULINE PETERSEN, f. Clausen, fhv. kgl. Skuespillerinde. UDSOLGT

XXXII. RUD. BAY: Sentimentalsk Reise giennem Europa til Algier 1816.

Bind I—XXV
Pris 5 Kr. pr. Bind.
Bind XXVI Kr. 6.50.
Bind XXVII—XXVIII Kr. 7.50.
Bind XXIX Kr. 9.50.
Bind XXX Kr. 9.75.
Bind XXXI Kr. 10.50.
Bind XXXII Kr. 13.50.

Langkjærs Bogtrykkeri. — København.

DL 103 .5 M5 bd.33

Memoirer og breve

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET
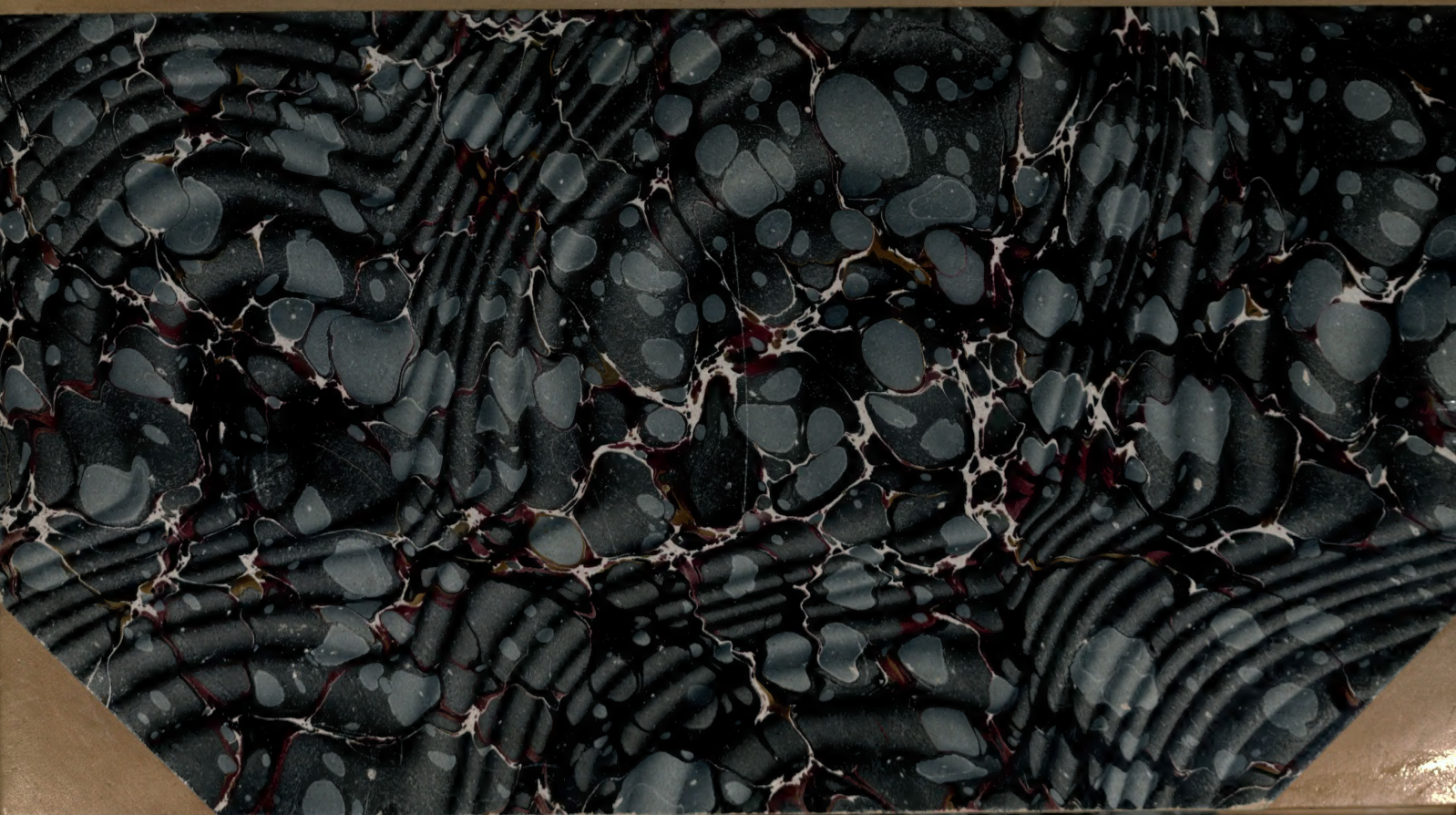
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY